

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

ÉVKÖNYV

2010

GKI Gazdaságkutató Zrt.

Mi elemzünk és előrejelzünk, Ön dönt.

TISZAI VEGYI KOMBINÁT

A MOL-CSOPORT TAGJA

A kiadvány megjelenését támogatta

TISZAI VEGYI KOMBINÁT

Kiadja

GKI GAZDASÁGKUTATÓ ZRT.

Felelős kiadó

VÉRTES ANDRÁS

Szerkesztette

BIRÓ PÉTER

Lektorálta

MOLNÁR LÁSZLÓ

Az elemzéseket készítette

BIRÓ PÉTER, UDVARDI ATTILA

Szerkesztés lezárva

**2010. NOVEMBER 30.
BUDAPEST**

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ.....	4	8. Demográfiai változások	101
BEVEZETÉS	5	8.1. Demográfia	101
ÖSSZEFOGLALÁS	7	8.2. Időskorúak jövedelmi helyzete.....	105
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS	12	8.3. Az államháztartás fenntarthatósága	111
1. Gazdasági-társadalmi fejlődés	12	9. Globális partnerség	114
1.1. Gazdasági fejlődés.....	12	9.1. Globális kereskedelem	114
1.2. Innováció, versenyképesség és öko-hatékonyság	17	9.2. Fenntartható fejlődés támogatási formái	116
1.3. Foglalkoztatás	21	9.3. Természeti erőforrásokkal való gazdálkodás	118
2. Éghajlatváltozás és energia.....	29	10. Kormányzás és közélet.....	120
2.1. Éghajlatváltozás	29	10.1. Politikai koherencia és a hatékonyság	120
2.2. Energia	33	10.2. Nyitottság és részvétel	122
3. Fenntartható közlekedés	40	10.3. Gazdasági eszközök	126
3.1. Közlekedés és mobilitás	40	11. Kompozit indikátorok	128
3.2. Közlekedési hatások.....	46	11.1. GDP alapú mutató	128
4. Fenntartható fogyasztás és termelés.....	50	11.2. Új típusú fenntartható fejlődés indikátorok	131
4.1. Erőforrás-felhasználás és hulladékok	50	HAZAI KITEKINTÉS.....	138
4.2. Fogyasztási minták	57	12. Üzleti szféra	138
4.3. Termelési formák	61	12.1. Tudatosság.....	138
5. A természeti erőforrások kezelése és megőrzése.....	66	12.2. Ráfordítások	146
5.1. Biológiai sokféleség.....	66	12.3. Célok	151
5.2. Vízterhelés.....	69	13. Lakosság	153
5.3. Földhasználat	71	13.1. Tudatosság.....	153
6. Közegészségügy.....	74	13.2. Érzékelés és preferencia.....	156
6.1. Egészség és az egészségügyi egyenlőtlenségek.....	74	13.3. Aktivitás	179
6.2. Az egészséget meghatározó tényezők	78	14. Önkormányzatok.....	195
7. Társadalmi integráció.....	84	14.1. Stratégiák és feladatok.....	195
7.1. Szegénység és életkörülmények	84	14.2. Pályázatok és buktatók.....	208
7.2. Munkaerőpiachoz való hozzáférés	91	FELHASZNÁLT IRODALOM, ADATFORRÁSOK	223
7.3. Oktatás	97		

ELŐSZÓ

Tisztelt Érdeklődők, Elkötelezettek és Szkeptikusok!

Ez év nyarán az Európai Unió elfogadta az EU következő tíz évre szóló stratégiáját, amelynek legfontosabb célja az okos és fenntartható gazdasági növekedés, valamint a társadalmi kohézió. Ezzel az Európai Unió stratégiai szintre emelte a fenntarthatóságot, s ezen belül a környezetvédelem kérdéskörét. Az unió történetében persze sohasem igazából a megfelelő célok kitűzésével, hanem gyakorta azok teljesítésével maradtak adósak a tagállamok. A célok most is ambíciózusak és jórészt paradigmaváltást jelentenek a gazdaság, a társadalom és az intézményrendszerek egészében. Ez egy hosszú folyamat, de úgy tűnik, most határozottabb a szándék a változtatásra, mint az elmúlt évtizedekben bármikor. Ezt segítheti, ehhez adhat kezdeti lökést a világgazdasági válságból való kilábalás, az „újrakezdés” lehetősége és igénye...

Vértess András

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a közhiedelemmel ellentétben a gazdasági szereplők haszonmaximalizálási törekvései mögött is a fenntarthatóság húzódik meg, hiszen pl. a vállalatok esetében mindig a hosszú távú profitmaximalizálás a donimáns cél. A jövedelmezőség hosszabb távon való fenntartása pedig csak úgy lehetséges, ha az erőforrások (köztük az egészséges munkaerő és környezet) tartósan rendelkezésre állnak.

A GKI Gazdaságkutató Zrt. számos környezetgazdasági, környezetvédelmi és energetikai kutatási projektje után ebben a témában most első alkalommal publikál évkönyv formában aktuális felmérési és elemzési eredményeket. A kiadvány ingyenes és – a fenntarthatóság jegyében – csak elektronikusan kerül kiadásra. Forgassa haszonnal, ajánlja másoknak is! Persze csak a környezetet védő módon!

Tisztelt Érintett!

A fenntartható fejlődés a 21. század egyik legfontosabb globális kihívásává vált. A koncepció megszületéséig túlmutat az etikai és marketing kérdéseken, egyszerre kíván egyforma figyelmet három pillérének – a környezetnek, a gazdaságnak és a társadalomnak –, valamint ezzel egy időben annak segítségét, hogy az eljövendő generációk ugyanazokat a feltételeket és lehetőségeket élvezhessék, mint mi jelenleg.

A fenntartható fejlődés számunkra fontos társasági elkötelezettséget jelent; egyenlő mértékben integráljuk a gazdasági, környezetvédelmi és társadalmi tényezőket mindennapi üzleti tevékenységeinkbe. Ezzel hosszú távon kívánjuk maximalizálni a részvényesi értéket és megőrizni a társadalomtól kapott „működési engedélyünket”. A környezetközpontú gondolkodás és fenntarthatóság alapelvei szilárdan beépültek hosszú távú stratégiánkba.

A TVK – a MOL-csoport tagjaként – kiemelt figyelmet fordít a stakeholderekkel folytatott dialógusokra, amelyek kiterjednek mindazokra, akiket a Társaság tevékenysége érint. A párbeszéd során folyamatosan tájékoztatjuk őket, meghallgatjuk véleményüket és az egyeztetések eredményeit beépítjük döntéshozatali eljárásainkba. Mindez nagyobb átláthatósághoz vezet, ami a sikerek eléréséhez alapulnak számít ezen a létfontosságú területen.

Meggyőződésünk, hogy ezen törekvésünkben hathatós segítséget nyújt ez a hiánypótló kiadvány, amely természetesen minden „FF elkötelezett” vállalat számára hasznos információt nyújthat a rövid és hosszútávú tervezéshez egyaránt.

Olvasó Árpád

BEVEZETÉS

Varga és szerzőtársai Fenntarthatóság és versenyképesség (2009) c. tanulmánykötetének találó példáját hozva fel, a „Galaxis útikalauz stopposoknak” című sci-fi regény kezdőjelenetében egy ember meg akarja akadályozni, hogy a házát bulldózerek bontsák le, azzal az indokkal, hogy beleesik egy tervezett bekötőút nyomvonalába. A regény következő jelenetében egy földönkívüli űrhajó elpusztítja az egész Földet, mert beleesik egy tervezett jövőbeli hipertér-bekötőút nyomvonalába. A fenntarthatóság és a versenyképesség viszonyát jól jellemzi ez a két epizód. A regény főhőse harcol saját közvetlen hajlékáért, miközben tágabb otthonára sokkal nagyobb veszély leselkedik.

Hasonló érzésünk támadhat a fenntarthatóság szempontjából figyelve a versenyképességhez kötődő erőfeszítéseket. A témával kapcsolatban a szakértők a legtöbbször összehasonlító adatsorokkal érvelnek, erre példa ez az évkönyv is. Ezek bizonyítják, hogy egyes területek, ágazatok, országok lemaradnak másokhoz képest. Ugyanakkor a versenyképességről folyó diskurzusban gyakorlatilag soha nem kerülnek elő olyan adatsorok, amelyek arról szólnának, hogy az egész vizsgált rendszer, vagyis a világgazdaság maga mennyire versenyképes.

Valószínűleg mindenkiben felmerül az a kérdés, hogy lehetne a világgazdaság maga versenyképes, hisz verseny csak versenytársakkal képzelhető el, és jelenlegi tudásunk szerint a bolygónkon kívüli gazdaságok csak a fantasztikus regények világában léteznek. Igen ám, de a Földön belül is van alternatívája a világgazdaságnak: az ember nélküli földi élet. A világgazdaság versenyképességének egyetlen jellemzője, hogy képes-e a földi körülmények között fennmaradni, kielégíteni az emberiség egymást követő nemzedékeinek szükségleteit, vagyis fenntarthatóan működni. E kérdéskör éppen azért került az 1970-es évektől folyamatosan a közgondolkodás főáramába, mert egyre több jel mutat arra, hogy fenntarthatatlanok a világgazdaság jelenlegi működésmódjai, hosszú távon veszélyeztetik bolygónk teljes ökoszisztémáját, de az emberiség fennmaradását mindenképpen. Ahogy az Európai Unió 2006 júniusában elfogadott megújított Fenntartható Fejlődési Stratégiája is kimondja, hogy csak a fenntarthatóság keretein belül értelmezhető a versenyképesség. A fenntarthatóság egyik feltétele a versenyképesség, így ha valami veszélyezteti a fenntarthatóságot, az értelemszerűen veszélyez-

teti a (hosszú távú) versenyképességet is. A versenyképesség és fenntarthatóság szempontjai mindezek ellenére nap mint nap kerülnek szembe egymással, a versenyképesség szószolóiként fellépő gazdaságfejlesztők és a fenntarthatóságot zászlajukra tűző környezetvédők sokszor ádáz küzdelmeket vívnak egymással. Pedig céljaik közösek, csak perspektívájuk más: míg a gazdaságfejlesztők sokszor az éppen létező és folyton növekvő igényekre és a versenyben előrébb járó csoportokra figyelnek, addig a környezetvédők az állandó szükségletekre és az emberiség egészének szempontjaira próbálnak tekintettel lenni. A gazdaságfejlesztők elképzelései azért lesznek hosszú távon versenyképtelenek, mivel magának a versenynek a létét veszélyeztető tendenciákat, például üvegházhatást okoznak, életteretlen környezetet hagynak maguk után, míg a környezetvédők elképzelései rövid távon fenntarthatatlanok, hisz a társadalom nem fog olyan elképzeléseket támogatni, amelyeket más csoportokkal (országokkal) szemben lemaradásként él meg a versenyben.

A fenntarthatóság filozófiája azokból a gondolatokból táplálkozik, amelyek az ún. Brundtland Jelentésből erednek. Ez a „fenntartható fejlődést” a következő módon definiálja: „Olyan fejlődés, mely kielégíti a jelen igényeit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk esélyét arra, hogy ugyanezekkel az igényekkel a jövőben ők is élni tudjanak. Ez a fejlődés nem állandósított harmónia, hanem inkább folyamatos változás, melynek során

- az erőforrások használata,
- a beruházások célja,
- a technológiai fejlődés iránya és
- az intézményi változások

összhangban vannak mind a jelen, mind a jövő igényeivel”.

Dr. hc. Josef RIEGLER (az Osztrák Köztársaság egykori minisztere, volt alkancellár; az Osztrák Ökoszociális Fórum elnöke) gondolatait idézve, „Európa a globalizáció igazságos formájának kialakításáért való felelősség tekintetében is történelmi próbatétel előtt áll. ... Az egyik tényező, amit le kellene küzdenie, a környezet elhasználdása, de ezt úgy kell véghezvinnie, hogy közben ne mondjon le sem a gazdasági fejlődés, sem a társadalmi egyenlőség és igazságosság igényeiről.”

A fenntarthatóság követelményeivel elvileg mindenki egyetért. Ennek ellenére nehezen jutunk előre. Az ok egyszerű: jelenlegi gazdasági rendszerünk jobban kedvez a „nem-fenntarthatóságnak”, az árak, költségek, tarifák, adók stb. nem az „ökológiai valóságot” mutatják. Csak kevés idealista és önzetlen ember ellensége a saját pénztárcájának és cselekszik a fenntarthatóság szellemében, ha az részére drága, kényelmetlen és kevésbé komfortos. Ebből származik az a felismerés, hogy a piacot a fenntarthatóság motorjává kell tenni. Ehhez az kell, hogy az árak, költségek, adók, illetékek és támogatások a fenntartható cselekvést a vállalatok egyensúlya és a fogyasztók pénztárcája számára is vonzóvá tegyék. Léteznek tehát eszközök, megoldások, de ezek megfelelő hatékonysága, egyáltalán működőképessége csak nemzetközi összefogással, összehangolt cselekvéssel biztosítható.

A fenntarthatóság felé tett elmozdulás mérésére az évkönyv 89 naturális mutatót, valamint 8 ún. kompozit indikátort mutat be, amely utóbbiakat a környezeti, gazdasági és társadalmi dimenziók integrálásának céljával hoztak létre. Ezek összeállítása során az Eurostat által publikált „2009 monitoring report of the EU sustainable development strategy” című munkára támaszkodtunk, a *Nemzetközi összehasonlítás* főfejezetben található definíciókat, értelmezéseket pedig a KSH „A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, 2008” című kiadványából vettük át.

Ezek a mutatók különböző nemzetközi és hazai forrásokból, akár az internetről is összegyűjthetők, így az évkönyv újdonságértékét, a tényleges többletinformációkat a kiadvány második része tartalmazza.

Az évkönyvet nem a hagyományos értelemben vett – múlt-leíró statisztikai idősorokat bemutató – ábragyűjteménynek szántuk, hanem a közeli jövőben várható változásokat releváns információkkal alátámasztó, „előretekintő” évkönyvnek.

A *Hazai kitekintés* főfejezetben így 77. ábrán keresztül mutatjuk be a magyarországi vállalatok, a lakosság és az önkormányzatok – elsősorban a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos – tudatosságát, jövőbeli terveit, preferenciáit, várható ráfordításait. Ezeket az információkat a Tiszai Vegyi Kombinát támogatásával 2010 októberében reprezentatív felmérések során gyűjtöttük össze.

A minták jellemzői:

➤ VÁLLALATOK

- mintaelemszám: 1003 darab 5 fő feletti cég;
- ágazat (TEÁOR betű) és létszám (5 kategória) szerint reprezentatív;
- mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,12\%$;
- a kitöltők, megkérdezettek: ügyvezetők, igazgatók, gazdasági, controlling és környezetvédelmi vezetők, felelősök;
- a válaszok vizsgálati szempontjai: ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória), valamint tulajdonosi szerkezet szerint;

➤ LAKOSSÁG

- mintaelemszám: 1001 fő;
- nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatív;
- mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,15\%$;
- a kitöltők, megkérdezettek: 14 év feletti állampolgárok;
- a válaszok vizsgálati szempontjai: életkori tized, iskolázottság (4 kategória), valamint jövedelmi tized (egy főre jutó havi nettó családi jövedelem) szerint;

➤ ÖNKORMÁNYZATOK

- mintaelemszám: 403;
- településtípus és régió szerint reprezentatív;
- mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 4,69\%$;
- a kitöltők, megkérdezettek: polgármesterek, jegyzők, környezetvédelmi felelősök, előadók;
- a válaszok vizsgálati szempontjai: régiók (7 kategória), településtípus (5 kategória), valamint saját bevétel ötödök (egy állandó lakosra jutó önkormányzati saját bevétel, úgymint helyi adók, saját tevékenységből, vállalkozásból, az önkormányzati vagyontöbbletből származó nyereség, osztalék, kamat és bérleti díj) szerint.

(Az egyes kérdések esetében a válaszok eltérő számossága miatt a mintavételi hiba nagysága változat, de ezt az adott helyen külön jelezzük.)

Úgy véljük, hogy ezekkel az egyedi felmérésekkel, kiegészítésekkel mintegy komplexsége tettük az évkönyvet – még ha bizonyára nem is maradéktalanul.

ÖSSZEFOGLALÁS

A fenntartható fejlődés célkitűzéseinek eléréséhez kiegyensúlyozott **gazdasági növekedésre** van szükség, amit a környezet és társadalmi problémák figyelembe vétele mellett beruházások (humán tőkébe, és innovatív, ökohatékony termékekbe és folyamatokba), versenyző vállalkozások és magas szintű foglalkoztatottság jellemeznek.

► Magyarország gazdasága az elmúlt 10 év során dinamikusan fejlődött, jóval gyorsabban – és a beruházások is nagyobb ütemben –, mint az uniós átlag, amely a közösséghez való gazdasági felzárkózásunkat jelentette. A munkaerő termelékenysége emelkedett, és K+F kiadásink terén is közeledtünk az EU átlagához. Az országon belüli fejlettségi különbségeken ugyanakkor eddig nem sikerült érdemben változtatni. A lakosság az elmúlt 8-10 évben jelentősen – mondhatni „erőn felül” – költelezett, fogyasztott, nagyon jelentős hitelállományt halmozott fel, aminek folyamatos törlesztési kényszere mellett – összességében – megtakarításai számottevően csökkentek. Az uniós szinthez képest ezen a téren legnagyobb lemaradásunk a foglalkoztatottság terén jelentkezik. ◀

Mára széles körűen elfogadott tény, hogy az emberi tevékenységek – mint a szén, az olaj vagy a gáz elégetése – során keletkező üvegházhatású gázok kibocsátása általános felmelegedést okoz a Föld légkörében. Ennek legvalószínűbb velejárója az **éghajlatváltozás**, ami azonban várhatóan a Föld különböző területein eltérő mértékben fejti ki hatásait. Változás következhet be a mezőgazdasági termelés jellegében, a földhasználat mértékében, a járványzónák kiterjedésében, a vízkészlet nagyságában, és minden bizonnyal a természeti katasztrófák bekövetkezésének veszélye is növekedni fog. Mindennek jelentős gazdasági és társadalmi következményei lehetnek.

► Magyarországon az új beruházásokkal átvett új technológiák már eleve jóval alacsonyabb fajlagos szennyezést jelentettek a korábbi évtizedekhez képest, így a gazdaság növekedése ellenére 1995-2005 között az üvegházhatású gázok kibocsátása gyakorlatilag stagnált. Az utóbbi évek csökkentő tendenciája mögött a tüzelőanyagok kedvezőbb szerkezete és néhány iparág termelésének csökkenése állnak. A legnagyobb kockázatot jelenleg a közúti szállítás és a lakossági (egyéni)

közlekedés és energiateljesítés jelenti. A megújuló energiaforrások részaránya a villamosenergia felhasználásban 5,6%-ra emelkedett, ugyanakkor nagyon egyoldalúan: a biomassza részaránya (91%), amely az utóbbi 5 évben látványosan emelkedett. Energiafüggőségünk (a behozatal) és annak egyoldalúsága (a földgáz növekvő aránya) továbbra is kockázatokat jelent. ◀

A **közlekedés** alapvető szerepet játszik a társadalomban: biztosítja a nyersanyagok és késztermékek szállítását, valamint a munkaerő mobilitását. A közlekedés a fenntartható fejlődés egyik kritikus pontja, mert a szektor alapvető gazdasági és társadalmi előnyei nehezen ellensúlyozzák a magas társadalmi és környezeti költségeket. Továbbá a közlekedés társadalmi és környezeti költségeinek többsége nem a költségek okozóira, hanem a társadalom egészére hárul.

► Magyarországon az utóbbi másfél évtizedben – egyértelműen az áruszállításhoz kapcsolódóan – nagy ütemben, az uniós átlagot jóval meghaladva növekedett a közúti közlekedés forgalma (így energiateljesítés és üvegházhatásúgáz-kibocsátása is), miközben a vasúti közlekedés energiateljesítés (teljesítményével párhuzamosan) ugyanezen időszak alatt 40%-kal, drasztikusan csökkent. Az újonnan forgalomba helyezett gépkocsik javuló környezetszennyezési mutató az állomány fiatalodásával párhuzamosan egyre kisebb mértékben terhelik a környezetet. ◀

A **termelési és fogyasztási minták** a fenntartható fejlődés fő kérdései. Számos környezeti és egészségügyi probléma kapcsolatba hozható áruk termelésével, használatával, valamint a feleslegessé vált termékek kezelésével, mivel azok komolyan fenyegetik a kívánatosnak tartott gazdasági fejlődést.

► A környező országokkal összehasonlítva hazánk – az utóbbi években megfigyelhető javulás révén – a legkedvezőbb erőforrás-termelékenységi mutatóval rendelkezik, ami ugyanakkor még mindig csak az uniós felét jelenti. A hulladéktermelés mennyisége, annak trendje kielégítő; a hulladékkezelés foka és jellege az uniós célokhoz igazodó. A környezetirányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások száma egyre növekvő, ahogy a környezetbarát címkével ellátott termékek

száma is. Ugyanakkor az ökológiai gazdálkodás terén még jelentős az elmaradásunk az uniós átlaghoz képest. ◀

A gazdasági fejlődés a **természeti erőforrások** használatára épül. A természeti erőforrások az alapvető létfeltételeket biztosítják számunkra. Az erőforráskészletekben beálló kismértékű változások (minőségi, mennyiségi) a legtöbb esetben csekély közvetlen veszélyekkel járnak, mégis előidézhetik azt a nem kívánatos állapotot, amikor a környezet az ökoszisztéma zavartalan működését már nem tudja fenntartani.

► Összességében kedvezőnek mondható, hogy az EU élőhelyvédelmi irányelve szerinti területek 86%-a a vadon élő növény- és állatfajok és a természetes élőhelytípusok védelmét szolgáló ökológiai hálózat része. A mezőgazdasági élőhelyeken kedvezőtlen változás nem mutatható ki, azonban a 2005-2007. évek csökkenő biodiverzitás indikátorértékek figyelmet érdemelnek. A folyóvizek minősége megfelelő. Az erdők egészségi állapota az európai országok között a közepesen károsodottnak minősül. ◀

Az **egészség** kulcsfontosságú az unió polgárainak jóléte szempontjából, valamint az a polgárok alapvető joga, mindemellett nagymértékben függ a környezet, a mezőgazdaság, az ipar, a kereskedelem, a társadalom és a gazdaság területén hozott politikai döntésektől. Az egészséges népesség a gazdasági fejlődés elengedhetetlen feltétele.

► A várható élettartam Magyarországon folyamatosan emelkedik, igaz ugyan, hogy az EU átlagától kissé elmaradó ütemben. A nők várható élettartama magasabb a férfiakénál, ugyanakkor esetükben a betegségben eltöltött időszak is hosszabb. A krónikus megbetegedések halálozási rátája csökkenő, ahogy az öngyilkosság okozta halálozási arányszámok is. A magyar lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztetettsége jelentős hullámváz mellett közel az uniós átlagra csökkent, ózonkibocsátás általi veszélyeztetettsége azonban jóval afelett helyezkedik el. ◀

A 2001-es göteborgi Európai Tanács-ülésem a **társadalmi integrációt** a fenntartható fejlődési stratégia egyik pilléréként határozták meg. A szegénység és a társadalmi kirekesztettség meghatározása és mérése nem egyszerű feladat, mivel ezek

a kifejezések szorosan összefüggnek a jólét és az életszínvonal nehezen megfogható fogalmával.

► Magyarországon a szegénységi arány mind a férfiak, mind a nők esetén alacsonyabb, mint az EU országok átlaga. A tartós munkanélküliségi ráta hazánkban az elmúlt 20 évben 2%-ról 4,2%-ra emelkedett, folyamatosan elmaradt ugyanakkor az uniós átlagtól. 2009-ben Magyarországon – hasonlóan az EU adataihoz – a nők 17,5%-kal kerestek kevesebbet, mint a férfiak. Az oktatásra fordított kiadások GDP-hez viszonyított aránya csökkenő, ugyanakkor 2001 óta magasabb, mint az EU országok átlaga. Az élethosszig tanulásban résztvevők aránya (2,7%) az elmúlt évtizedben szinte egyáltalán nem emelkedett, így 2009-ben is messze elmaradt mind az EU (9,3%) átlagától. ◀

Európában ma az emberek hosszabb ideig élnek, mint korábban, és a gyermekvállalási hajlandóság a stabil népesség fenntartásához szükséges szint alatt van. A generációk közötti arány eltolódik, a középkorúak és idősek részaránya növekszik a fiatalok arányához képest. A fenti **demográfiai változásoknak** mélyreható következményei vannak, amelynek kulcskérdései az öregedő népességet számba vevő közfinanszírozás hosszú távon való fenntarthatósága, illetve foglalkoztatottsági arány növekedési lehetőségei. Az EU megújított stratégiája külön fejezetben tér ki az integráció, a demográfia és a migráció kérdéseire, általános célkitűzésként az integráción alapuló társadalom kialakítására szólít fel a generációk közötti és azokon belüli szolidaritás figyelembe vételével, valamint a lakosság életminőségének – mint a tartós egyéni jólét előfeltételének – biztosítása és javítása által.

► Magyarországon a férfiak és nők életkilátásai lényegesen különböznek egymástól: a két nem közötti különbség a nők javára meghaladja a 4 évet. Az EU országokban a 65 évesek várható életéveinek átlaga a férfiaknál 3,3 évvel, míg a nőknél 2,7 évvel magasabb, mint hazánkban. Magyarországon, hasonlóan az EU többi tagállamához, a termékenység szintje már hosszú ideje nem biztosítja a népesség egyszerű reprodukcióját. Magyarországon az időskorúak foglalkoztatási aránya az EU tagországok közül az egyik legalacsonyabb. Magyarországon az elmúlt mintegy 10 évben a GDP 0,3-0,4%-át fordították az idősek ellátására, az EU tagországokban ennél 0,12 százalékponttal többet. ◀

A nemzetközi fejlesztési tevékenység az unió belső értékeinek, a szolidaritásnak, a demokráciának, az emberi jogok iránti elkötelezettségnek, az esélyegyenlőség

biztosításának külső megnyilvánulása. Az EU megújított fenntartható fejlődési stratégiájának egyik általános célkitűzése, hogy a **fenntartható fejlődést globális szinten** támogassa, illetve biztosítsa, hogy valamennyi (külső/belső) politikája összhangban van a globális fenntartható fejlődéssel és nemzetközi kötelezettségeivel.

► A globális partnerség keretében az EU-hoz való csatlakozásunktól kezdve részt vállalunk a fejlődő országok fenntartható fejlődését szolgáló segélyek adományozásában, a klímaváltozás globális problémájának megoldásában. ◀

A „jó kormányzás” értelmezhető „jó” döntéshozatalként, illetve „jó” döntések alkalmazásaként is. Az EU megújított stratégiájában is megtalálható a **jó kormányzás** koncepciója mint célkitűzés és irányelv. Ebbe beletartozik az alapjogok védelme és támogatása, nyitott és demokratikus társadalom fenntartásának szükségessége, az állampolgárok, illetve a társadalmi és üzleti élet képviselőinek részvétele az egyes politikák kialakítása során, valamint az EU-politikák közötti összefüggések biztosítása.

► Magyarországon a közösségi jogszabályok alkalmazási aránya EU-tagságunk kezdete óta meghaladja a célértéket. Az eddig lezajlott két EU-parlamenti választáson arányaiban jóval kevesebben voksoltak, mint az EU átlaga. A közhivatali szolgáltatásoknak már közel kétharmadát el lehetett érni az interneten keresztül, így az EU országokhoz mért lemaradásunk 5 év alatt a felére csökkent. A közhivatali szolgáltatásokat a lakosság egynegyede használja, ami némileg elmarad az EU országokétól. A környezeti adók összes adóhoz viszonyított aránya Magyarországon közel 7% volt 2008-ban, amely arány az ezt megelőző tíz év tekintetében kisebb ingadozásokkal folyamatos csökkenést mutat, igaz minden évben meghaladta az uniós átlagot. ◀

A gazdasági teljesítmény mérésére rendelt alternatív indikátorok mellé szükséges olyan új indikátorokat meghatározni, melyek leírják a gazdasági folyamatok emberre gyakorolt hatását és ugyanakkor az emberek természetre gyakorolt hatását is. A **fenntartható fejlődés indikátorainak** egységesen, nemzetközileg elfogadott rendszere még nem létezik. Az elmúlt évek során többféle mutatószám-rendszert fejlesztettek ki a világban (ENSZ, EEA, OECD stb.). Közös tulajdonságuk, hogy sok elemből álló, összetett rendszerek.

► Magyarország jelenleg több mutató esetében is az EU középmezőnyében helyezkedik el. Az Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató, az Ökológiai Lábnyom esetében nagyon kedvező, az Emberi Fejlődés Indexe és a Nemenkénti Fejlettségi Index alapján már kissé átlag alatti, míg a Szegénységi Index tekintetében nagyon lemaradó pozíciót foglalunk el. ◀

Felméréseinkkel a magyarországi vállalatok, a lakosság és az önkormányzatok – elsősorban a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos – tudatosságának, jövőbeli terveinek, preferenciáinak, várható ráfordításainak megismerését céloztuk meg.

► A **vállalkozások** nagy többsége környezettudatosnak tekinti magát, és jóval környezetbarátabbnak, mint ágazati versenytársait. A vállalkozások több mint felénél a partnerek irányába gyakorlatilag elvárásként sem jelenik a környezetvédelem iránti elkötelezettség.

A vállalkozások kétharmada nem rendelkezik semmilyen környezetvédelmi irányítási rendszerrel. Ezek megfelelő működtetését igazoló tanúsítványok meglétéhez ugyanakkor a nagyobb termelő vállalatok esetében már üzleti érdekelttség is kötődik. Így a vállalati mérettel arányosan és főként az ipari, mezőgazdasági tevékenységet végző cégek esetében egyre nő a környezetvédelmi irányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások aránya.

Az önkéntes környezeti költségek mutatják a vállalkozások tényleges elkötelezettségét és felelősségvállalását a környezetük iránt. Ilyen költségeket a Magyarországon működő vállalkozások 7,2%-a vállal fel. Az önkéntességben legaktívabb csoport – saját bevallása szerint – az ipari, a mezőgazdasági és a pénzügyi, gazdasági szolgáltatásokat végző vállalkozások, illetve a 20-49 fő közötti cégek. Az önkéntes környezeti ráfordítások terén összességében már mintegy 10%-os csökkenés várható a következő időszakban, annak ellenére, hogy 5-ből 4 vállalkozás a korábbi évekhez képest nem tervezi csökkenteni ráfordításait ezen a téren. A válaszadó cégek 7,2% által önkéntesen vállalt környezeti ráfordítások az esetek legnagyobb százalékában a keletkező hulladékok csökkentésére irányulnak. Azaz önkéntes ráfordítások 44,3%-ban ezt a célt is szolgálják, aminek mértéke az 5 fokozatú skálán 2,3-at ért el. 40% feletti arányú még az újra-hasznosítás arányának növelése. A legkevésbé gyakori és fontos cél – némi meglepetésre – a megújuló energiaforrások felhasználása. ◀

► A **lakossági** környezettudatosság – legalábbis az önmagunkról alkotott vélemény alapján – meglehetősen magas szintet ér el. A válaszadók több mint 60%-a nagyon fontosnak, de további mintegy negyede is fontosnak tartja a környezet védelmét.

A lakosság leginkább azzal ért egyet, hogy minden emberi beavatkozásnak vannak következményei az élőhelyünkre. Ide kapcsolva azt a választ is, ami a föld öngyógyító képességére vonatkozik, a lakosság többségében úgy véli, az emberi tevékenység pusztítólag hat a földi életre. Felelősen nyilatkozik akkor is, amikor a generációk közötti felelősségvállalásról kell választ adnia, és meglehetősen kritikusan (pazarlónak) ítéli meg fogyasztási szokásait. A lakosság többsége egyetért azzal, hogy a társadalmat, azaz saját magát korlátozni kellene, az általunk felsorolt pl. közlekedés, városok terjeszkedése, szennyezés terén. Már sokkal inkább vegyes megítélés alá került az állam szerepe, akár környezeti felelősségének, akár pénzügyi ráfordításainak tekintetében. A vállalatok tevékenységével kapcsolatban, ami azok erős korlátozását, illetve az árakra ható következményeket illeti, a társadalom gyakorlatilag két részre szakad: sokan támogatják az elképzelesket, de kb. ugyanannyian el is utasítják. Ez utóbbi azért némileg ellentmond a nagy arányban, életszínvonal-csökkenés árán is támogatott fenntarthatóságnak.

A lakosság megítélése szerint jelenleg a legproblémásabb terület környezeti és egészségügyi szempontból a szennyvizek megfelelő kezelése és tisztítása, valamint a hulladékok kezelése és ártalmatlanítása. Ugyanakkor az általunk felsorolt többi területekre adott magas átlagok is azt mutatják, hogy szinte nincs olyan problémakör, aminek jelenlegi szintjét a lakosság kielégítőnek, vagy jóval kevésbé kritikusnak minősítene. Még a sorrendben „utolsó” helyre került élelmiszerbiztonság és egyéni közlekedés terén is jelentős javulásra lát lehetőséget.

A lakossági válaszok jól mutatják, hogy a jelentősebb idő- és pénzráfordítással, fáradsággal járó energiatakarékossági és környezetvédelmi tevékenységeket jóval kevesebben, kisebb arányban végzik, illetve vállalják fel. A takarékoskodás kis „odafigyeléssel”, a pl. hulladékudvarokban ingyenesen elhelyezhető szelektíven gyűjtött hulladékok kis időráfordítással pénzben mérhető hasznokkal járnak. Ugyanakkor a drágább (pénzügyi hátránnyal járó), de „valódi” környezettudatosságra utaló „viselkedés” már jóval kevesebbekre jellemző. A visszaváltható palackozás – a sorrendben – utolsó helyre kerülése, és a 3-as átlaghoz közeli értéke azt

a bizonytalanságot is sugallja, ami az elmúlt években még szakmai fórumokon is vitákat generált (egyutas-többutas csomagolás): az eldobható csomagolás – egy részének – szelektív gyűjtésen keresztüli hasznosítása, vagy pedig a többször használható, de az ehhez szükséges tisztításkor felhasznált vegyi anyagok környezetterhelése eredményezi összességében a kedvezőbb megoldást?

Az energiatakarékosság, fogyasztáscsökkenés – figyelembe véve azt is, hogy a lakosság saját fogyasztási szokását általában pazarlónak ítéli meg – egyik potenciális forrása lehet a környezetterhelés csökkentésének. A háztartások szintjén, az általunk kiválasztott rezsi-típusú kiadások és a közlekedés terén, már jelentős megtakarításra, fogyasztáscsökkenésre nem lehet számítani. Ezt támasztja alá az is, hogy a háztartási energia áremelkedése az elmúlt 4 év során több mint kétszer gyorsabb volt, mint az infláció üteme, így valószínűsíthetően a lakosság pusztán anyagi érdekei miatt is „rákényszerült” a folyamatos takarékoskodásra. Nagyon számottevő különbségek nincsenek az átlagok szintjén, így a felsorolt területeken összességében mérsékelt fogyasztás- és kiadáscsökkenésre lehet számítani a lakosság részéről. ◀

► Az **önkormányzatok** 38,5%-ának nincs kifejezetten a helyi környezet védelmére kidolgozott koncepciója, stratégiája. Ugyanakkor az önkormányzatok szinte egésze valamilyen formában szerepet szán a környezetvédelem kérdéskörének a területfejlesztési feladatai között is, sőt nagy többségük (82%) fontos szempontként kezeli ezen belül is.

Az önkormányzatok megítélése összhangban van a lakosság értékelésével – még ha nem is teljesen azonos azzal – a tekintetben, hogy mely környezetvédelmi problémák megoldása a legfontosabb, illetve a legsürgetőbb. Összességében, figyelembe véve a sürgetősség szempontját is, az önkormányzatok jelenleg az energiatakarékosság területén látják legnagyobb lemaradásukat a környezetvédelemhez kapcsolódóan. Ezt követi az ivóvíz-hálózat kiépítése, amely megfelelő minőségű ivóvizet szolgáltat a lakosság számára, valamint a csatornázás, a szennyvíz megfelelő kezelése. A sor végén a légszennyezés és a zajterhelés áll. Ugyanakkor a viszonylag alacsonyabb átlagok „mögött” nagyobb szórást (nagyon különböző válaszokat) tételezünk fel: pontforrásokhoz (gyárhoz, erőműhöz, autópályához stb.) kötődő terhelés – ebből adódóan – ritkábban, de akkor helyi szinten jelentősebb problémákat okozva jelentkezhet.

Az önkormányzatok környezetvédelmi fejlesztéseinek legnagyobb részét pályázati forrásból tudják csak jelenleg is és várhatóan a jövőben is megvalósítani. Ennek ellenére – a válaszok alapján – az önkormányzatok több mint fele az elmúlt években nem is pályázott környezetvédelmi célú programok megvalósítására (amibe az energiamegtakarítás is beletartozik). A nagyobb települések önkormányzatai méretükhöz, költségvetésükhöz és – ezzel párhuzamosan – feladataikhoz képest jóval kevesebbet pályáznak, mint a kisebbek. A pályázati rendszer működ(tet)ésével kapcsolatosan általunk megfogalmazott lehetséges problémák közül a válaszadók leginkább azzal értettek egyet, hogy a célokhoz rendelt pénzösszegek meglehetősen alacsonyak, azaz a szükséges fejlesztések megvalósítására az eddigieknél sokkal nagyobb támogatási összegekre lenne szükség. A válaszadók nagyon egyetértettek azokkal a megállapításokkal is, amelyek a pályázati rendszer működésének bürokratikus jellegét (hosszadalmasságát, bonyolultságát, körülményességét) emelték ki. Összességében a legkevésbé negatívan a pályázati információkhoz való hozzáférést ítélték meg az önkormányzatok. ◀

NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÁS

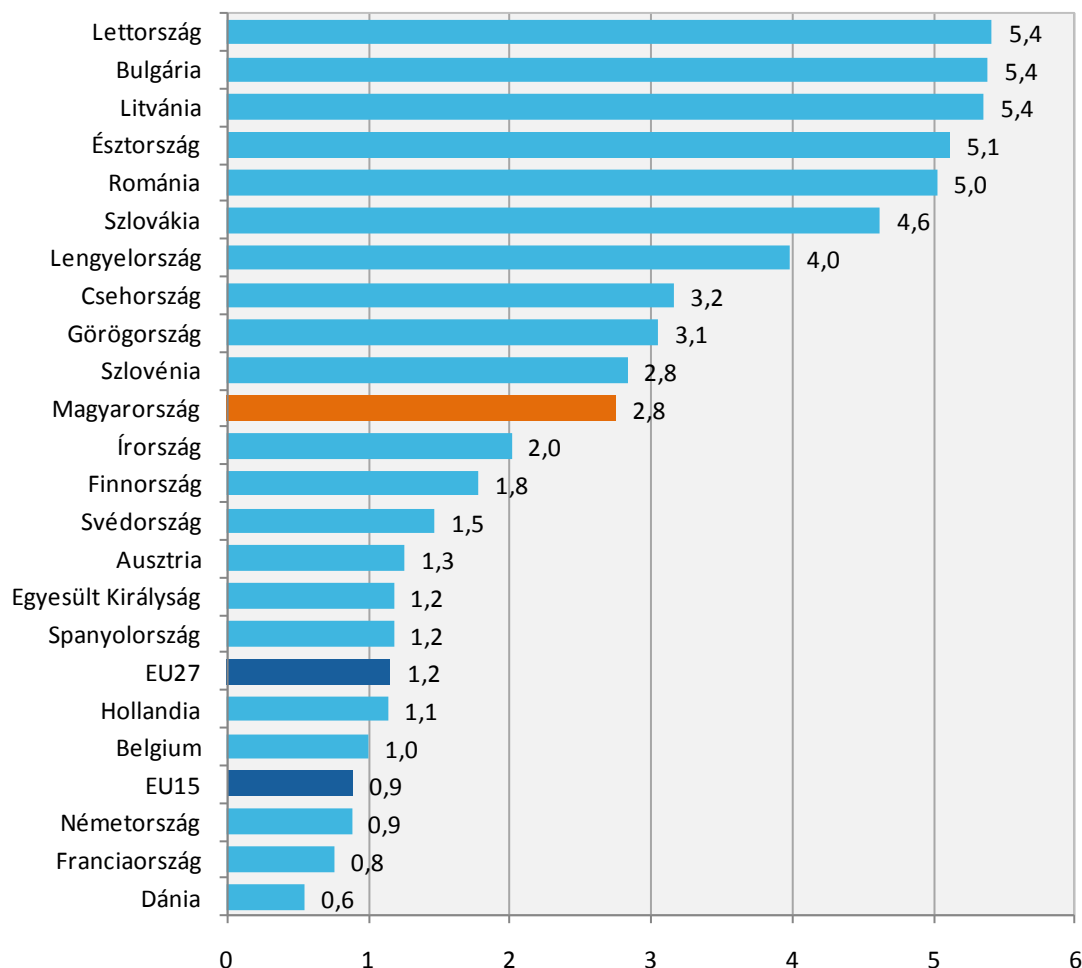
1. GAZDASÁGI-TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

1.1. GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

1.2. INNOVÁCIÓ, VERSENYKÉPESSÉG ÉS ÖKO-HATÉKONYSÁG

1.3. FOGLALKOZTATÁS

1. ÁBRA Egy főre jutó éves átlagos reál GDP növekedés, 2000-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

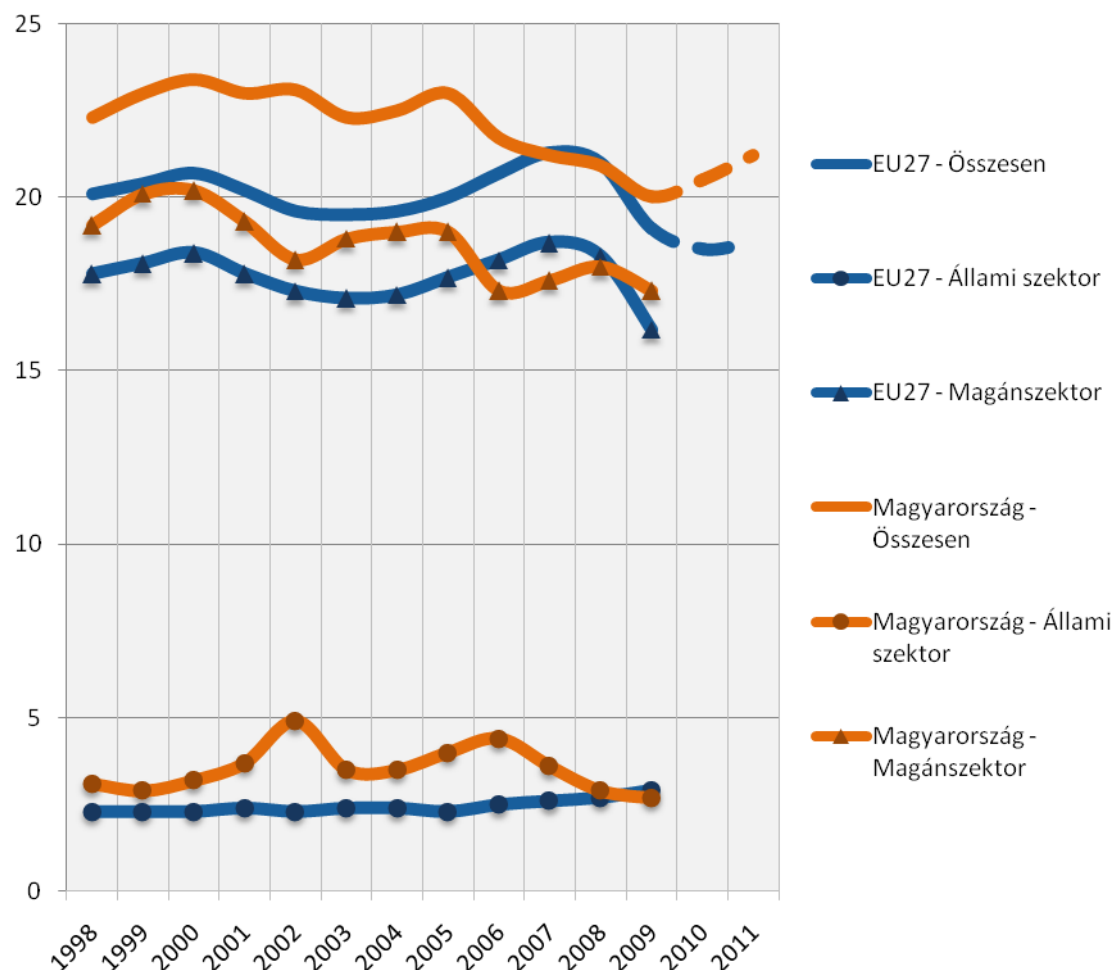
Módszertan, definíció

A GDP az egy területen, adott idő alatt előállított végső felhasználásra szánt javak (termékek és szolgáltatások) összességének értéke. Míg a nominális GDP a GDP pénzben kifejezett értéke, addig a reál GDP az infláció hatását próbálja kiküszöbölni azzal, hogy a GDP-t alkotó javak mennyiségét és valamilyen bázisidőszaki árát veszi figyelembe. Az egy főre jutó GDP alakulása az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) növekedési rátája az előző év százalékában kifejezve. A növekedési ráta kiszámítása változatlan áron történik, mivel így csak a volumenváltozásokat mutatja, és az árváltozások kiszűrhetők. Amíg a GDP (egy főre jutó) szintje széles körben elterjedt mutatója a gazdasági teljesítménynek és a társadalom életszínvonalának, addig a GDP növekedési üteme a gazdaság dinamizmusáról, versenyképességéről és az új munkahelyek megteremtésének lehetőségéről ad tájékoztatást. A megfelelően magas GDP-növekedési ráta azt jelenti, hogy a társadalom további gazdasági erőforrásokat tud teremteni a jelen generáció növekvő gazdasági szükségleteihez, a magasabb jövőbeni megtérülés reményében befektetéseket eszközölhet, illetve más társadalmi és környezeti célokat is megvalósíthat. Mindemellett a növekvő termelés gyakran környezet-szennyezést, egészségi problémákat, és ezzel gyakran együtt járó kiadásnövekedést okozhat, ami ugyan növeli a GDP-t, de nem járul hozzá az életminőség javulásához. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2000 és 2009 között az egy főre vetített reál GDP 2,8%-kal nőtt, mely meghaladta mind az EU27-ek (+1,2%), mind az EU15 országok (+0,8%) átlagát, elmaradt azonban régióbeli versenytársainkétól (Lengyelország: +4%, Szlovákia: +4,6%, Csehország: +3,2%, Szlovénia: +2,8%).

2. ÁBRA GDP arányos beruházás gazdasági szektor szerinti bontásban, 1998-2011* (%)

FORRÁS: EUROSTAT; *2010-2011 EUROSTAT előrejelzés

Módszertan, definíció

A mutató a közösségi és a magánszektorok beruházását fejezi ki a GDP arányában. Tartalmazza az elszámolási időszakban vásárolt vagy saját termelésben előállított tárgyi eszközök és immateriális javak értékét, a használt tárgyi eszközök érték-növekedését, a külföldről származó tárgyeszköz-apportot, valamint a pénzügyilízing-konstrukcióban beszerzett tárgyi eszközök értékét. Az arány a GDP-nek a nemzetgazdaság által beruházásra fordított részét adja meg.

A GDP, mint a gazdasági szereplők jövedelme hatással van a fogyasztásra és a beruházásra, amelyek újból visszahatnak a GDP-re. Egy egységnyi beruházás a jövedelemnek nem egy egységnyi növekedését eredményezi. (KSH)

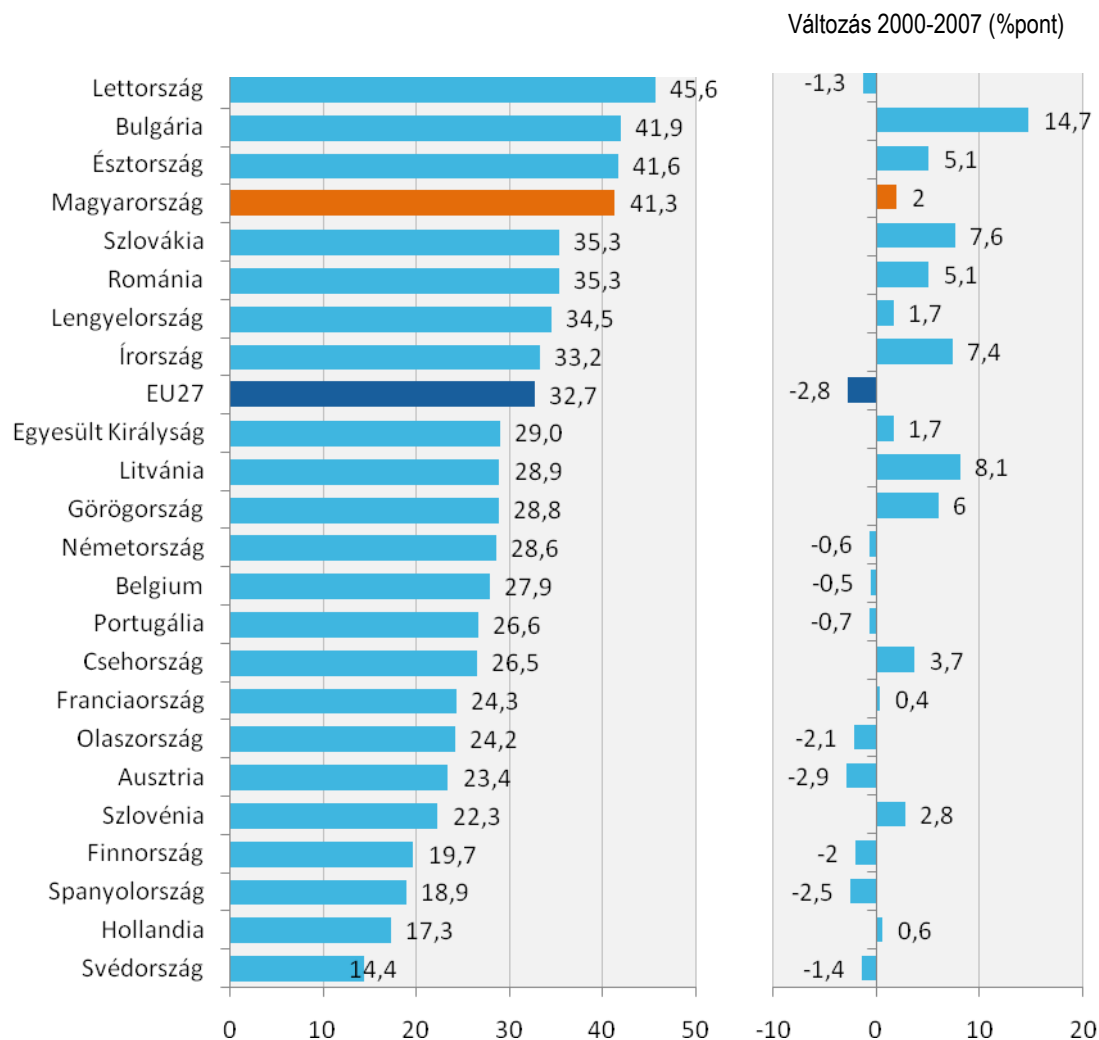
Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon a nemzetgazdasági beruházások GDP arányos mutatója kisebb hullámzások mellett 22,3%-ról 20%-ra csökkent 1998 és 2009 között (eközben 2000-ben volt a legmagasabb, 23,4%). A vállalatok beruházási aránya 19,2%-ról 17,3%-ra csökkent, a kormányzati szektor mutatója 3,1%-ról 2,7%-ra esett vissza.

Az EU27 országok átlagos GDP arányos beruházási mutatója 2006-ig jelentősen elmaradt a magyartól, 2007-2008-ben azonos szinten mozgott vele, majd a gazdasági válság kitörését követően, 2009-ben újra elmaradt tőle.

Az Eurostat előrejelzése szerint 2010-2011-ben Magyarországon újra növekedés várható a beruházási rátában, míg az EU27 országokban inkább stagnálása várható.

3. ÁBRA Az egy főre jutó GDP regionális szóródása, 2007 (a nemzeti GDP arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

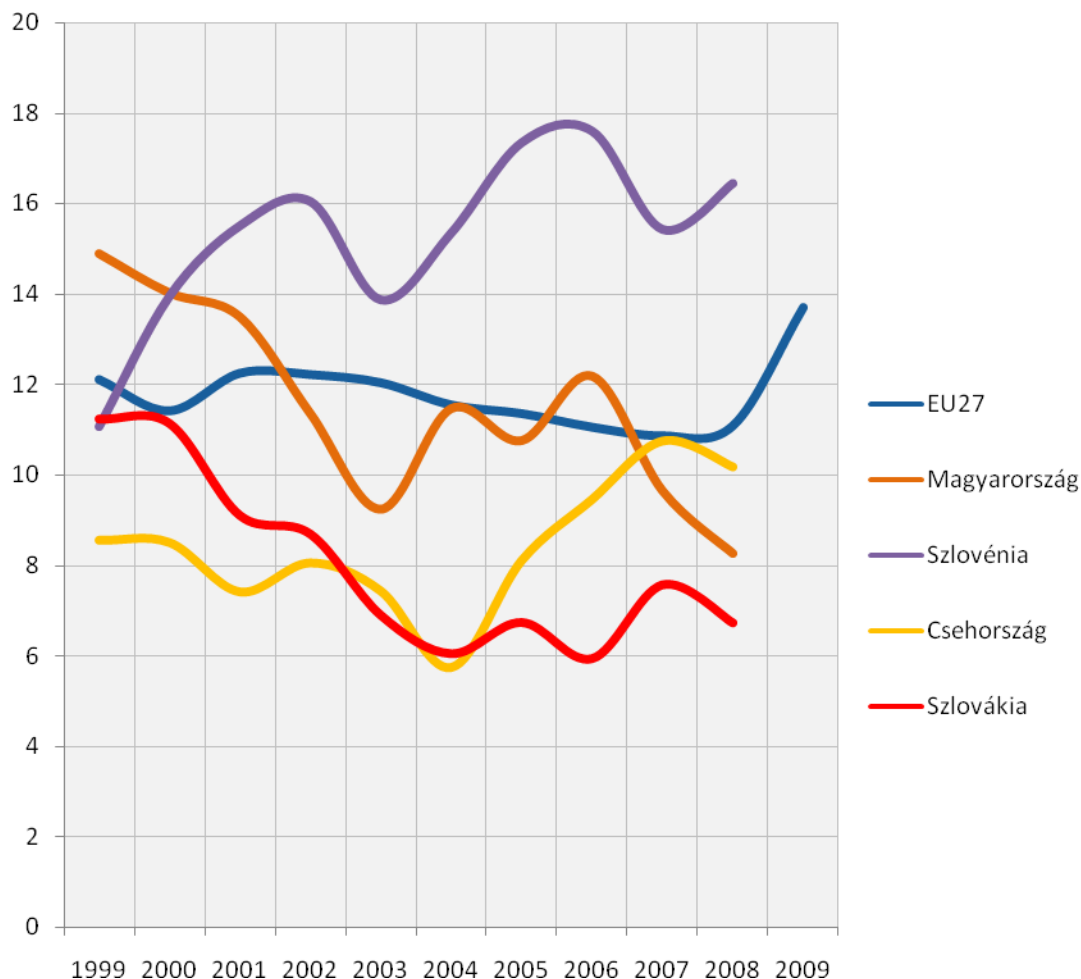
A bruttó hazai termék (GDP) az ágazatok vagy szektorok által előállított, alapján értékelt bruttó hozzáadott értékek összege, és az ágazatokra vagy szektorokra fel nem osztható termékadók és -támogatások egyenlege, egy piaci áron értékelt mutató. Az egy főre jutó GDP az adott év bruttó hazai terméke az évközepe népességre vetítve. Regionális szóródása a régiók közötti fejlettségbeli különbségek legjobb mutatószáma. A régiók közötti differenciák a gazdasági fejlődés és eredmény tekintetében számos okra vezethetők vissza. Látványos fejlődést eredményezhet az adott régió természeti erőforrásainak gazdagsága, a kereskedelmi utak találkozási pontja, a fogyasztók tömörülési lehetősége, kiemelkedő természeti, táji, kulturális örökségi értékek, illetve egyéb más okok. Gyors fejlődést eredményezhet egyes régiókban a képzett és fegyvermezett innovatív munkaerő jelenléte, amely a térségben a vállalatok létrehozását ösztönzi. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az egy főre jutó GDP regionális szóródása 2007-ben (a nemzeti GDP arányában) a vizsgált országok közül hazánkban volt az egyik legmagasabb, jócskán magasabb, mint az EU országok átlaga, valamint regionális versenytársainké.

2000 és 2007 között Magyarországon a régiók közötti gazdasági fejlettségbeli differenciáltság növekedett, míg az EU tagországokban átlagosan csökkentek a különbségek.

4. ÁBRA A háztartások bruttó megtakarítási rátája, 1999-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A háztartások bruttó megtakarítási rátája azt mutatja, hogy a háztartások adott időszakban rendelkezésre álló jövedelmük hány százalékát halmozzák fel későbbi szükségleteik teljesítése céljából pénzügyi eszközökben, illetve tőkejavakban. A rendelkezésre álló jövedelem fennmaradó részét fogyasztásra, azaz az adott időszakban felmerült szükségletekre fordítják.

A megtakarítási ráta segítségével meghatározhatóak azok a rendelkezésre álló gazdasági erőforrások, amelyek mozgósításával a termelői, természeti, emberi és társadalmi tőke növelhető, javítva az elkövetkező generációk jólétét. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 1999 és 2008 között a háztartások bruttó megtakarítási rátája 14,9%-ról kisebb hullámzások mellett 8,3%-ra csökkent. Az Európai Unió 27 tagállamában az átlagos megtakarítási ráta ugyanezen időszakban nem változott jelentősen, 11-12% között mozgott, majd 2009-ben a gazdasági válság következtében jelentősen megugrott.

Az egyes visegrádi országokban eltérő tendenciák figyelhetők meg: Szlovéniában az átlaghoz képest tartósan magasan, Csehországban és Szlovákiában tartósan alacsonyan alakult a ráta, bár előbbi esetében az évtized végére az uniós átlagra emelkedett.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

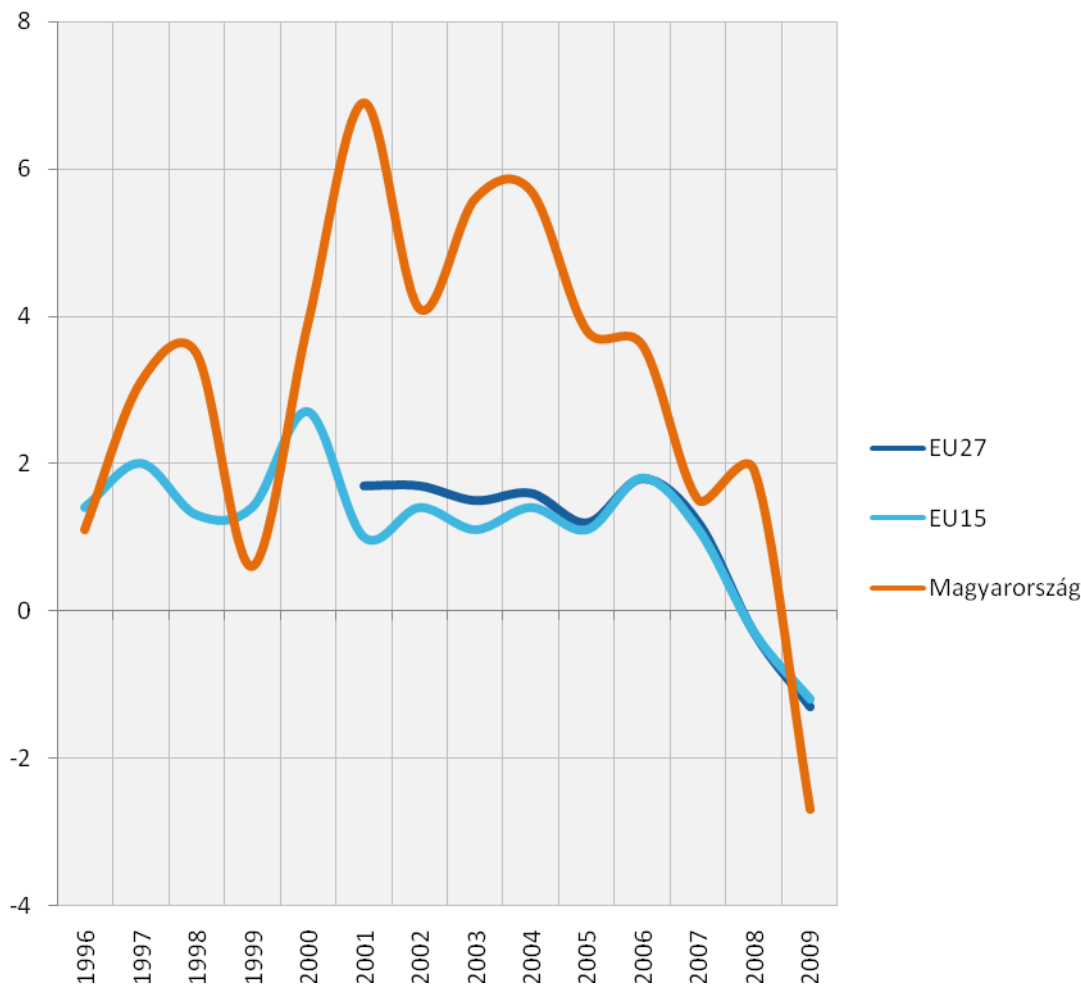
1. GAZDASÁGI-TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

1.1. GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

1.2. INNOVÁCIÓ, VERSENYKÉPESSÉG ÉS ÖKO-HATÉKONYSÁG

1.3. FOGLALKOZTATÁS

5. ÁBRA Az egy munkaóra jutó termelékenység változása, 1996-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

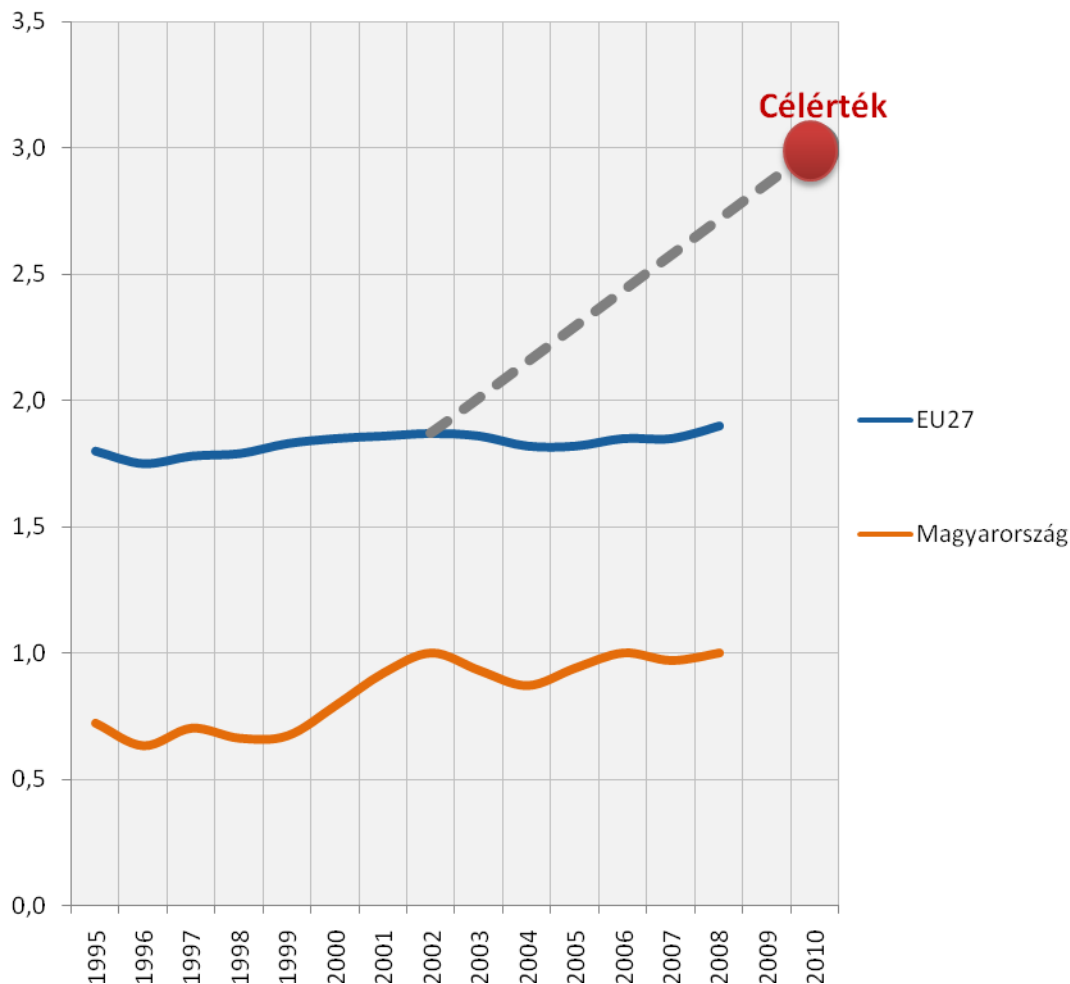
A termelékenységi mutató segítségével megkapható az egy munkaóra vonatkoztatott munkaerő-termelékenység, ami a valós teljesítményt (volumenindexként számolt GDP) a befektetett munkaórára (befektetett munkaóra összesen) vetíti. Az így számolt mutatószám egy ország gazdasági termelékenységéről és annak időbeli változásáról nemzetközi szinten is összevethető számot ad, szemben azzal a termelékenységi mutatószámmal, ami az alkalmazottak számára vetíti a teljesítményértékeket. A termelékenységi mutató a teljes- és részmunkaidőben ledolgozott munkaórák függvényében országról országra, illetve időben is változhat.

A munkaerő-termelékenységet befolyásoló tényezők közül kiemelhetők a külfölditőke-befektetések és a technológiai fejlesztések hatásai. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánk munkaerő-termelékenységének évi átlagos növekedése az elmúlt évtizedben több mint négyszerese volt az EU15 tagállamokénak, több mint háromszorosa az EU27 tagállamokénak, és jelentős különbséget mutatott a 2001-2004 közötti időszakban. A világgazdasági válság következtében 2009-ben Magyarország egy munkaóra jutó termelékenységi mutatója 2,7%-kal esett vissza, míg az EU15 tagországoké 1,2%-kal, az EU27 tagországoké 1,3%-kal.

6. ÁBRA K+F kiadások a GDP arányában, 1995-2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

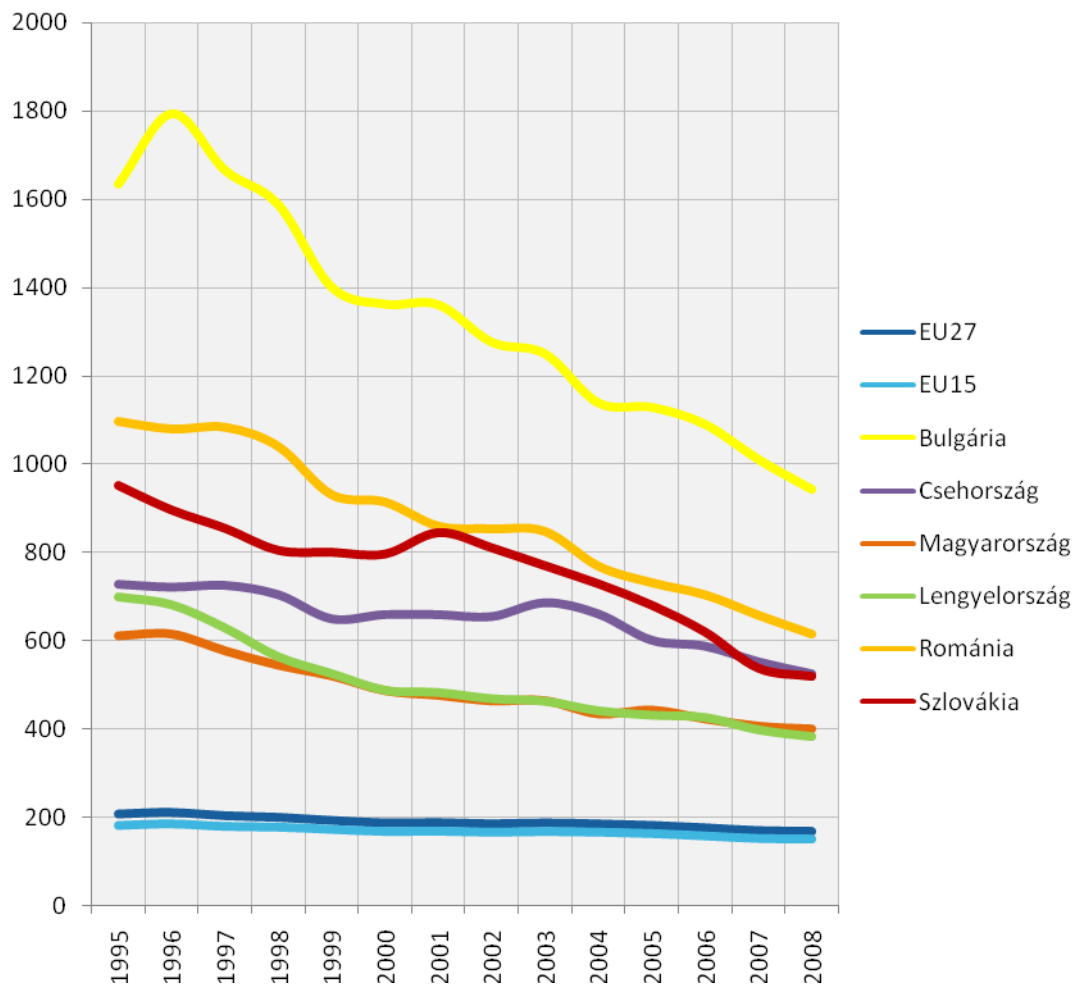
A kutatás-fejlesztés (K+F) a kreatív tudásbázis célzott, szisztematikus bővítése. Új termékek tervezése és piacra dobása kulcsfontosságú a piacgazdasági környezetben működő vállalkozások számára. A K+F-nek makrogazdasági jelentősége is van, mivel a K+F-re fordított jövedelmek annak is jelzői, mennyire hajlandók a piaci szereplők feláldozni a jelenbeli anyagi jólétüket a jövőbeli helyzetük javításáért cserébe.

A K+F tevékenység mérésére, nemzetközi összehasonlítására használt legelterjedtebb mutatószám kifejezi a meglévő ismeretanyag bővítésére, valamint ezen új ismeretanyag új alkalmazások kidolgozásának felhasználására történő felhasználására irányuló, módszeresen folytatott alkotómunka költségének és beruházásának együttes összegét a GDP arányában. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 1995 óta visszaesésekkel megszakított, de lassan növekvő tendencia figyelhető meg (0,7%-ról 1%-ra emelkedett a mutató értéke), ugyanakkor az EU27 tagországok átlaga gyakorlatilag azonos szinten, 1,8-1,9% között mozgott. Ezzel, ha kismértékben is, de lemaradásunk csökkent. A 2001-ben kitűzött EU-s stratégia, a K+F kiadások GDP arányos 3%-ra történő növelésére megíúsult, a 2%-ot sem sikerült elérni. Az „Európa 2020” stratégiával az Európai Bizottság 2020-ra újra megcélozza a 3% elérését.

7. ÁBRA A gazdaság energaintenzitása, 1995-2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Egy ország energaintenzitása azt mutatja meg, hogy egy dollárnyi vagy eurónyi bruttó hazai termék előállításához, vagyis a GDP egy egységéhez mennyi energiát kell felhasználni az adott országban.

Az energaintenzitás függ az ország gazdasági szerkezetétől (mennyi nehéz és könnyűipar van), a klímájától, illetve az ország lakóinak és intézményeinek energiahasználati szokásaitól.

Az index csökkenése az energaintenzitás növekedését jelenti, azaz minél kisebb a mutatószám értéke, annál intenzívebben használja fel egy ország a rendelkezésre álló energiaforrásokat. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

1995 és 2008 között a 27 EU tagország átlagos energaintenzitása egyötödével csökkent, míg az EU15 országok átlaga ennél kisebb mértékű csökkenést mutat (-17%). A visegrádi országok energaintenzitása átlagosan 38%-kal mérséklődött, köztük Magyarorszáé 34%-kal. Mindezek ellenére az uniós átlagnál még 2008-ban is jelentősen több energiára volt szükség a térség országaiban egységnyi gazdasági teljesítmény eléréséhez.

1995-ben Magyarország energaintenzitása az EU27 átlagértékének közel háromszorosa volt. 2008-ra az eltérés kis mértékben, 2,4-re csökkent. A vizsgált országok közül legnagyobb mértékben Lengyelország és Szlovákia csökkentette az EU27 tagországok átlagától való elmaradását.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

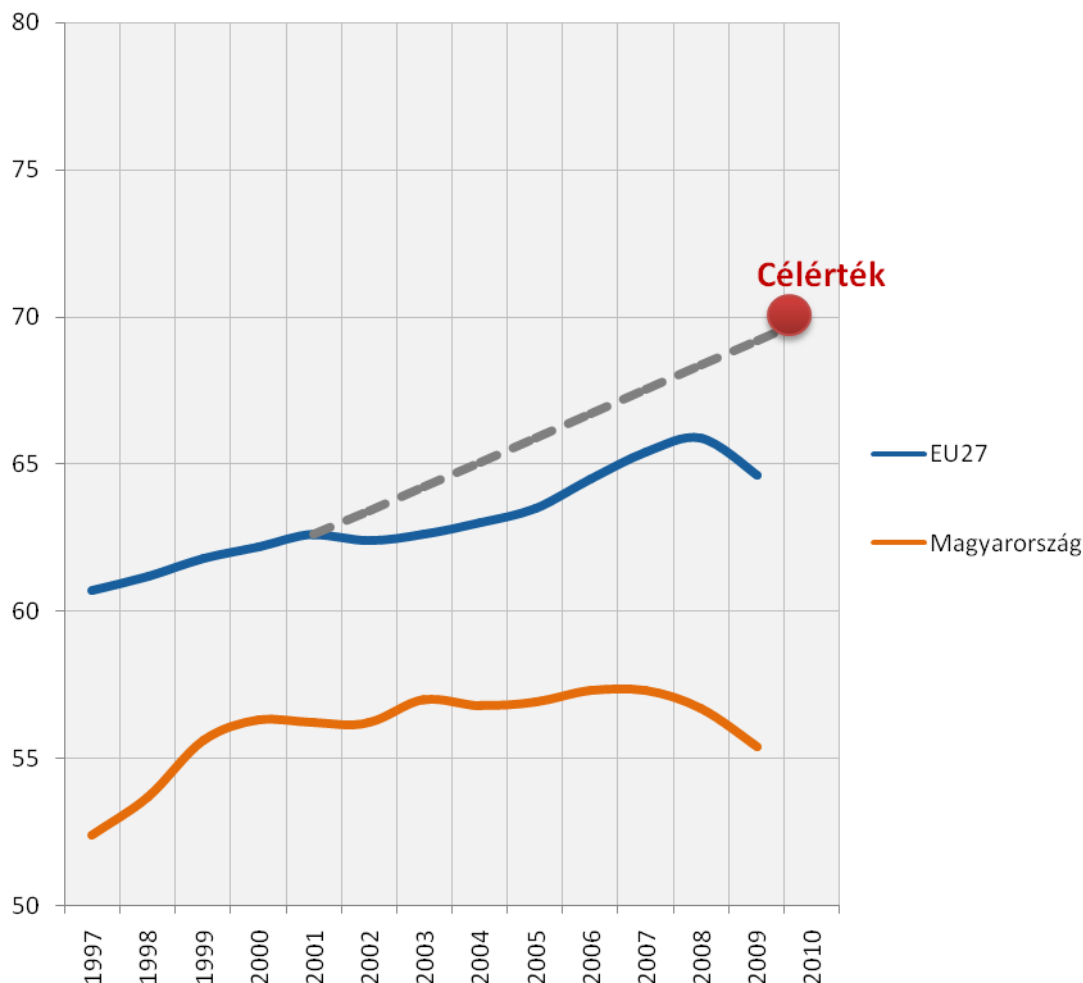
1. GAZDASÁGI-TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

1.1. GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

1.2. INNOVÁCIÓ, VERSENYKÉPESSÉG ÉS ÖKO-HATÉKONYSÁG

1.3. FOGLALKOZTATÁS

8. ÁBRA Foglalkoztatási arány, 1997-2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

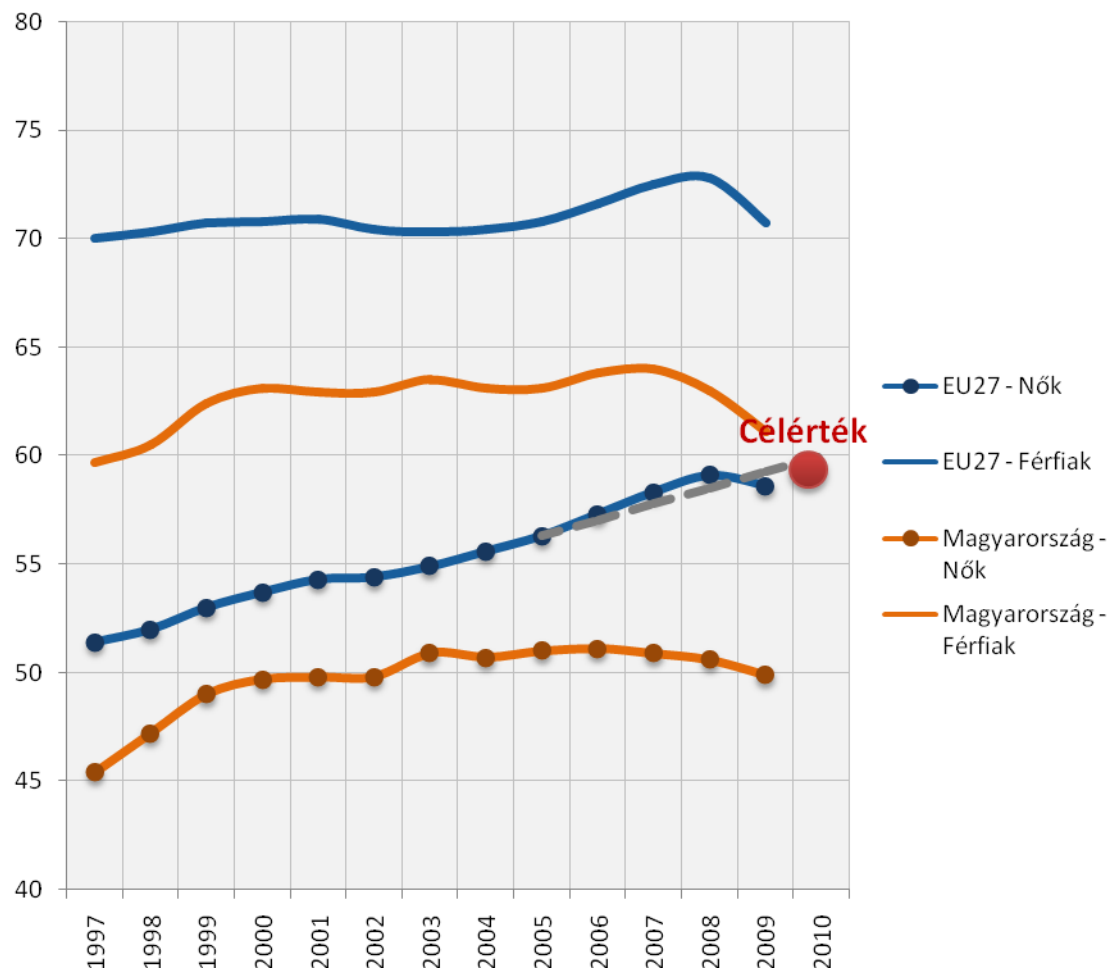
A munkaerő-felmérésben foglalkoztatottnak tekintett az a 15-74 éves személy, aki a vonatkozó héten (a hetet hétfőtől vasárnapig számítva) legalább 1 óra jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy munkájától csak átmenetileg (szabadság, betegség stb. miatt) volt távol. A mutatószám egyidejűleg ad számot a gazdasági teljesítményről, életszínvonalról és a társadalmi kirekesztettség mértékéről. A lisszaboni stratégiának a versenyképesség növelése, a gazdasági növekedés céljából és a fenntartható fejlődés célkitűzéseivel összhangban egyik legfőbb célkitűzése a foglalkoztatás mértékének és színvonalának növelése, a nemek közötti egyenlőtlenségek csökkentése. Ennek érdekében EU27 szinten 2010-re 70%-os foglalkoztatottsági arányt kell elérni a 15-64 éves népesség körében. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon az 1990-es évek elején a munkaerőpiaci változásokat a tömeges munkanélküliség megjelenése mellett a foglalkoztatottság jelentős visszaesése, valamint a foglalkoztatott struktúra folyamatos átrendeződése jellemezte. Ezt követően 1997-től 2000-ig egy gyorsabb, ezt követően egy lassabb foglalkoztatási arány emelkedést figyelhetünk meg (1997 és 2007 között összességében 52,4-ről 57,3%-ra). A ráta 2009-ben a recesszió eredményeként 55,4%-ra csökkent.

Az EU a tagországok átlagos foglalkoztatási arányra vonatkozó lisszaboni célkitűzése megíúsulni látszik, 2009-re ugyanis mindössze 64,6%-os arányt sikerült elérni, mely nagyon távol áll a 2010-es 70%-os céltól.

9. ÁBRA Foglalkoztatási arány nemek szerint, 1997-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A nemek szerinti foglalkoztatási arány a foglalkoztatott férfiaknak és nőknek az összes férfihoz és nőhöz viszonyított aránya. A lisszaboni stratégiának a foglalkoztatott nők arányára vonatkozó irányértéke szerint közösségi szinten 2010-re legalább 60%-os foglalkoztatottsági arányt kell elérni. (KSH)

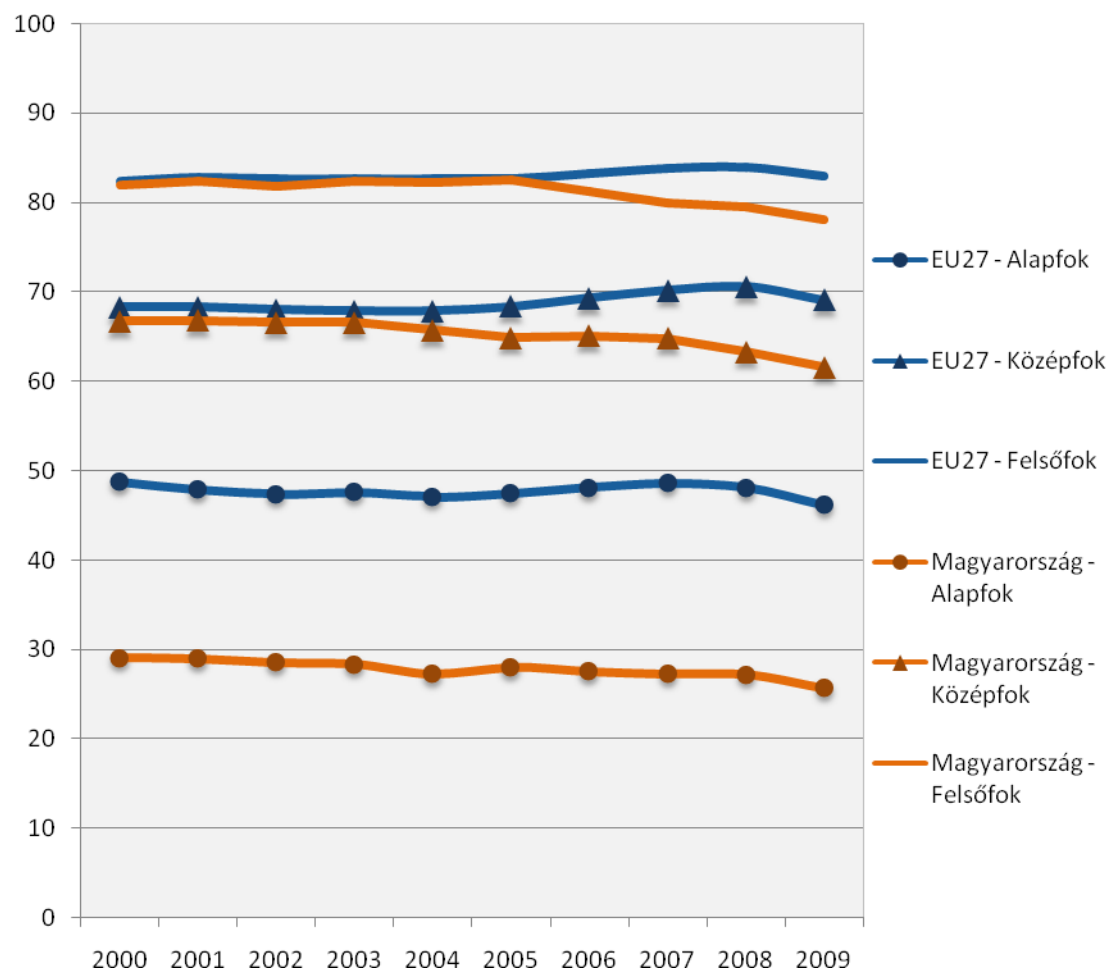
Összehasonlítás, elemzés

A foglalkoztatási arány alakulása követi a foglalkoztatottak számában bekövetkezett változásokat. Magyarországon 1997 és 2007 között előbb intenzívebb, majd lassú növekedésre került sor, mely 2007-re elérte a 64%-ot, az ezt követő két évben azonban 61,1%-ra esett vissza. A nők esetében a foglalkoztatási arány 1997 és 2006 között 45,4%-ról 51,1%-ra nőtt, majd 2009-re újra 50% alá csökkent. A foglalkoztatottság tekintetében jelentősen csökkent a nemek közötti egyenlőtlenség (az 1997-es 14,3 százalékpontból 2009-re 11,2 százalékpont).

1997-ben Magyarország lemaradása az EU27 országok átlagától a férfiak esetében 10,3 százalékpont, míg a nők esetében 6 százalékpont volt. 2009-re a különbség a férfiak esetében 9,6 százalékponttal csökkent, a nők esetében azonban 8,7 százalékponttal emelkedett.

A foglalkoztatási arány 2009-ben lényegesen eltér az EU által célként kitűzött 70%-os, ezen belül a nőkre vonatkozó 60%-os aránytól.

10. ÁBRA Foglalkoztatási arány végzettség szerint, 2000-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

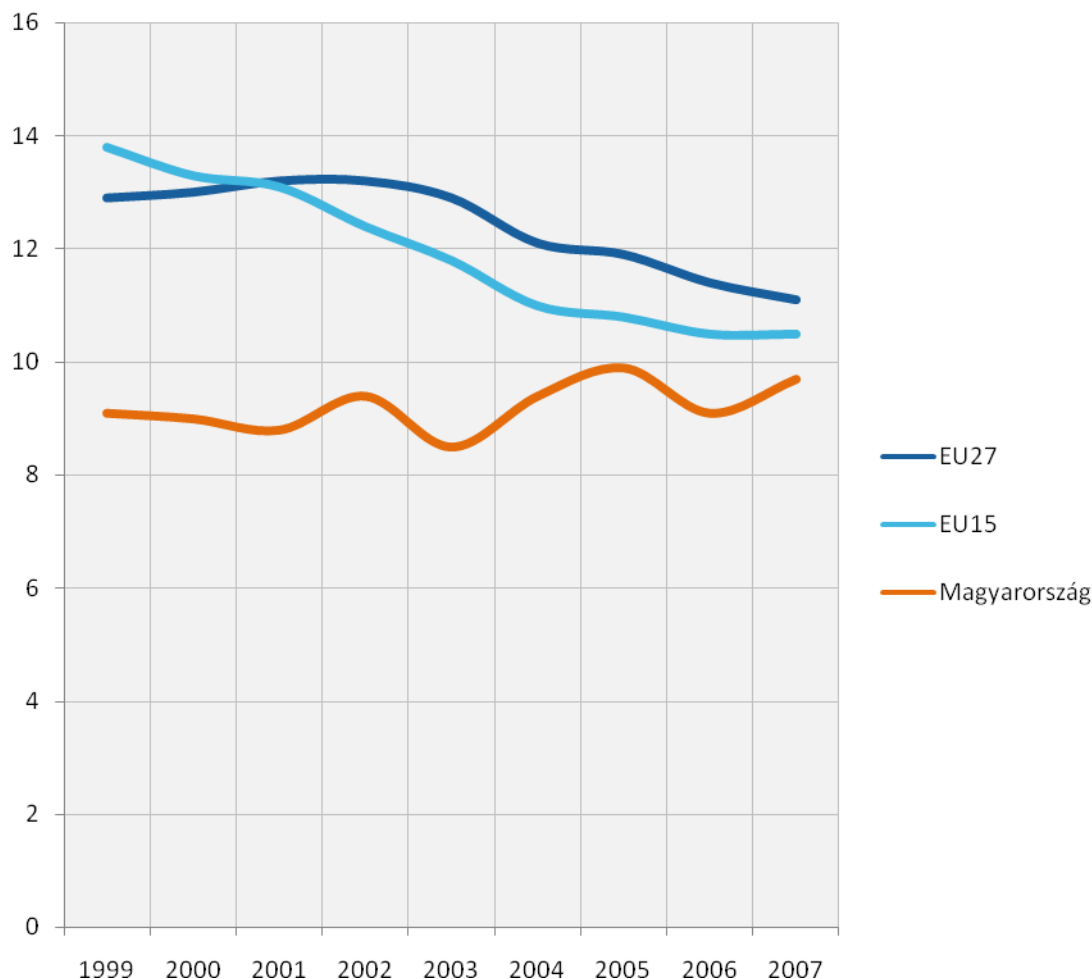
A legmagasabb iskolai végzettség szerinti foglalkoztatási arány a foglalkoztatottaknak az azonos iskolai végzettségű népességhez viszonyított aránya. A liszaboni stratégia egyik legfőbb célkitűzése a foglalkoztatás mértékének és színvonalának növelése, amellyel összhangban az iskolai végzettség tekinthető a tudásalapú társadalom elérése érdekében szükséges minimum követelménynek. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az elhelyezkedési esélyeket az iskolai végzettség jelentősen befolyásolja. Jóllehet 1992-höz képest mind az alap-, mind a közép-, mind pedig a felsőfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája csökkent, a legkedvezőtlenebbül az alacsony iskolai végzettségűeket (az általános iskola legfeljebb 8 osztályát végzetteket) érintették a változások. 1992-ben még minden harmadik alapfokú végzettségűnek sikerült munkavállalóként megjelennie a munkaerőpiacon, 2009-ben azonban már csak minden negyedik mondhatta magát foglalkoztatottnak. A közép- és felsőfokú végzettségűek esetében a szakmai végzettség, illetve az érettségi tekintendő elkülönítési szempontnak.

2009-ben a közép- és felsőfokú végzettségűek közel kétharmadának, a felsőfokú végzettségűek közel 80%-ának volt lehetősége dolgozni. 2005 utáni időszakban az alapfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája kisebb mértékben csökkent, mint a közép-, illetve felsőfokú végzettségűeké. Az EU27 tagországok átlagához képest hazánk foglalkoztatottság tekintetében mért elmaradása az alapfokú végzettségűek esetében 19,7-ről 20,5 százalékpont, a közép- és felsőfokúak esetében 1,6-ról 7,5%-ra, míg a felsőfokúak esetében 0,4-ről 4,8%-ra nőtt, bár a különbség még mindig utóbbi kategória esetében a legkisebb.

11. ÁBRA Foglalkoztatási arány regionális szórása, 1999-2007 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

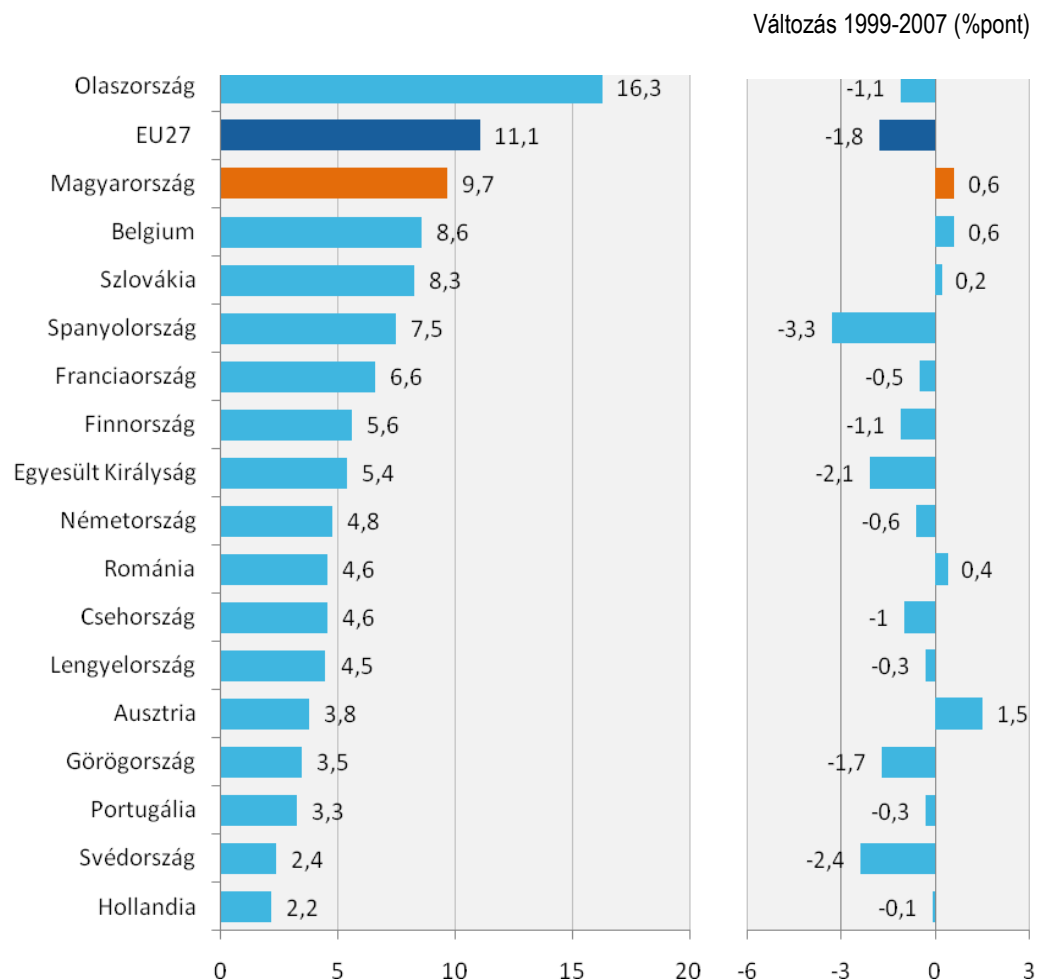
A foglalkoztatási ráták országon belüli régiók (NUTS2) közötti szórástényezője (a 15-64 évesek körében), azaz minél magasabb a százalékos érték, annál nagyobb a foglalkoztatási arányok közötti különbség az egyes régiók között. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az 1990-es évek elejétől a régiók közül Nyugat-Dunántúlon, Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon volt az országos átlagot meghaladó a foglalkoztatási ráta. A rangsor csak 2003-ban változott, amikor is Közép-Dunántúl foglalkoztatási helyzete vált a legkedvezőbbé. A vizsgált időszakban mindvégig Észak-Alföld és Észak-Magyarország foglalkoztatási arányszámai alakultak a legkedvezőtlenebbül.

A legjobb és a legrosszabb helyzetben lévő régiók foglalkoztatási rátája közötti különbség 1999 és 2007 között folyamatosan elmaradt a 10 százalékponttól, bár 2005-ben és 2007-ben alig, de trendjében kismértékű emelkedést mutatott. Ezzel szemben mind az EU27, mind pedig az EU15 tagországok esetében csökkent a régiók foglalkoztatási rátája közötti különbség (előbbi esetén 12,9-ről 11,1%-ra, utóbbi esetén 13,8%-ról 10,5%-ra), bár 2007-ben még mindig meghaladta a magyar értéket.

12. ÁBRA Foglalkoztatási arány regionális szórása, 2007 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

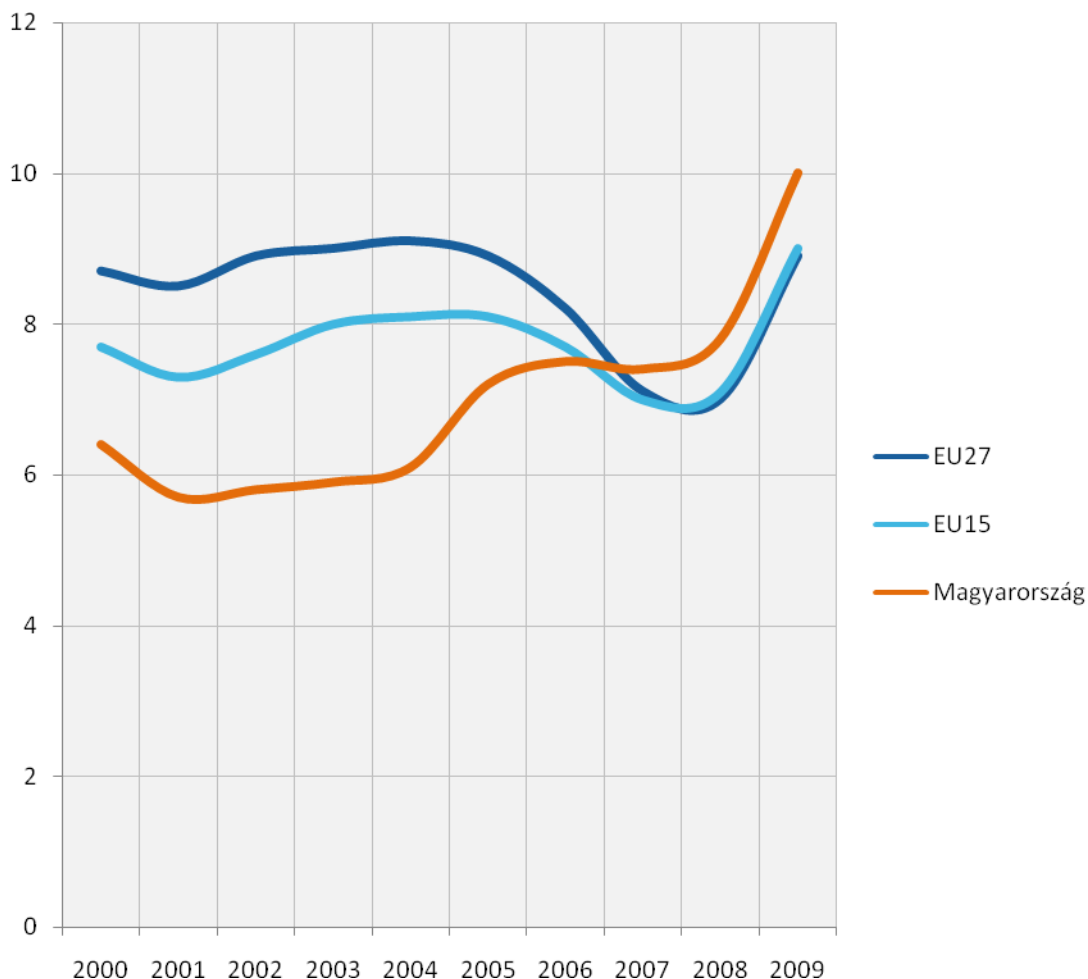
Módszertan, definíció

A foglalkoztatási ráták országon belüli régiók (NUTS2) közötti szórástényezője (a 15-64 évesek körében), azaz minél magasabb a százalékos érték, annál nagyobb a foglalkoztatási arányok közötti különbség az egyes régiók között. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A foglalkoztatási arány regionális szórása az EU27 tagországokban 2007-ben Olaszországban volt a legmagasabb, Hollandiában és Svédországban a legalacsonyabb. Magyarország mutatója (9,7%) kissé elmarad az EU27-ek átlagától (11,1%), bár utóbbi jelentős csökkenést mutatott 1999 és 2007 között, míg hazánk esetében nőtt a mutató értéke.

13. ÁBRA Munkanélküliségi ráta, 2000-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

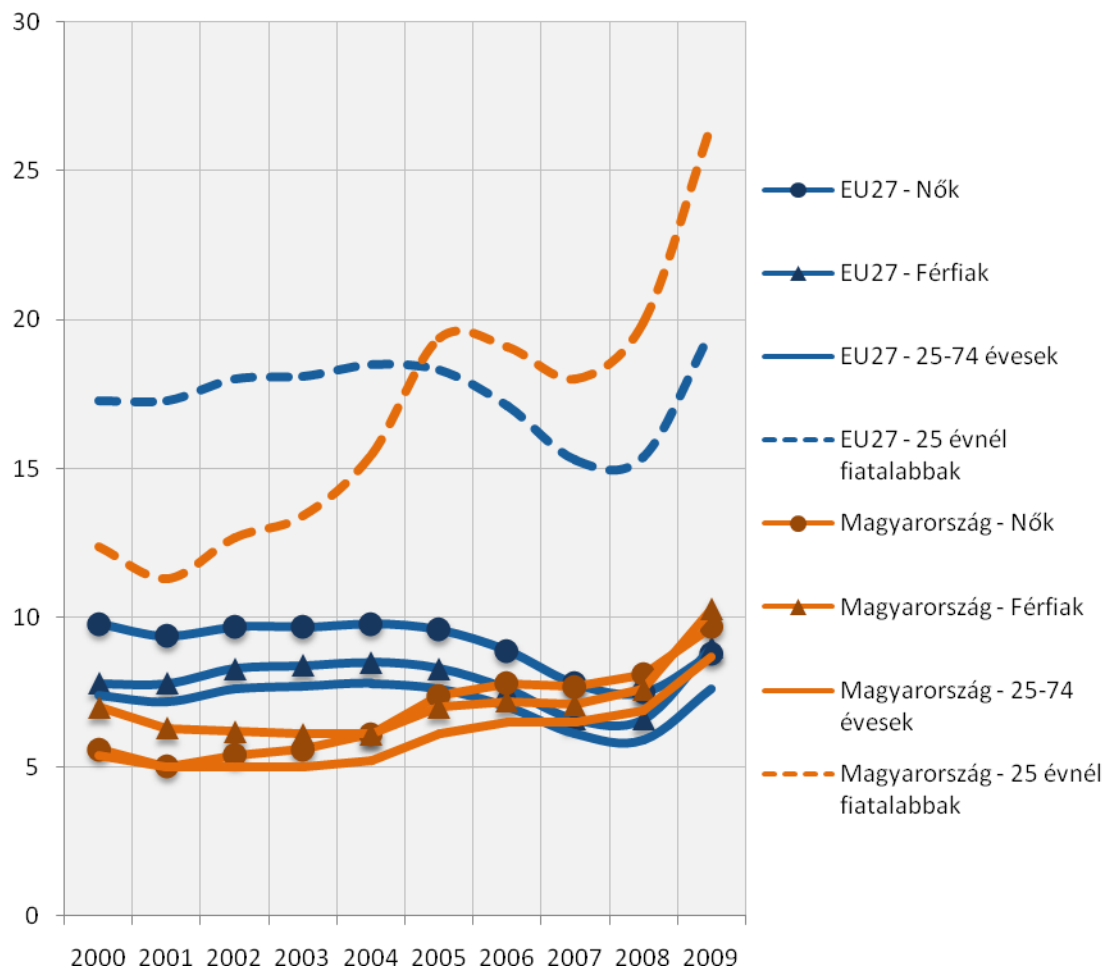
Munkanélkülinek hívunk minden olyan személyt, aki egy adott időpontban képes és akar is dolgozni, mégsem talál munkát. A közgazdaságtan megfogalmazása szerint a munkanélküliek és a foglalkoztatottak, vagyis a munkaerő piacán jelen lévők együttesen alkotják a munkaerő-állományt. A munkanélküliségi ráta nem más, mint a munkanélküliek számának és a munkaerő-állománynak a hányadosa, százalékos formában kifejezve.

A munkanélküliség növeli a szegénység és az ebből fakadó társadalmi kirekesztettség kockázatát. Az egyes közösségi politikák és azok célkitűzései a teljes foglalkoztatottság, illetve az egyes veszélyeztetett társadalmi csoportok foglalkoztatási arányának növelését támogatják a munkanélküliség lehetőség szerinti csökkentésének érdekében. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A tömeges munkanélküliség a rendszerváltást követően az 1990-es évek elején jelent meg Magyarországon. Legmagasabb szintjét 1993-ban érte el, amikor a munkaerő-felmérés adatai alapján 12,1%-os volt a munkanélküliségi ráta. A csökkenés ezt követően 2001-ig tartott (5,7%), majd ismét növekedni kezdett, 2005-től 2008-ig 7-8% közötti szinten mozgott, majd a gazdasági válság kedvezőtlen hatásai következtében 2009-ben 10%-ra ugrott. A munkanélküliségi ráta 2007 előtt elmaradt az EU tagországok átlagától, ezt követően azonban meghaladta azt.

14. ÁBRA Munkanélküliségi ráta nemek és korcsoportok szerint, 2000-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A nemek szerinti munkanélküliségi ráta a munkanélküli férfiaknak és nőknek a gazdaságilag aktív férfiakhoz és nőkhez viszonyított aránya. A korcsoportok szerinti munkanélküliségi arány a munkanélkülieknek a megfelelő korcsoportba tartozó gazdaságilag aktív népességen belüli aránya. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2000 és 2003 között a férfiakat nagyobb mértékben érintette a munkanélküliség, mint a nőket. Ezt követően a korábbi tendencia megfordult, a nők munkanélküliségi rátája meghaladta a férfiakét. A gazdasági válság következtében újra fordulni látszanak az arányok. Az EU27 országokban 2000 és 2008 között végig magasabb volt a női munkanélküliek aránya a férfiakénál, 2009-ben azonban a magyarhoz hasonlóan már a férfiak rátája volt magasabb.

A dolgozni szándékozók közül mind Magyarországon, mind az EU27 országokban átlagosan, a fiatalok nagyobb arányban vannak jelen a munkaerőpiacon munkanélküliként, mint az idősebbek. Az EU27 tagországokban 2000 és 2009 között a 2006-2008-as jelentős csökkenés ellenére kis mértékben (17,3%-ról 19,6%-ra) nőtt a fiatalok munkanélküliségi rátája, miközben Magyarországon 12,4%-ról 26,5%-ra emelkedett.

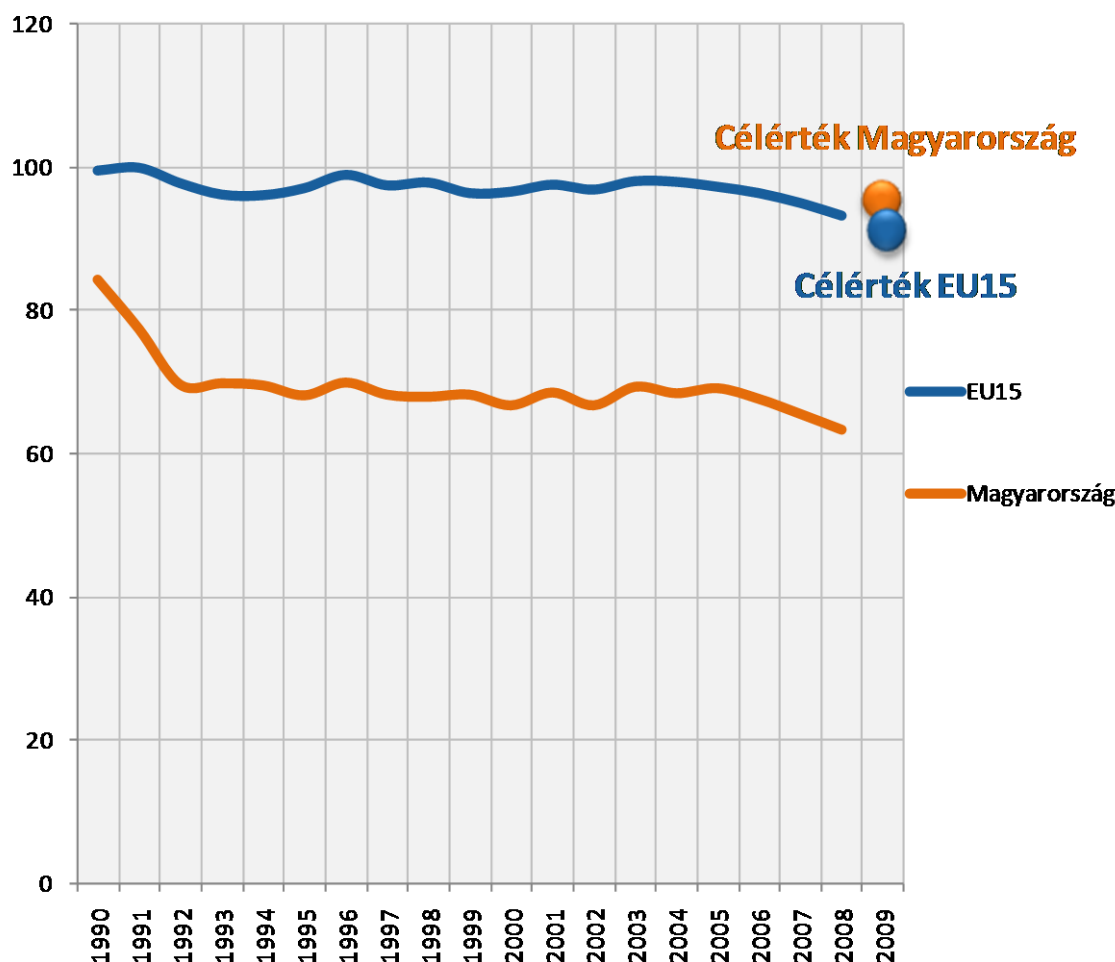
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

2. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS ENERGIA

2.1. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

2.2. ENERGIA

15. ÁBRA Üvegházhatású gázok kibocsátása, 1990-2008 (CO₂ ekvivalens, Kyoto bázis év=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Mára széles körűen elfogadott tény, hogy az emberi tevékenységek – mint a szén, az olaj vagy a gáz elégetése – során keletkező üvegházhatású gázok kibocsátása általános felmelegedést okoz a Föld légkörében. Ennek legvalószínűbb velejárója az éghajlatváltozás, ami azonban várhatóan a Föld különböző területein eltérő mértékben fejti ki hatásait. Változás következhet be a mezőgazdasági termelés jellegében, a földhasználat mértékében, a járványzónák kiterjedésében, a vízkészlet nagyságában, és minden bizonnyal a természeti katasztrófák bekövetkezésének veszélye is növekedni fog. Mindennek jelentős gazdasági és társadalmi következményei lehetnek.

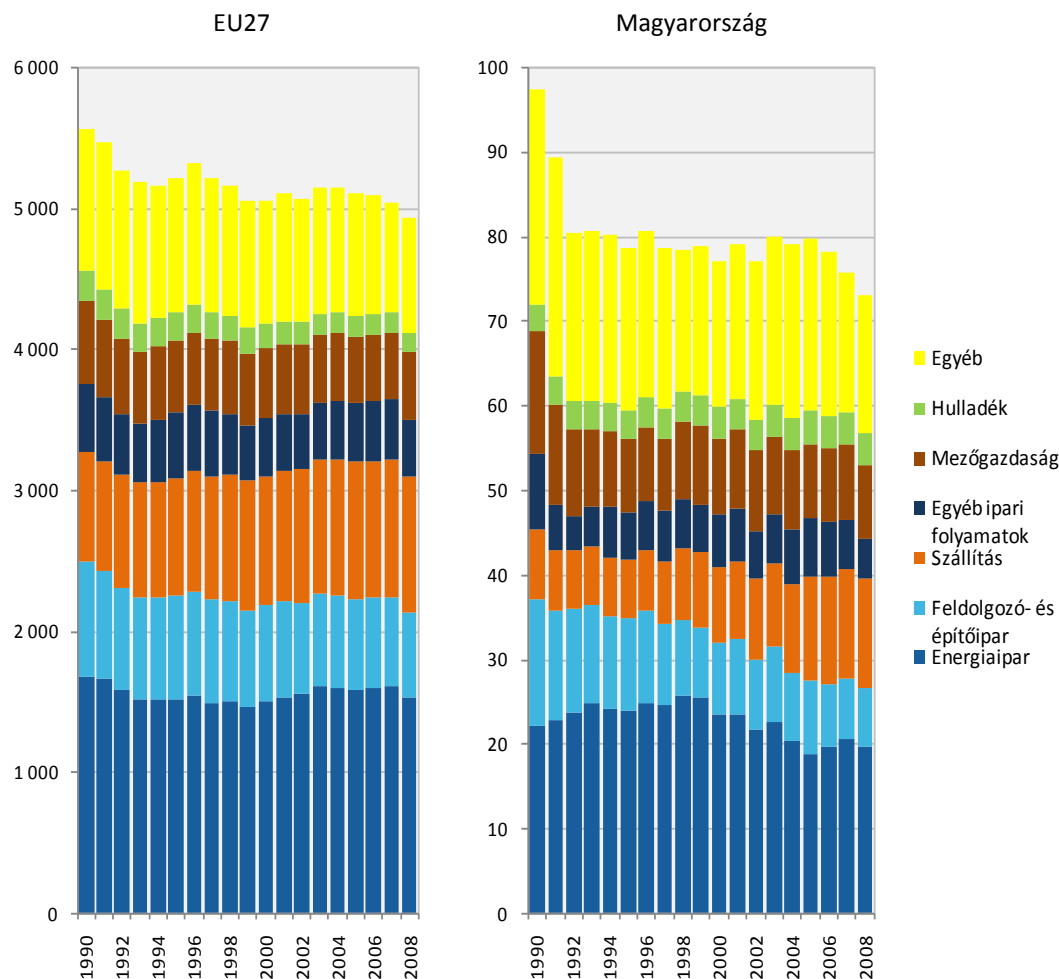
Az EU-15 és az EU-25 tagállamok többsége a kiotói jegyzőkönyv keretében vállalták, hogy az üvegházhatásúgázkibocsátást 2008-2012 között csökkentik. Ez a vállalás országonként eltérő, az EU-15-é 8%, Magyarországé 6% az 1985–1987-es időszakhoz viszonyítva.

Az indikátor a hat üvegházhatású gáz (CO₂, CH₄, N₂O, HFC, PFC, SF₆) kibocsátásának a globális felmelegedéshez való hozzájárulásuk arányában súlyozott értékeinek összegét mutatja be, CO₂-ekvivalensre átszámolva. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarország számára a kitűzött cél teljesítését az utólagosan meghatározott bázisév nagyban segítette. Az 1990-es évek elején a térségben végbement gazdasági szerkezetváltás során erősen szennyező iparágak szűntek meg. Az új beruházásokkal átvett új technológiák már jóval alacsonyabb fajlagos szennyezést jelentettek, így a gazdaság növekedése mellett 1995-2005 között hazánkban az üvegházhatású gázok kibocsátása gyakorlatilag stagnált. Az utóbbi évek csökkentő tendenciája mögött a tüzelőanyagok kedvezőbb szerkezete és néhány iparág termelésének csökkenése állnak.

16. ÁBRA Üvegházhatású gázok kibocsátása gazdasági ágak szerint, 1990-2008 (millió tonna CO₂ ekvivalens)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

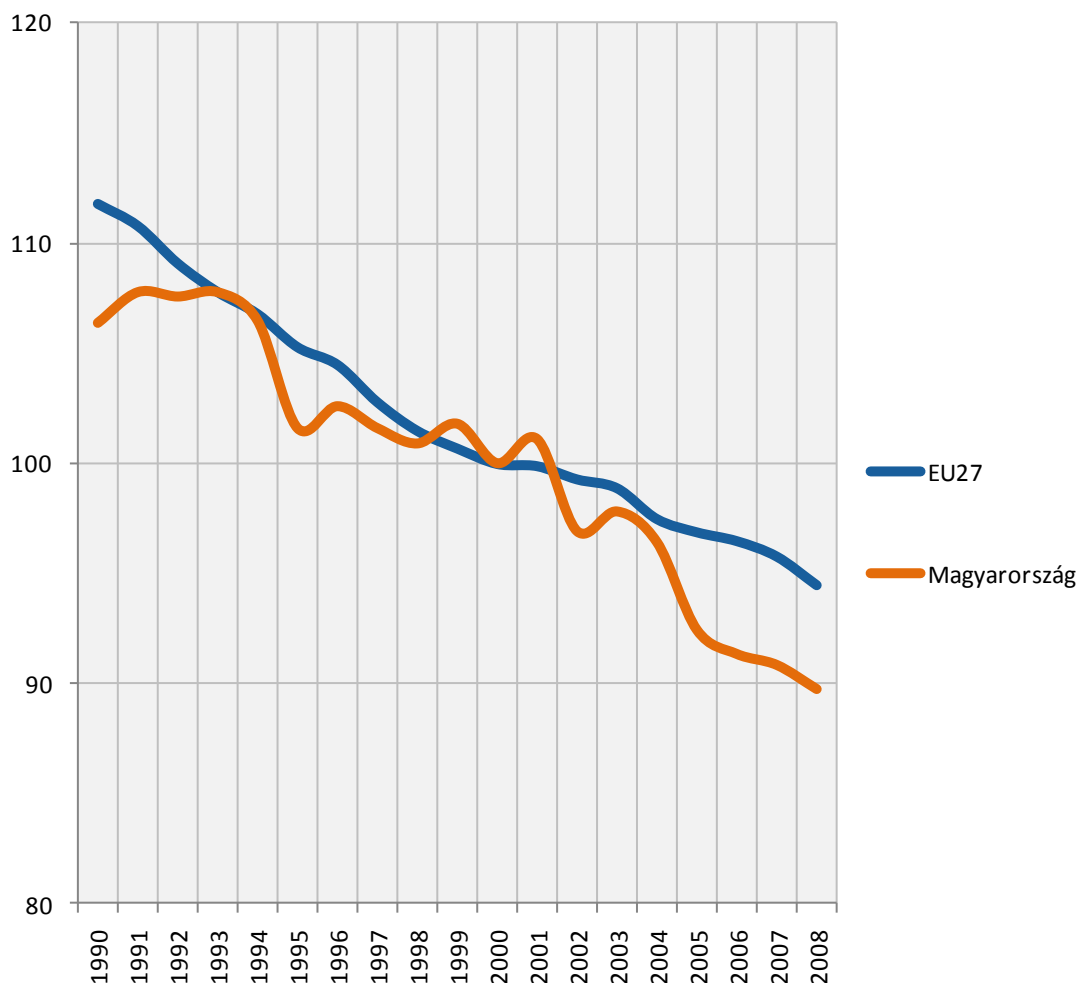
Magyarország az éghajlatváltozási keretegyezmény (UNFCCC) részes feleként, az éghajlat-változási kormányközi testület (IPCC) által kidolgozott módszertan alkalmazásával évről évre elkészíti az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátási leltárát, és azt a kapcsolódó jelentéssel együtt benyújtja az ENSZ számára. A leltár az emberi tevékenységekkel összefüggő kibocsátásokat veszi számba.

A főbb gazdasági szektorok bontása némileg eltér a nemzetközileg elterjedt NACE besorolásoktól, és kimondottan az tevékenységek üvegházhatásúgáz-kibocsátásának jellegzetesége alapján kerül osztályozásra. A kibocsátások ez alapján egy részletes emissziós leltárban kerülnek publikálásra. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

2007 és 2008 között 3,4%-kal, 2,6 millió tonna szén-dioxid egyenértékkel csökkent a kibocsátásunk. Szinte az összes ágazat kibocsátása alacsonyabb lett, de a legnagyobb relatív visszaesés (-20,6%) az iparban következett be: mindenekelőtt a vegyipari termelés csökkenés és modernizáció eredményeképp (-71,4%). Az összesen 2,6 millió tonnás kibocsátáscsökkenésből 1,2 millió tonna köszönhető a vegyiparnak. Az energiaiparban felhasznált tüzelőanyagok kedvezőbb szerkezete (pl. több biomassza), illetve az atomerőmű nagyobb részesedése a hő- és villamosenergia-termelésben további 0,9 millió tonna kibocsátáscsökkenéshez vezetett.

17. ÁBRA Az energiafogyasztás üvegházhatásúgáz-intenzitása, 1990-2008 (2000=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az energiafelhasználás üvegházhatásúgáz-intenzitása az energiafelhasználással kapcsolatos ÜHG (CO₂, metán és nitrogén-oxidok) -kibocsátás és a bruttó energiafelhasználás hányadosa, azaz azt mutatja, hogy az energiafelhasználás eszközei és módszerei mennyire terhelik a környezetet és az emberi egészséget. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A 2000. évhez mért éves változásokat mutató százalékos értékek 1990 és 2008 között mind Magyarország, mind pedig az EU27 esetében közel azonos, csökkenő trendet mutatnak, azaz a vizsgált időszak alatt kb. azonos mértékben javult az intenzitást mérő indikátor. Míg ugyanakkor az EU27 esetében a tagállamok értékei kiátlagolódnak – kisimítva az idősort –, addig Magyarország esetében a technológiai változásnak, az erőműpark összetételének, a hidegebb-melegebb évek változásának stb. időszaki – akár jelentősebb – kilengései látványosabbak.)

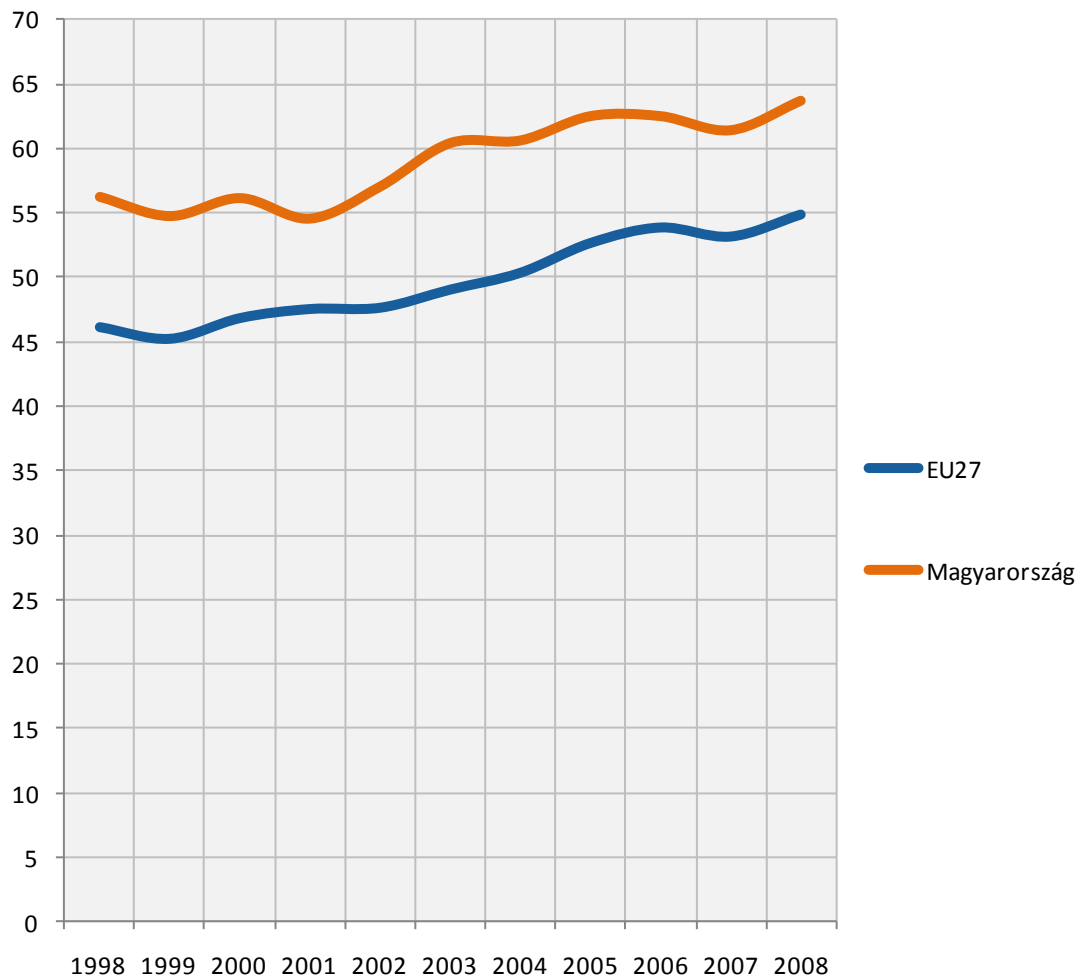
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

2. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS ENERGIA

2.1. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

2.2. ENERGIA

18. ÁBRA Energiainport függőség, 1998-2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

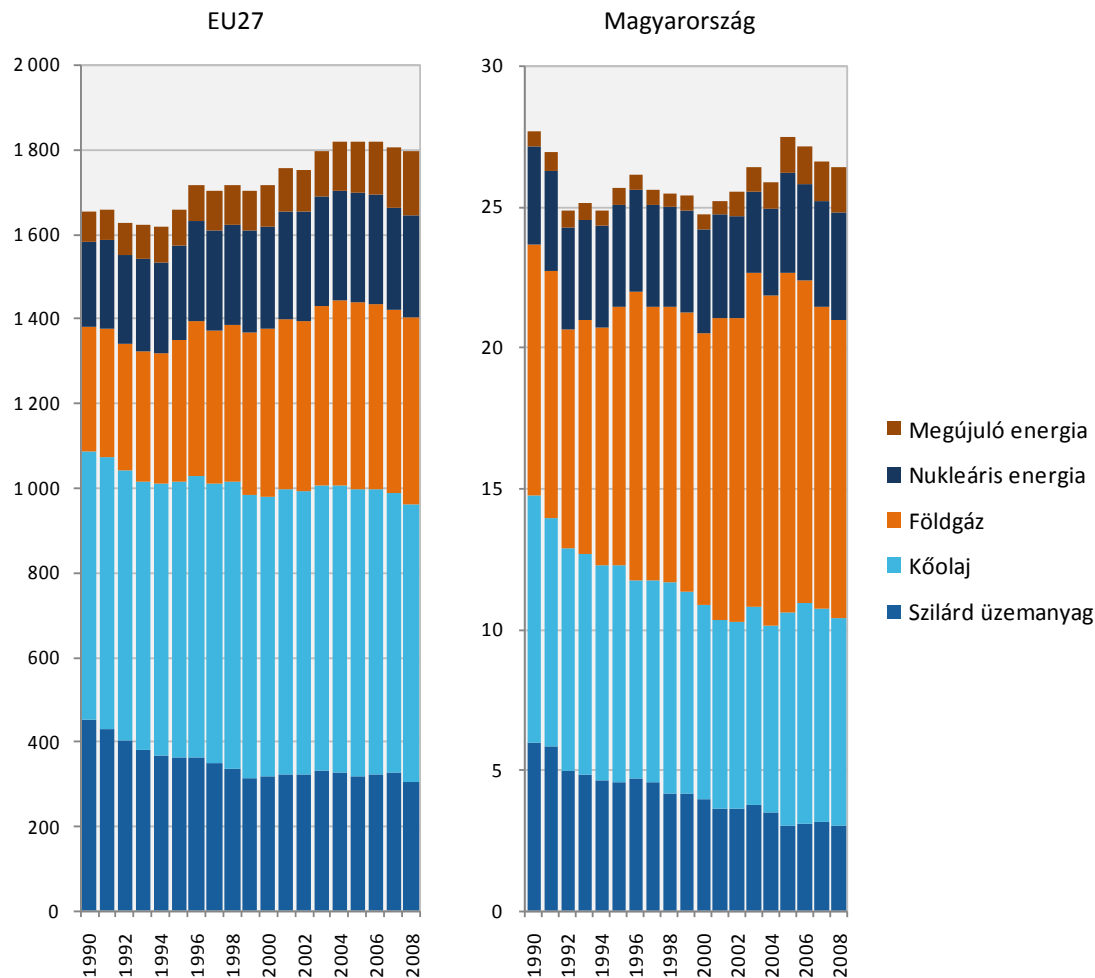
Az energiainport-függőség azt mutatja meg, hogy egy adott ország milyen mértékben szorul importált energiaforrásokra a hazai energiaigények teljesítése érdekében. Az indikátor a következő képlet alapján számolható: a nettó import mennyisége elosztva a bruttó belföldi energiafelhasználás és tankerek összegével. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánk primer energiahordozók tekintetében jelentős import-ra szorul saját forrásainak szűkössége miatt. Nemcsak primer, de szekunder energiahordozókat is importálunk, ilyen pl. a benzin, vagy a villamos energia. Magyarország energetikai importfüggősége az európai átlag felett van, abszolút értékben is meglehetősen magas, 2008-ra a 64%-ot közelíti.

2008-ban a 27 tagállamot tekintve az importfüggőség 54,8% volt, amely 10 év alatt 8,7 százalékponttal növekedett, kissé nagyobb ütemben, mint hazánkban, ami 7,5 százalékpont volt ugyanezen időszak alatt.

19. ÁBRA Bruttó belföldi primer energiaellátás energiaforrások szerint, 1990-2008 (millió tonna olaj ekvivalens)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Ez az indikátor a villamos energia, a hőenergia és az egyéb, rendelkezésre álló energiaforrások formájában felhasznált energia összes mennyiségét adja meg, egy főre vetített tonna-olajegyenértékben (egy tonna olaj 41 868 MJ nettó fűtő-egyenértékkel bír). Az indikátor figyelembe veszi az elsődleges termelés, a behozatal és a készletváltozás nagyságát, de nem tartalmazza az exportált mennyiséget.

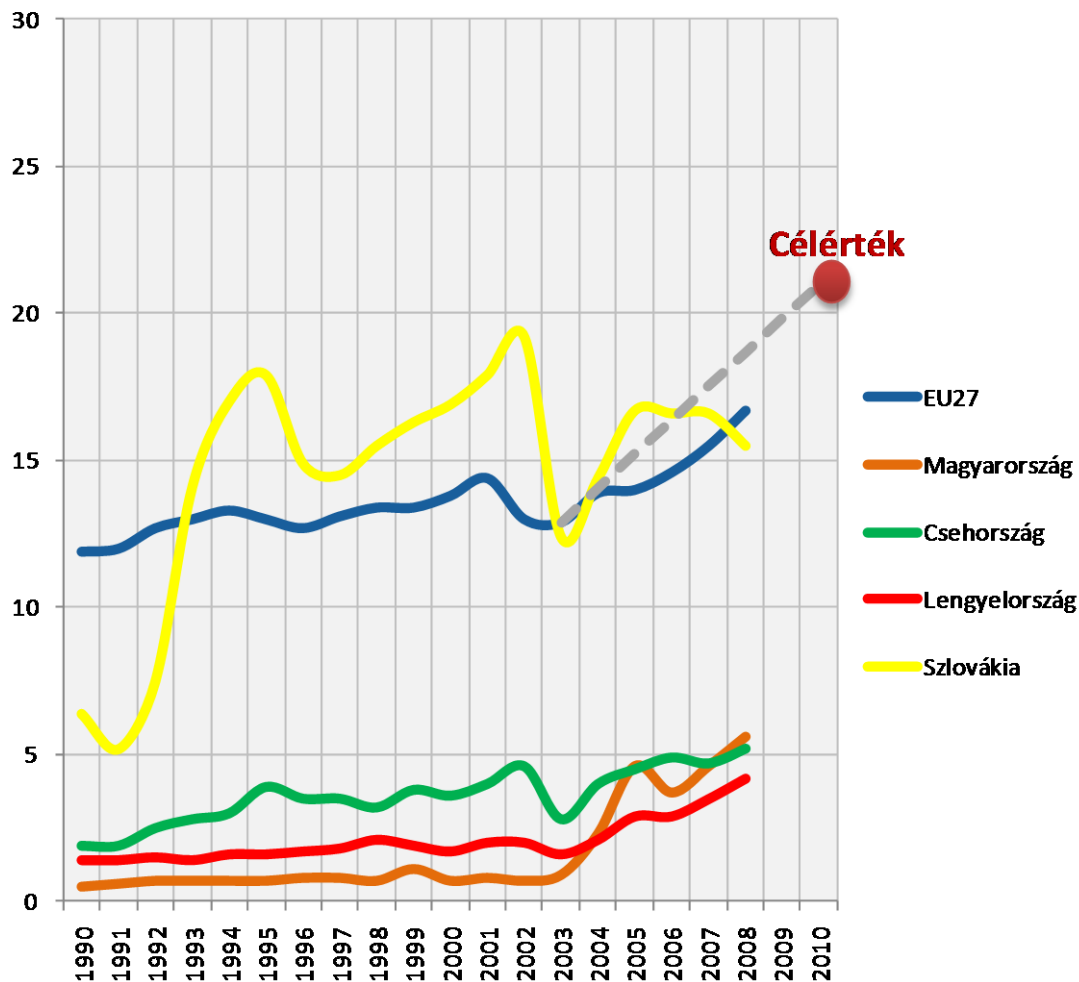
A különböző energiaforrások tudatos és mértéktartó felhasználása fontos lépést jelenthet a fenntartható gazdaság felé. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A rendszerváltás után az energiafelhasználás visszaesett, az azt követő időszakban mérsékelt növekedést mutatott. Az energiaellátást biztosító energiaforrások szerkezete 1990-től napjainkig világszerte, így hazánkban is jelentős változásokon ment keresztül. Magyarországon a széntermelés erősen visszafejlődött (42%), a kőolajtermékek felhasználása kisebb mértékben, 12%-kal esett vissza. A földgáz felhasználása ezzel szemben egyharmaddal nőtt, térhódítása különösen a lakosság körében igen látványos.

Nemzetközi összehasonlításban Magyarországon viszonylag alacsony az egy főre jutó energiafelhasználás: az EU valamennyi tagállama magasabb értéket képvisel.

20. ÁBRA A megújuló erőforrások részesedése a villamosenergia-termelésben, 1990-2010 (a teljes bruttó belföldi elektromos áramfogyasztás arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az indikátor a megújuló energiaforrások, úgymint a szél, a víz, a geotermikus források, a napenergia, illetve a biomassa (tűzifa) és a biogáz felhasználása révén megtermelt primer energia mennyiségének a villamosenergia fogyasztásban való részarányát mutatja. (KSH)

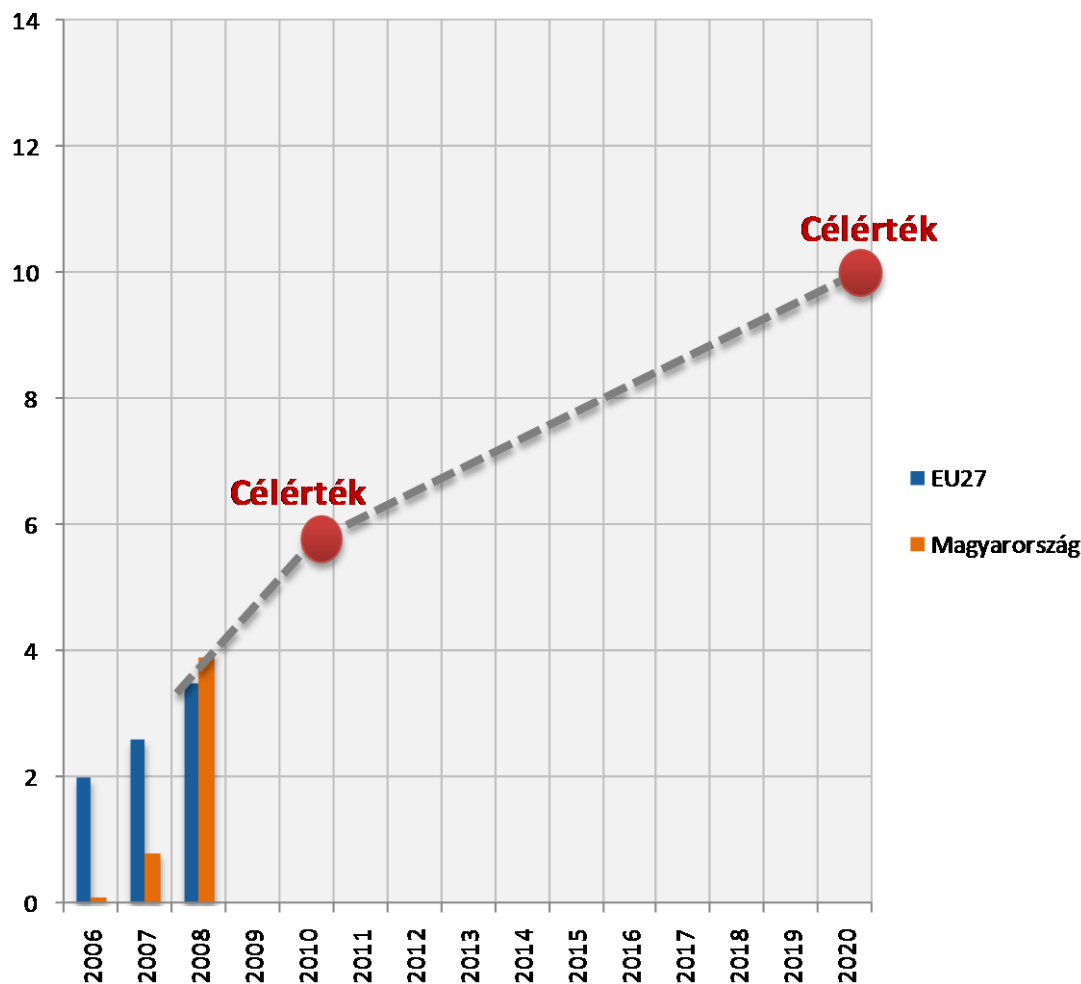
Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban 2008-ra a megújuló energiaforrások részaránya a villamosenergia felhasználásban 5,6%-ra emelkedett. Ezen belül is a biomassa mint megújuló energiaforrás felhasználása a meghatározó (91%), amely részarány az utóbbi 5 évben látványosan emelkedett. Ezt követi a geotermia (7%), majd a vízenergia részesedése (1%). Hazánkban a szélenergia felhasználásának kezdete 2001-re, a bioüzemanyagoké 2005-re tehető, így 2008. évi részesedésük még elhanyagolható mértékű.

Az EU megújított stratégiája (SDS) konkrét célkitűzéseket fogalmaz meg a megújuló energiaforrások részarányának növelésére, miszerint 2010-re átlagosan az energiafogyasztás 12%-ának, továbbá közös, de differenciált célkitűzésként a villamosenergia-fogyasztás 21%-ának megújuló energiaforrásból kell származnia, és emellett vizsgálni kell ezen arányok 2015-ig 15%-ra való emelésének a lehetőségét.

A csatlakozási tárgyalások során Magyarország a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatban elkötelezte magát, hogy 2010-ig a megújuló energiahordozóval megtermelt villamosenergia-felhasználás részarányát 3,6%-ra növeli – ezt az értéket hazánk már 2005-ben teljesítette. A többi visegrádi ország célkitűzései a hazait meghaladják, azonban a célértékektől 2005-ben még valamennyien jelentős elmaradást mutattak.

21. ÁBRA Közlekedési célú bioüzemanyag-felhasználás, 2006-2020 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A közlekedési célú bioüzemanyag-felhasználás indikátora megadja a közlekedés bioüzemanyag-felhasználás arányát a teljes üzemanyag-felhasználásra vetítve. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

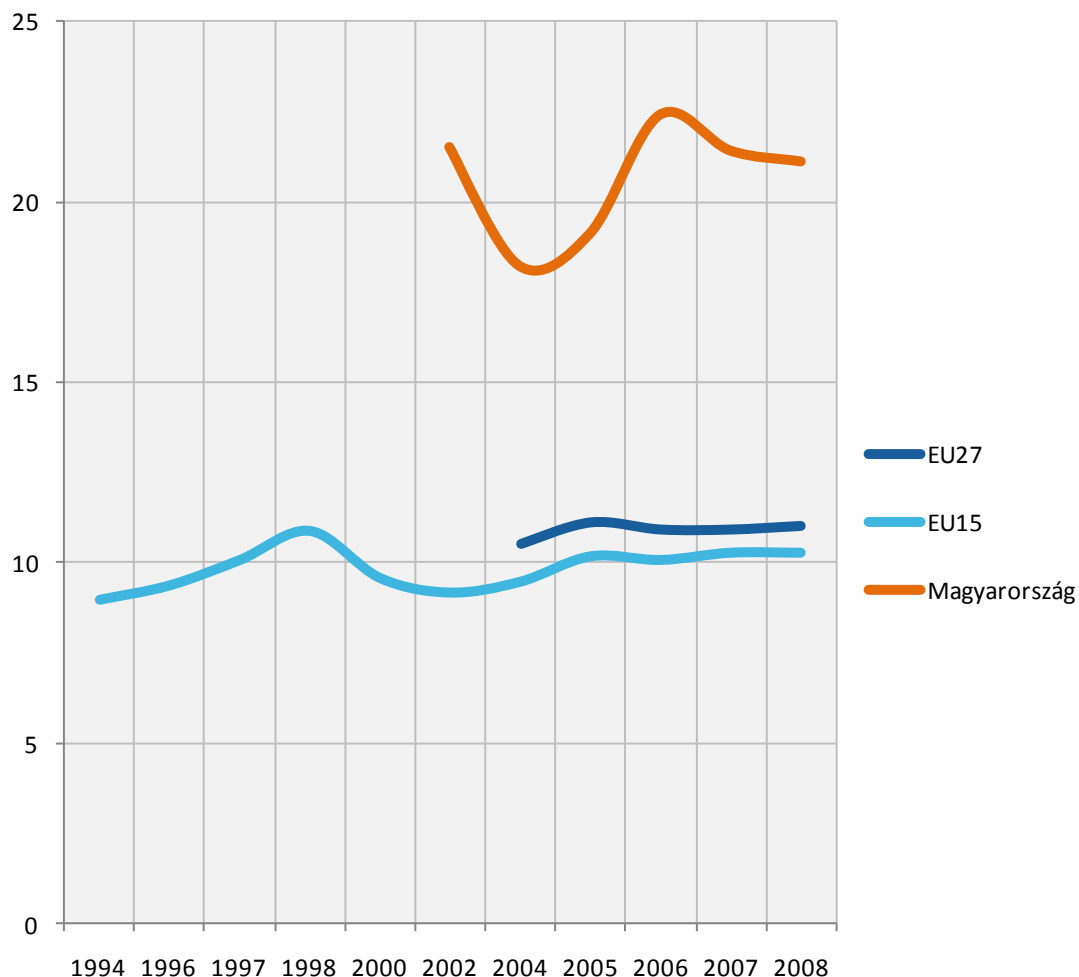
Az EU megújított stratégiája indikatív célként tűzi ki, hogy 2010-re a közlekedési ágazatban használt üzemanyag 5,75%-ának bioüzemanyagnak kell lennie (2003/30/EK irányelv), és meg kell fontolni arányuk 8%-ra való emelését 2015-re.

2007-ben az EU állam- és kormányfői kötelezettséget vállaltak arra, hogy 2020-ig minden tagállamban legalább 10%-kra növelik a bioüzemanyagok használatát a szállítás területén.

A bioüzemanyagok gyártásának fejlesztéséről és közlekedési célú alkalmazásuk ösztönzéséről szóló 2058/2006. (III.27.) Korm. határozat 5,75%-ban rögzíti a 2010. december 31-re vonatkozó nemzeti céllelőirányzatot, amelynek elérésére a kormány intézkedéscsomagot fogadott el.

A magyarországi kereskedelmi forgalomban a bioüzemanyag az uniós célkitűzésekkel összefüggésben 2005-ben még 6 ezer tonna volt, 2010-ben várhatóan pedig már 36-45 ezer tonna mennyiségben lesz felhasználható.

22. ÁBRA Kapcsolt hő- és energiatermelés (CHP) aránya a teljes energiatermelésből, 1994-2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A kapcsolt hő- és energiatermelési indikátor bemutatja a hővel kapcsolt villamosenergia-termelő (CHP) rendszerek által megtermelt villamos energia mennyiségét az összes megtermelt villamos energia arányában. (KSH)

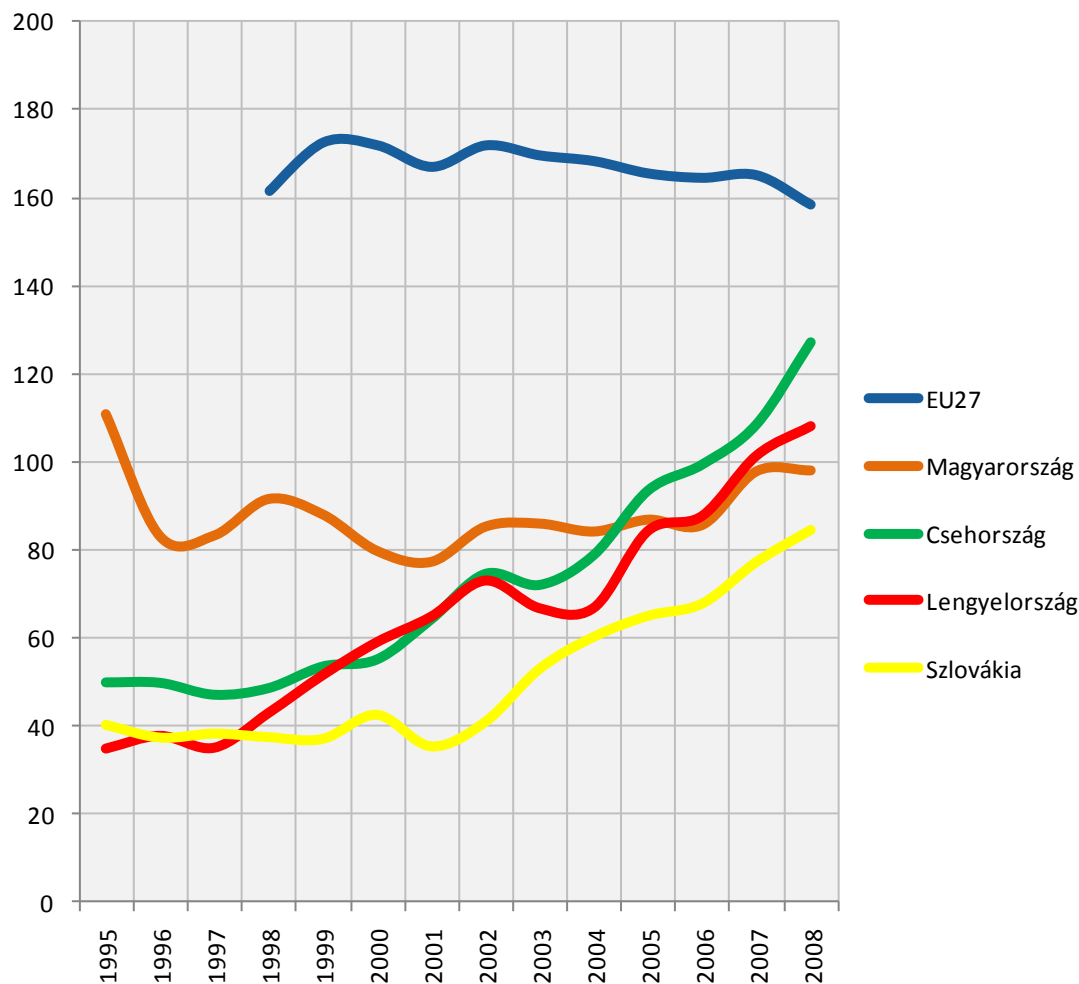
Összehasonlítás, elemzés

A CHP (kogenerációs) -rendszerek jellemzően a fűtőanyag elégetésével keletkezett gőzt turbinákra vezetik, villamos áramot termelnek, majd a megmaradó hőt hőcserélőkön keresztül fűtési célra is felhasználják. A CHP-rendszerek elterjedése bármely gazdasági ágon, illetve ágazaton belül – ide értve a lakosságot is – megoldható.

Az új VET, illetve a hozzá kapcsolódó kiegészítő jogszabályok kedvező jogi és közgazdasági környezetet teremtenek első sorban a nagyobb méretű ipari és intézményi energiafogyasztók számára történő kombinált hő- és villamosenergia-termelésre.

A hővel kapcsolt villamosenergia-termelés 2002-től kezdődő regisztrációs adatai alapján a hazai energiatermelésben – az uniós átlagokhoz mérten – jelentős szerepet játszanak az ilyen erőművi egységek.

23. ÁBRA Implicit energiaadó, 1995-2008 (euró/olaj ekvivalens tonna)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az implicit energiaadó indikátora bemutatja az energiafelhasználáshoz kapcsolható adóbevételeket a végső energiafelhasználásra vetítve. Az indikátor mértékegysége euró/toe, ahol a befolyó adóbevételek euróban, a felhasznált energia mennyisége tonna-olajegyenértékben kerülnek számításra (1 t olaj 41 868 MJ fűtőolajegyenértékkel bír).

Az indikátor megadja a végső energiafelhasználásból eredő adó mértékét, amely feltételezhetően hozzájárul az energiafelhasználás hatékonyságának növeléséhez.

A hazai stratégia (NFFS) az energia témakörben legfontosabb cselekvési területként kitűzi, hogy a jelenleg túlnyomórészt fosszilis energiahordozókból nyert energiafogyasztást csökkenteni kell. Ennek érdekében az energiaárakban a környezetre gyakorolt externális költségeket is egyre jobban figyelembe kell venni. Ezáltal megvalósulhat a „szennyező fizet” elve, ami hozzájárulhat a fogyasztók energiatakarékos viselkedésformájának kialakulásához, illetve tovább kell fejleszteni a gazdasági ösztönzés (adókedvezmények, -mentességek, támogatások és kedvezményes hitelek) eszközeit. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

1998-ban a visegrádi országok egységnyi felhasznált energiából eredő átlagos adóbevétele kb. harmada volt az EU-27-tagállamok értékének. 2008-ra ez az arány kétharmadra módosult. Hazánkban 2008-ban az egységnyi hőmennyiségű energia felhasználásából eredő adóbevétel 98 euró körüli érték, ez a többi visegrádi országhoz képest átlagosnak számít, kiemelkedő csehországi (127,1 euró) és a hasonló lengyel (108) és szlovák (84,6) értékek mellett.

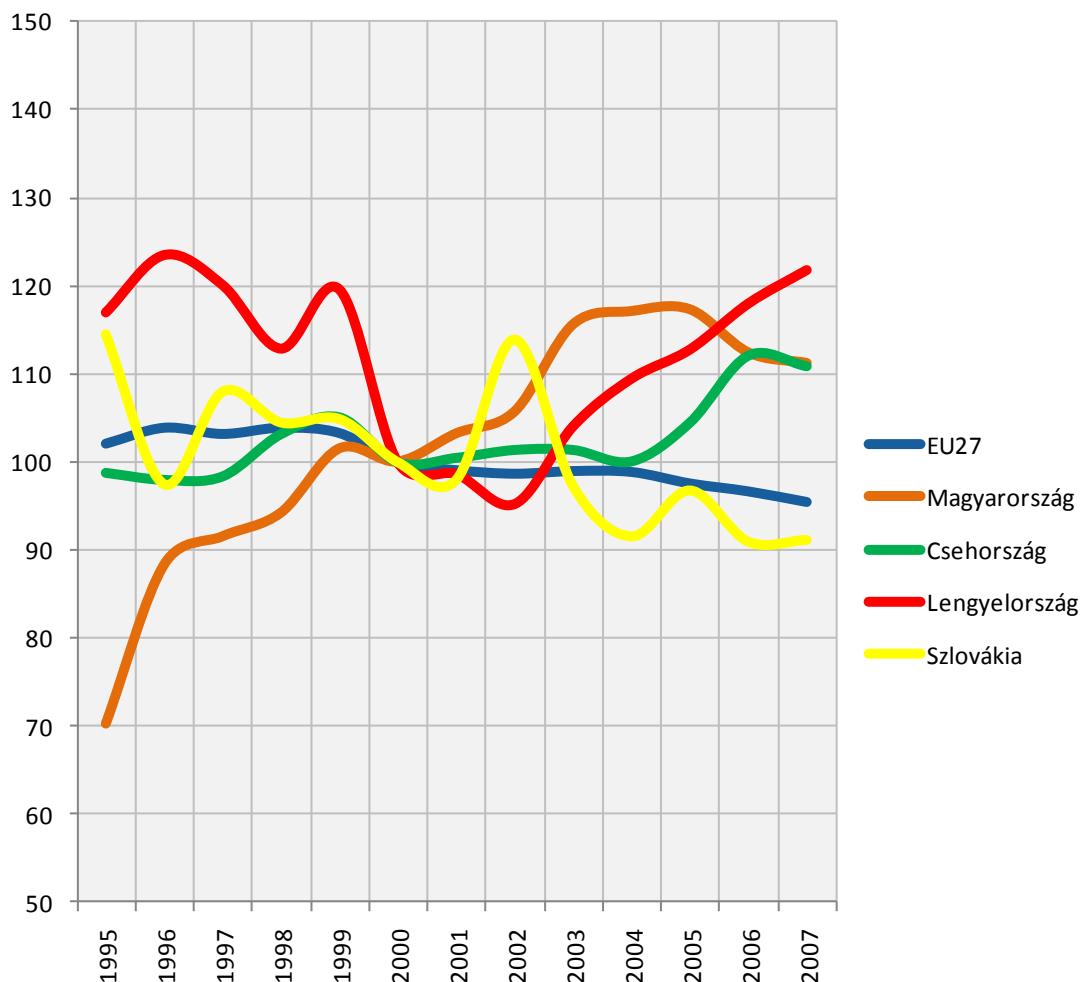
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

3. FENNTARTHATÓ KÖZLEKEDÉS

3.1. KÖZLEKEDÉS ÉS MOBILITÁS

3.2. KÖZLEKEDÉSI HATÁSOK

24. ÁBRA A közlekedés energiafelhasználása, 1995-2007 (a GDP arányában, 2000=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Ez az indikátor a közlekedés energiafelhasználásának GDP arányos változását mutatja 2000. évi bázison.

A jelenlegi közlekedési szokások magukban hordozzák a negatív mellékhatásokat, így kívánatos lenne a gazdasági növekedéssel egyensúlyt tartó, de annál kisebb mértékben növekvő közlekedési rendszer létrehozása – ez a fenntartható fejlődés egyik legfőbb célkitűzése. Ehhez kapcsolódik az Európai Tanács göteborgi csúcstervezetén megfogalmazott program is: „Intézkedéseket kell hozni a forgalomműködés és a GDP növekedési ütemének elválasztására”.

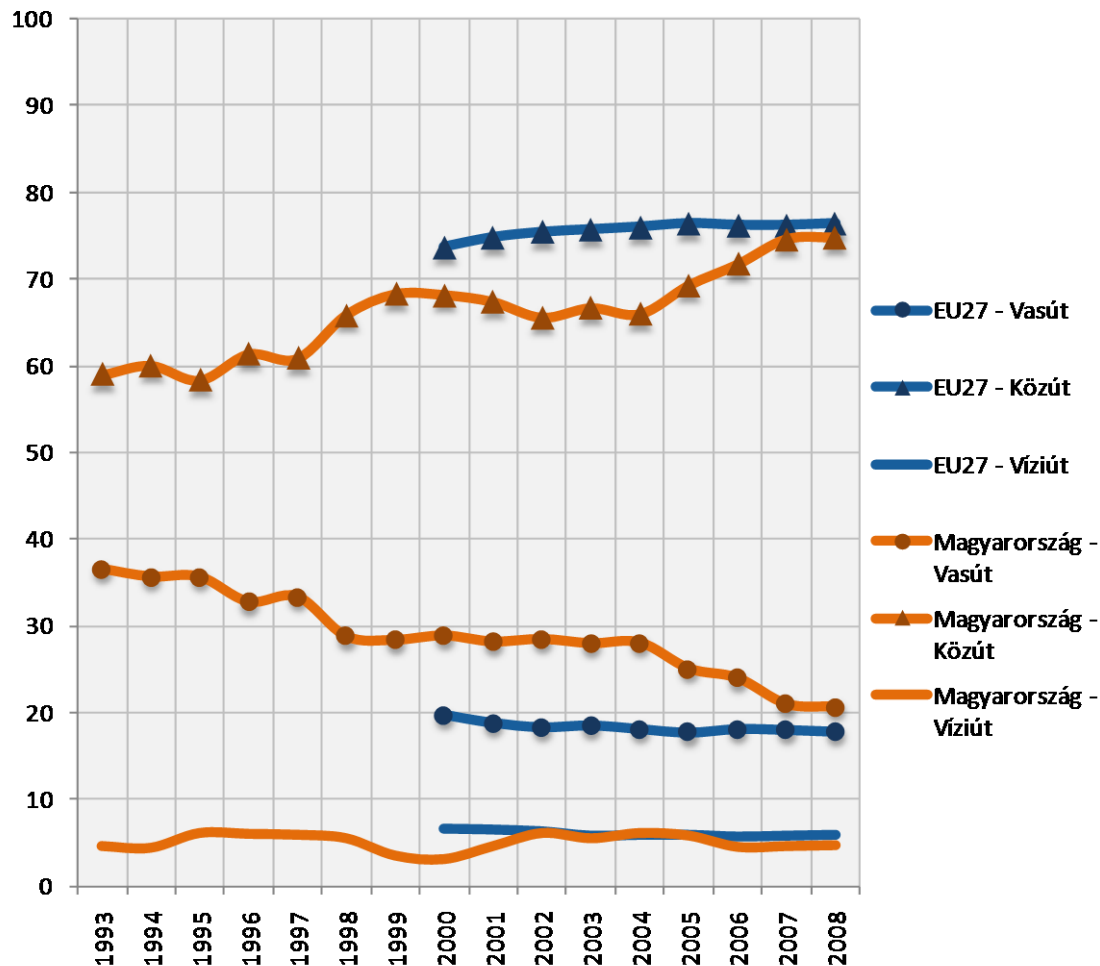
E mutatószám jól bontható a közlekedés jellege szerint, így alkalmas lehet annak bemutatására, hogy mennyire sikerült a közutak tehermentesítése, illetve az egyéni közlekedésnek a tömegközlekedésre való áttérelésének megvalósítása. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a közlekedés (GDP arányos) energiafelhasználása 1995-ről 2007-re nagymértékben, 41%-kal növekedett, ezt meghaladja a közúti (63%) közlekedés forgalmának rohamos fejlődése, miközben a vasúti közlekedés energiafelhasználása (teljesítményével párhuzamosan) 2007-re közel 40%-kal, drasztikusan csökkent. A légi közlekedés energiafelhasználása mintegy 30%-kal nőtt.

A visegrádi országokkal, valamint az uniós átlaggal összehasonlítva a hazai mutató messze a legdinamikusabb emelkedést mutatja.

25. ÁBRA Az áruszállítás megoszlása szállítási módok szerint, 1993-2008 (a teljes belföldi szállítási tonnakilométer arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az áruszállítási teljesítményeket árutonna-kilométerben mérjük (egy tonna tömegű áru egy kilométer távolságra való elszállítása). (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az áruszállítási teljesítmények alakulását az elmúlt évtizedekben döntően befolyásolták a gazdasági termelés jellegében bekövetkezett közösségi szintű változások. Az elmúlt 20 évben a gazdaság a raktározás helyett az áramlás alapú termelés felé mozdult el. Ezt a jelenséget megerősíti az a tény, hogy számos iparágat áttelepítettek – elsősorban a magas munkaerőigényűeket – a termelési költségek csökkentése érdekében, még abban az esetben is, ha a telephely több száz vagy akár több ezer kilométerre esik a végső összeszerelés helyszínétől, illetve a vásárlóktól.

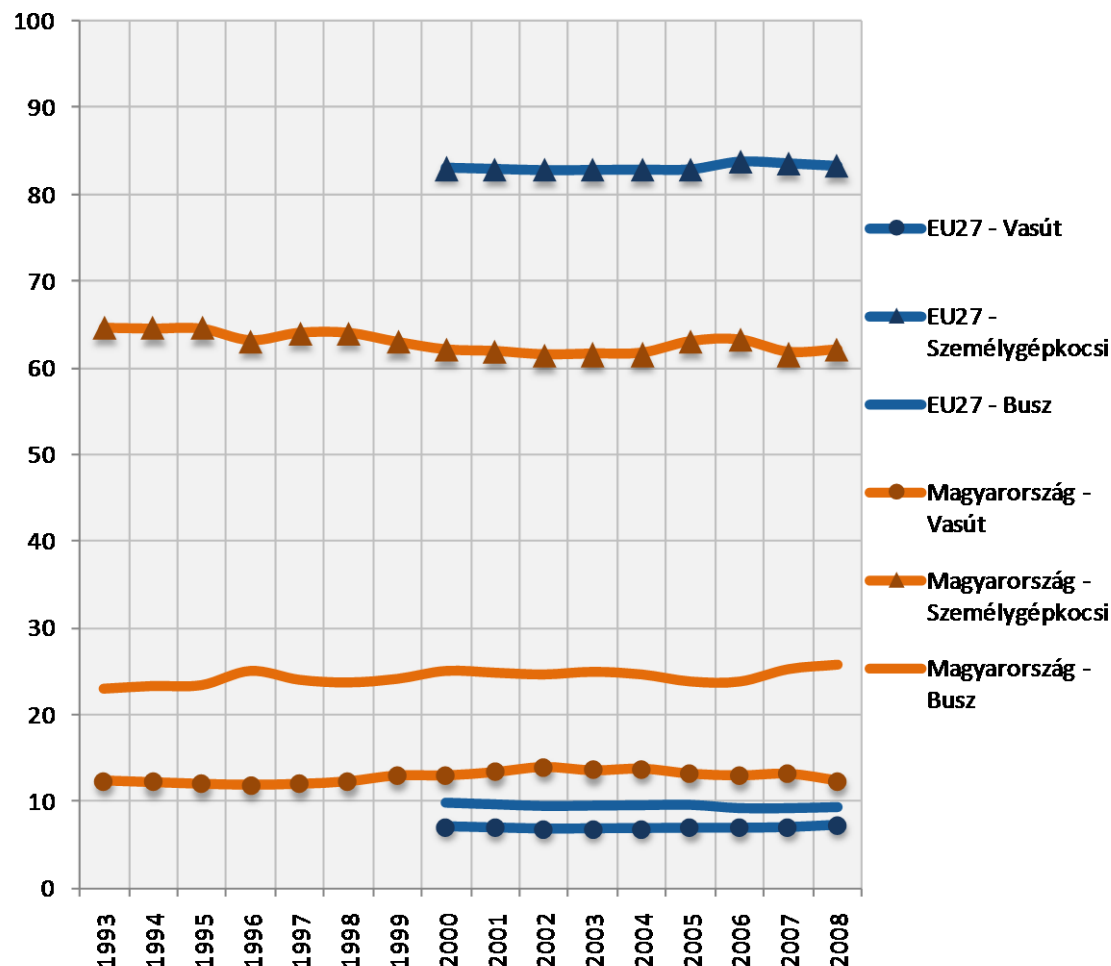
1993-tól 2008-ig hazánkban a közúti áruszállítás teljesítménye több mint háromszorosára nőtt, ezzel a belföldi áruszállításban való részesedése is jelentősen, több mint negyedével növekedett.

A vasúti áruszállítás teljesítményének növekedése a közútitól jóval elmaradó részesedése ugyanezen időszak alatt mintegy 16 százalékponttal, közel felére csökkent.

A belföldi vízi áruszállítás teljesítménye a vizsgált időszakban kissé emelkedett, de részesedése továbbra is elég alacsony, 2008-ban 4,7%.

Az utolsó vizsgált évben a hazai áruszállítás közlekedési módok szerinti összetétele kb. az EU átlagával azonosnak mondható.

26. ÁBRA Személyszállítás megoszlása szállítási módok szerint, 1993-2008 (a teljes belföldi szállítási utaskilométer arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

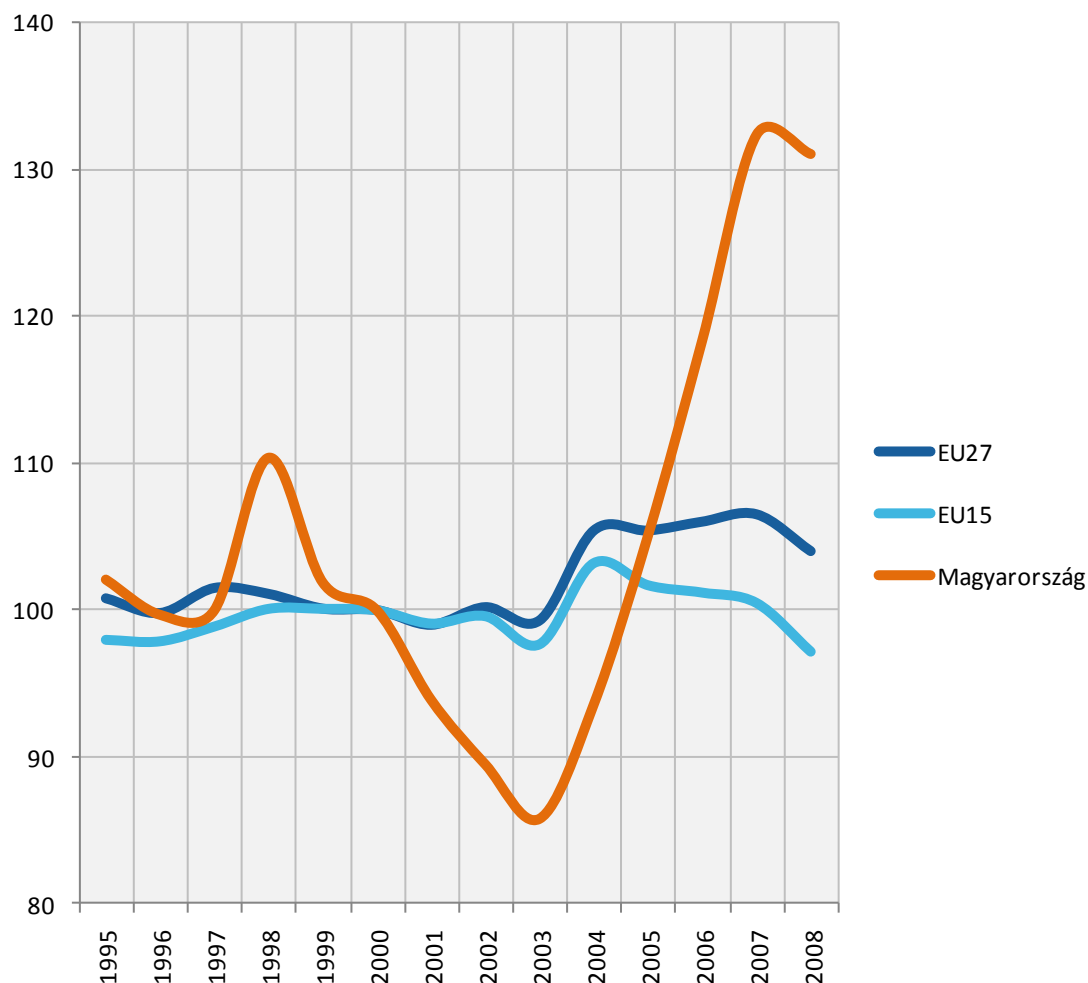
Módszertan, definíció

Ez az indikátor a személyszállítás százalékos megoszlását mutatja be, utaskilométerben mérve (egy utasnak egy km-re történő elszállítása). A személyszállítás adatai tartalmazzák a személygépjárművel, busszal és vasúton belföldön megtett utaskilométereket, függetlenül a járművek felségjelzésétől. Az egyes tagállamok adatgyűjtéseinek módszertana közösségi szinten nem harmonizált. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A vizsgált időszakban Magyarországon a személygépjárműforgalom részesedése átlagosan 63%, az EU27 tagállamai által képviselt érték ennél egyharmaddal több: 83% körül ingadozik. A hazai utasok mind buszon, mind vasúton való elszállítása a közösségi átlagnál nagyobb részarányt mutat, a buszos közlekedést arányaiban közel háromszor, a vasútit kétszer többet használták hazánkban. Az utóbbi rovasára az utóbbi néhány évben a buszos közlekedés aránya emelkedett kis mértékben.

27. ÁBRA Áruszállítási teljesítmények, 1995-2008 (a GDP arányában 2000=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

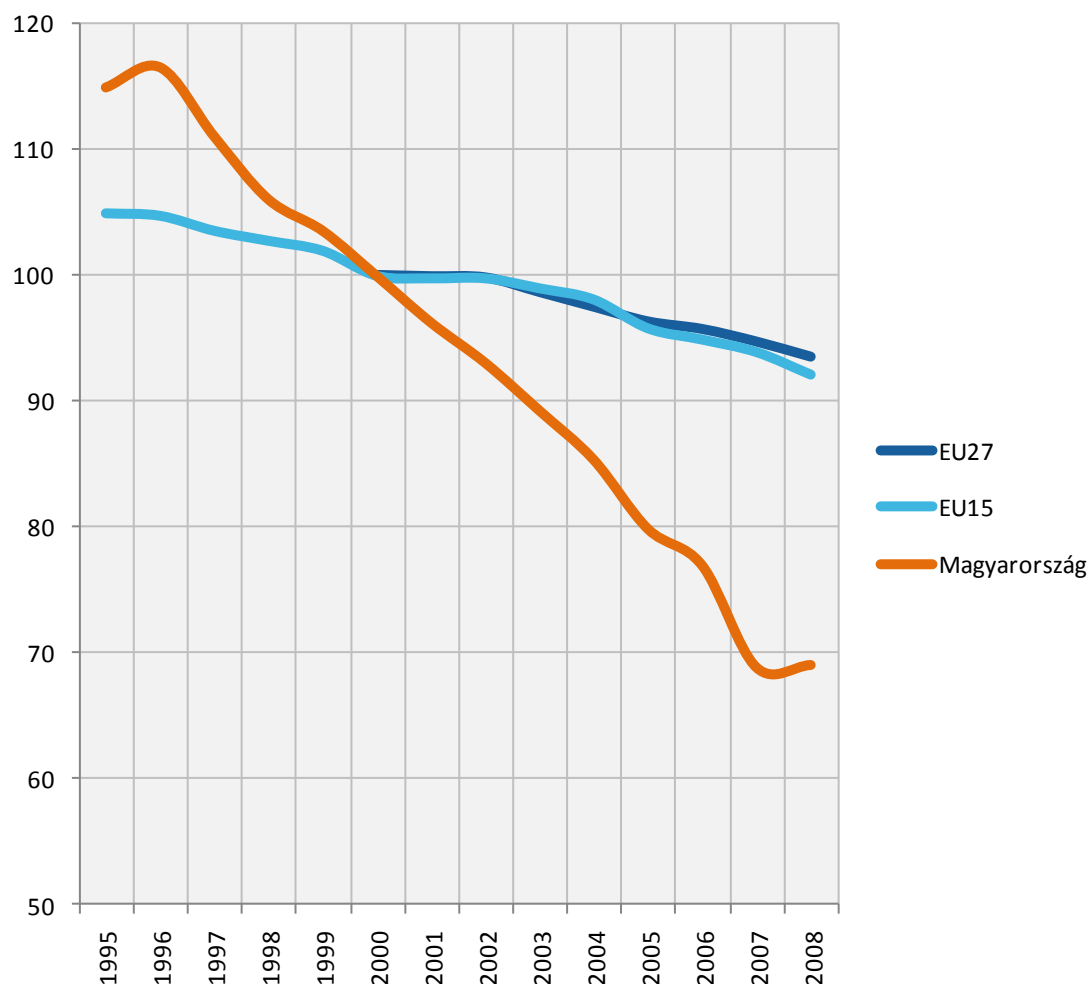
Az áruszállítási teljesítményeket árutonna-kilométerben mérjük (egy tonna tömegű áru egy kilométer távolságra való elszállítása). (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánk uniós csatlakozása a hazai fuvarozást végző cégek áruszállítási teljesítményére is nagyon kedvező hatással volt: nagy ütemben és tartósan emelkedett, egészen a gazdasági válság kirobbanásáig.

1995-től 2008-ig hazánkban a közúti áruszállítás GDP-arányos teljesítménye – az 1998 és 2003 közötti erőteljes csökkenése ellenére is – mintegy 28%-kal emelkedett, miközben az újonnan csatlakozott országok nélküli uniós átlag a vizsgált időszak alatt gyakorlatilag változatlan szinten maradt.

28. ÁBRA Személyszállítási teljesítmények, 1995-2008 (a GDP arányában, 2000=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A személyszállítási teljesítményt utaskilométerben mérjük (egy utas egy kilométer távolságra való elszállítása) helyi és helyközi viszonylatban, vonat, autóbusz, hajó és repülőgép közlekedési eszközökre. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A távolsági személyszállításban az utaskilométer-teljesítmény a vizsgált periódusban gyakorlatilag változatlanságot, így a GDP arányos mutató folyamatos csökkenést mutat.

Az utaskilométer-teljesítmény helyi viszonylatban folyamatosan csökkenő, a vizsgált időszakban közel ötödével esett vissza.

Nemzetközi viszonylatban, mindenekelőtt a légi személyszállítás több éve tartó térnyerése miatt, jelentős a bővülés. Az utaskilométer-teljesítményt tekintve a légi személyszállítás közel háromszorosára növelte a részesedését.

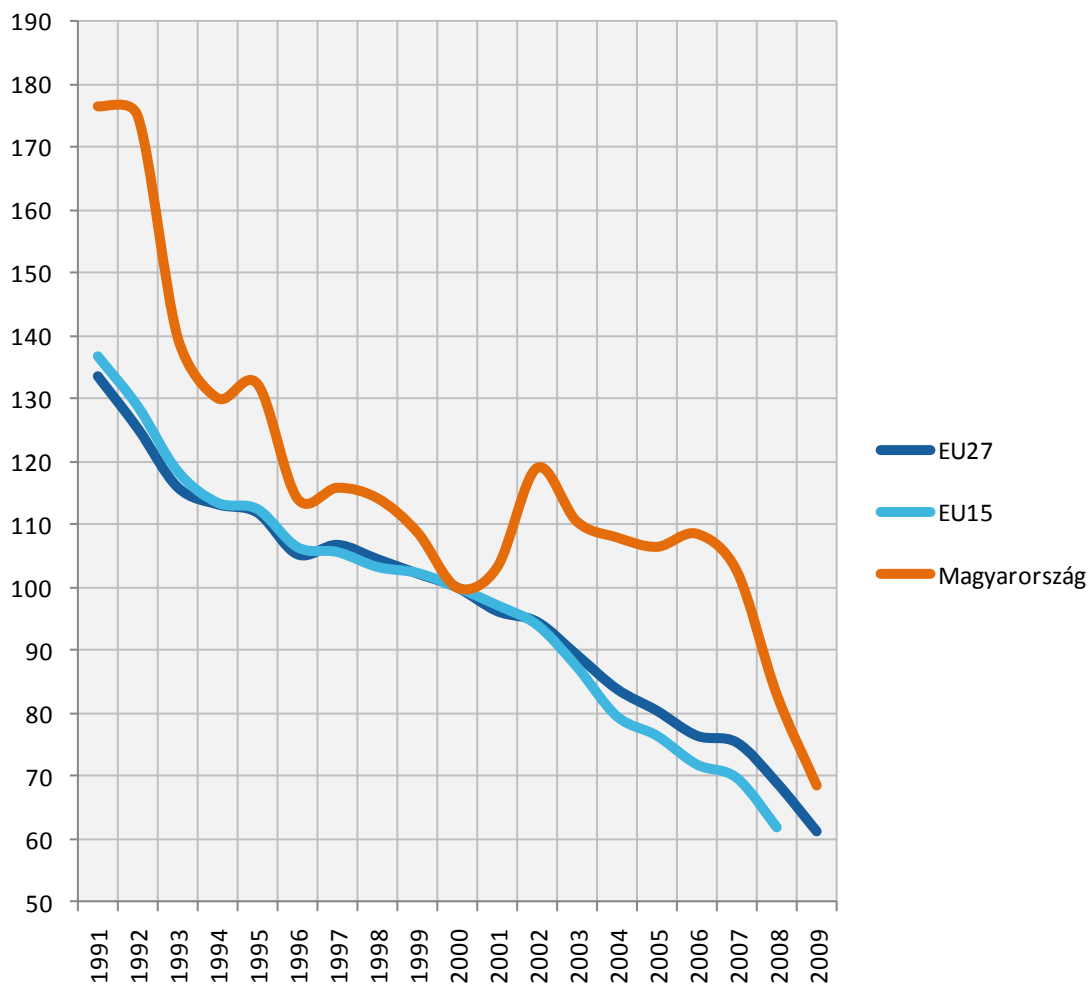
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

3. FENNTARTHATÓ KÖZLEKEDÉS

3.1. KÖZLEKEDÉS ÉS MOBILITÁS

3.2. KÖZLEKEDÉSI HATÁSOK

29. ÁBRA Közúti közlekedési balesetek áldozatai, 1991-2009 (2000=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

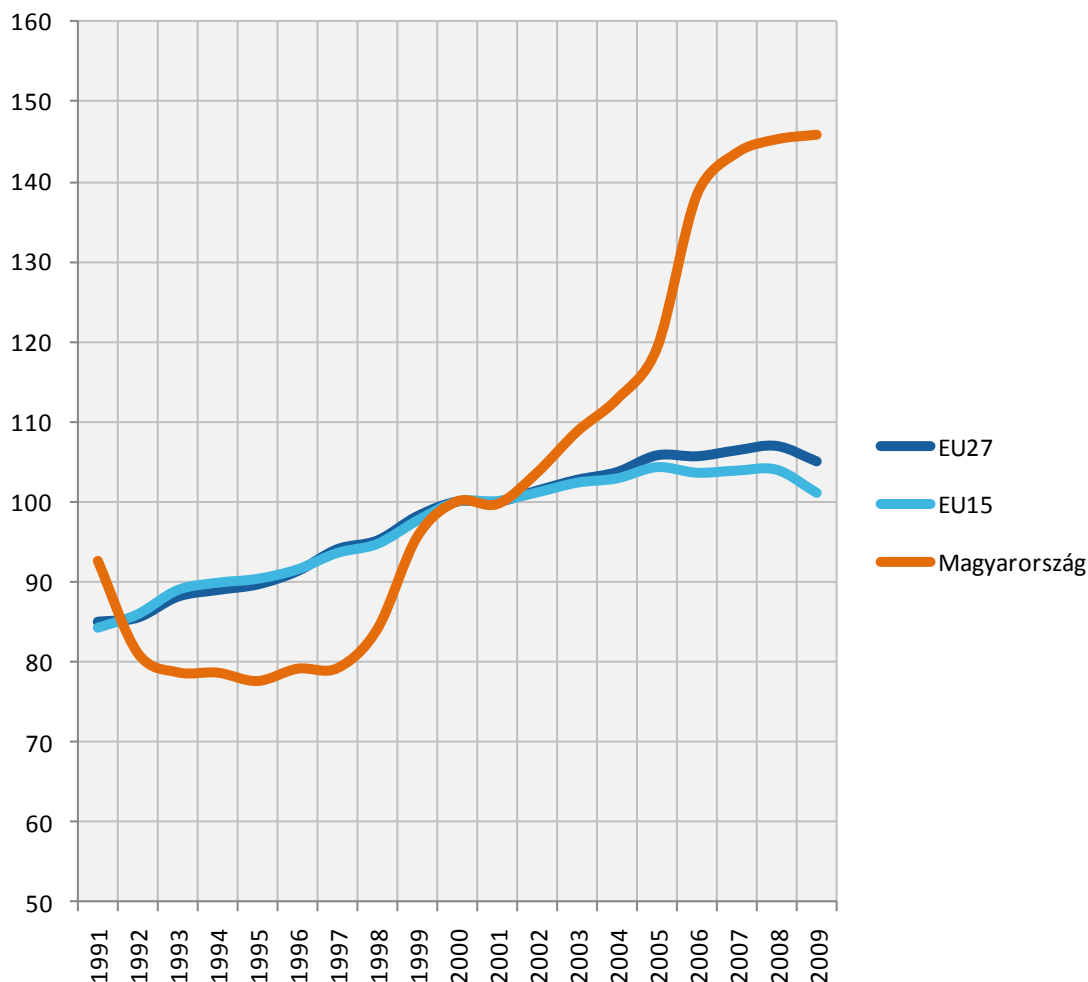
Ez az indikátor a közúti közlekedésben meghaltak számával foglalkozik, beleértve a közúti közlekedés összes résztvevőjét, a különböző pedálos és motoros járművek vezetőit és utasait, valamint a gyalogosokat, akik a balesetet követően 30 napon belül meghaltak. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon a hosszú távú trend alapján az 1990-es évek elejétől tendenciájában 2001-ig csökkent a közúti közlekedési balesetben meghalt, megsérült személyek száma. Ez a trend 2001-ben megállt, majd növekedésnek indult. A sérülések súlyossága kedvezőbb képet mutat. A balesetben 30 napon belül meghalt személyek számának csökkenése az 1990-es évek óta a 2001-2002. évi emelkedést követően 2005-ig folytatódott, 2006-ban mutatkozott egy 2%-os enyhe növekedés.

Az Országgyűlés határozott a 2003-2015-ig szóló magyar közlekedéspolitikáról, melyben célul tűzte ki, hogy a 2001. évi balesetszám 2010-re 30%-kal csökkenjen. Az EU Fehér Könyvének féltedő értékelésével egy időben a stratégia előirányozta, hogy a halálozási mutatókat figyelembe véve 2010-ig a halálos balesetek száma 20%-kal, 2015-re pedig 50%-kal csökkenjen.

30. ÁBRA A közlekedés üvegházhatásúgáz-kibocsátása – CO₂ ekvivalens alapján, 1991-2009 (2000=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A közlekedéssel összefüggésben három gáz releváns: széndioxid, metán és a nitrogén-oxidok. (KSH)

A közlekedési ÜHG-kibocsátás legnagyobb része a CO₂-kibocsátás, amely számos tényező függvényében alakulhat, úgymint a közlekedés megoszlása, az üzemanyag széntartalma, a motor hatékonysága, fejlettsége, a vezetési szokások, illetve a forgalom nagysága, intenzitása.

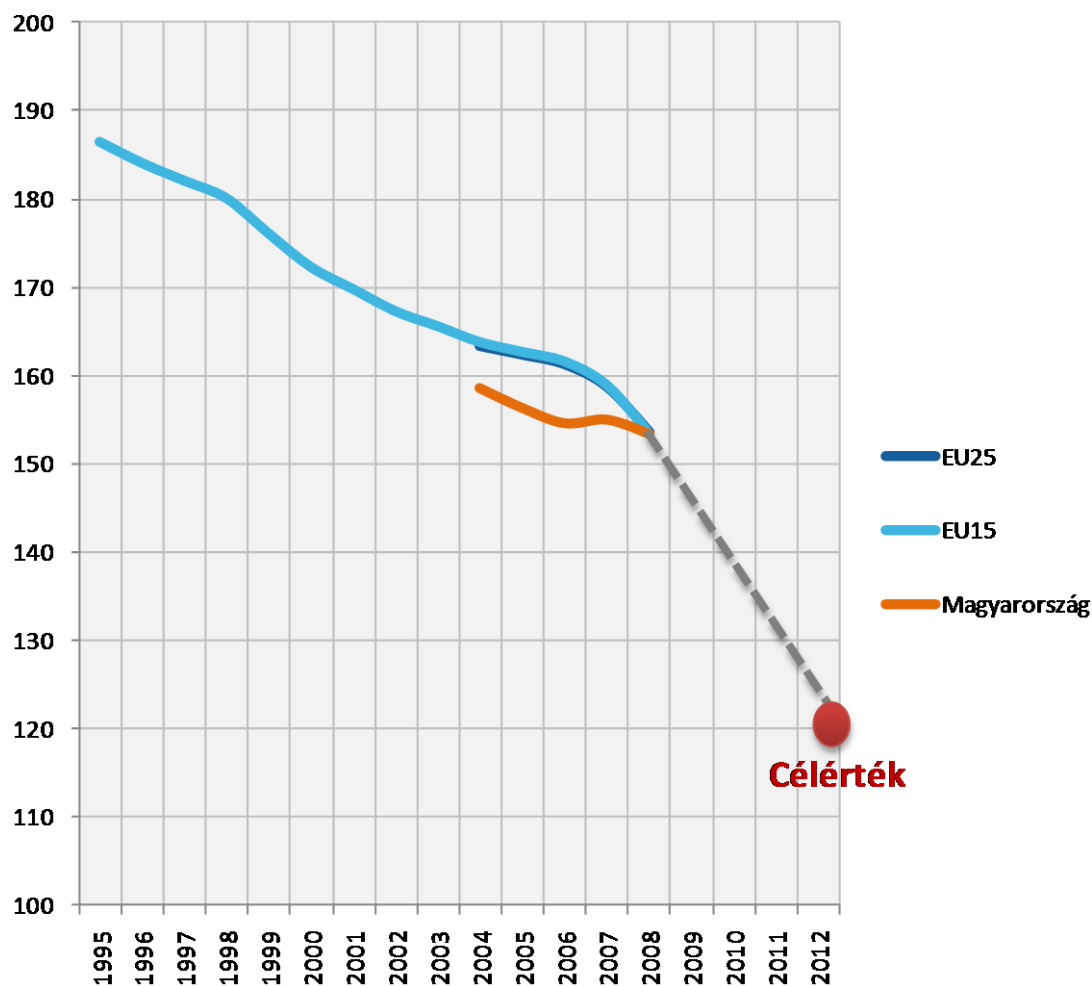
Összehasonlítás, elemzés

Az EU megújított stratégiájának (SDS) célja, hogy az EU-15 országai 2008 és 2012 között az üvegházhatást (ÜHG) okozó gázok kibocsátását 8%-kal csökkentsék az 1990-es szinthez képest.

A közlekedés kulcsfontosságú ennek a célkitűzésnek a megvalósításában, mivel az ÜHG-kibocsátás legfőbb okozója a közlekedés, illetve ez az egyetlen gazdasági ág, amely ilyen irányú kibocsátása az 1990. évihez képest jelentősen nőtt.

A közúti szállítás előzőekben, a 25. és 27. ábrán, bemutatott teljesítménynövekedésével párhuzamosan dinamikusan, majd az uniós csatlakozás után kiugróan nőtt az ágazat üvegházhatásúgáz-kibocsátása is. Az utóbbi évek kedvezőbb adataiban a gazdasági válság szállítási teljesítményeket csökkentő hatása mind hazai, mind pedig uniós szinten tetten érhető.

31. ÁBRA Újonnan forgalomba helyezett személygépkocsik CO₂ kibocsátása, 1995-2008 (gramm CO₂/km)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az új személygépkocsik forgalomba kerülésével folyamatosan cserélődik le – az üvegházhatást erősítő – magas CO₂ kibocsátású gépjárműpark. A kibocsátást kilométerarányosan, grammokban teszik összehasonlíthatóvá.

Összehasonlítás, elemzés

A CO₂ kibocsátás csökkentését a nagy gyártókkal való önkéntes megállapodásokon révén és mind az EU-ban, mind hazánkban ösztönzőkön keresztül sikerült elérni – ez utóbbi esetében a magasabb fajlagos kibocsátású járművekre történő magasabb adó kivetésével.

Az Európai Bizottság 2002-es átvilágító tanulmánya szerint az ACEA (Európai Autógyártók Szövetsége) tagjai teljesítették a kitűzött célokat: a gépjárművek átlagos kibocsátási szintjének 165 g/km alá csökkentését és 120 g/km-nél kevesebb kibocsátású autók megfelelő arányú piacra juttatását.

Az uniós célérték, amelynek elérését 2012-re tűzték ki, 120 g/km kibocsátási szint.

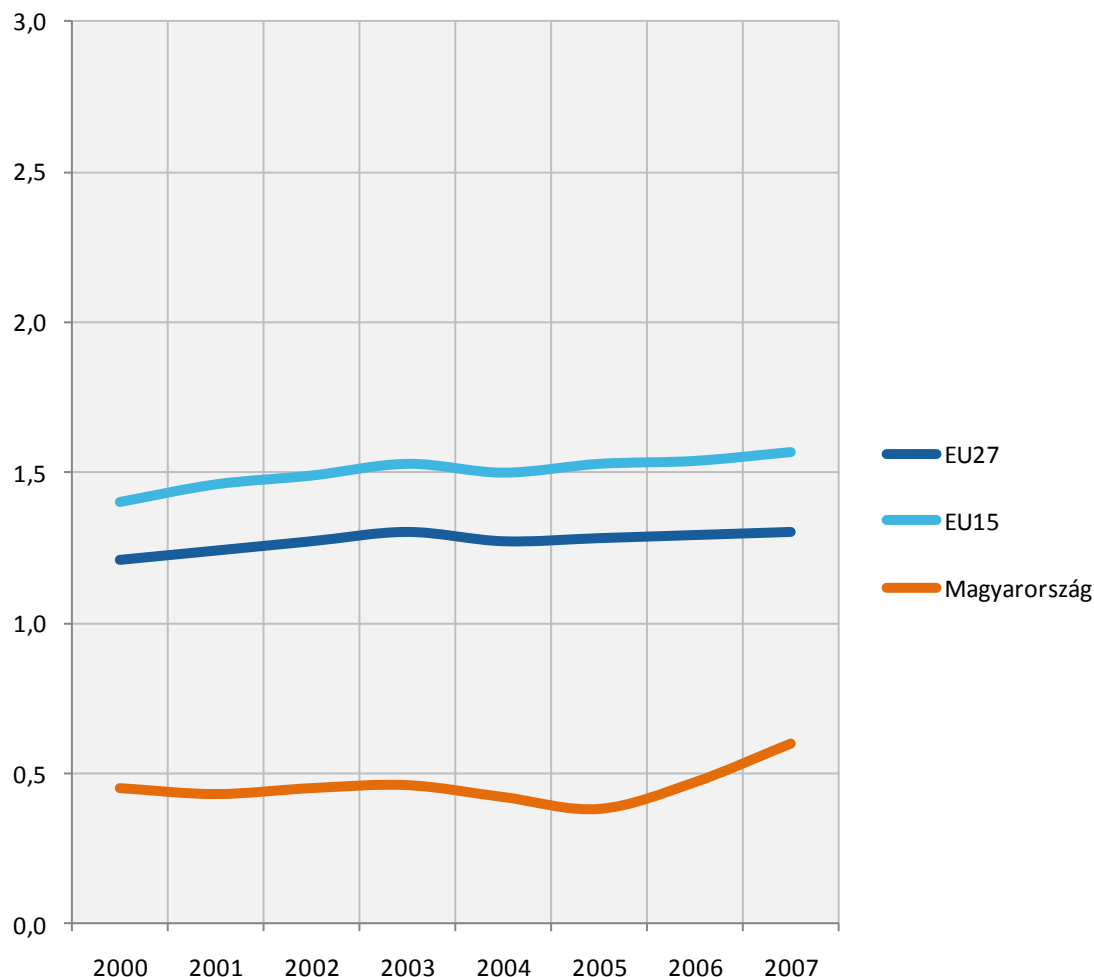
A legutóbbi, 2008. évi adatok alapján a hazai érték és az uniós átlag gyakorlatilag megegyezik: 153,4 g/km.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

4. FENNTARTHATÓ FOGYASZTÁS ÉS TERMELÉS

- 4.1. ERŐFORRÁS-FELHASZNÁLÁS ÉS HULLADÉKOK
- 4.2. FOGYASZTÁSI MINTÁK
- 4.3. TERMELÉSI FORMÁK

32. ÁBRA Erőforrás-termelékenység, 2000-2007 (euró/kg)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az erőforrás-termelékenység a GDP és a hazai anyagfelhasználás hányadosa. Megmutatja, hogy mennyire gazdálkodik jól egy adott ország a felhasznált erőforrásaival. A mutatószám segítségével meghatározható, hogy a gazdasági növekedéssel egyidejűleg milyen mértékű a természeti erőforrások igénybevétele. (KSH)

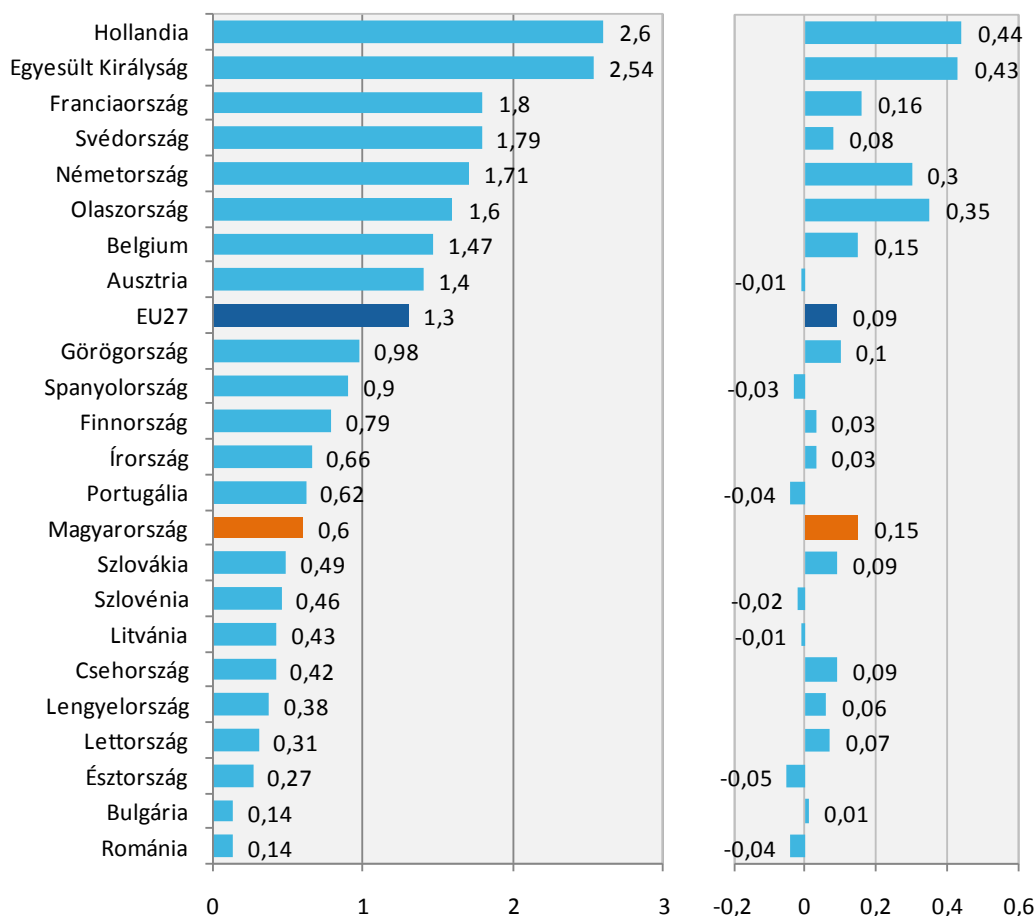
Összehasonlítás, elemzés

A mutatószám növekedése a rendelkezésre álló erőforrások termelékenységének növekedését jelzi, ami lehetővé teszi a kevesebb környezeti kárral együtt járó gazdasági növekedést.

Magyarországon 2000-ben – átszámítva – egy tonna erőforrás felhasználása 466 euróval járult hozzá a bruttó nemzeti termékhez. A vizsgált időszakban a mutató értéke több évig stagnált, majd 2005-től emelkedésnek indult, így összességében mintegy harmadával javult. Az utóbbi évek növekedése csökkentette az uniós átlagtól való lemaradásunkat, ami így – a két mutató egymáshoz mért arányában kifejezve – a 2000. évi 37%-ról, 2007-re 46%-ra javult.

A mutató megfelelő értékeléséhez az is figyelembe kell venni, hogy a leginkább anyagigényes (termelő) iparágak aránya 2000 óta 37%-ról 33%-ra csökkent a GDP termelésén belül – ugyanakkor az utóbbi évek érdemi javulása elsősorban az ásványi anyagok és a biomassa felhasználásának csökkenésével magyarázható.

33. ÁBRA Erőforrás-termelékenység, 2007; illetve 2000-2007 közötti változása (euró/kg)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

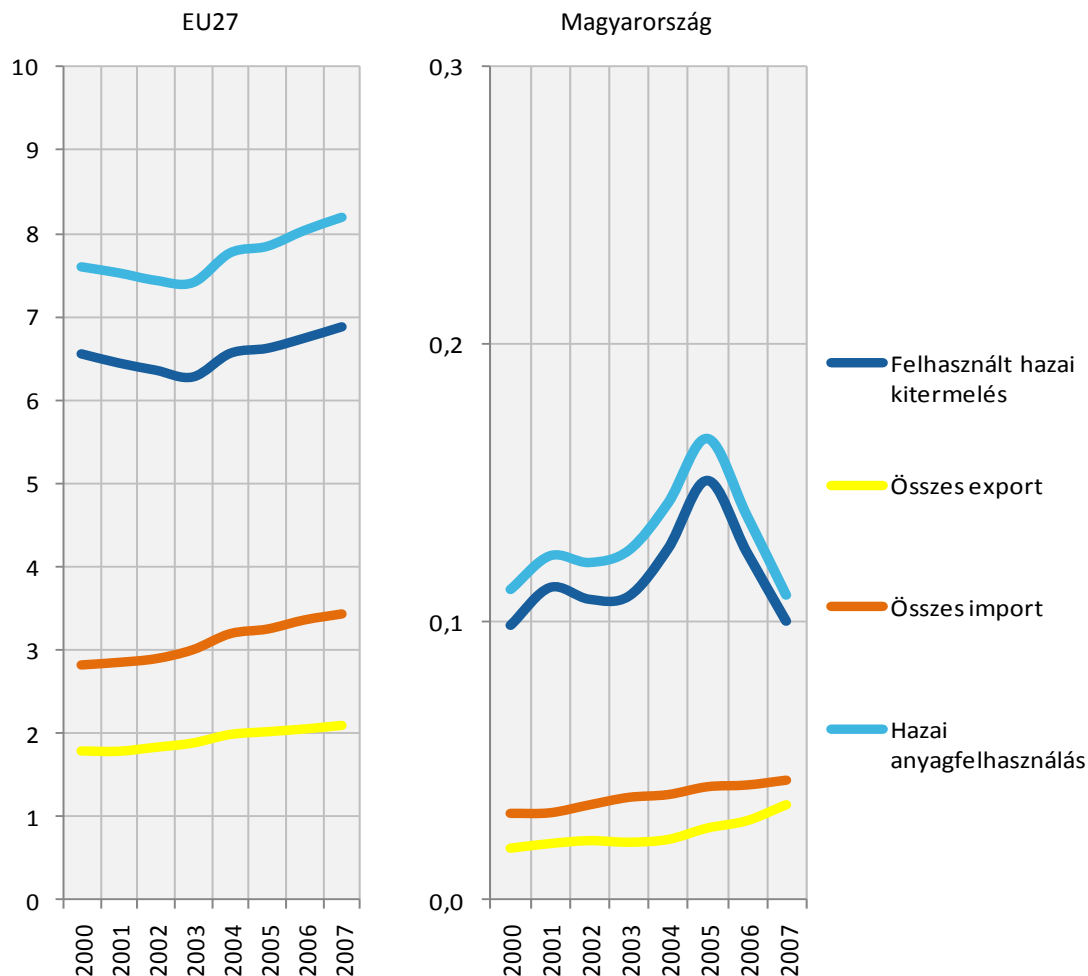
Az erőforrás-termelékenység a GDP és a hazai anyagfelhasználás hányadosa. Megmutatja, hogy mennyire gazdálkodik jól egy adott ország a felhasznált erőforrásaival. A mutatószám segítségével meghatározható, hogy a gazdasági növekedéssel egyidejűleg milyen mértékű a természeti erőforrások igénybevétele. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az erőforrás-termelékenység legnagyobb arányú (25%-os) javulását éppen Magyarország mutatta fel a tagországok között, ezzel 2007-re a 15. helyet érve el az uniós rangsorban.

A környező országokkal összehasonlítva hazánk – az utóbbi években megfigyelhető javulás révén – a legkedvezőbb erőforrás-termelékenységi mutatóval rendelkezik.

34. ÁBRA A hazai anyagfelhasználás komponensei, 2000-2007 (milliárd tonna)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A hazai anyagfelhasználás a nemzetgazdaságban közvetlenül felhasznált anyagok teljes mennyiségét mutatja. A definíció szerint a hazai anyagfelhasználás a nemzetgazdaságba beke-
rülő összes anyag (felhasznált hazai kitermelés és import) és az exportált anyagok különbségével egyenlő.

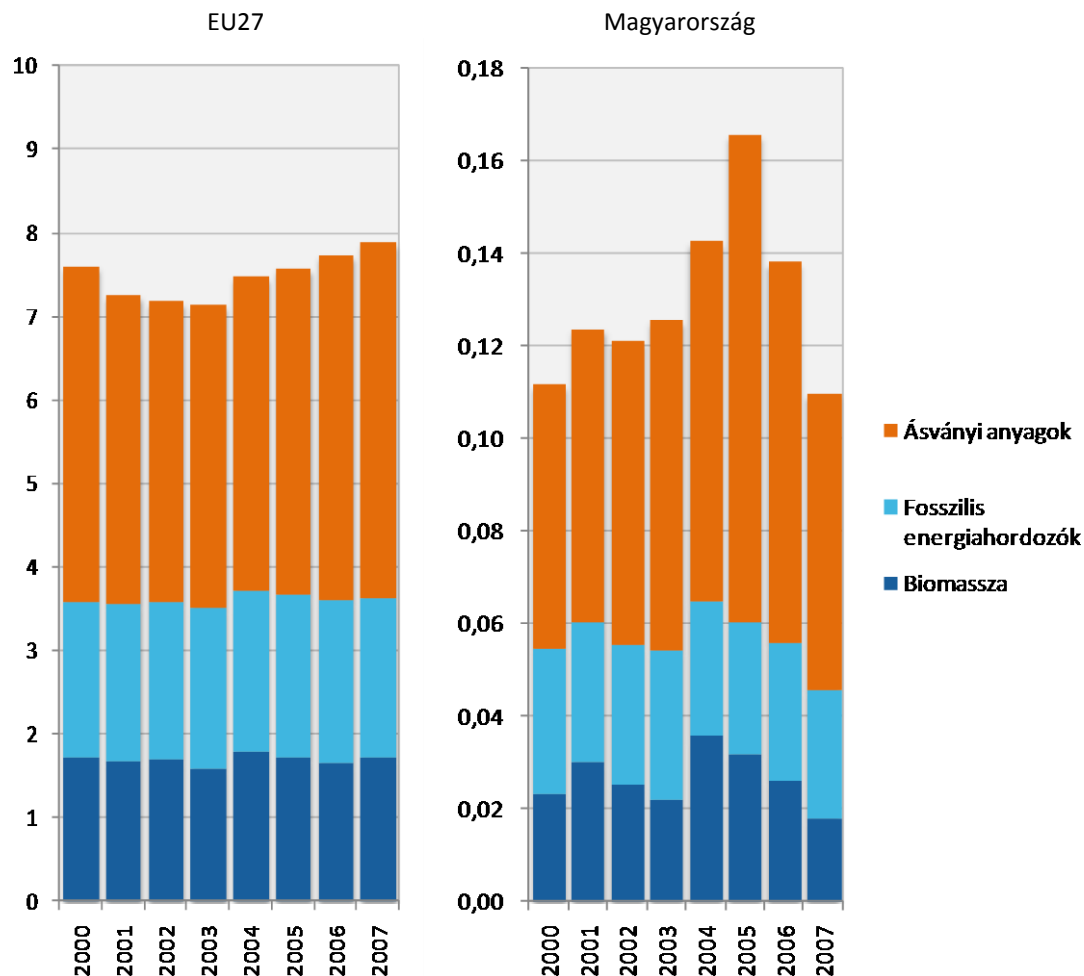
Környezeti értelemben a mutató az anyagok nemzetgazdasá-
gon belüli felhasználása okozta környezetterhelés mérésére
szolgál, amely során az anyagokat a teljes életciklusuk alatt
vizsgáljuk, függetlenül attól, hogy a környezet terhelése az
országban belül, vagy abban az országban történik, ahonnan a
terméket importálták.

Az indikátor a kimerülő erőforrások használatának abszolút
szintjét mutatja. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a felhasznált anyagok mennyisége 2000 és 2005
között közel 50%-kal emelkedett, majd a biomassza és az
ásványi anyagok körében bekövetkezett erőteljes csökkenés
következtében 2007-re a 2000-es szint alá csökkent.

35. ÁBRA A hazai anyagfelhasználás anyagfajtánként, 2000-2007 (milliárd tonna)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Környezeti értelemben a mutató az anyagok nemzetgazdaságon belüli felhasználása okozta környezet-terhelés mérésére szolgál, amely során az anyagokat a teljes életciklusuk alatt vizsgáljuk, függetlenül attól, hogy a környezet terhelése az országon belül, vagy abban az országban történik, ahonnan a terméket importálták.

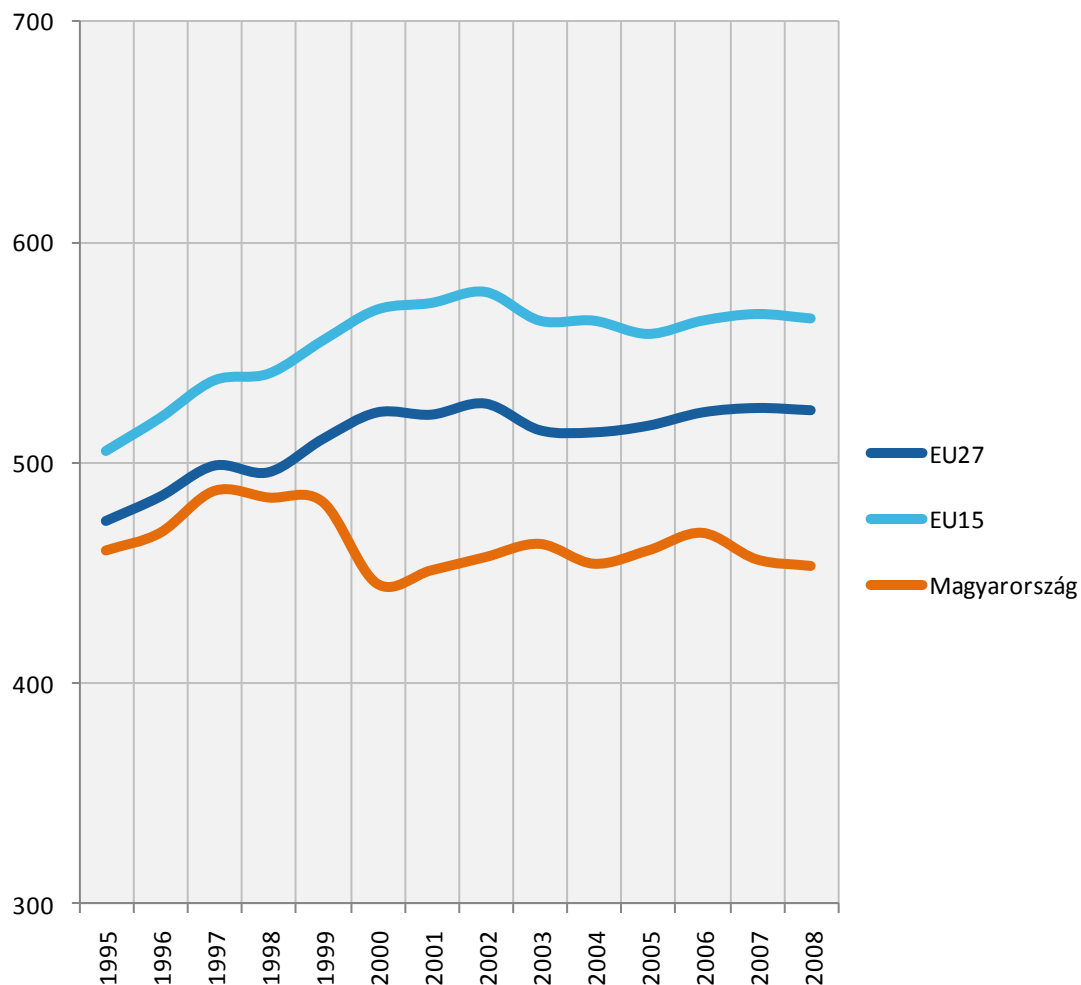
Az indikátor az egyes kimerülő erőforrások használatának abszolút szintjét mutatja. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a felhasznált anyagok mennyiségének 2005-ig tartó emelkedését az ásványi anyagok (főként építőipari alapanyagok) illetőleg a biomassza átmeneti felfutása eredményezte. Ezt követően (az ingatlanpiaci boom után) ugyanennek a két anyagfajtának a visszaesése 2007-ben a 2000. évvel szinte azonos szintet és arányokat eredményezett.

A EU27 szintjén a kiegyensúlyozottabb változások mellett az ásványi anyagok mennyiségének 2004-től látványos emelkedése figyelhető meg, míg a másik két anyagfajta mennyiségének kb. stagnálása látható.

36. ÁBRA Települési szilárd hulladék, 1995-2008 (kg/fő)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

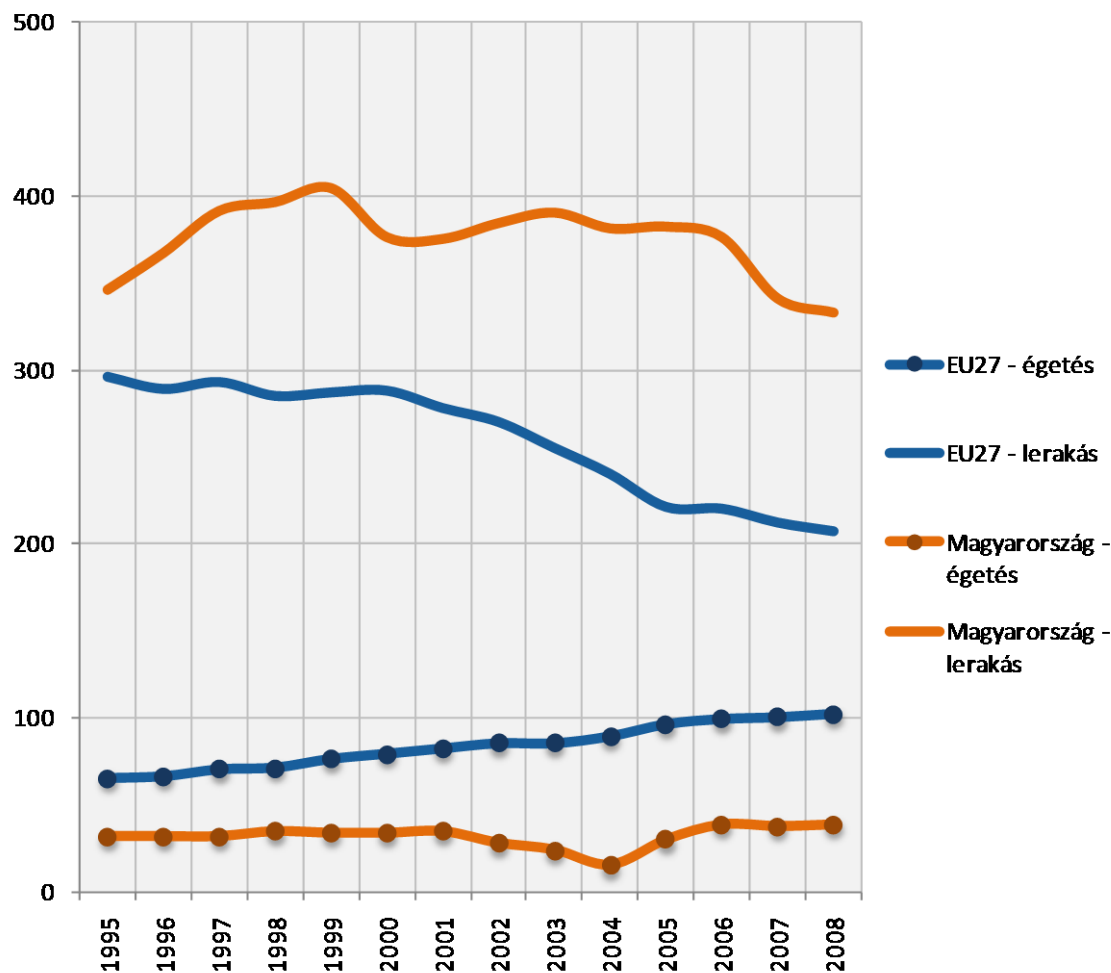
Az egy főre jutó települési szilárd hulladék indikátora a települési önkormányzatok által vagy megbízásukból összegyűjtött hulladék egy főre jutó mennyiségét mutatja. A települési hulladékok körébe sorolandó a háztartásokból származó vegyesen vagy szelektíven gyűjtött hulladék, a lomtalanítási hulladék, valamint az intézményekben, kereskedelembe, irodákban keletkezett hulladék.

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban az egy főre jutó települési szilárd hulladék mennyisége a vizsgált időszakban – jelentősebb hullámváz mellett – kis mértékben (1,5%) csökkent, és 2008-ban 453 kg/fő szintet ért el. Ez az EU27 átlagának 80%-a.

A mutató megfelelő értékeléséhez hozzátartozik, hogy nagyon jelentős javulás figyelhető meg országos szinten a rendszeres hulladékkezelésbe bevont lakások arányában. A hulladékgazdálkodási törvény 2003. január 1-i határidőt szabott meg a 2000 fő alatti települések esetében a közszolgáltatás beindítására, így törvényi kötelezettség miatt ugrottak meg az arányok elsősorban a nagyszámú kistelepülésekkel „rendelkező” Észak-Magyarországon, illetve Dél-Dunántúlon.

37. ÁBRA A települési hulladék kezelésének módjai, 1995-2008 (kg/fő)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A települési hulladék-kezelési indikátor segítségével megkaphatjuk az égetésre, illetve lerakásra kerülő hulladékok mennyiségét, egy főre vetítve, kg/fő mértékegységben. Hulladék-lerakásnak minősül a hulladékoknak meghatározott jogszabályi követelmények és műszaki védelemi előírások betartásával megvalósított elhelyezése. A hulladékok égetése a hulladékok égetőben vagy vegyes tüzelésű telephelyen megvalósuló hőkezelése.

A lerakás a legelterjedtebb hulladékkezelési eljárás, elsősorban azért, mert nem annyira költséges, mint az égetés vagy az újrahasznosítás. A 6. környezetvédelmi akcióprogram célkitűzése a lerakásra kerülő hulladék mennyiségének lehetőség szerinti csökkentése, mivel a lerakás a legkevésbé környezetbarát kezelési mód: anyagok kimosódásához, értékes területek elvesztéséhez stb. vezet.

Az égetés lehetővé teszi az energiahasznosítást és a hulladék térfogatának csökkentését. Ugyanakkor együtt jár mérgező gázok, például dioxinok kibocsátásával, salakképződéssel, és a gáztisztításból eredő vízszennyezéssel. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A 6. Környezetvédelmi Akcióprogram célkitűzésével összhangban az EU27 esetében a lerakott hulladék mennyisége folyamatosan csökken (2008-ban 207 kg/fő), míg az elégetett mennyiség egy emelkedik (102 kg/fő).

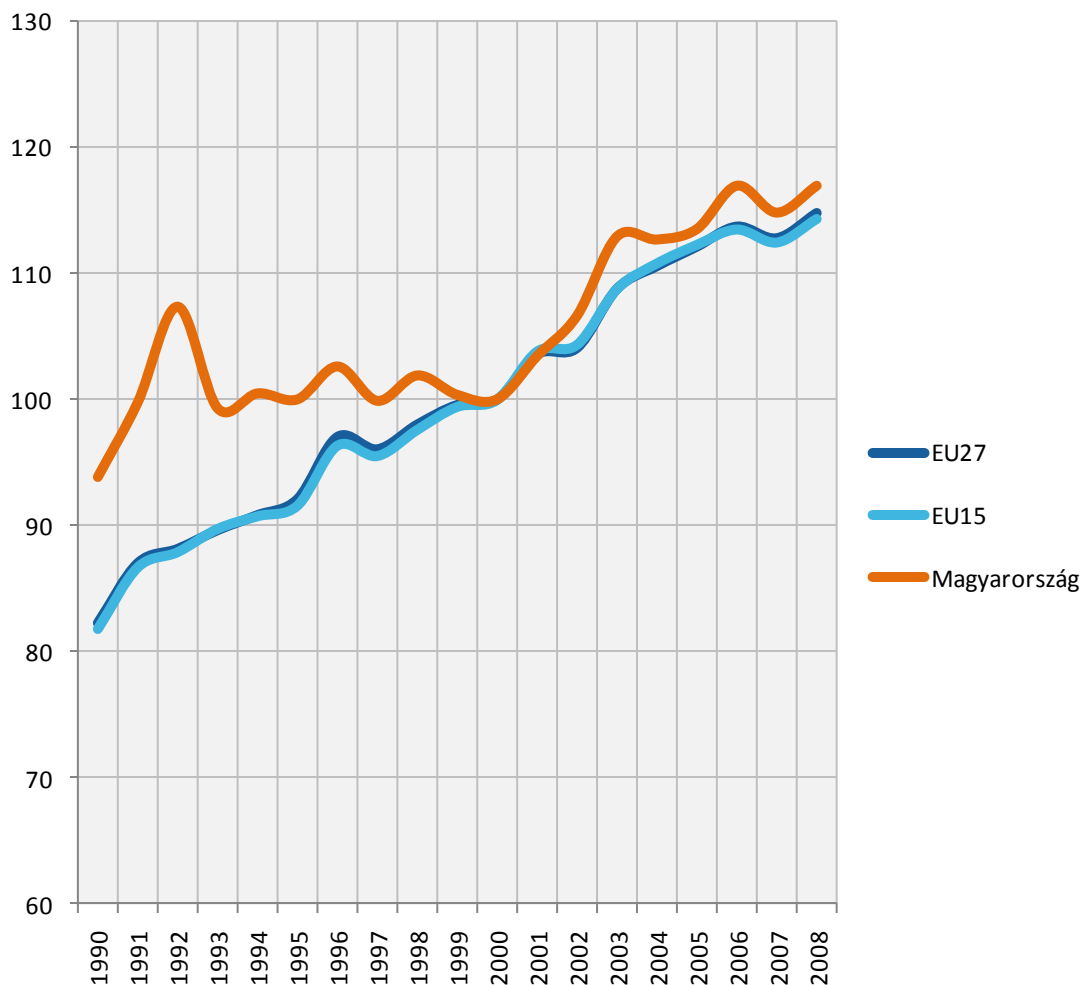
Unió csatlakozásunk időpontjától megfigyelhető változások ehhez a tendenciához igazodnak: lerakott mennyiség 13%-kal csökkent, míg az elégetett hulladék mennyisége 2,6-szeresére emelkedett.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

4. FENNTARTHATÓ FOGYASZTÁS ÉS TERMELÉS

- 4.1. ERŐFORRÁS-FELHASZNÁLÁS ÉS HULLADÉKOK
- 4.2. FOGYASZTÁSI MINTÁK
- 4.3. TERMELÉSI FORMÁK

38. ÁBRA Háztartások villamosenergia-fogyasztása, 1990-2008 (2000=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A háztartások villamosenergia-fogyasztásának indikátora az összes szolgáltatott villamos energiából a háztartások által felhasznált összes hatásos villamos energia mennyiségének változását jelzi. Nem minősül háztartási fogyasztásnak a nem háztartási árszabással elszámolt ipari, foglalkozási célra vételezett villamos energia mennyisége.

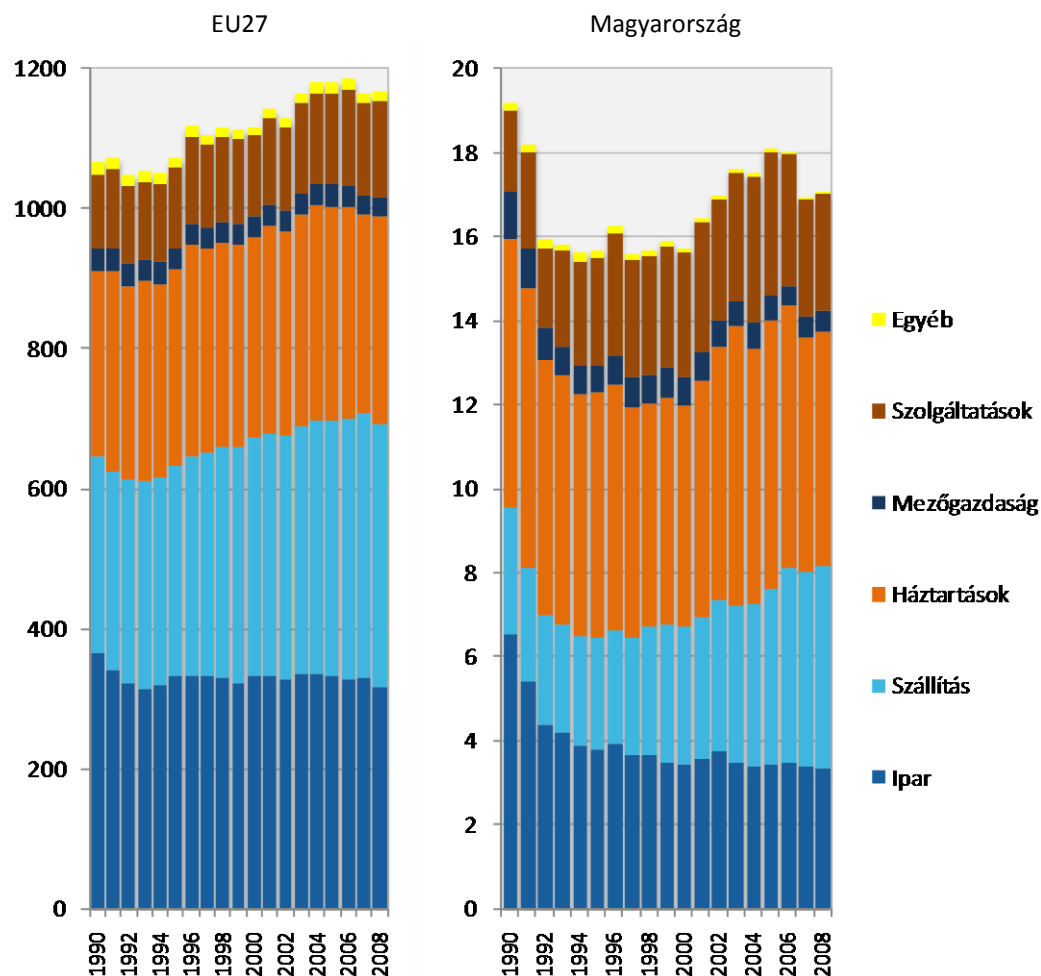
Összehasonlítás, elemzés

A villamosenergia-felhasználás a háztartásokban az 1990-2008-ig terjedő időszakban az EU27 esetében mintegy harmadával nőtt, ami a különböző nemzeti és az EU-szintű energiahatékonyságot népszerűsítő intézkedések ellenére következett be.

Az utóbbi mintegy két évtizedben Magyarországon is egyre több villamos energiát igényelt a lakosság, annak ellenére, hogy az elektromos háztartási készülékek újabb típusai jellemzően egyre energiatakarékosabb technológiát jelentettek (gyakran felhozott kivétel pl. a plazma tv). 2008-ban a villamosenergia fogyasztók száma 15%-kal, felhasználásuk 19%-kal haladta meg az 1990. évi értéket.

A háztartási villamosenergia-fogyasztók emelkedő száma részben a lakásállomány növekedésével, részben az elektromos hálózat külterületi terjeszkedésével, üdülők, hétvégi házak, településeket övező kiskertek épületeinek bekötésével magyarázható. A fajlagos felhasználás növekedése a háztartásonkénti elektromos készülékek számának növekedésével és használatának változásával függ össze. (Elterjedtek a mosógépek. Megnőtt a készenléti állapotban áramot fogyasztó készülékek: távirányítós televíziók, számítógépek, internet-modemek száma. Az utóbbi néhány évben egyre népszerűbbé vált a légkondicionáló készülékek használata.)

39. ÁBRA Közvetlen energiafelhasználás gazdasági ágak szerinti bontásban, 1990-2008 (millió tonna olaj ekvivalens)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A közvetlen energiafelhasználás indikátora az egyes gazdasági ágazatok közvetlen energiafelhasználását adja meg tonna olajegyenértékben (egy tonna olaj 41 868 MJ nettó fűtőegyenértékkel bír). (KSH)

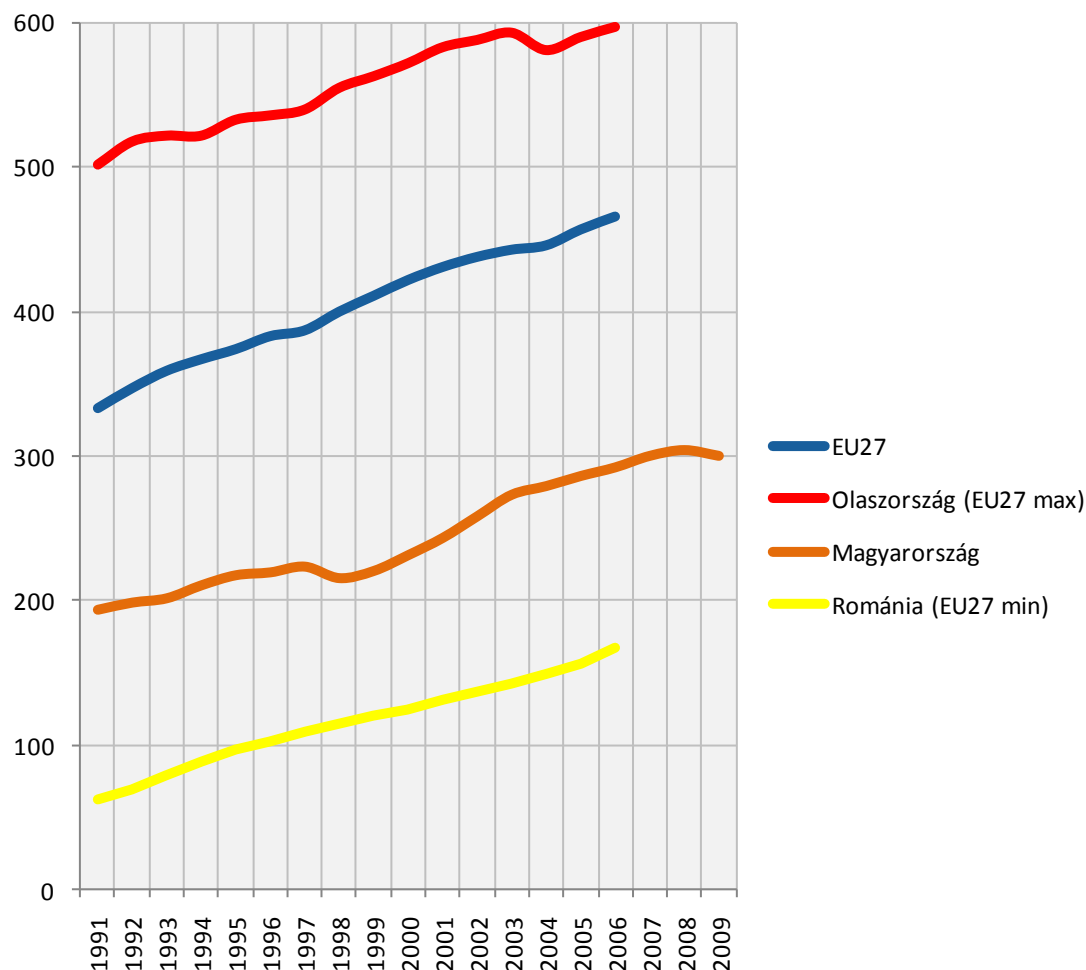
Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a közvetlen energiafelhasználás 1990-2008 között 11%-kal csökkent. Ugyanakkor a jelenben is érzékelt folyamatokat jobban érzékelteti ha a rendszerváltás időszakában végbemenő gazdasági sokk, szerkezeti átalakulás utáni időszakot vesszük csak figyelembe. Így ha csak pl. 1995-től vizsgáljuk az energiafelhasználás változását, a 2007. évi fiskális kiigazítás következtében csökkenő lakossági energiafelhasználás ellenére is összességében 9%-os emelkedést kapunk.

A legnagyobb növekedést (81%) a szállítás ágazat érte el, amely mellett a szolgáltatás területén emelkedett még (9%) az energiafelhasználás. elül Az ipar és a mezőgazdaság energiafelhasználása a vizsgált időszakban csökkent (12, illetve 20%-kal), a háztartások energiafelhasználása 5%-kal csökkent.

Ugyanebben az időszakban (1995-2008) az unió 27 tagállamában összességében szintén 9%-kal emelkedett a mutató értéke. A legnagyobb energiafelhasználás (32%) és ennek legdinamikusabb növekedése (24%) a szállítási szektorban figyelhető meg az EU27 esetében is. Ugyanakkor uniós szinten csak a mezőgazdasági és az ipari szektorok esetében csökkent az energiafelhasználás, 17, illetve 4%-kal, míg a szolgáltatások esetében 22, a lakosság esetében 6%-kal emelkedtek az ágazati értékek.

40. ÁBRA Motorizációs szint, 1991-2009 (1000 lakosra jutó személygépkocsi száma)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A motorizációs szint a személygépjárművek állományváltozását mutatja.

Összehasonlítás, elemzés

Az Európai Bizottság az Európai Tanács göteborgi ülése (2001) számára fő célkitűzésként jelölte meg a közúti közlekedésnek a vasútra és a belvizekre, illetve az egyéni közlekedésnek a tömegközlekedésre való átteljesítésének megoldását annak érdekében, hogy a közúti közlekedés részaránya 2010-re ne legyen nagyobb az 1998-ban megfigyeltnél.

A motorizáció elmúlt két évtizedes folyamatait figyelve elmondható, hogy gyakorlatilag „megállíthatatlan” növekedést mutatott egészen az utóbbi évekig. A gazdasági válság okozta általános fogyasztáscsökkenés várhatóan uniós szinten is megállítja az eddigi töretlen emelkedést, de a gazdasági helyzet ismételt javulása, és ezzel párhuzamosan a jövedelmek emelkedése ismét keresletet támaszt majd a személygépjárművek piacán.

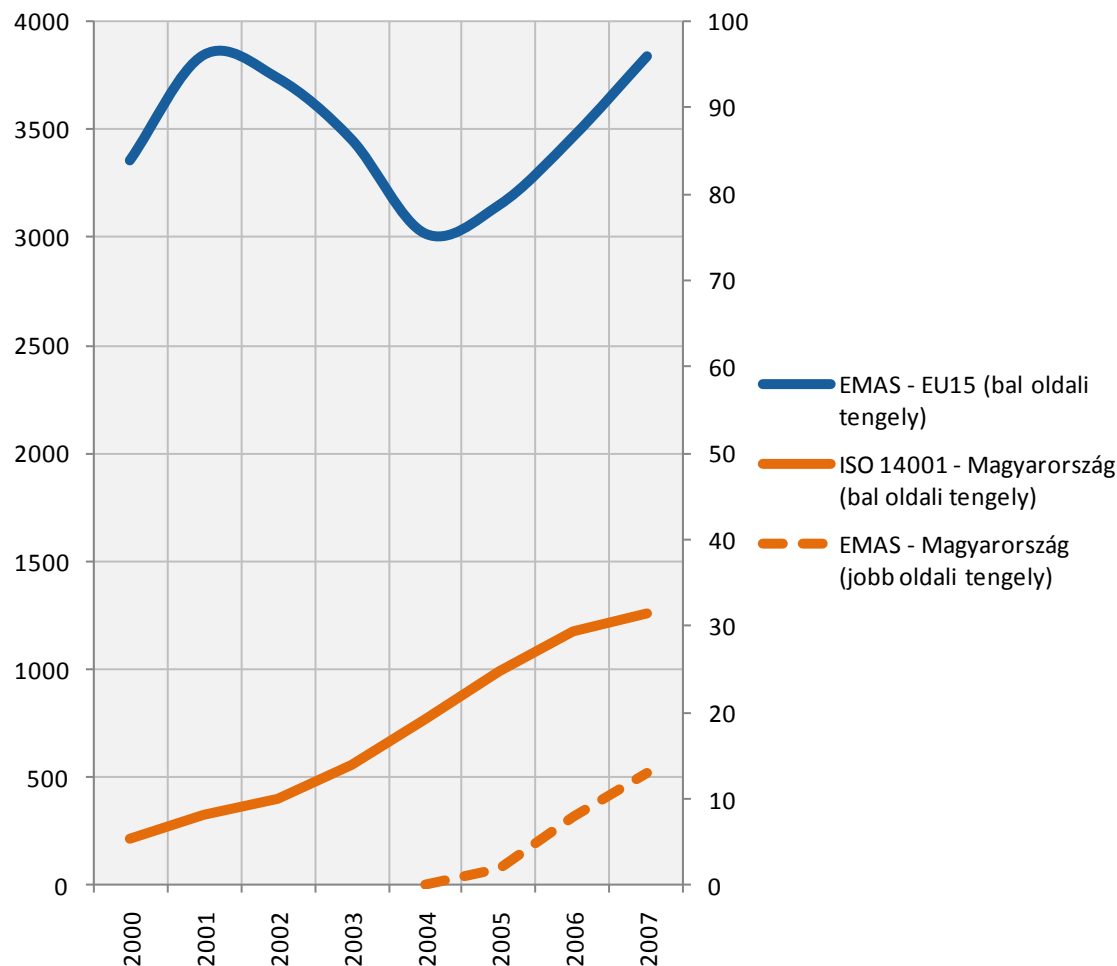
Magyarországon 1991 és 2009 között több mint 55%-kal emelkedett az ezer lakosra jutó személygépkocsi száma. Ebben az időszakban a legnagyobb növekedést az 5 évnél fiatalabb gépjárművek esetében figyelhetjük meg, így a hazai gépjárműpark folyamatosan fiatalodott, életkora jelenleg 11 év. Eközben a személygépkocsi-állomány lecserélődött. Míg az 1990-es évek közepén a hazai személygépjármű-állomány több mint 3/5-ét KGST-autók alkották (Lada, Trabant, Wartburg, Skoda), addig napjainkban az Opel, a Ford és a Suzuki a lakosság favorizált gépjárművei.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÁS

4. FENNTARTHATÓ FOGYASZTÁS ÉS TERMELÉS

- 4.1. ERŐFORRÁS-FELHASZNÁLÁS ÉS HULLADÉKOK
- 4.2. FOGYASZTÁSI MINTÁK
- 4.3. TERMELÉSI FORMÁK

41. ÁBRA Környezetirányítási rendszerrel (EMAS) rendelkező vállalkozások száma, 2000-2007

FORRÁS: EUROSTAT, KSH

Módszertan, definíció

A környezetirányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások indikátor az ISO 14001, illetve az EMAS-minősítéssel (Environmental Management System) rendelkező vállalkozások számát mutatja.

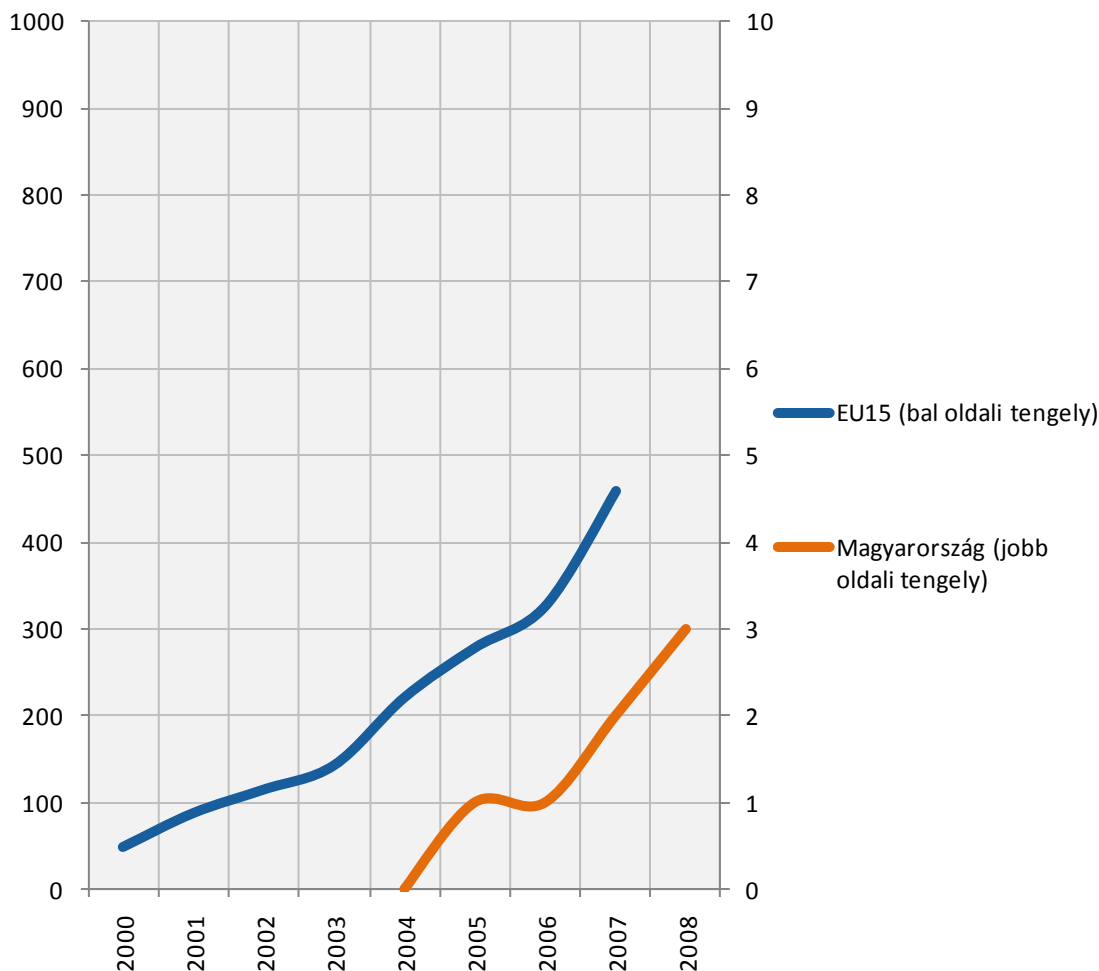
Az ISO 14001 a környezetvédelmi irányítási rendszer nemzetközi standardját, az EMAS pedig a környezetvédelmi irányítás- és auditrendszer jelenti. Mindkettő önkéntes környezetvédelmi irányítási rendszer, amit a gazdaság valamennyi szektorában működő vállalkozások és egyéb gazdasági szereplők – ideértve az önkormányzatokat is – alkalmazhatnak a környezetvédelmi teljesítményük értékelése és javítása érdekében.

Önkéntes rendszerekről lévén szó nincs előírva kötelező adat-szolgáltatás, így az alábbiakban felsorolt adatok is csupán tájékoztató jellegűek. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az ISO 14001 minősítéssel rendelkező gazdasági szervezetek száma folyamatosan növekszik, 2007-re 2000-hez képest közel hatszorosára nőtt. EMAS-minősítéssel 2007-ben 15 cég rendelkezett.

42. ÁBRA Környezetbarát címkével ellátott termékek száma, 1997-2007

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A környezetbarát címkével ellátott termékek indikátora a Magyarországon bejegyzésre került, környezetbarát minősítéssel rendelkező termékek számát mutatja.

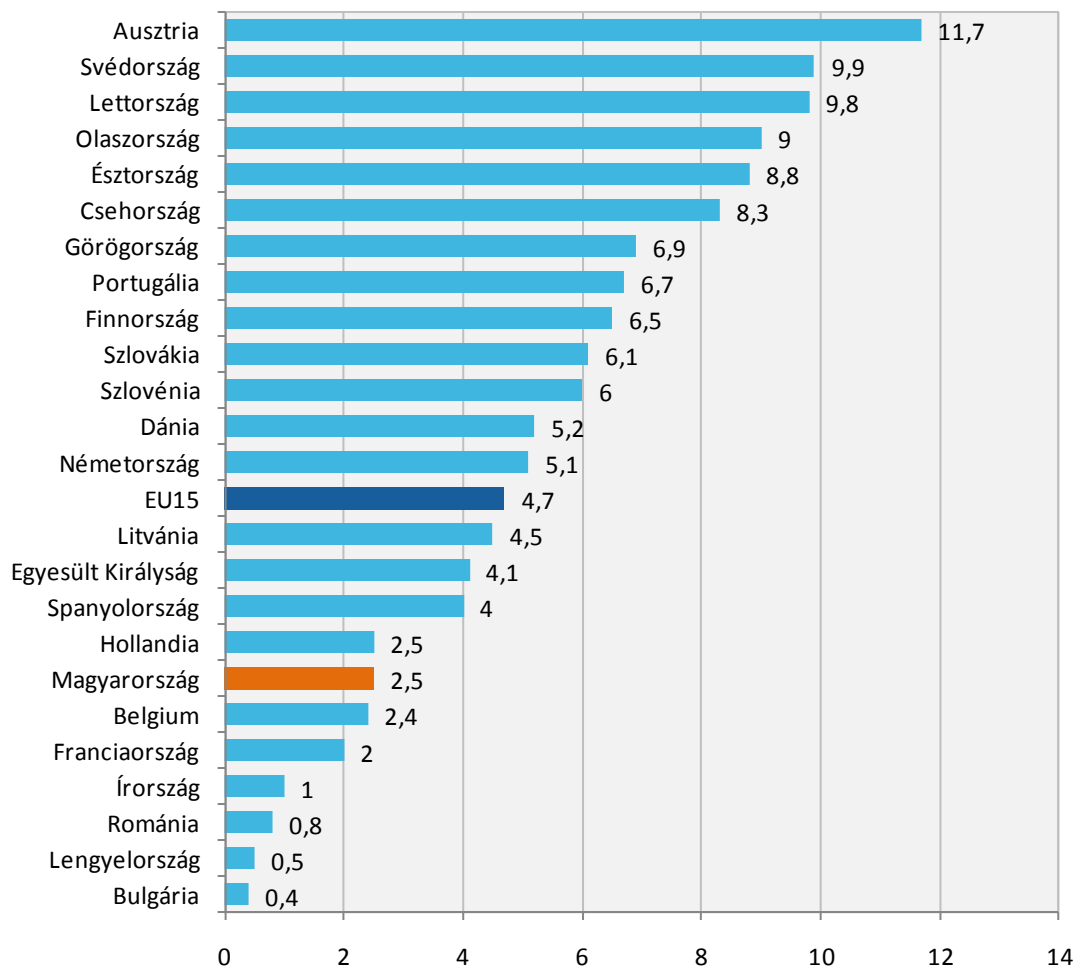
1993. szeptember 9-én a magyar kormány határozatot hozott a környezetbarát terméket megkülönböztető, megfelelőségtanúsító rendszer létrehozására. A határozat értelmében – a hasonló gazdasági és politikai helyzetben lévő országok közül elsőként hazánkban – a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium megalapította a Környezetbarát Termék Közhasznú Társaságot, melynek feladata a minősítőtanúsító rendszer koordinálása és működtetése.

A környezetbarát minősítés és tanúsítás célja a környezet iránti felelősségtudat erősítése, a gyártók, forgalmazók ösztönzése a környezeti szempontból kedvezőbb tulajdonságokkal rendelkező termékek és eljárások bevezetésére, illetve a fogyasztók tájékoztatása a minősített termékekről és szolgáltatásokról. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a környezetbarát termék minősítéssel ellátott termékek száma közel 40%-kal emelkedett 2008-ra 2000-hez képest. A vizsgált időszakon belül a legjelentősebb termékcsoportok az építőipari termékek, a csomagolóeszközök, valamint az elektromos készülékek. 2008-ra az építőipari környezetbarát minősítéssel rendelkező termékek részaránya mintegy 50%-ra tehető az összes környezetbarát terméken belül.

43. ÁBRA Ökológiai gazdálkodás alatt álló terület, 2007 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az ökológiai gazdálkodás indikátora az ökológiai gazdálkodásba bevont területek mezőgazdasági területen belüli arányának alakulását mutatja.

Az ökológiai gazdálkodás – összhangban a fenntartható mezőgazdaság elvével – a környezetkímélő, azaz a tradicionális biológiai, illetve mechanikai módszerek alkalmazására épül, és mellőzi a környezetre és egészségre veszélyes anyagok, technológiák (növényvédő szerek, műtrágya, génmanipuláció, hormonkezelés stb.) használatát.

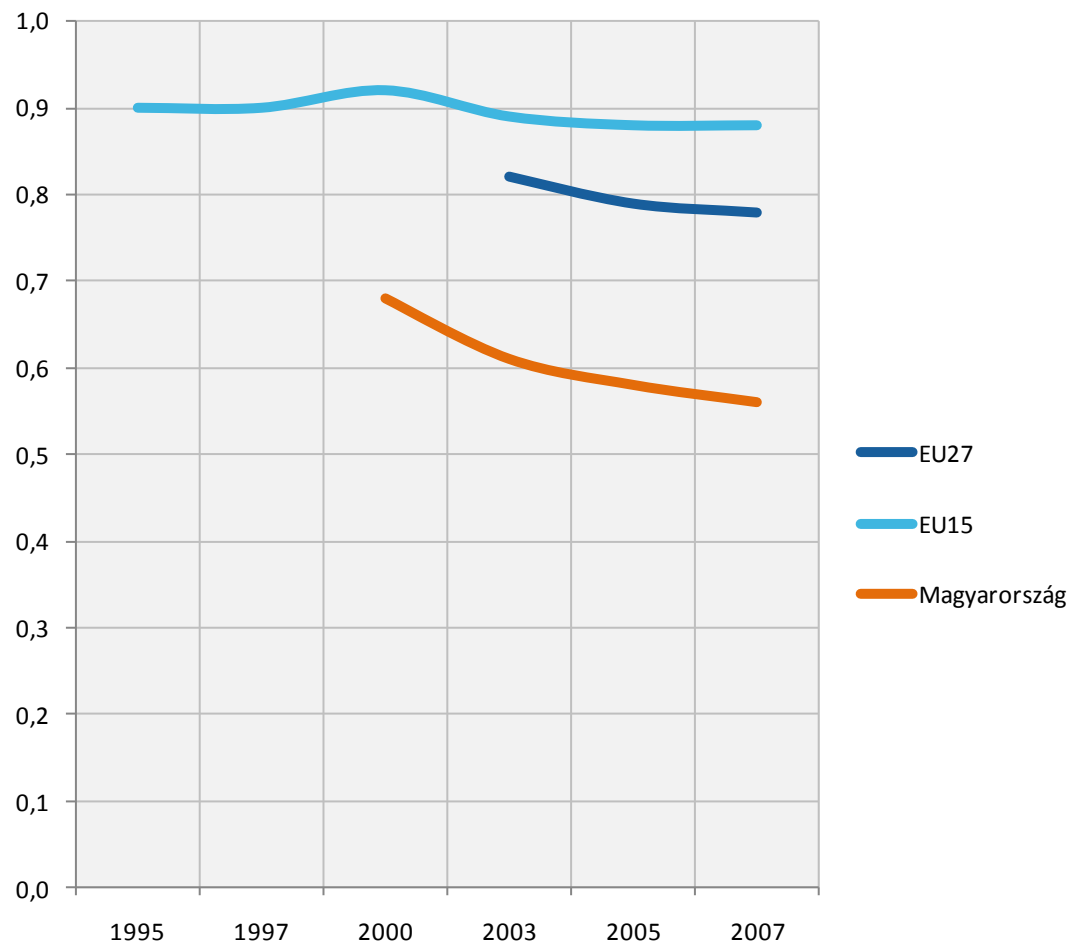
A mezőgazdaság termelési módszerei nagy szerepet játszanak a biodiverzitás és a kultúrtáj fenntartásában, megőrzésében. A napjainkra jellemző intenzív mezőgazdaság számos környezeti terhelés (vízszennyezés, erőforrás-kimerülés, talajtermékenység csökkenése, élőhelycsökkenés) kialakulásáért felelős.

Ebből adódóan az unió közös mezőgazdasági politikájának, valamint 6. Környezeti Akcióprogramjának is egyik fontos célkitűzése az extenzív termelési módok, az integrált gazdálkodási gyakorlatok, a megújulónyersanyagfelhasználás, továbbá az ökológiai gazdálkodás ösztönzése. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az ökológiai gazdálkodásba bevont területek hazánkban az utolsó két év kivételével a vizsgált időszakban folyamatosan növekedtek. A 2007. évi 2,5%-os aránnyal hazánk az uniós rangsor utolsó harmadában helyezkedik el.

44. ÁBRA Állatsűrűségi index, 1995-2007 (egy hektárra jutó lábasjószág állomány)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az állatsűrűségi mutató értéke az egy hektár mezőgazdasági területre vetített állatállomány számosállatban kifejezett számát mutatja be. A számosállat az állatállomány nagyságát összefoglalóan kifejező egyenértékszám, a különféle állatfajok eltérő korú és ivarú állatainak összeadására szolgál.

Az intenzív állattartás – különösen a sertés- és baromfiteyésztés esetében – az istállótrágya fő forrása, döntő részben felelős a tápanyagtöbblet kialakulásáért. E tápanyagtöbblet jelentős mértékben terheli a vízbázisokat. A szarvasmarha- és az egyéb állatállomány nagysága továbbá számottevően befolyásolja az üvegházgázkoncentrációt, és az egyéb mezőgazdasági eredetű káros kibocsátásokat is. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az egy hektár mezőgazdasági területre vetített állatállománysűrűség 1995-2003 között lényegében nem változott, azóta folyamatos csökkent, 2007-ben 56 számosállat jutott 100 hektárra.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

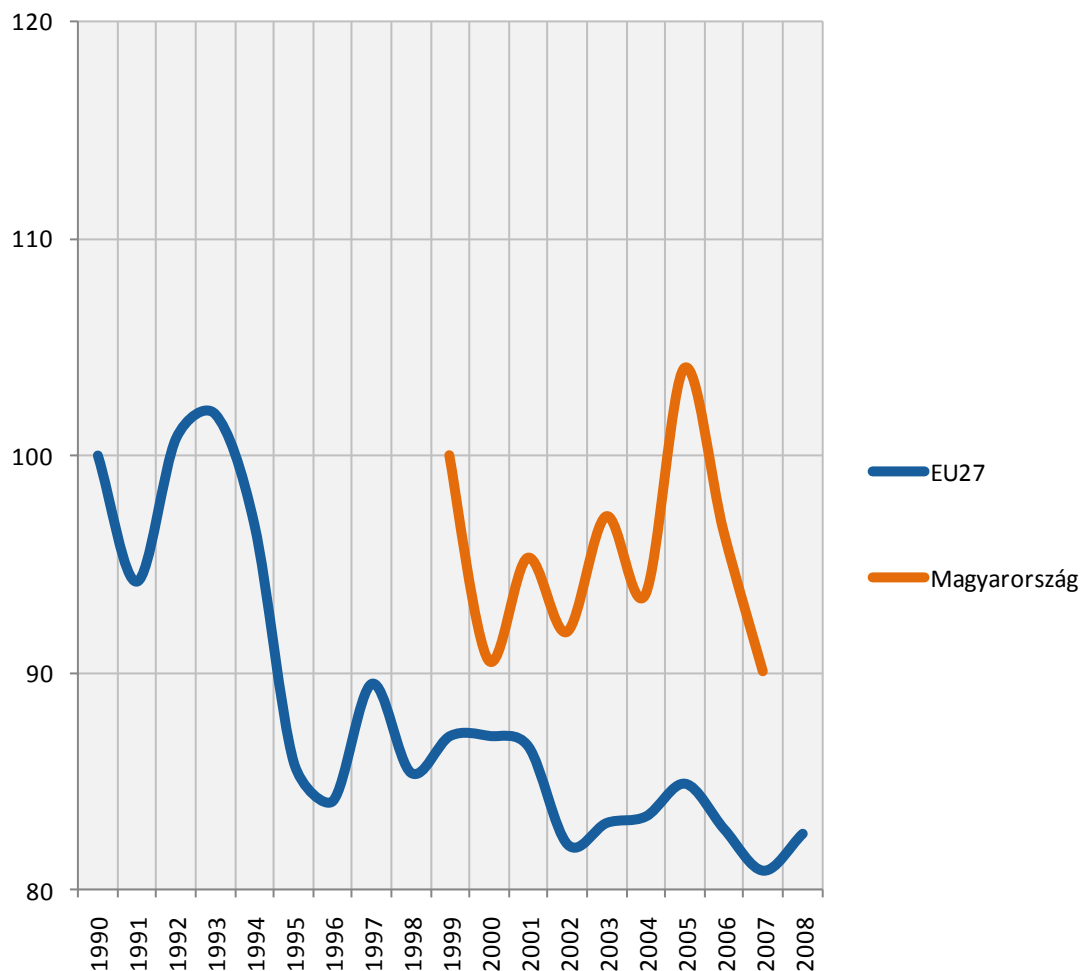
5. A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK KEZELÉSE ÉS MEGŐRZÉSE

5.1. BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG

5.2. VÍZTERHELÉS

5.3. FÖLDHASZNÁLAT

45. ÁBRA A mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárfajok állományváltozása, 1990-2008 (Common bird index, 36 madárfajra vetítve)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

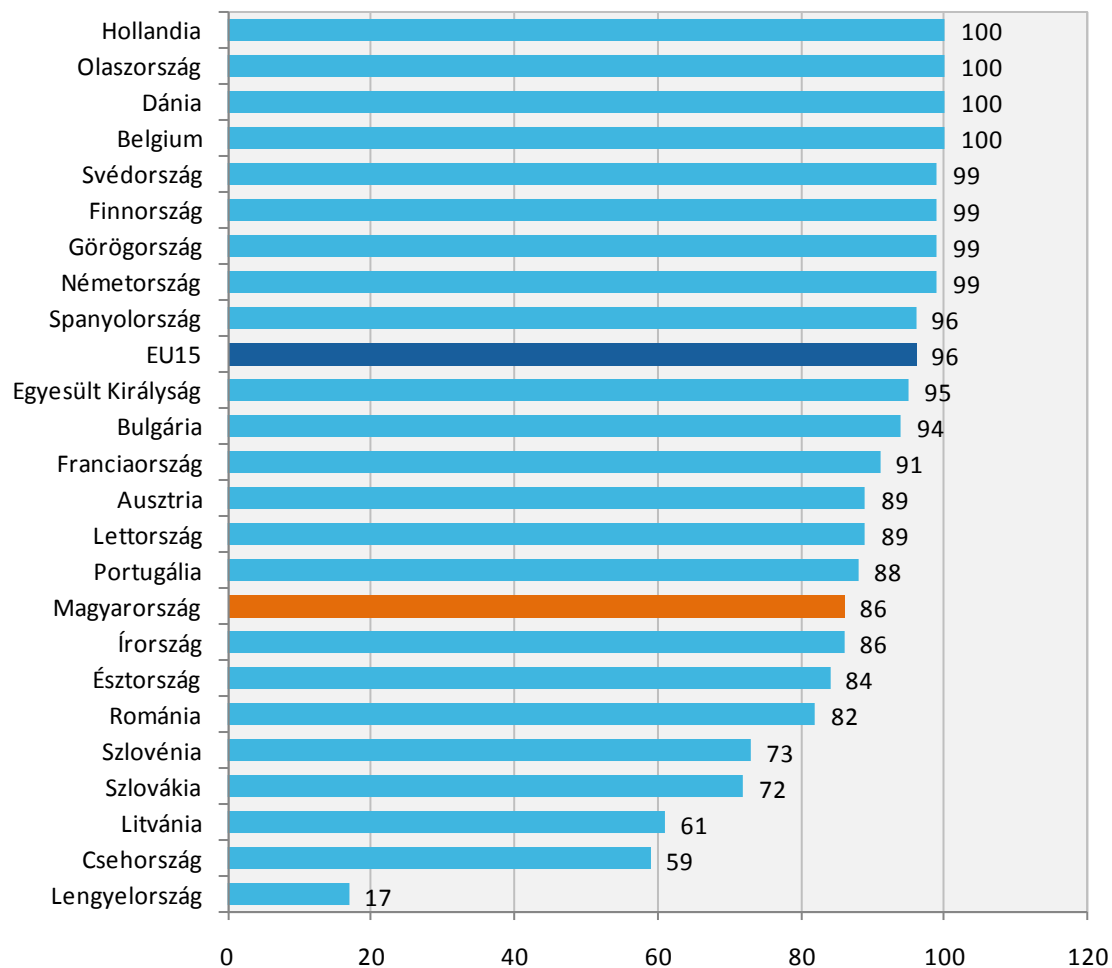
Az indikátor megadja a mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárfajok állományváltozását 1999-hez viszonyítva. A természet állapotában bekövetkező változások regionális és országos léptékű éves monitorozásában a madarak kitüntetett szereppel bírnak. Mind több nyugat-európai országban ezen az élőlénycsoporton mint indikátorszervezeten keresztül követik nyomon a területhasználattal kapcsolatos változások hatásait.

Az élőhelyi változások jelzésére elsősorban olyan madárfajok alkalmasak, amelyek gyakorisága lehetővé teszi a változások időbeli és térbeli dinamikájának mérését. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) 1999-ben indította el a „Mindennapi madaraink monitoringja” c. programot. Ennek keretében az egyesület közel ezer önkéntes bevonásával éves gyakorisággal, véletlen módon kijelölt területeken, standard módszerekkel végzi a gyakori madárfajok állományának országos felmérését. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az EU tagországainak többségében jelentős csökkenést mutató mezőgazdasági biodiverzitás indikátorértékek Magyarországon a 2000-2005 közötti időszakban újra kissé emelkedő értéket mutatott. A mezőgazdasági élőhelyeken kedvezőtlen változás nem mutatható ki az adatok alapján, azonban a 2005-2007. évek csökkenő értékei figyelmet érdemelnek.

46. ÁBRA Az EU élőhelyvédelmi irányelvben javasolt területek megfelelőségi aránya, 2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT, EBCC, RSPB, BirdLife

Módszertan, definíció

Az élőhelyvédelmi irányelv értelmében a tagállamok által kijelölésre javasolt területek alkalmassági mutatója azt jelzi, hogy a javasolt közösségi jelentőségű területek milyen mértékben fedik le az élőhelyvédelmi irányelvben felsorolt növény- és állatfajokat, illetve a természetes élőhelyeket. A 100% azt jelenti, hogy a javaslat alkalmas az ország területén lévő összes közösségi jelentőségű élőhelytípus, továbbá növény- és állatfaj lefedésére. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarország uniós csatlakozásával a régiók sora egy új, Magyarország teljes területét érintő Pannon régióval egészült ki, ahol az EU élőhelyvédelmi irányelve szerinti területek 86%-a a vadon élő növény- és állatfajok és a természetes élőhelytípusok védelmét szolgáló ökológiai hálózat része (NATURA 2000-es terület).

A hálózat különleges madárvédelmi területekből (madárvédelmi irányelv alapján) és különleges természetmegőrzési területekből (élőhelyvédelmi irányelv alapján) áll. E területek kijelölése 105 állat-, 36 növényfaj és 46 élőhelytípus vonatkozásában történt meg. Hazánkban 78 európai jelentőségű madárfaj él, illetve 13 vonul át nagy tömegben az országon, amelyek védelmét 55 különleges madárvédelmi terület biztosítja 1,3 millió hektár kiterjedésű területen. A különleges természetmegőrzési területek száma 467, területe 1,39 millió hektár. (KSH)

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

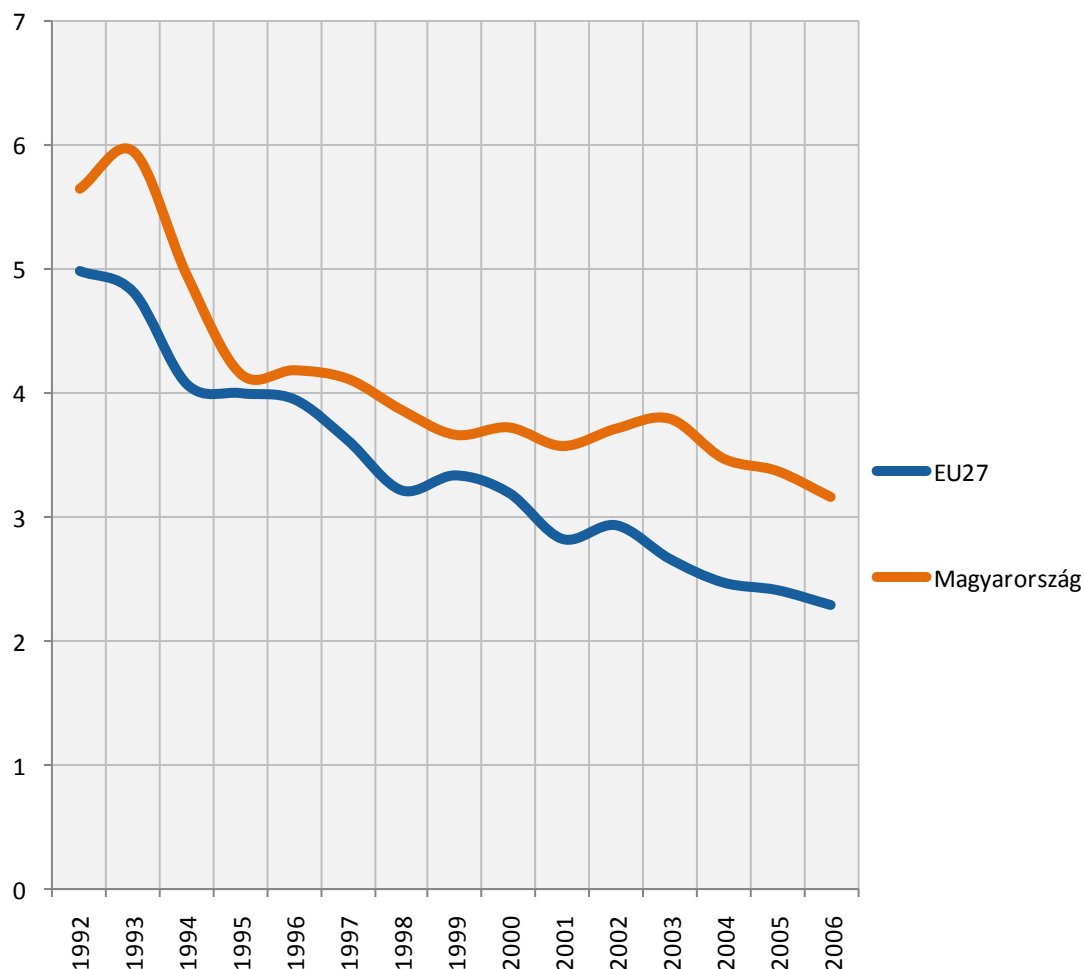
5. A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK KEZELÉSE ÉS MEGŐRZÉSE

5.1. BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG

5.2. VÍZTERHELÉS

5.3. FÖLDHASZNÁLAT

47. ÁBRA Folyóvizek biokémiai oxigénigénye (BOD ráta), 1992-2006 (mg/l)

FORRÁS: EUROSTAT, European Environment Agency

Módszertan, definíció

Ez az indikátor a folyóvizek vízminőségét kívánja bemutatni a mért biokémiai oxigénigény 90%-os valószínűségű éves értéke (BOI₅) alapján, a nagyobb felszíni víztestekre néhány mérési ponton. A Duna vízminőségét Nagytéténynél a környezetvédelmi hatóságok mért adatai alapján jellemezzük. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A Duna oxigénháztartása (biokémiai oxigénigénye) Nagytéténynél állandónak tekinthető. Az elmúlt években a víz minőségét az oxigénháztartás együttes jellemzői alapján – ami az oldott oxigén, az oxigéntelítettség, a BOI₅, a kémiai oxigénigény (permanganátos: KOI_p, dikromátos KOI_k), az összes szerves szén és a szaprobitási (Pantle–Buck-) index alapján határozható meg – a III. vízminőségi osztályba sorolták. (KSH)

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

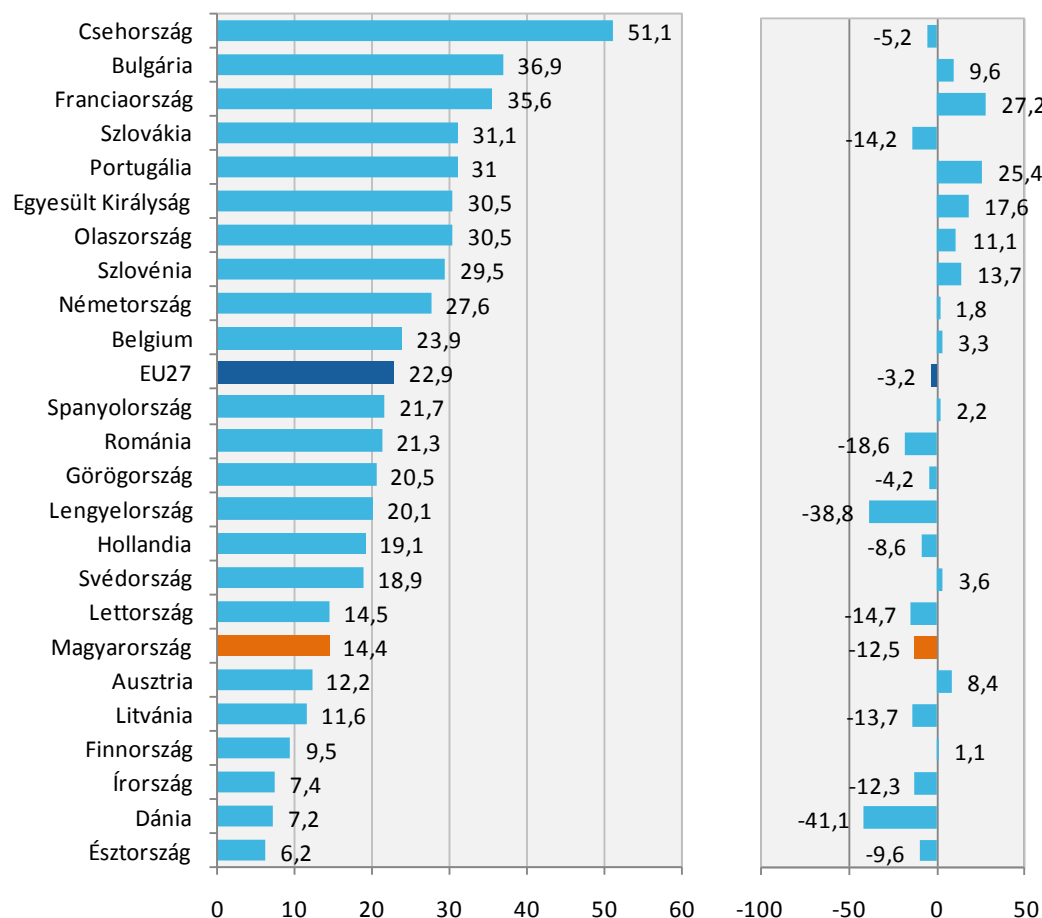
5. A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK KEZELÉSE ÉS MEGŐRZÉSE

5.1. BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG

5.2. VÍZTERHELÉS

5.3. FÖLDHASZNÁLAT

48. ÁBRA Levélvesztés sújtotta erdőterület aránya, 2006; illetve 1992-2006 közötti változása (% és százalékpont)

FORRÁS: EUROSTAT, European Commission, Joint Research Centre

Módszertan, definíció

A megfigyelési rendszerben a levélvesztésen a lombzat veszteségét kell érteni az adott termőhelyen ideálisnak tartott lombsűrűséghez képest.

Az erdők egészségi állapotának jó indikátora a lombzat állapota, ami sokszor már egyszerű megfigyelés útján is meghatározható. Magyarországon az erdővédelem komplex programján belül működik az az erdők egészségi állapotát megfigyelő hálózati rendszer (4x4 km-es), amely egyúttal része az egész Európára kiterjedő erdővédelmi monitoringnak is. (KSH)

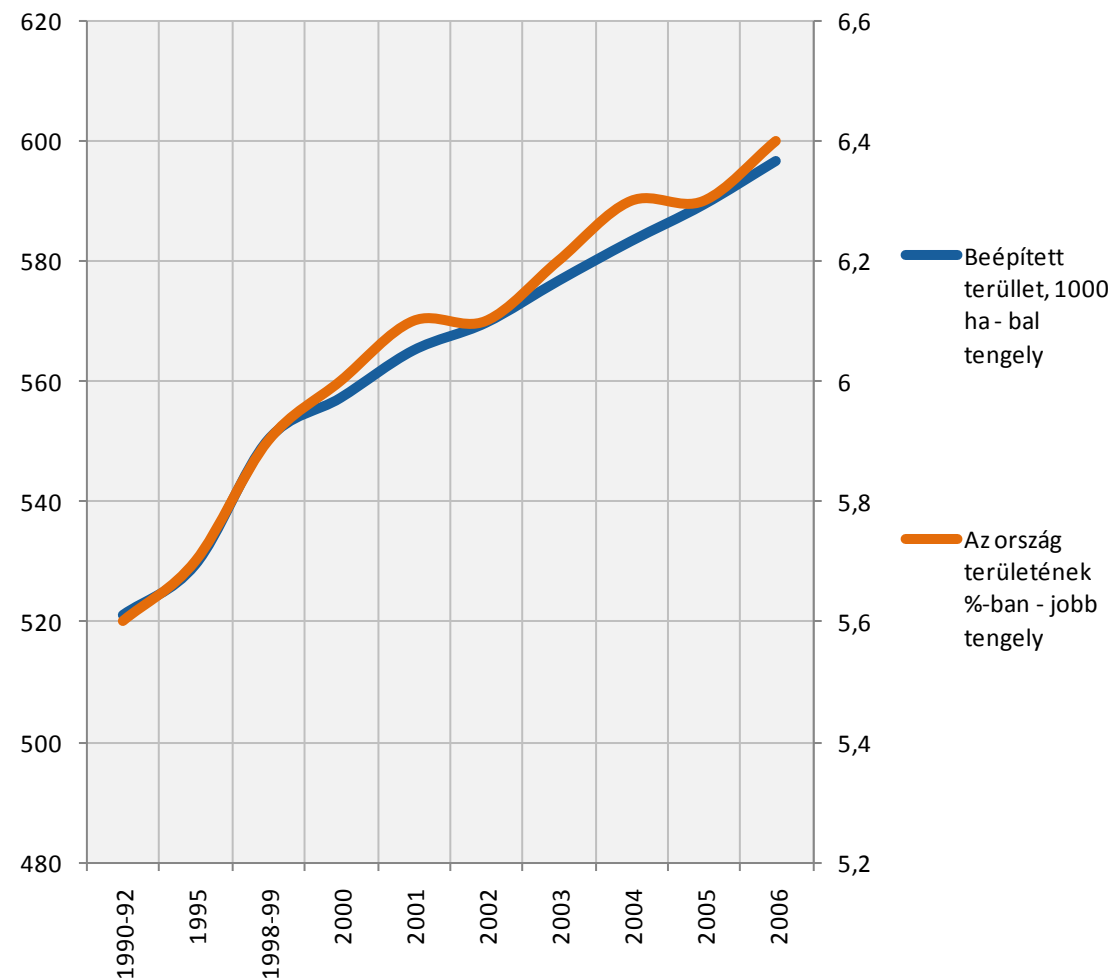
Összehasonlítás, elemzés

A károsodások leggyakrabban – mintegy 40% körüli értékben – a koronát érik. A levélvesztés mértéke alapján Magyarország az európai országok között a közepesen károsodottak közé tartozik.

Hosszú évek kedvezőtlen tendenciája után a 2006. évi felmérés a károsodás mértékét jelző csoportok mindegyikében pozitív változást mutat: nőtt a tünetmentes (2,5 százalékpont), és csökkent a károsodott fák (gyengén: 0,7; közepesen: 1,3; erősen: 0,3 százalékpont), valamint az elhalt fák aránya (0,2 százalékpont).

A fafajok közül az őshonos bükk és gyertyán, továbbá a szárazságtűrő, Európa déli területein őshonos csertölgyszőlő egészségi állapota a legjobb: közel 90%-uk tünetmentes, vagy gyengén károsodott, és az elhalt, vagy erősen károsodottak aránya is alacsony. A legrosszabb állapotban az akácaink vannak. Az ökológiai feltételeknek megfelelő fajok jobban bírják a környezeti terhelést. (KSH)

49. ÁBRA Beépített területek, 1990-2006 (1000 ha, %)

FORRÁS: KSH

Módszertan, definíció

A beépített terület az Eurostat meghatározása szerint magába foglalja a lakó-, az ipari területet, a bányákat, kőfejtőket, a gazdasági, a közterületeket, az infrastrukturális és rekreációs területeket.

A területhasználatban bekövetkező visszafordíthatatlan változások (urbanizációs folyamatok, infrastrukturális fejlesztések) számos negatív környezeti hatással bírnak. Előidézhetik pl. természetes élőhelyek feldarabolódását, ami veszélyezteti a biodiverzitást, a természetes vízbázisok pótlódását, illetve a vízkörforgalomba való beavatkozáson keresztül az árvizek kialakulási esélyét is megnövelik.

Az 1990-1992., valamint a 1998-1999. évek állapotát tükröző adatok a Földmérési és Távérzékelési Intézet országos felszínborítottságot felmérő programjából (CORINE Land Cover) származnak. A köztes és az 1999-et követő évek adatai számított adatok. A becslés során az éves növekedés ütemét az adminisztratív forrásból (körzeti földhivatalok) származó mezőgazdasági művelés alól végleg kivont területek éves nagyságára képezték. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A vizsgált időszakban a tartósan beépített területek nagysága kismértékben ugyan, de folyamatosan nőtt. 2006-ban a beépített terület nagysága mintegy 14,5%-kal haladta meg az 1990. évit.

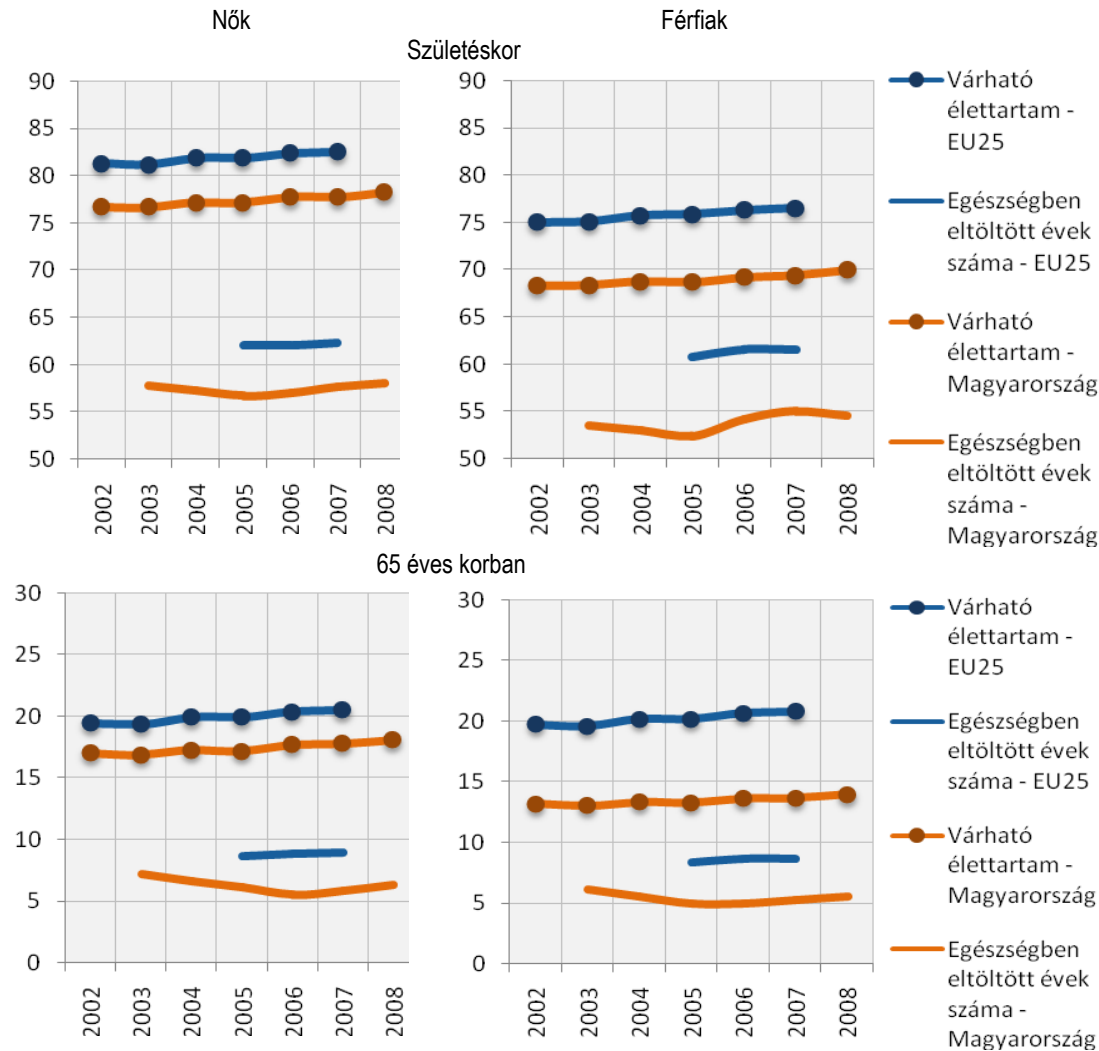
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

6. KÖZEGÉSZSÉGÜGY

6.1. EGÉSZSÉG ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI EGYENLŐTLENSÉGEK

6.2. AZ EGÉSZSÉGET MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

50. ÁBRA Várható élettartamok, 2002-2008 (év)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az egészségesen várható élettartam a fenntartható fejlődés egyik legfontosabb mutatója. Az indikátor kifejezi, hogy egy személy egy adott életkorban hány egészségesen eltöltött évre számíthat. Az egészségesen várható élettartam a betegségtől, korlátozottságtól mentes várható élet éveket jelenti, indikátor, melyben az életminőség koncepciója megjelenik. A funkcionális egészségi állapot indikátora, amit a várható élettartammal összevetve egyre inkább az életminőség egy fontos mutatójaként használnak.

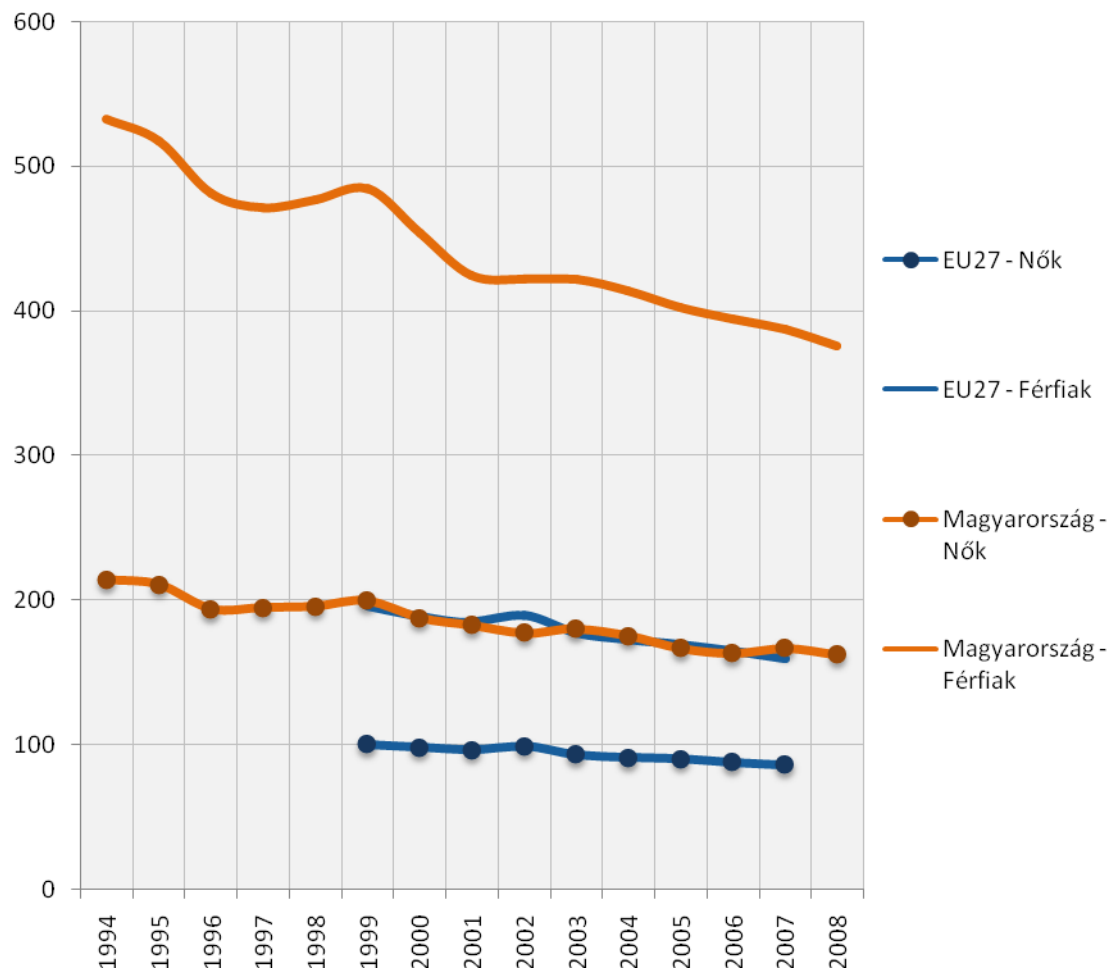
A születéskor várható élettartam indikátora a születéskor várható évek számát mutatja nemek szerint az adott év halálozási viszonyai mellett. Minél kedvezőtlenebbek egy ország halálozási mutatói, annál alacsonyabb a születéskor várható élettartam.

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a nők születéskor várható élettartama 2008-ban 78,3 év, a férfiaké 70 év volt, melyből várhatóan 58, illetve 54,6 évet töltenek egészségben. A 65 éves nők ugyanakkor még 18,1 évre, a férfiak 14 évre számíthatnak, melyből 6,3-at, illetve 5,5-öt egészségben élhetnek le. A várható élettartam Magyarországon folyamatosan emelkedik, igaz ugyan, hogy az unió átlagától kissé elmaradó ütemben, így lemaradásunk mindkét nem esetében enyhén növekszik.

Magyarországon a férfiak életük 79,3%-át egészségesen élik le (2007), míg a nők csak 74,1 %-át, eközben az EU25 országokban ugyanezen arányok magasabbak, 80,4%-ot, illetve 75,4%-ot mutatnak. A nők várható élettartama hosszabb a férfiakénál, ugyanakkor esetükben a betegségben eltöltött időszak is hosszabb.

51. ÁBRA Krónikus megbetegedések halálozási rátája, 1994-2008 (100 ezer lakosra)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

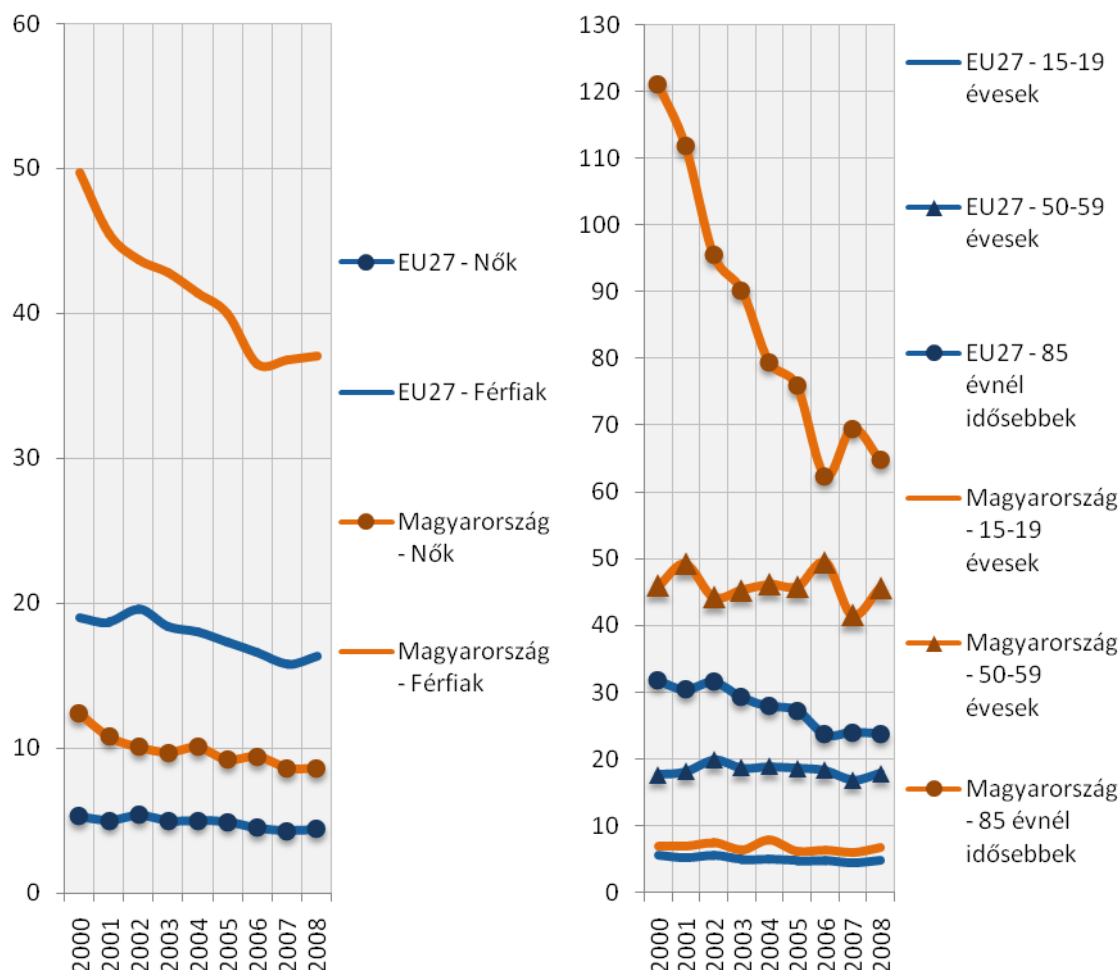
A krónikus megbetegedések halálozási rátája a százezer lakosra jutó krónikus halálozások számát mutatja nemek szerint.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2008-ban a legtöbb ember a keringési rendszer betegségeiben halt meg, gyakoriságukat tekintve ezután a daganatok következnek. E két halálóki csoport az összes halálozásnak több mint 70%-át teszi ki. Viszonylagos súlyuk miatt ki kell még emelni az emésztő rendszer betegségeiben, az erőszakos eredetű halálokokban és a légzőrendszer betegségeiben elhunytak számát, ami az összes halálozás 17%-a. A két nem halálóki struktúrája nagyon hasonló, a különbség az egyes halálóki csoportok egymáshoz viszonyított arányaiban van.

1999-ben a krónikus megbetegedések halálozási rátája hazánkban a férfiak esetében 2,5-szerese, a nőknél kétszerese volt az EU27 országok átlagának. Bár 2007-re a 100 ezer lakosra vetített halálozási ráta a férfiak esetében 16%-kal, a nők esetében 20%-kal csökkent, lemaradásunk egyik nem esetében sem csökkent az uniós átlaghoz képest.

52. ÁBRA Öngyilkosság következtében meghaltak aránya, 2000-2008 (100 ezer főre)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Ez az indikátor a százezer lakosra jutó öngyilkosságok számát mutatja korcsoportok szerint. Az adatok nem tartalmazzák azokat az öngyilkossági kísérleteket, amelyek nem végződtek halállal.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon az öngyilkosság okozta halálozási arányszámok 2000 és 2008 között minden vizsgált korcsoportban és mindkét nem esetében csökkentek. Az EU27 országokhoz mért kedvezőtlen pozícióink mindkét nem esetében kissé javult. 2008-ban a férfiak esetében 37 százezrelék, a nőknél 9 százezrelék volt az öngyilkosság következtében meghaltak aránya, addig az EU27 tagországokban átlagosan 16, illetve 4 százezrelék.

Az öngyilkossági halandóságot tekintve 85 éves és idősebb korosztály a legveszélyeztetettebb, bár körükben Magyarországon 2000 és 2008 között 121-ről 65 százezrelékre csökkent az öngyilkosság következtében meghaltak aránya. Eközben az 50-59 évesek, valamint a 15-19 évesek körében, kisebb hullámzásokkal ugyan, de stagnált a mutató.

Az EU27 tagországok átlagához képest a legidősebb korosztály öngyilkossági halandósági mutatója 2000-ben még 3,8-szeres különbséget mutatott, mely különbség 2,7-szeresre csökkent 2008-ra. Az 50-59 évesek körében 2000 és 2008 között nem csökkent az elmaradásunk (továbbra is 2,6-szeres), a 15-19 évesek esetében még nőtt is a különbség.

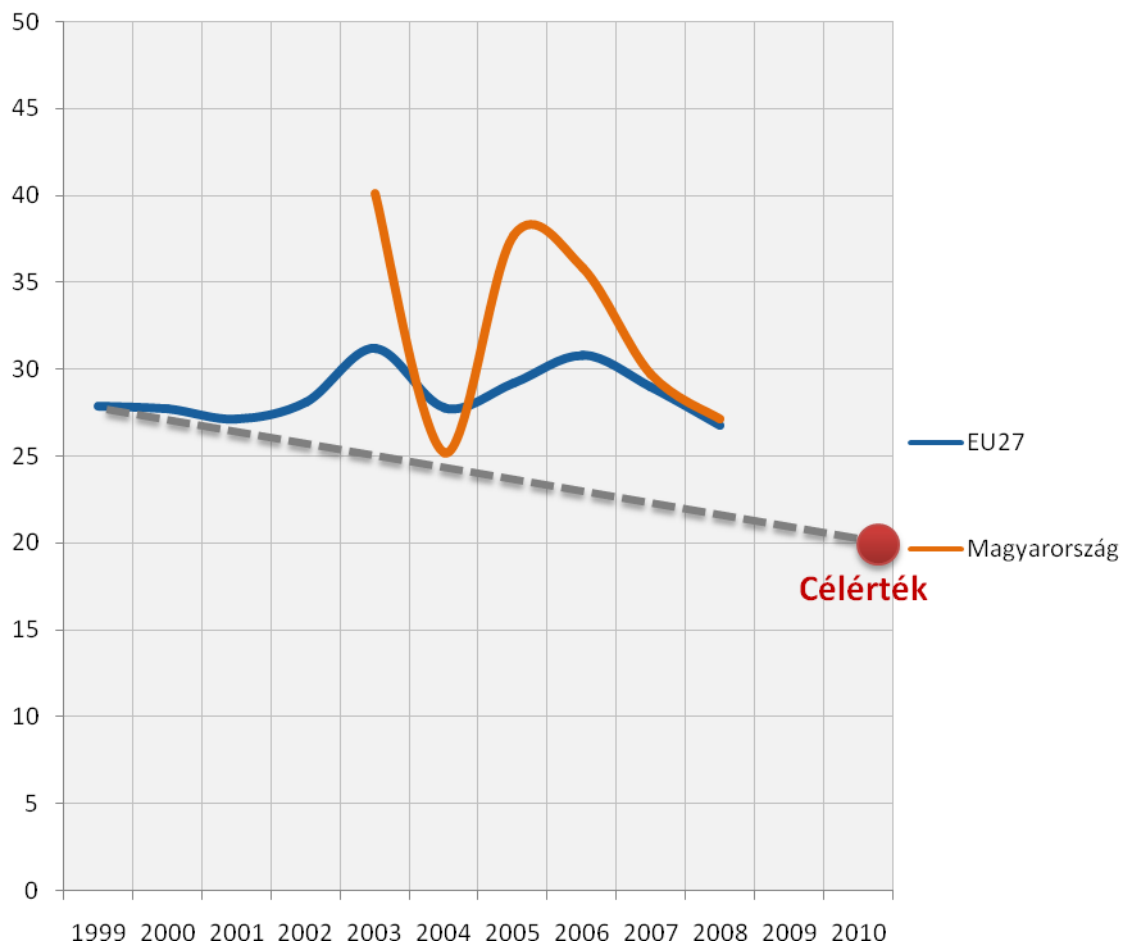
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

6. KÖZEGÉSZSÉGÜGY

6.1. EGÉSZSÉG ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI EGYENLŐTLENSÉGEK

6.2. AZ EGÉSZSÉGET MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

53. ÁBRA A lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztetettsége, 1999-2008 (mikrogramm/m³)

FORRÁS: EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY; EUROSTAT

Módszertan, definíció

A lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztettségének mutatója megadja az egyes felállított mérőhelyek általi szilárdanyag-szennyezés éves átlagos koncentrációját az ott élők lélekszámával súlyozva.

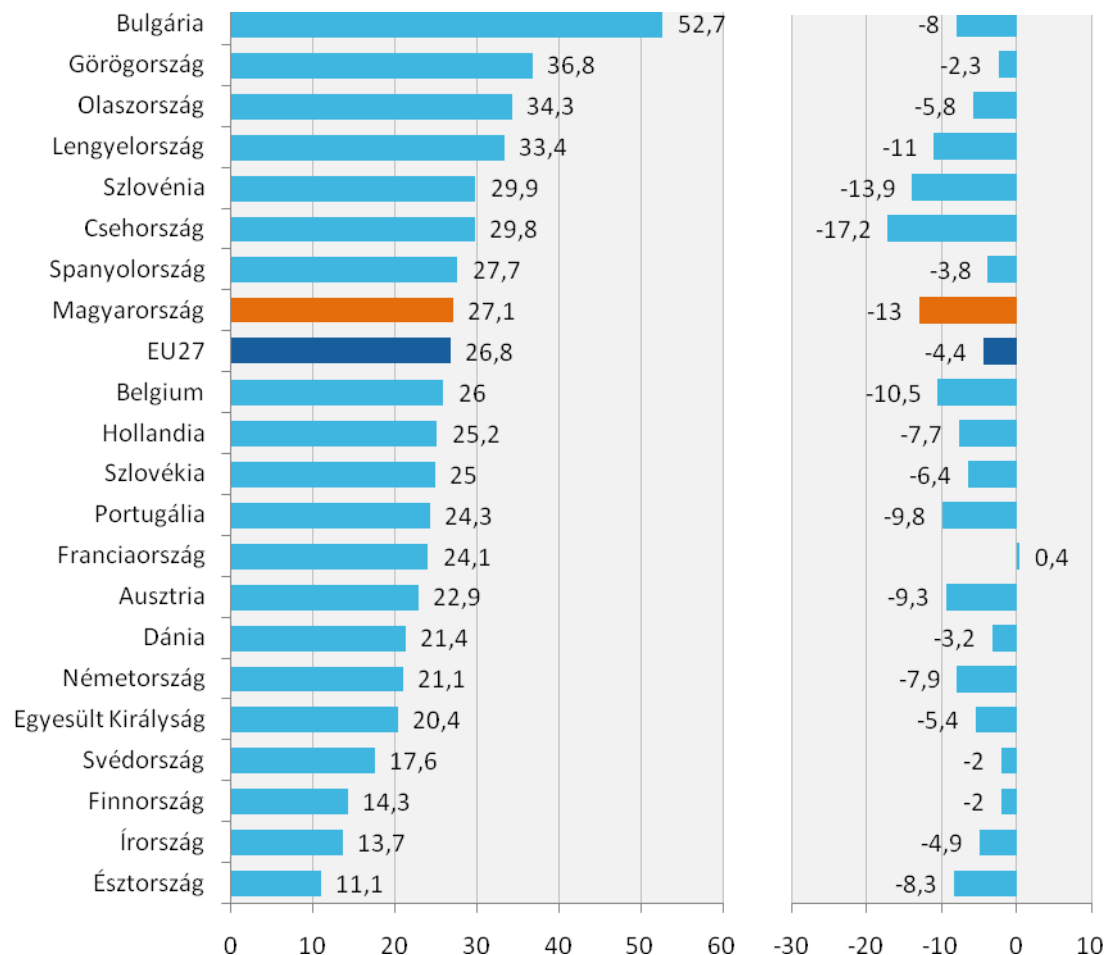
A 10 mikrométernél kisebb átmérőjű ún. finom részecskék, a légzőszervünk legmélyebb részeibe is eljutnak, ezáltal légzési problémákat, illetve szív- és tüdőbetegségben szenvedő emberek állapotában rosszabbodást okoznak.

Az Európai Tanács 1996-ban léptette életbe a keretirányelvet (96/62/EC) a környező levegő minőségének vizsgálatáról és kezeléséről. Ennek első származékos irányelvét 1999-ben adták ki, mely szerint a PM10 légszennyezőkre a megengedett határérték 40 mikrogramm/m³. Az egyes tagállamok részére a 2004/224/EC bizottsági határozat a fenti keretirányelv értelmében éves jelentésbeli kötelezettséget ír elő a környező levegőben meglévő bizonyos légszennyezőkre.

Összehasonlítás, elemzés

Bár az Európai Bizottság által 2010-re az ezredfordulón megfogalmazott célérték a lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás célértékét 20 mikrogramm/m³-ben határozta meg, 27,9-ről csupán 26,8-ra sikerült csökkenteni a mutató értékét. A magyar lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztetettsége jelentős hullámváz mellett eközben közel az EU27-ek átlagára csökkent.

54. ÁBRA A lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztetettsége, 2008 (mikrogramm/m³)

 Változás 2003-2008 (mikrogramm/m³)

FORRÁS: EUROPEAN COMMISSION SERVICES, JOINT RESEARCH CENTRE; EUROSTAT

Módszertan, definíció

A lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztettségének mutatója megadja az egyes felállított mérőhelyek általi szilárdanyag-szennyezés éves átlagos koncentrációját az ott élők lélekszámával súlyozva.

A 10 mikrométernél kisebb átmérőjű ún. finom részecskék, a légzőszervünk legmélyebb részeibe is eljutnak, ezáltal légzési problémákat, illetve szív- és tüdőbetegségben szenvedő emberek állapotában rosszabbodást okoznak.

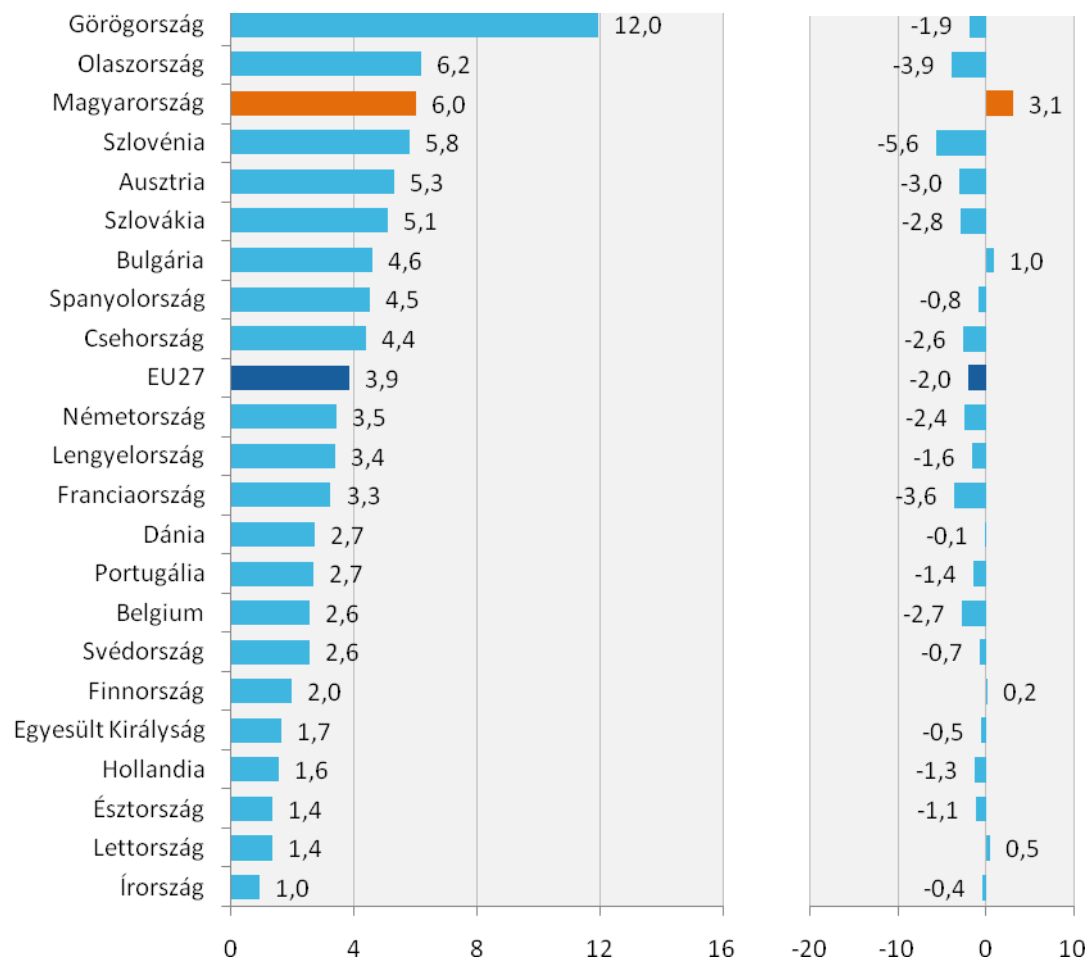
Az Európai Tanács 1996-ban léptette életbe a keretirányelvet (96/62/EC) a környező levegő minőségének vizsgálatáról és kezeléséről. Ennek első származékos irányelvét 1999-ben adták ki, mely szerint a PM10 légszennyezőkre a megengedett határérték 40 mikrogramm/m³. Az egyes tagállamok részére a 2004/224/EC bizottsági határozat a fenti keretirányelv értelmében éves jelentésbeli kötelezettséget ír elő a környező levegőben meglévő bizonyos légszennyezőkre.

Összehasonlítás, elemzés

A lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztetettsége 2008-ban Magyarországon csak kis mértékben haladta meg az EU27 országok átlagát. Hazánknál veszélyeztetettebb a lakosság a legtöbb mediterrán országban, valamint régióinkból Szlovéniában, Csehországban és Lengyelországban, annak ellenére, hogy utóbbi 3 ország jelentős fajlagos kibocsátás-csökkenést ért el 2003-hoz képest. E 3 közép-európai ország mellett még hazánk és Belgium ért el legalább 10 mikrogramm/m³-nyi csökkenést. Az EU27 tagországok átlagosan 4,4 mikrogramm/m³-nyi csökkenést mutattak fel.

55. ÁBRA A lakosság ózonkibocsátás általi veszélyeztetettsége, 2008 (mikrogramm/m³)

Változás 2003-2008 (mikrogramm/m³)

FORRÁS: EUROPEAN COMMISSION SERVICES, JOINT RESEARCH CENTRE; EUROSTAT

Módszertan, definíció

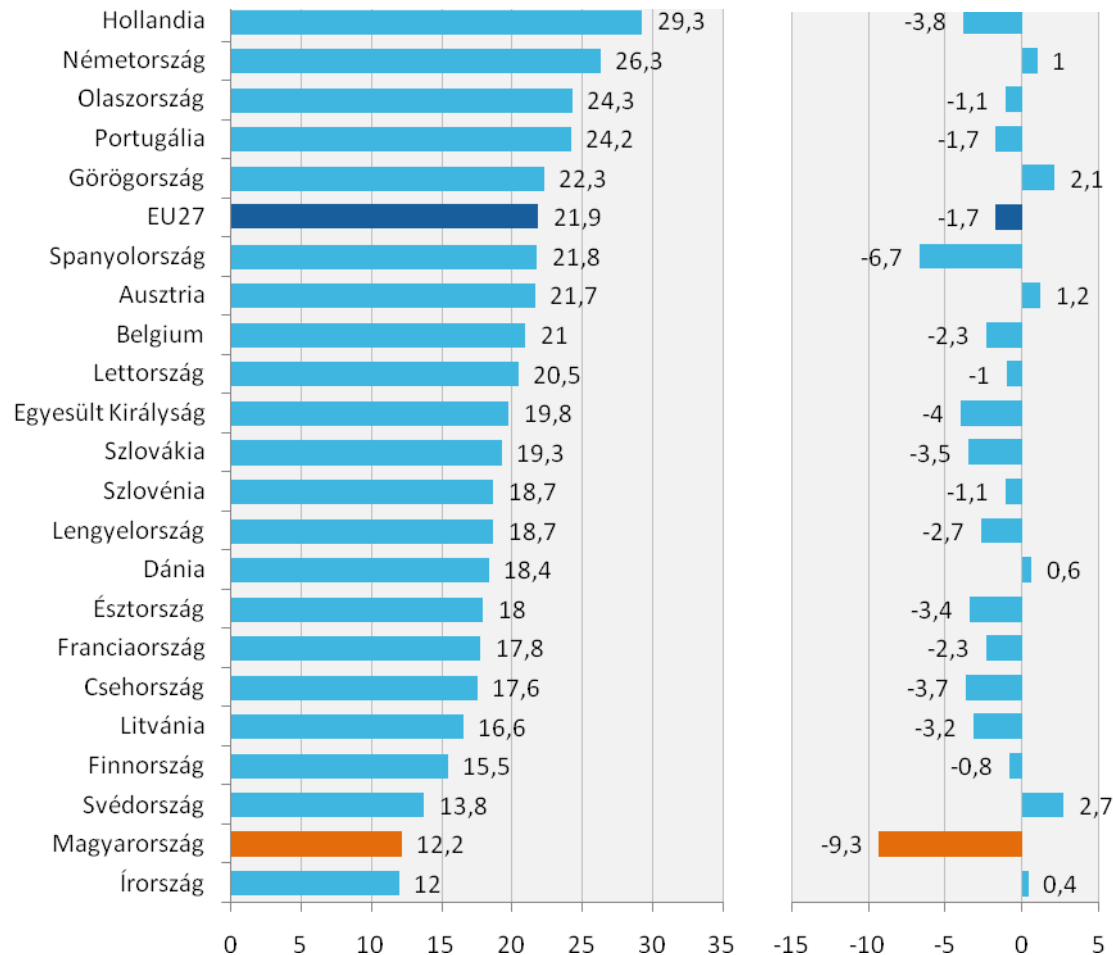
A lakosság ózonkibocsátás általi veszélyeztetettségének mutatója megadja a felállított mérőhelyek által nappali időszakban, maximum 8 óra alatt mért átlagos, az ott élők lélekszámával súlyozott, határérték feletti ózonkoncentrációt.

Az ózon jelentős fotokémiai oxidáns, az egészségre, környezetre, növényi kultúrákra és növényi anyagokra is ártalmas. A megemelkedett ózonkoncentráció légzési problémákat okoz.

Összehasonlítás, elemzés

A lakosság ózonkibocsátás általi veszélyeztetettsége 2008-as mérések alapján kiemelkedően magas Görögországban, 12 mikrogramm/m³-nyi, ugyanakkor Magyarország 6 mikrogramm/m³-rel is jóval az EU27 országok átlaga felett helyezkedik el (3,9 mikrogramm/m³). Sajnálatos ugyanakkor, hogy 2003 és 2008 között egyedül hazánkban nőtt jelentősen a fajlagos kibocsátás, míg a többi vizsgált országban csökkent (legjobban Szlovéniában), stagnált, vagy csak enyhén nőtt. Az EU27 országok átlaga 5 év alatt 2 mikrogramm/m³-rel csökkent.

56. ÁBRA Zajnak kitett városi háztartások aránya, 2008 (%)

FORRÁS: EUROPEAN COMMISSION SERVICES, JOINT RESEARCH CENTRE; EUROSTAT

Módszertan, definíció

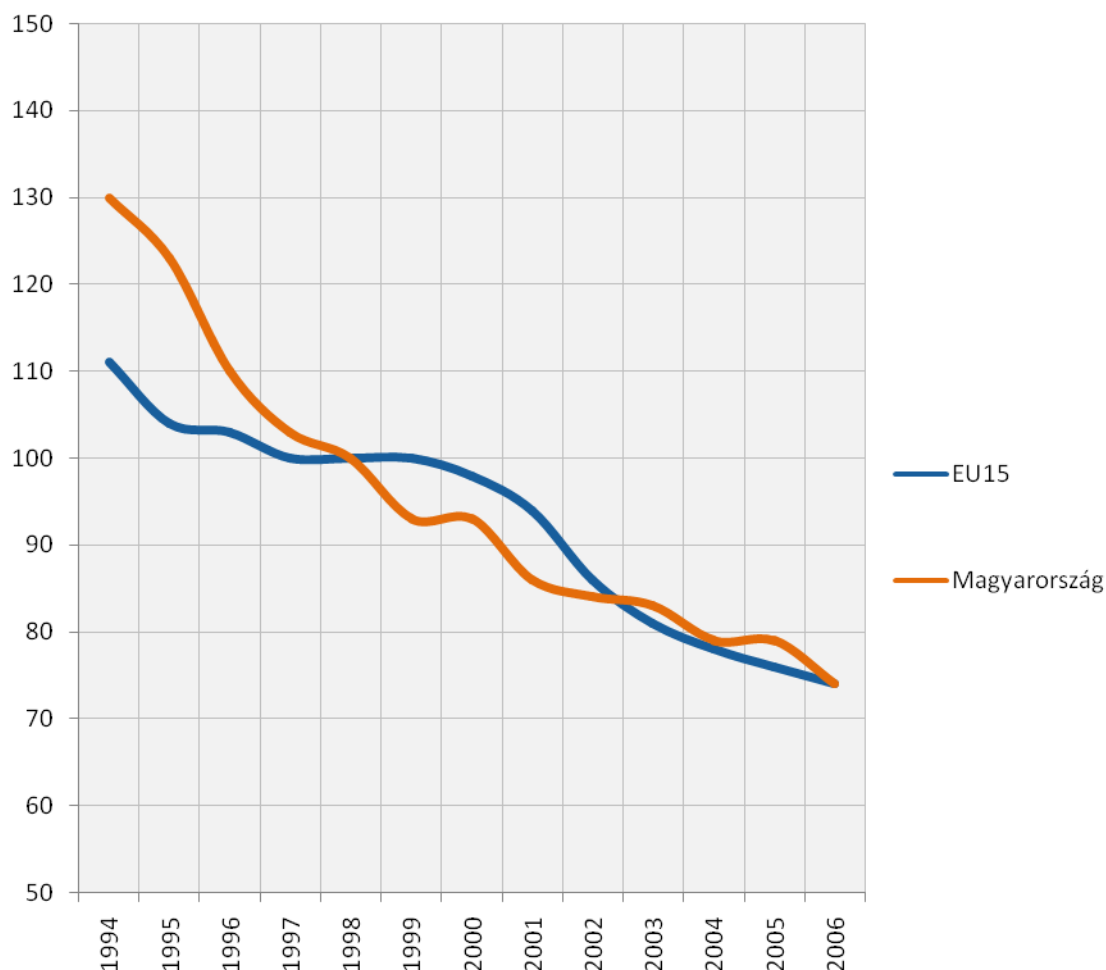
A zaj szintjét egy bizonyos (A) egyenértékhez képest mérik, számbeli értéke a decibel. A zajterhelési határérték 65 decibel, mely felett már zajszennyezésről beszélünk. A zajszennyezés egyre nagyobb méreteket ölt, egyre több a zaj káros hatásai miatt kialakuló betegség és nem csak a munkahelyeken. Mára mindennapossá vált a nagyvárosokban élő hétköznapi emberek nagyothallása és a zajhatások miatt kialakuló fizikai fájdalom.

A mutató a zajnak kitett városi háztartások arányát hasonlítja össze az egyes európai országokban.

Összehasonlítás, elemzés

Az EU27 tagországokban a városi háztartások 21,9%-a kitett a zajhatásoknak. A nagy népsűrűségű és erősen urbanizálódott országok, mint pl. Hollandia, Németország, Olaszország, Portugália vagy Görögország városi lakosságának kitettsége meghaladja az átlagot. Magyarország Írországgal együtt az országok mezőnyének pozitív végén helyezkedik el, városi lakosságának csak 12,2%-a kitett a zajnak, mely elsősorban a 2005 és 2008 között lezajlott – a vizsgált országok körében egyedülálló mértékű – 9,3 százalékpontos csökkenésnek köszönhető.

57. ÁBRA Súlyos munkahelyi balesetek száma, 1994-2006 (1998=100)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A munkahelyi balesetek alakulásának nemzetközi összehasonlításához a súlyos, három napnál hosszabb keresőképtelenséggel járó balesetek százezer foglalkoztatottra jutó számának 1998-hoz viszonyított arányát használják. A referencianépesség foglalkoztatotti adatai az egységes európai munkaerő-felvételből állnak rendelkezésre. Az összehasonlíthatóság javítása érdekében az indexszámot gazdasági ágazat szerint standardizált gyakoriságokból számítják. A mutató csak azoknak az ágazatoknak az adatait tartalmazza, amelyekről minden tagország teljes körűen tud adatot szolgáltatni.

Az Európai Unió hosszú távú politikájában nagy hangsúlyt fektet az egészséges és biztonságos munkahelyek megteremtésére. Célja a munkavállalók egészségét hátrányosan befolyásoló és a munkabaleseteket előidéző kockázati tényezők feltárása, és ezek ismeretében hatékony megelőzési stratégiák kidolgozása a foglalkozási megbetegedések és a munkahelyi balesetek számának csökkentése érdekében. A közösségi stratégia célkitűzése, hogy a 2007 és 2012 közötti időszakban a munkabalesetek százezer foglalkoztatottra jutó számát 25%-kal csökkentse az EU 27 tagországában.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon az Európai Unió átlagához hasonló tendenciák érvényesültek az elmúlt időszakban. A mutató szerint 1998-tól 2006-ig egyaránt 26-26%-kal csökkent a súlyos munkahelyi balesetek gyakorisága hazánkban és az EU15 tagországában.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

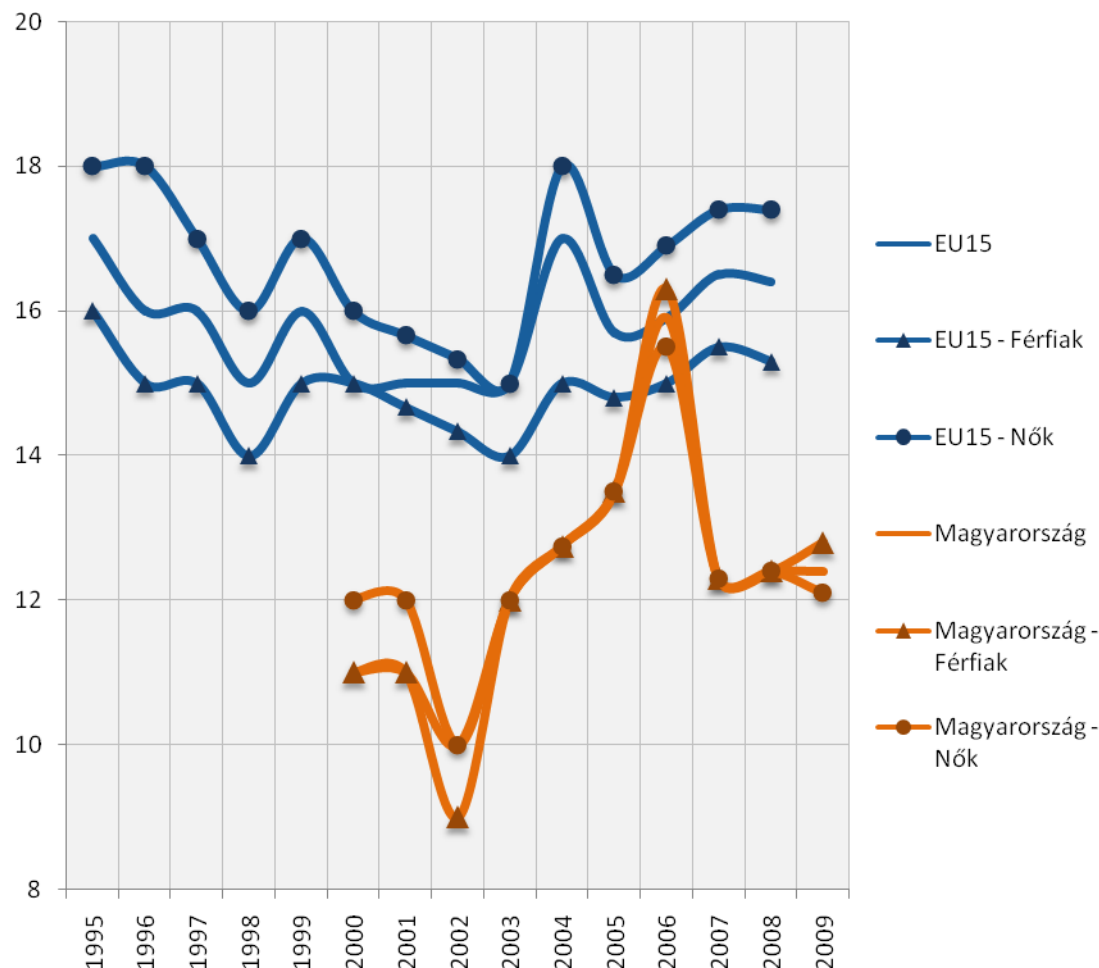
7. TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ

7.1. SZEGÉNYSÉG ÉS ÉLETKÖRÜLMÉNYEK

7.2. MUNKAERŐPIACHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

7.3. OKTATÁS

58. ÁBRA Szegénységi arány alakulása nemek szerint, 1995-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

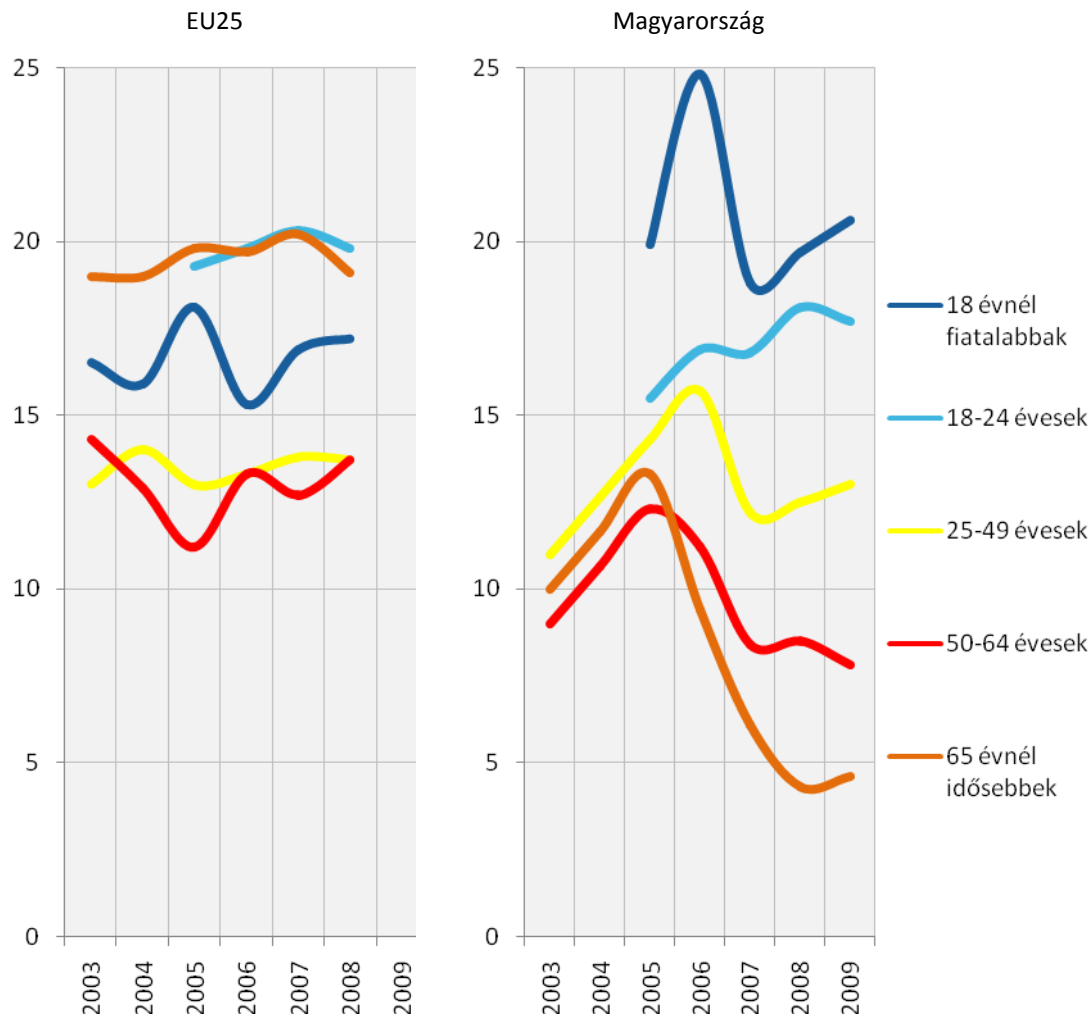
A szegénységi arány megadja a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek arányát a teljes népességre vetítve.

E mutató a jövedelmekkel kapcsolatos laekeni elsődleges indikátorok közé tartozik. Ekvivalencia skálaként az OECD2 skálát alkalmazzák, melynél a háztartás első felnőtt tagja 1,0, a második és további tagjai 0,5, a gyermekek pedig 0,3 egységet képviselnek. A mutató a szegénységi küszöbértéknél kevesebből élőknek a teljes népességhez viszonyított arányát mutatja.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2008-ban mindkét nem esetében 12,4%-os szegénységi arányt mértek, mely mind a férfiak, mind a nők esetén alacsonyabb, mint az EU15 országok átlaga (a férfiaknál 15,3%, a nőknél 17,4%), illetve magasabb, mint az ezredfordulón mért arányok (a férfiaknál 11%, a nőknél 12%).

59. ÁBRA Szegénységi arány alakulása korcsoportok szerint, 2003-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A korcsoportok szerint számolt szegénységi indikátor megadja a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő, adott korcsoportba tartozó szegények számát az összes adott korcsoportba tartozó személy számához viszonyítva.

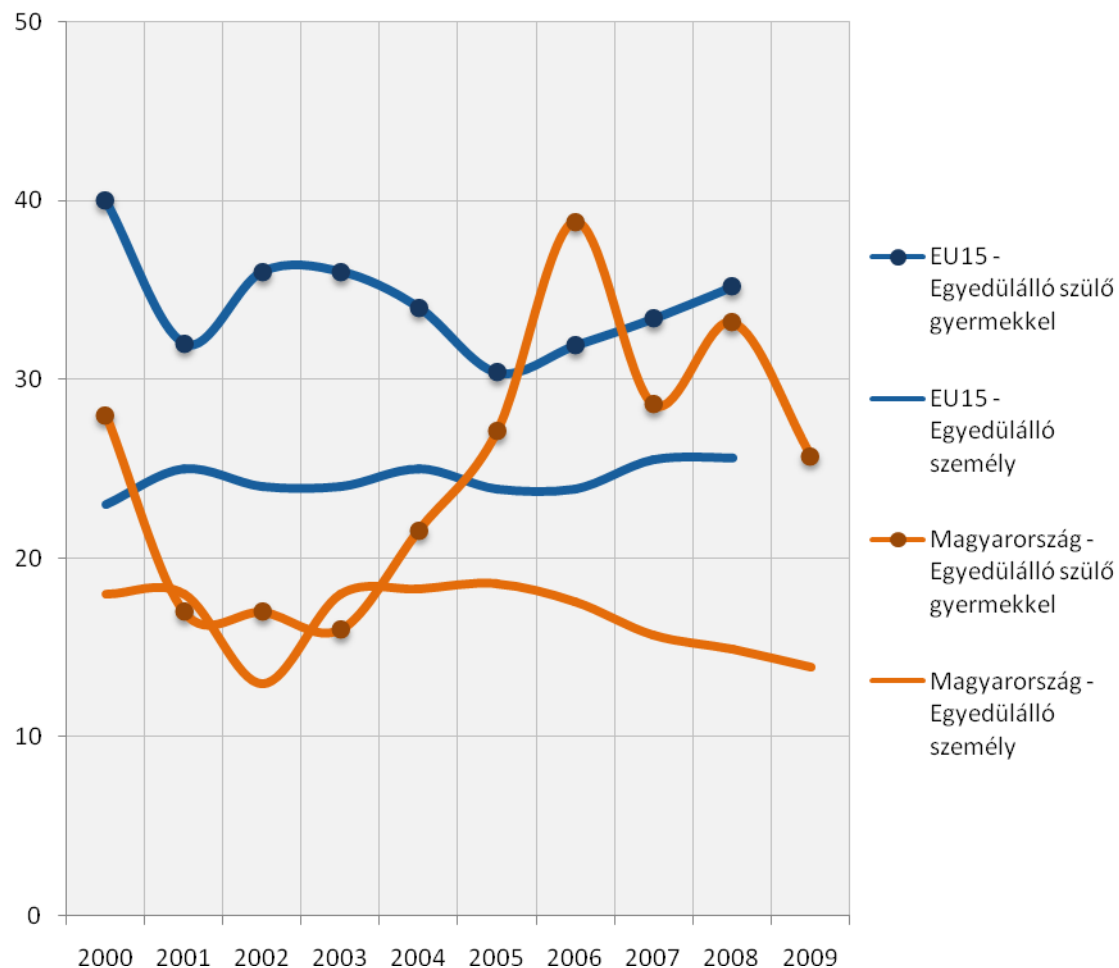
Az Európa tanács 2006-os döntése értelmében az EU és tagállamai megteszik a szükséges intézkedéseket a gyermekeket sújtó szegénység gyors és jelentős csökkentése érdekében, és arra irányuló erőfeszítéseket fognak tenni, hogy minden gyermek számára egyenlő lehetőségeket biztosítsanak társadalmi háttérükre, nemükre, fogyatékosságukra való tekintet nélkül.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarország esetében minél idősebb korcsoportot tekintünk, annál alacsonyabb a szegénységi arány. A 18 évnél fiatalabbak körében a szegények aránya 2005 és 2009 között növekedést mutat, melynek eredményeként a korosztály 20,6%-a minősíthető szegénynek. A 18-24 évesek körében 2009-re 17,7%-ra, a 25-49 évesek körében 13%-ra nőtt a szegények aránya, az 50-64 évesek, valamint a 65 évnél idősebbek körében azonban 7,8%-ra, illetve 4,6%-ra csökkent.

Az EU25 tagországok átlagához viszonyítva az egyes korcsoportok közül hazánkban csupán a 18 év alattiak körében magasabb a szegénységi arány.

60. ÁBRA Szegénységi arány alakulása háztartástípus szerint, 2000-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

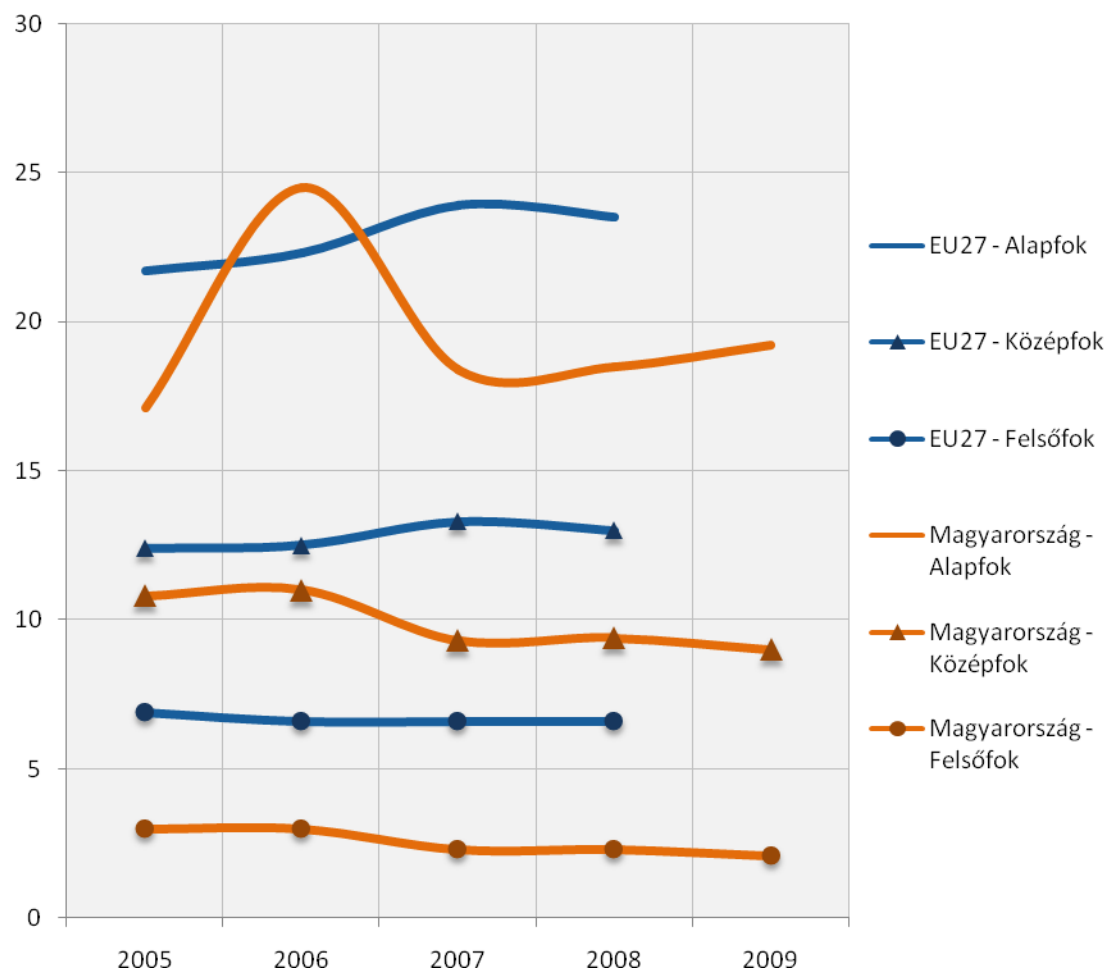
A háztartások típusa szerint számolt szegénységi indikátor megadja a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező személyek arányát háztartástípusonként.

A szegénységi arány háztartás típusok szerinti bontásakor egy adott típusú háztartásban élő szegény személyek számát az összes adott háztartás típusban élő személy számára vetítik. Jelen összehasonlításban az egyszemélyes, valamint az egyedülálló szülő gyermekkel alkotta háztartások helyzetét hasonlítjuk össze.

Összehasonlítás, elemzés

Az EU15 tagállamokban az egyszemélyes háztartások szegénységi aránya 10 százalékponttal volt alacsonyabb 2008-ban, mint azoké, amelyeknél az egyedülálló szülő gyermeket is nevel (bár e különbség kisebb hullámzások mellett, de csökkent az ezredfordulót követően). Magyarországon a 2009-es adatok szerint e különbség jelentősebb, mint az Unió klasszikus tagországaiban, megközelíti a 14%-ot (a gyermeket nevelő egyszülős háztartások helyzete az egyszemélyesekhez képest 2003-at követően vált nehezebbé).

61. ÁBRA Szegénységi arány alakulása legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2005-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A háztartások típusa szerint számolt szegénységi indikátor megadja a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező személyek arányát iskolai végzettség szerint.

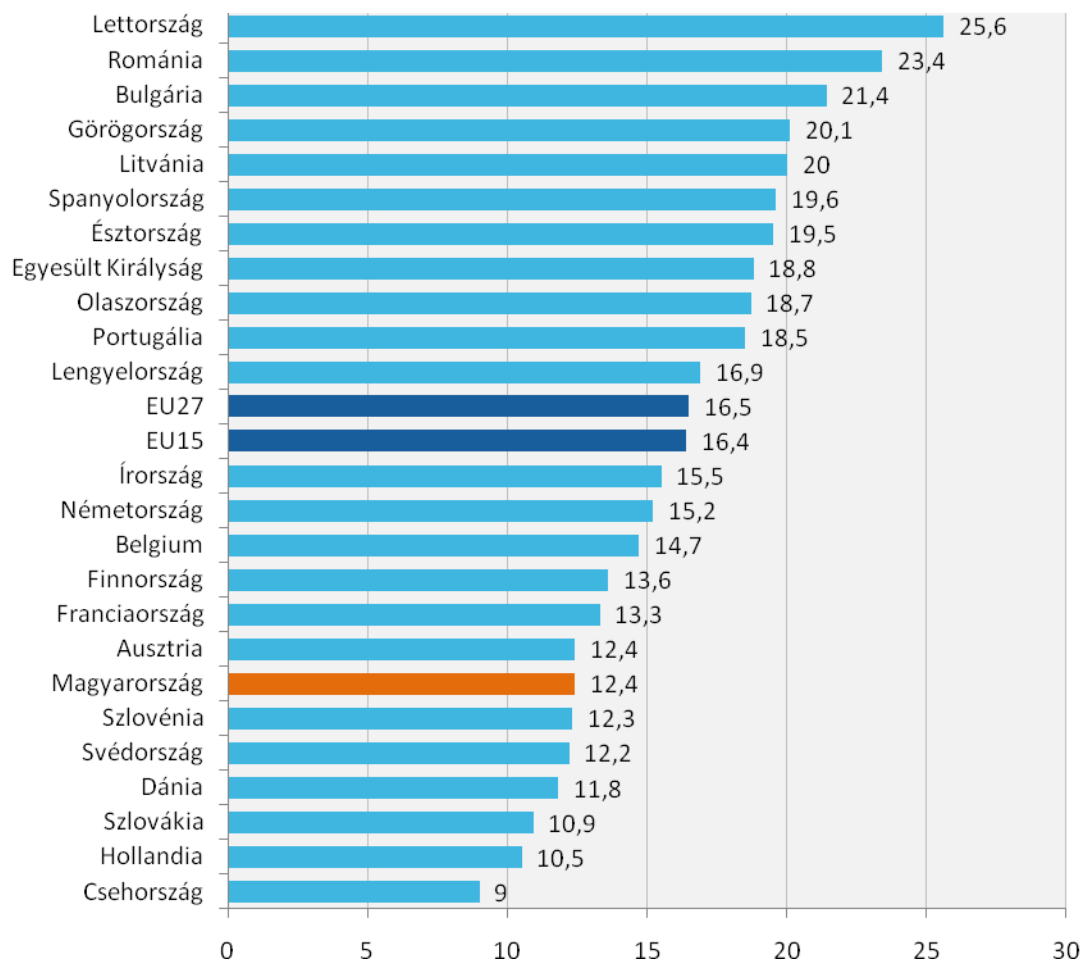
Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2005 és 2009 között a felsőfokú, illetve a középfokú végzettségűek körében is csökkent a szegénységi arány, előbbi esetben 3-ról 2,1%-ra, utóbbi esetben 10,8-ról 9%-ra. Az alapfokú végzettséggel rendelkezők körében eközben 17,1%-ról 19,2%-ra nőtt.

A felső- és az alapfokú végzettségűek körében az EU27 országokban is a magyarhoz hasonló irányú változások történtek, a középfokú végzettségűeknél azonban a magyarral ellentétben emelkedett a szegénységi arány.

2008-ban Magyarország és az EU27 átlag között az alapfokú végzettségűeknél mutatkozott a legnagyobb különbség (5 százalékpont), míg a középfokúaknál a legkisebb (3,6 százalékpont).

62. ÁBRA Szegénységi arány, 2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

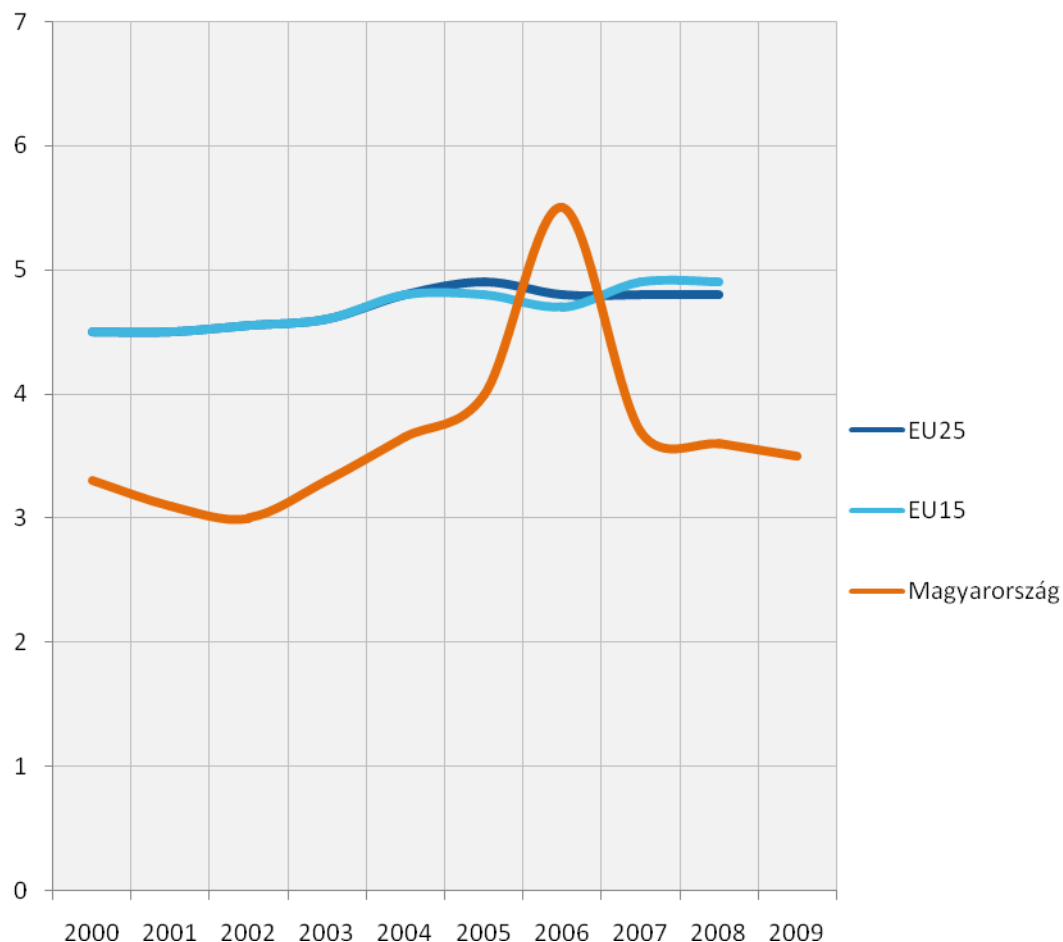
Módszertan, definíció

A háztartások típusa szerint számolt szegénységi indikátor megadja a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező személyek arányát iskolai végzettség szerint.

Összehasonlítás, elemzés

Országok szerinti összehasonlításban 2008-ban a szegénységi arány az Európai Unióban Lettországon, Romániában és Bulgáriában volt a legmagasabb, rendre 25,6, 23,4, illetve 21,4%. Magyarország és (Lengyelország kivételével) régiós versenytársai az EU27 országok átlaga (16,5%) alatt helyezkednek el.

63. ÁBRA A jövedelemelosztás egyenlőtlensége (income quintile share ratio), 2000-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A jövedelemelosztás egyenlőtlenségének indikátora megadja az ekvivalens jövedelmek eloszlásában a felső és az alsó jövedelmi ötöd jövedelmeinek hányadosát. A társadalom jövedelmi egyenlőtlenségének fontos mutatószáma, S80/S20 néven is ismeretes. A magasabb érték magasabb egyenlőtlenséget jelez.

Összehasonlítás, elemzés

Az idősor alapján az Európai Unió 15 régi tagállamának és az EU25 tagországok alsó és felső ötödébe tartozók jövedelmi aránya az évek során csak kis mértékben változott, enyhe növekedés mellett a vizsgált években közelítőleg négy és félszeres, ötszörös volt.

Ezzel szemben Magyarországon az új adatforrásra (EUSILC) való áttérés után erőteljes növekedés figyelhető meg: a 2000-ben regisztrált 3,3-szeres különbségről 5,5-szeresre nőtt 2005-re, majd 2009-re újra 3,5-re csökkent.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

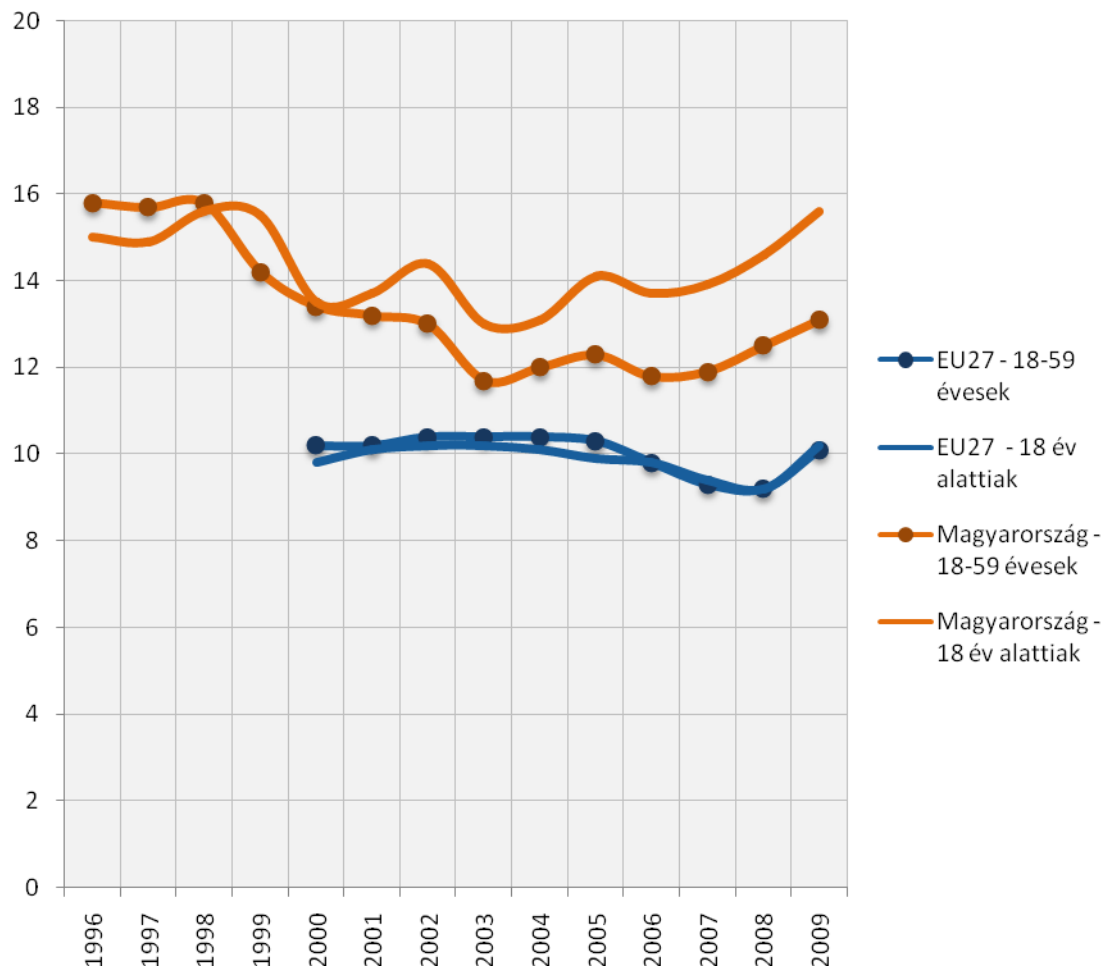
7. TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ

7.1. SZEGÉNYSÉG ÉS ÉLETKÖRÜLMÉNYEK

7.2. MUNKAERŐPIACHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

7.3. OKTATÁS

64. ÁBRA A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők aránya korcsoport szerinti bontásban, 1996-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

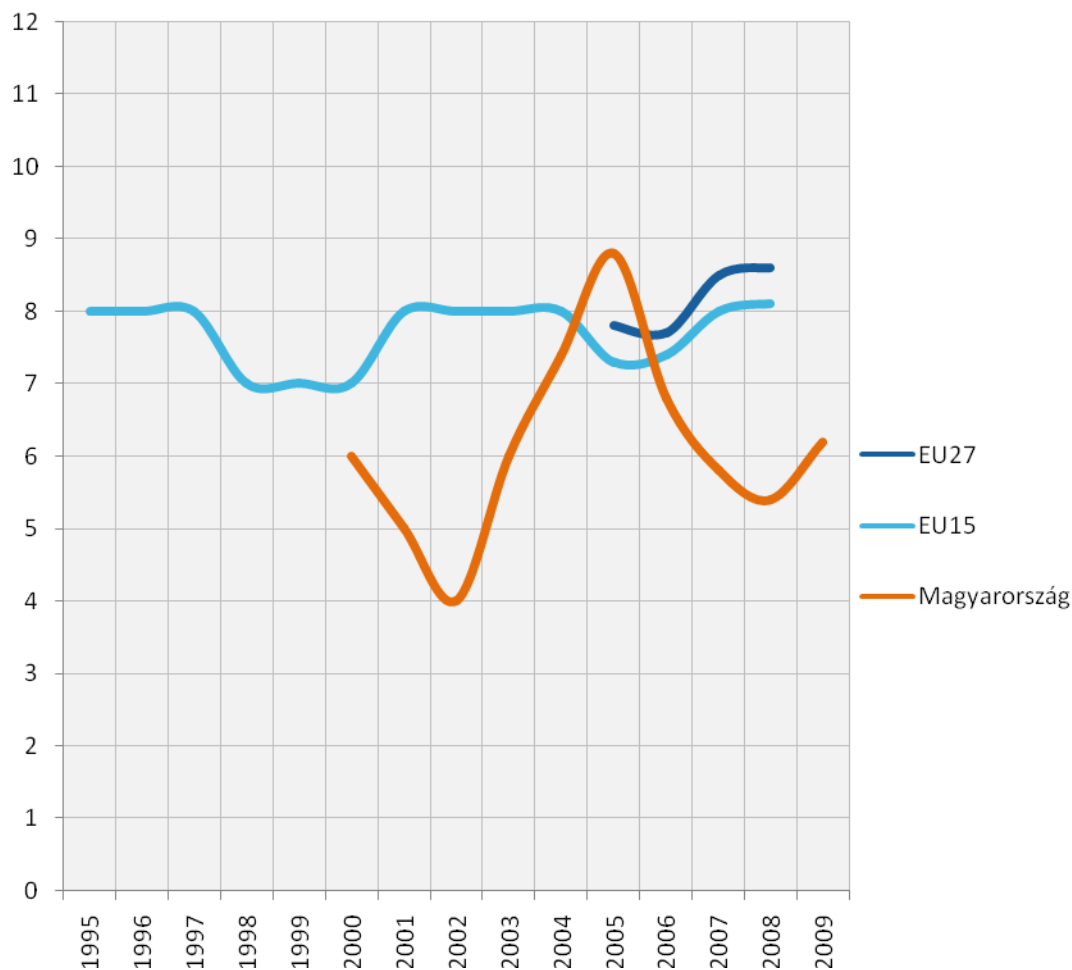
A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők korcsoportonkénti mutatója jelzi egyrészt azoknak a 18 év alattiak arányát a teljes 18 év alatti népességben belül, akik olyan háztartásban élnek, melynek egyetlen tagja sem foglalkoztatott (vagyis minden háztartástag vagy gazdaságilag inaktív, vagy munkanélküli). Másrészt azoknak a 18–59 éves személyeknek az arányát mutatja a teljes 18–59 éves népességben belül, akik ugyancsak olyan háztartásban élnek, amelyben csak gazdaságilag inaktívak és/vagy munkanélküliek élnek.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon a 18-59 évesek 12-16%-a élt olyan háztartásban 1996 és 2009 között, melynek egyetlen tagja sem volt foglalkoztatott, vagyis a háztartás megélhetésének forrása nem munkából származó jövedelem volt. A 18 év alatti gyermekek körében ez az arány az ezredfordulót követően néhány százalékponttal magasabb volt, mint a 18–59 évesek körében. Ez egyrészt azt mutatja, hogy a foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásokban többnyire nem egyetlen, hanem gyakran több gyermek van kitéve a munkanélküliség, illetve az inaktivitás potenciális átörökítő hatásának. A nőket magasabb érték jellemzi, mint a férfiakat, mely előre vetíti, hogy az egyedülálló munkavállalási korú nők gyakrabban kényszerülnek, vagy választják, ha csak átmeneti időre is, a nem munkajövedelemből származó megélhetést, pl. a gyermekgondozási ellátások igénybevételét.

Az EU27 tagországokban mind a foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élő 18-59 évesek, mind a 18 év alattiak aránya 10% körül mozgott az elmúlt 10 évben.

65. ÁBRA Dolgozók szegénységi kockázata, 1995-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

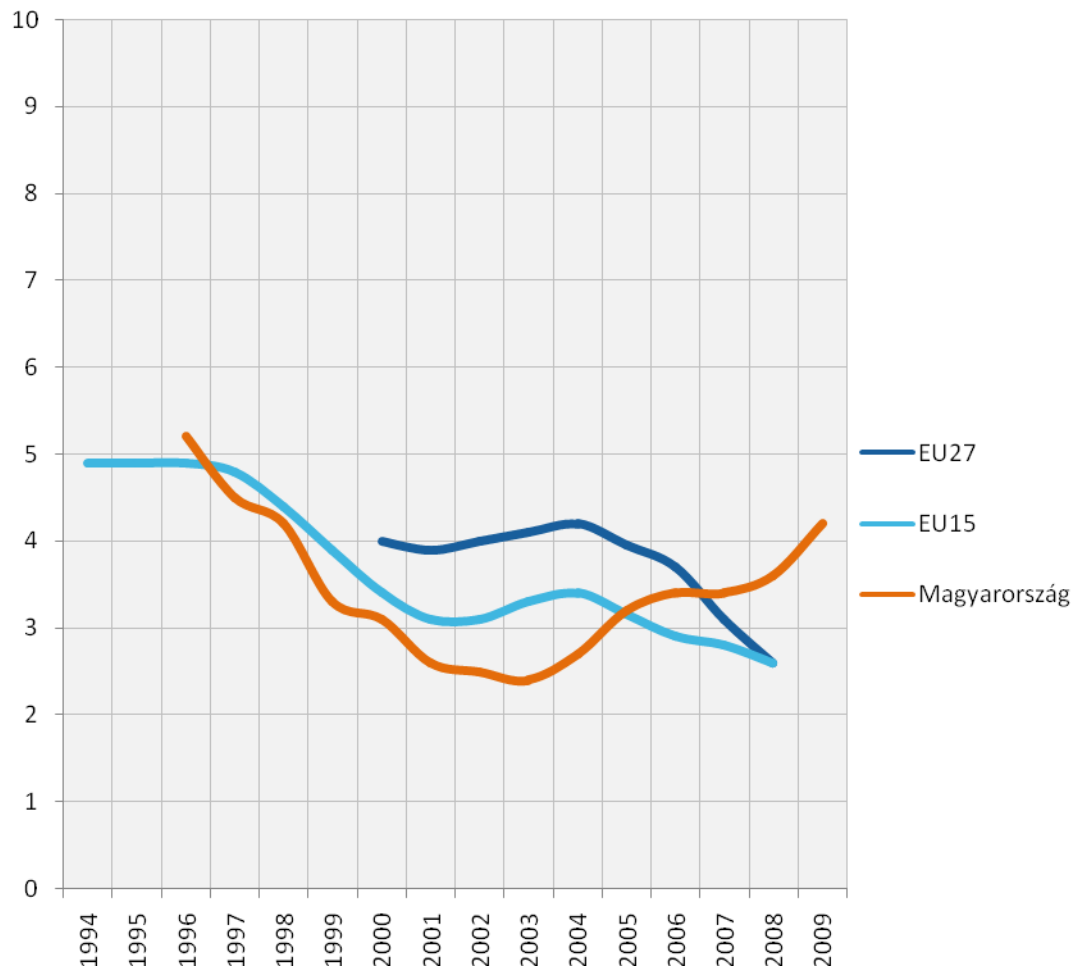
A dolgozók szegénységi aránya megadja a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező (azaz a szegénységi küszöb alatt élő) foglalkoztatottak összes foglalkoztatottakhoz viszonyított arányát.

A mutató segítségével megkaphatjuk a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező (azaz relatív szegénységben lévő) háztartásokban élő dolgozó aktivitású (16 év feletti vállalkozó és alkalmazott) népességen belüli szegények (a szegénységi küszöb alatt élők) arányát.

Összehasonlítás, elemzés

A dolgozó magyar népesség szegénységi aránya a teljes népesség arányához hasonlóan 2002 és 2005 között emelkedett (8,8%-ra) majd 2008-ig tartó meredek csökkenést követően 2009-ben újra növekedésnek indult (6,2%-ra nőtt). Az EU15 tagországokban a dolgozók szegénységi kockázata átlagosan 7-8% körül mozgott.

66. ÁBRA Tartós munkanélküliségi ráta, 1994-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

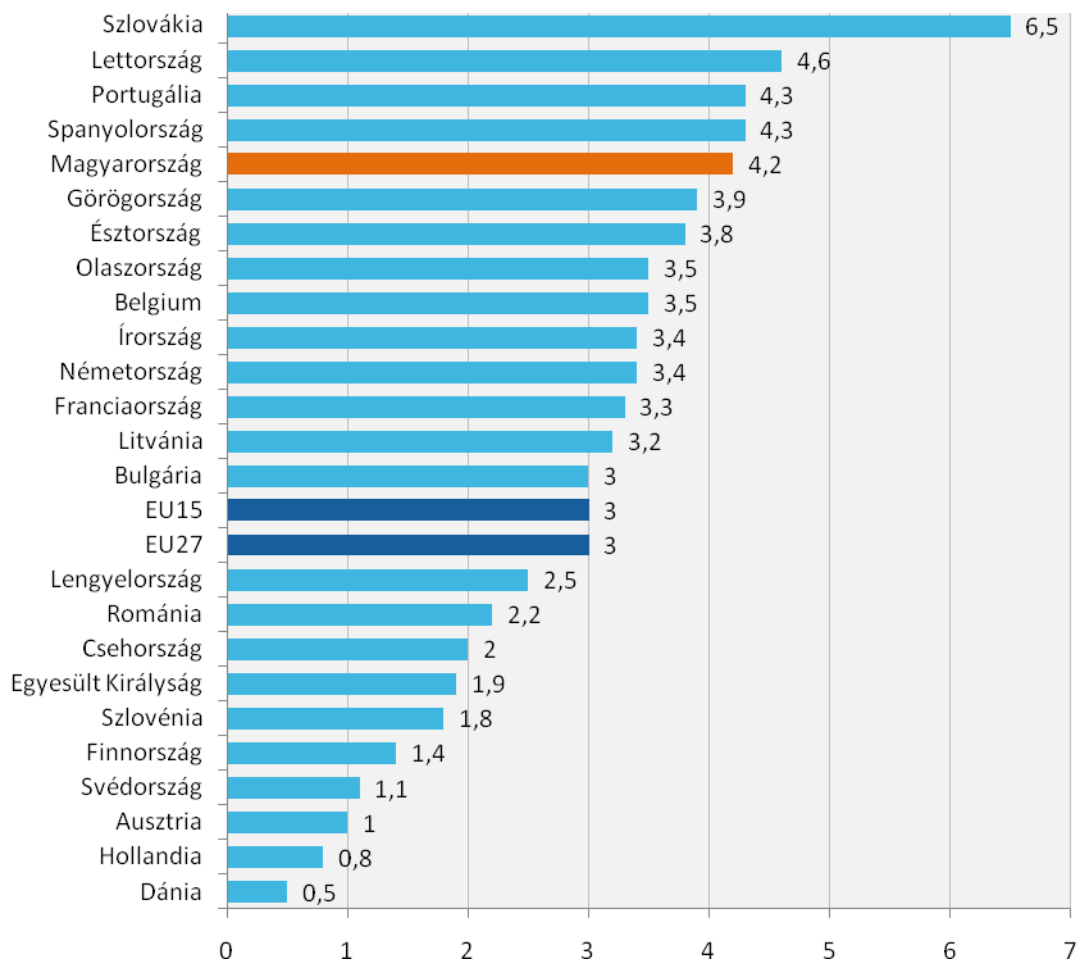
Tartósan munkanélkülinek azok a munkanélküliek számítanak, akik a munkanélküliség másik két kritériumának teljesítése mellett legalább 12 hónapja aktívan keresnek munkát. A mutató a tartósan munkanélküli személyeknek a megfelelő korú gazdaságilag aktív népességen belüli arányát jelzi.

Összehasonlítás, elemzés

A tartós munkanélküliségi ráta hazánkban az 1992-es 2%-ról indulva 1996-ig növekvő tendenciát mutatott (5,3%), majd lassú, változó ütemű csökkenés következett be egészen 2003-ig, majd ezt követően – változó ütemben ugyan – de 2009-re 4,2%-ra emelkedett.

1997 és 2005 között a magyarországi tartós munkanélküliségi ráta átlagosan 0,4 százalékponttal volt alacsonyabb az EU15 országok átlagánál, illetve 2000 és 2006 között átlagosan 1,1 százalékponttal maradt el az EU27 átlagától, ezt követően azonban meghaladta mindkét átlagot.

67. ÁBRA Tartós munkanélküliségi ráta, 2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

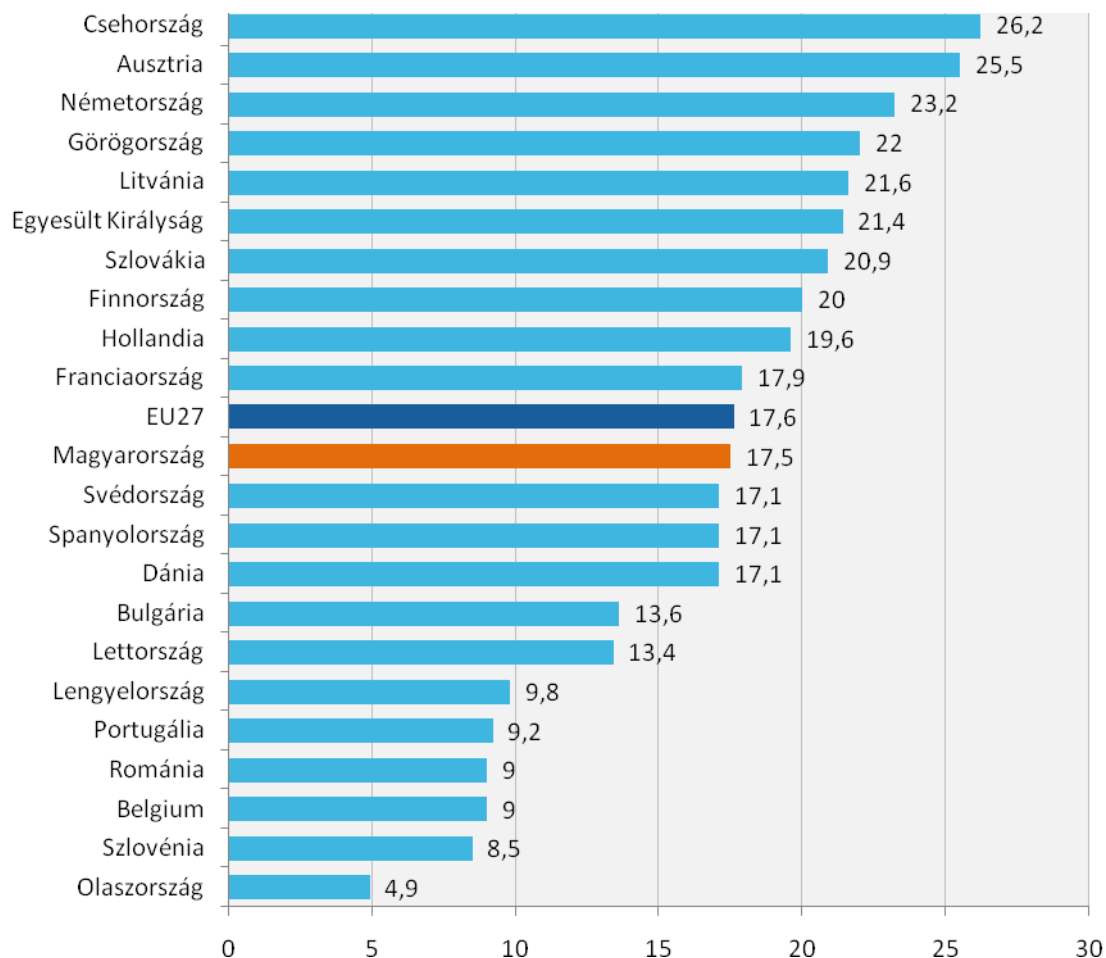
Módszertan, definíció

Tartósan munkanélkülinek azok a munkanélküliek számítanak, akik a munkanélküliség másik két kritériumának teljesítése mellett legalább 12 hónapja aktívan keresnek munkát. A mutató a tartósan munkanélküli személyeknek a megfelelő korú gazdaságilag aktív népességen belüli arányát jelzi.

Összehasonlítás, elemzés

A tartós munkanélküliségi ráta 2009-es országonkénti összehasonlítása a kiugró szlovák adat (6,5%) mellett a magyarnál nagyobb permanens munkanélküliséget mutat Lettországra, Portugáliára és Spanyolországra, régiós versenytársaink esetében (Szlovákiát leszámítva) azonban az EU27 tagországok átlagánál (3%) kisebb rátát mutat (Lengyelországban 2,5%-ot, Csehországban 2%-ot). Európában 2009-ben csak Dániában és Hollandiában mértek 1% alatti tartós munkanélküliséget.

68. ÁBRA Női-férfi kereseti rés, 2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A női-férfi kereseti rés (gender pay gap) az EU-ban a férfi-női kereseti különbségének legfontosabb indikátora. A mutató - a jelenleg érvényben lévő definíció szerint - a 16-64 éves, alkalmazásban álló nők és férfiak átlagos órabérét hasonlítja össze az adott országon belül. Az adatok forrása általában a nemzeti statisztikai hivatal valamely felvétele, vagy adminisztratív adatforrások.

A férfi-női kereseti rés nyers mutató, a tényleges különbségek megállapításához az azonos munkakörökben dolgozók kereseteit kellene összehasonlítani, a nyers mutatót finomítani kellene, erre azonban nemzetközi viszonylatban nincs lehetőség.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2009-ben a nők 17,5%-kal kerestek kevesebbet, mint a férfiak, mely szinte megegyezik az EU27 tagországok átlagával. A vizsgált országok közül a legszélesebb kereseti rés Csehországot jellemzi (26,2%), míg a legszűkebb Olaszországot (4,9%).

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

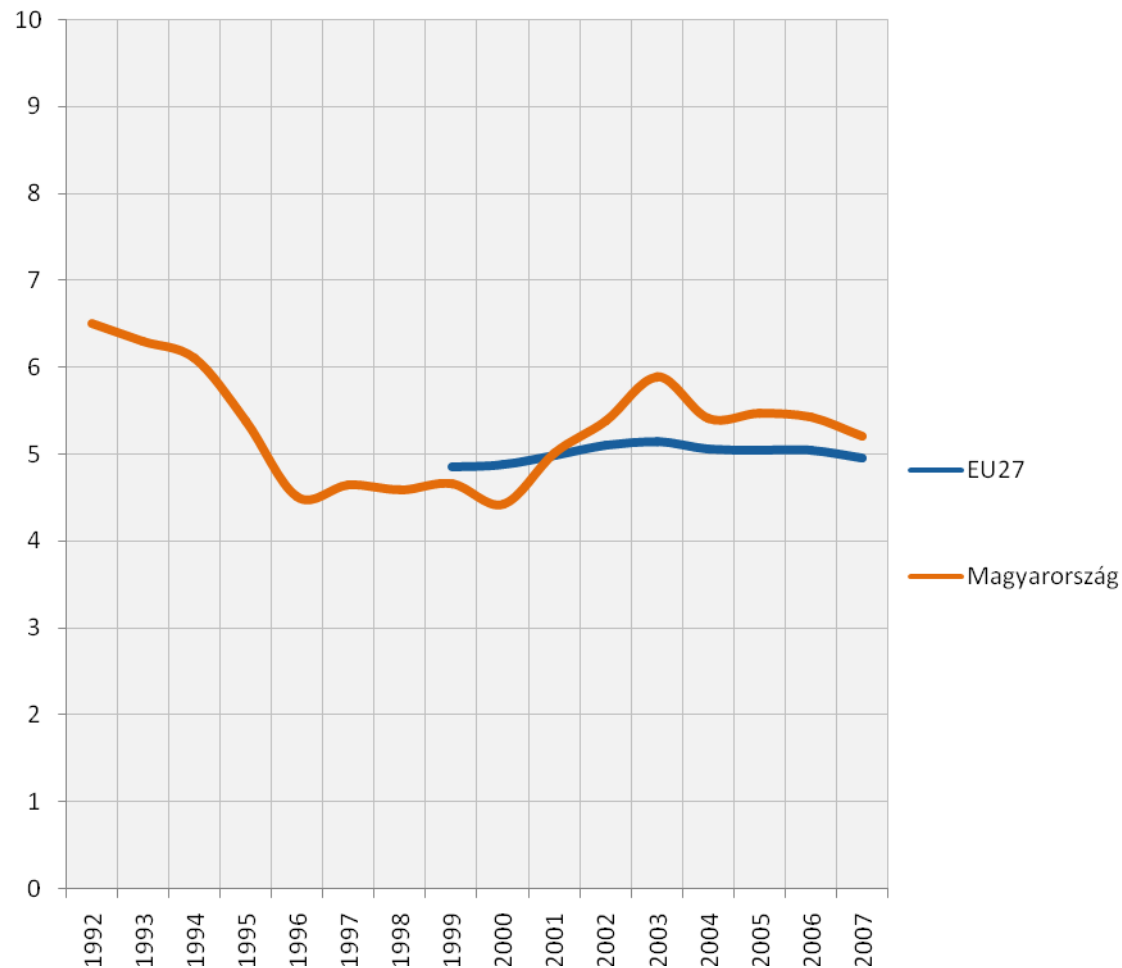
7. TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ

7.1. SZEGÉNYSÉG ÉS ÉLETKÖRÜLMÉNYEK

7.2. MUNKAERŐPIACHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

7.3. OKTATÁS

69. ÁBRA Oktatásra fordított kiadások a GDP arányában, 1992-2007 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

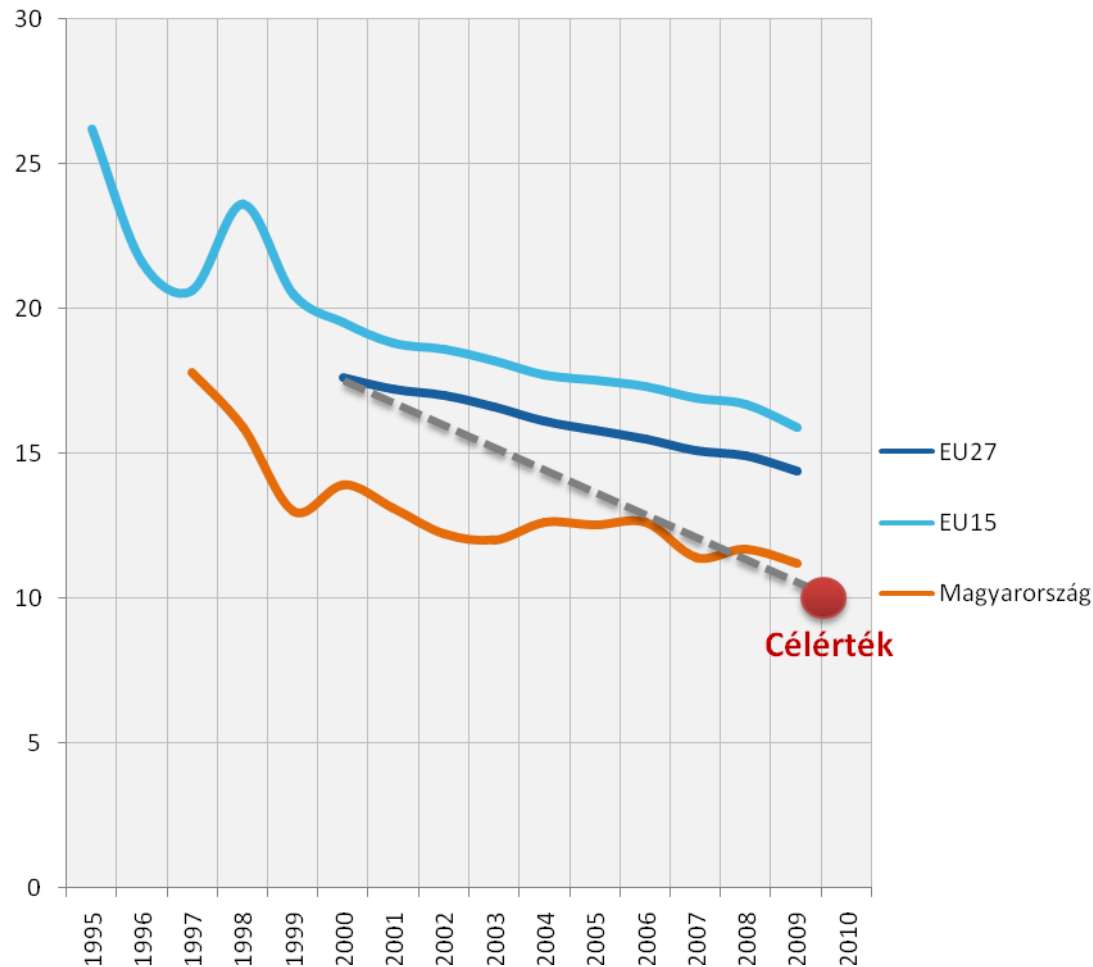
Módszertan, definíció

Az oktatási kiadásokat általában a GDP arányában, vagy az egy főre jutó GDP arányában vizsgálják. E mutató azt mutatja, hogy mennyit áldoz egy-egy ország az oktatásra saját teljesítőképességéhez képest.

Összehasonlítás, elemzés

Az oktatásra fordított kiadások GDP-hez viszonyított aránya Magyarországon 1992 és 2000 között 6,5%-ról 4,4%-ra csökkent, ezt követően 2003-ra 5,9%-ra emelkedett, majd 2007-re újra 5,2%-ra esett vissza. A mutató értéke hazánk esetében 2001 óta magasabb, mint az EU27 országok átlagos mutatója.

70. ÁBRA Korai iskola elhagyók aránya, 1995-2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Korai iskolaelhagyóknak azok az alapfokú iskolai végzettségű 18-24 évesek minősülnek, akik a kikérdezést megelőző négy hét folyamán semmiféle (sem iskolarendszerű, sem iskolarendszeren kívüli) oktatásban, képzésben nem vettek részt. A mutató tehát a korai iskola elhagyóknak a megfelelő korcsoportba tartozó (18-24 éves) népességen belüli arányát jelzi.

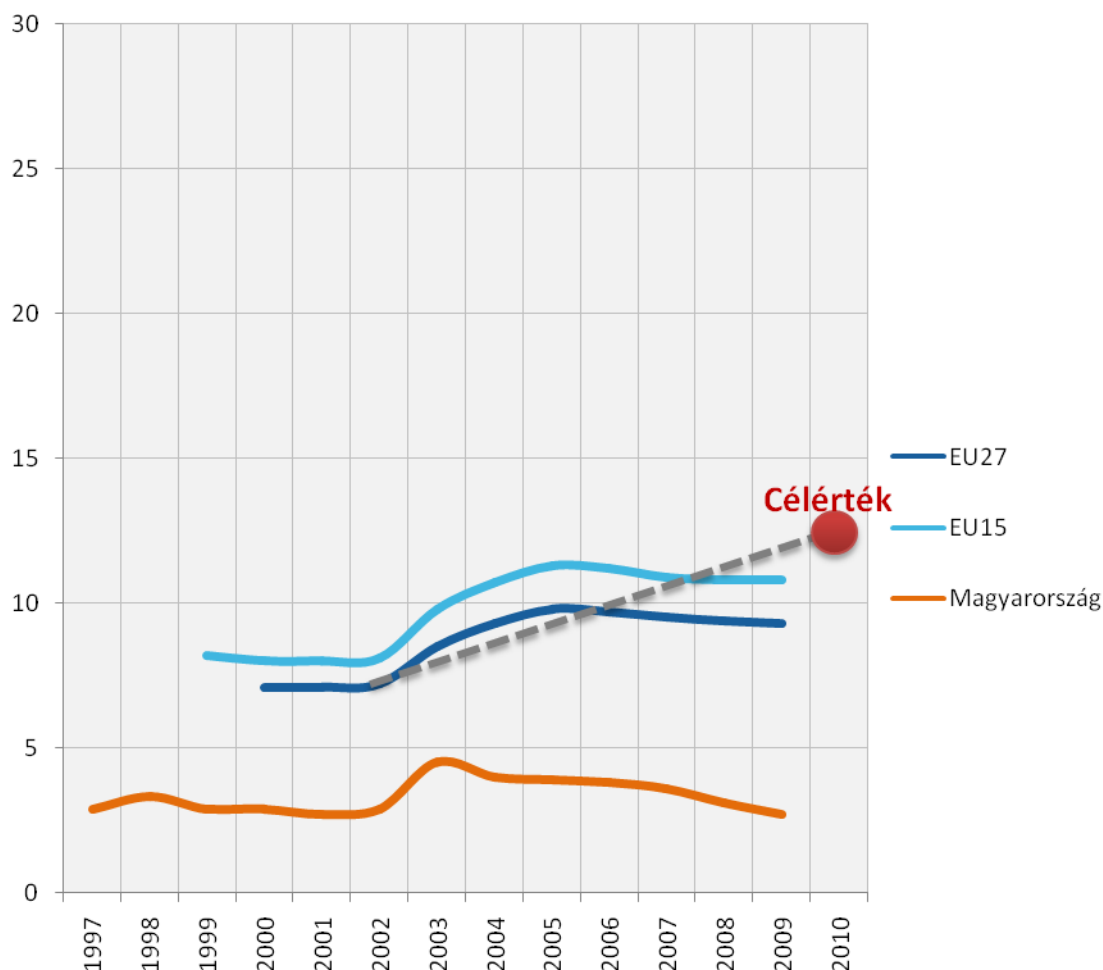
Az EU megújított stratégiájának célja többek között azon erőfeszítések fokozása, melyek célja az iskolai tanulmányait korán abbahagyók arányának 10%-ra történő csökkentése, valamint annak biztosítása, hogy a 22 évesek legalább 85%-a középiskolai végzettséggel rendelkezzen. A magyar fenntartható fejlődési stratégia is ezeknek a célkitűzéseknek igyekszik megfelelni.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 1997 és 2009 között 17,8%-ról 11,2%-ra (szinte az EU-s célértékre) csökkent a 18-24 éves, alapfokú végzettségű, tanulmányokat nem folytató fiatalok aránya. Ennek háttérében egyrészt közrejátszott, hogy az óvodás éveket követő iskolakezdés a korábban jellemző 6 év helyett egyre gyakrabban 7 éves korra tevődik át, illetve 2003-tól folyamatosan egyre több középiskolában, gimnáziumban vezették be a nulladik évfolyamot, mely egy évvel kitolja azt az életkort, amikor az érettségi megszerezhető, ezáltal 1-2 évvel nőtt az érettségihez kötött szakképzés időtartama.

Jóllehet az EU15 és EU27 tagországokban a magyarországit meghaladó ütemű volt a korai iskolaelhagyók arányának csökkenése a 2000-2009 közötti időszakban (EU27: -3,2%; EU15: -3,6%; Magyarország: -2,7%), a korai iskola elhagyók aránya még így is hazánkban alacsonyabb.

71. ÁBRA Élethosszig tartó tanulás, 1997-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A népesség tanulási, továbbképzési aktivitásáról ad képet az élethosszig tartó tanulás indikátora. A fejlett piacgazdaságokban az oktatás-képzés egyre kevésbé fejeződik be az iskola-rendszerből való kilépéssel, a szakképesítés megszerzésével. A folyamatos technológiai fejlődés szükségsszerűvé teszi a képzésbe való többszöri bekapcsolódást, a rendszeres továbbképzést, a gazdasági szerkezet átalakulásával járó szakmaváltást. Az egyén egész életén át tartó tanulási folyamata a munkakerőnek a gazdaság által megkövetelt változó igényekhez való alkalmazkodását szolgálja. Mindemellett átfog minden olyan tervszerű tanulási tevékenységet, melynek célja ismeretek szerzése, illetve készségek és kompetenciák fejlesztése.

Az egész életén át tartó tanulás mutatója a felvételt megelőző 4 hétben oktatásban részt vevő 25-64 éveseknek a teljes 25-64 éves népességen belüli arányát jelzi. Az EU e mutató tekintetében 2002-ben 12,5%-os célarányt határozott meg 2010-re.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon az élethosszig tanulásban résztvevők aránya (2,7%) az elmúlt évtizedben szinte egyáltalán nem emelkedett, így 2009-ben is messze elmaradt mind az EU15-ök (10,8%), mind pedig az EU27-ek (9,3%) átlagától, nem is beszélve a uniós célértékként kitűzött 12,5%-tól. Az EU27-ekről való elmaradásunk 2,4 százalékponttal nőtt 2000 és 2009 között.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

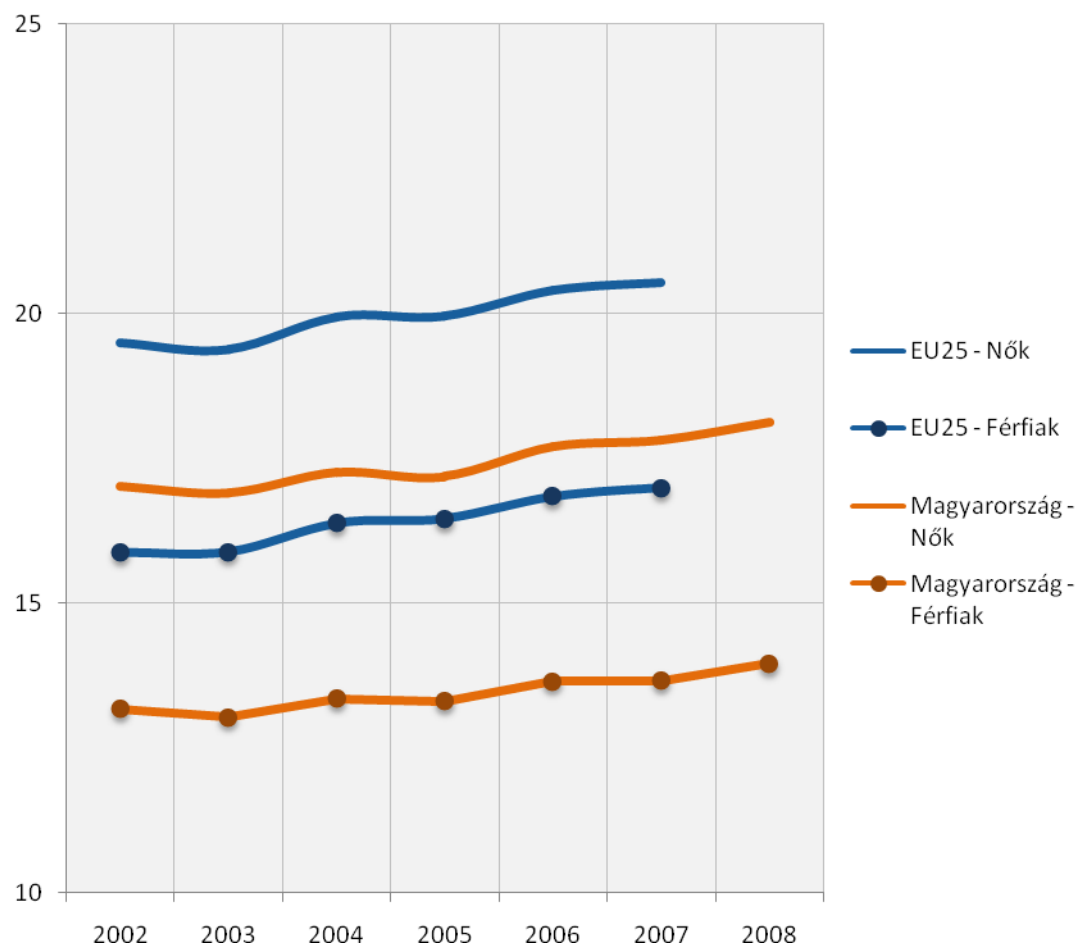
8. DEMOGRÁFIAI VÁLTOZÁSOK

8.1. DEMOGRÁFIA

8.2. IDŐSKORÚAK JÖVEDELMI HELYZETE

8.3. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS FENNTARTHATÓSÁGA

72. ÁBRA 65 éves korban várható élettartam nemek szerint, 2002-2008 (év)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az indikátor megmutatja, hogy a 65 évet betöltött férfiak és nők az adott év halandósági viszonyai mellett még hány további életévre számíthatnak. A mutató az életkörülmények javulásáról ad tájékoztatást, különösen egészségügyi és táplálkozási szempontból.

Az EU megújított stratégiájának célja csökkenteni az életmódhoz kapcsolódó, krónikus betegségek növekedését, főként a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű csoportokban és területeken.

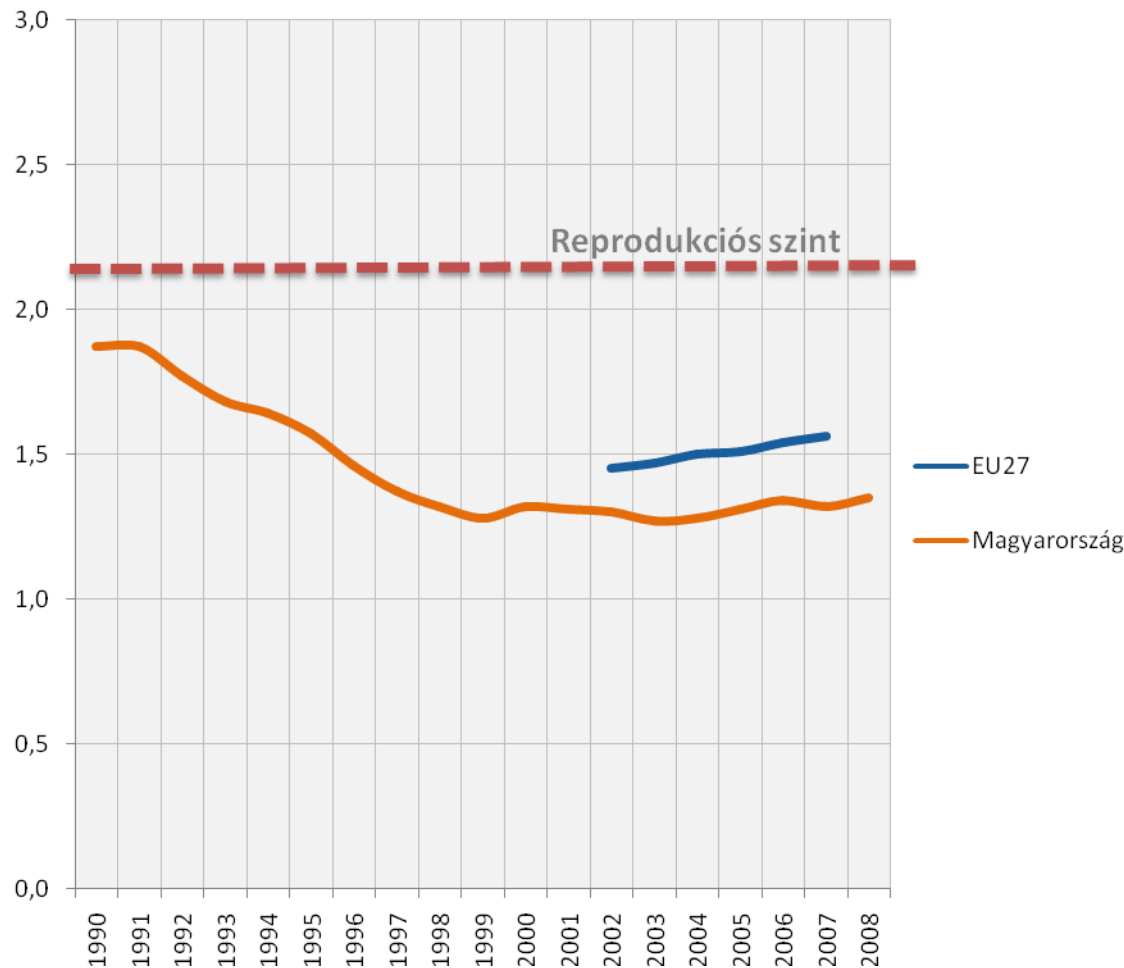
Összehasonlítás, elemzés

A 65 éves korban még várható élettartam hazánkban a férfiak esetében 2008-ban 14 év, nők esetében 18,1 év volt. 2002-ben ennek a mutatónak az értéke 13,2, illetve 17. A vizsgált 8 év alatt az emelkedés férfiaknál 0,8, nőknél 1,1 év.

Magyarországon a 65 éves férfiak és nők életkilátásai lényegesen különböznek egymástól, a két nem közötti különbség 2008-ban meghaladta a 4 évet.

Az EU25 országokban 2007-ben 65 éves életkorban a még várható életévek átlaga a férfiaknál 17 év, a nőknél 20,5 év volt, ez a férfiaknál 3,3 évvel, míg a nőknél 2,7 évvel magasabb, mint a hazánkban mért.

73. ÁBRA Teljes termékenységi arányszám, 1990-2008 (egy nőre jutó gyermekszám)

FORRÁS: EUROSTAT

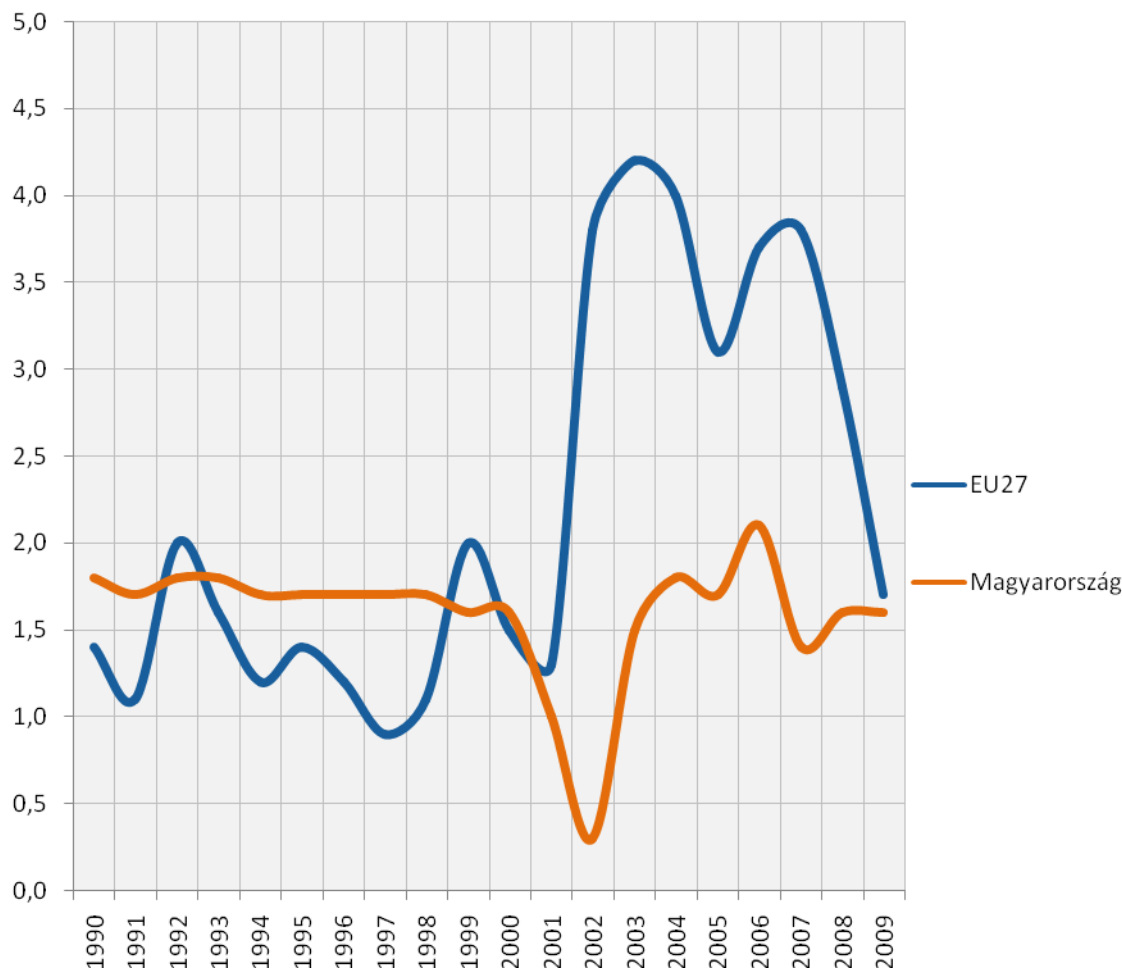
Módszertan, definíció

A teljes termékenységi arányszám (TFR, Total Fertility Rate) a szülőképes korú (15-49) nőkre számított hipotetikus gyermekszám, amelyet egy nő szülne élete folyamán, ha az adott évi gyakoriság egész élete folyamán állandósulna[1], egyszerűbben: a szülőképes korú női népességre jutó születések átlaga. A népesség középtávú fennmaradásához a rátának el kell érnie a 2,1-es értéket, csak ebben az esetben biztosított a populációban a két szülő, az idő előtt elhalálozottak és a nem szaporodóképes egyének pótlása. 1,3-es érték alatt a népesség gyors ütemű fogyása valószínűsíthető, belátható időn belül bekövetkezhet teljes eltűnése, asszimilációja. A mutató nemzetközi és időbeli összehasonlításra alkalmas, mert kiszűri a korösszetétel különbségéből adódó hatást. Hátránya ugyanakkor, hogy érzékeny a születések időzítéséből adódó hatásokra, ezért érdemes hosszabb távon figyelembe venni a mutató alakulását. Amennyiben a mutató értéke tartósan a reprodukciós szint alatt vagy felett van, akkor ez a népesség számának, korösszetételének változását eredményezi.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon a termékenység szintje már hosszú ideje nem biztosítja a népesség egyszerű reprodukcióját. A teljes termékenységi arányszám csökkenésének üteme különösen az 1990-es években gyorsult fel, s 2003-ban érte el a történelmi minimumot 1,28-as értékkel. 2008-ra az egy nőre jutó gyermekek száma 1,35-re emelkedett, mely a népesség egyszerű reprodukciójához szükséges szinttől 35,7%-kal marad el. Az EU27 országokban a teljes termékenységi arányszám értéke 1,56 volt 2007-ben. A jelenlegi alacsony termékenységi szintben szerepe van a nők átalakuló termékenységi magatartásának, a szülések idősebb életkorra történő halasztásának.

74. ÁBRA Belföldi vándorlás, 1990-2009 (ezer lakosra vetítve)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A belföldi vándorlás a népesség országon belüli térbeli, földrajzi mozgását követi nyomon. A mutató ezer főben mutatja meg a lakhelyüket változtatók létszámát.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 1990 és 2000 között kisebb-nagyobb ingadozások mellett kis mértékben csökkent a belföldi vándorlás üteme, majd két éves visszaesést követően 2006-ra a mutató értéke a rendszerváltás óta eltelt időszak maximumára emelkedett. A teljes belföldi vándorlási mutató 2006-ban ezer főre vetítve 2,1 volt, mely 2009-re 1,6-re csökkent.

Az EU27 tagországokban az ezredfordulót megelőző 10 év során 1 és 2 között mozgott a belföldi vándorlás ezer lakosra vetített mutatója, mely a 2002-2007 közötti időszakban 3 és 4 közé emelkedett, majd 2009-re újra a korábbi szintre csökkent vissza.

Magyarországon az ezredfordulót követően Pest, Komárom-Esztergom és Győr-Moson-Sopron megyék voltak a fő vándorlási célterületek. A legnagyobb belföldi vándorlási veszteséget Borsod-Abaúj-Zemplén, Jász-Nagykun-Szolnok és Tolna megye szenvedték el. A főváros helyzete speciális a kilencvenes években még jelentős elvándorlás jellemezte, mely az elmúlt évek során megállt és egy visszavándorlási folyamat kezdődött.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

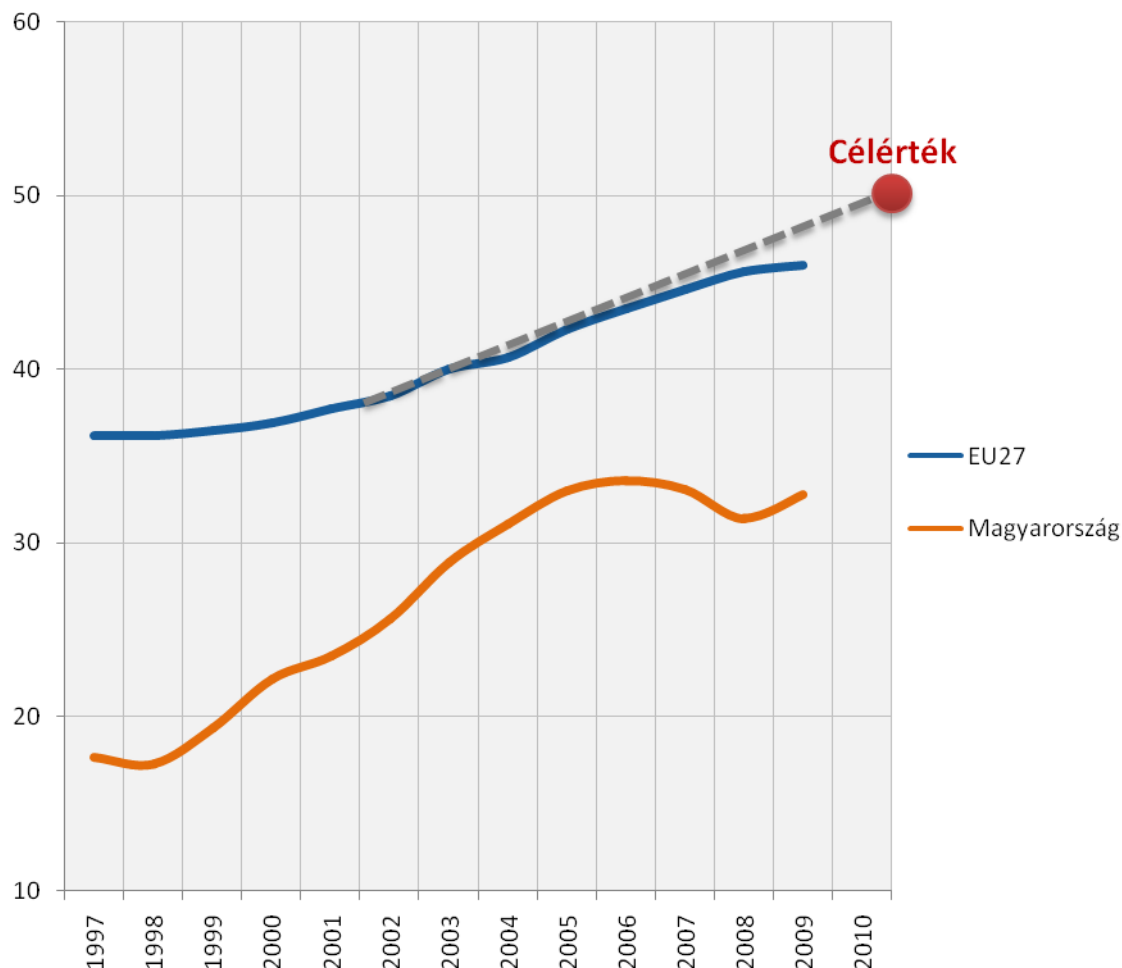
8. DEMOGRÁFIAI VÁLTOZÁSOK

8.1. DEMOGRÁFIA

8.2. IDŐSKORÚAK JÖVEDELMI HELYZETE

8.3. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS FENNTARTHATÓSÁGA

75. ÁBRA Időskorúak foglalkoztatása, 1997-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

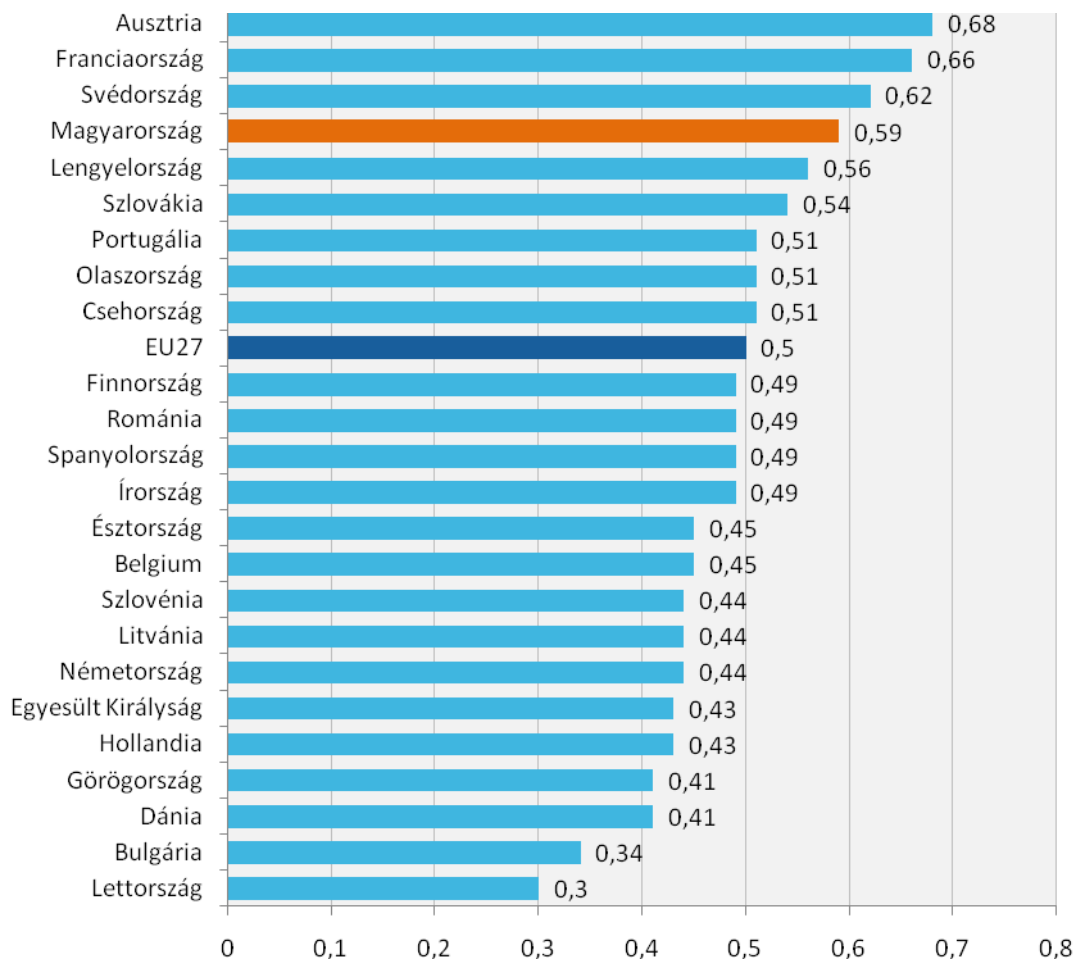
Az időskorúak (55-64 évesek) foglalkoztatása azért fontos kérdés, mivel jelentős szegmensét adják a hazai munkaerőnek és a lisszaboni stratégia megvalósításához szükséges potenciális (újra)foglalkoztatottaknak.

Az Európai Unióban az idősek speciális problémáira vonatkozó intézkedések meghozatalát alapvetően a tagállamok közvetlen feladatának tekintik, ezért csak néhány közösségi kezdeményezésre került mindmáig sor. Ezek közül a legfontosabb az időskori uniós foglalkoztatási célértéket 2010-re 50%-ban határozta meg.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon az időskorúak foglalkoztatási aránya 1998 és 2005 között meredeken emelkedett, ezt követően 2009-ig inkább stagnált. 2009-ben az 55-64 évesek egyharmada volt foglalkoztatott, mely 71%-a az EU27 tagországok átlagának (46%). A tagországok közül ezidáig 12-nek sikerült elérnie az 50%-os arányt, a 2010-es célértéke elérése a gazdasági recesszió következtében kétségesnek tűnik. Magyarország a tagországok közül a 2008-as adatok alapján az egyik legalacsonyabb mutatóval rendelkezik, régiós versenytársai mind megelőzik.

76. ÁBRA Függőségi arány, 2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

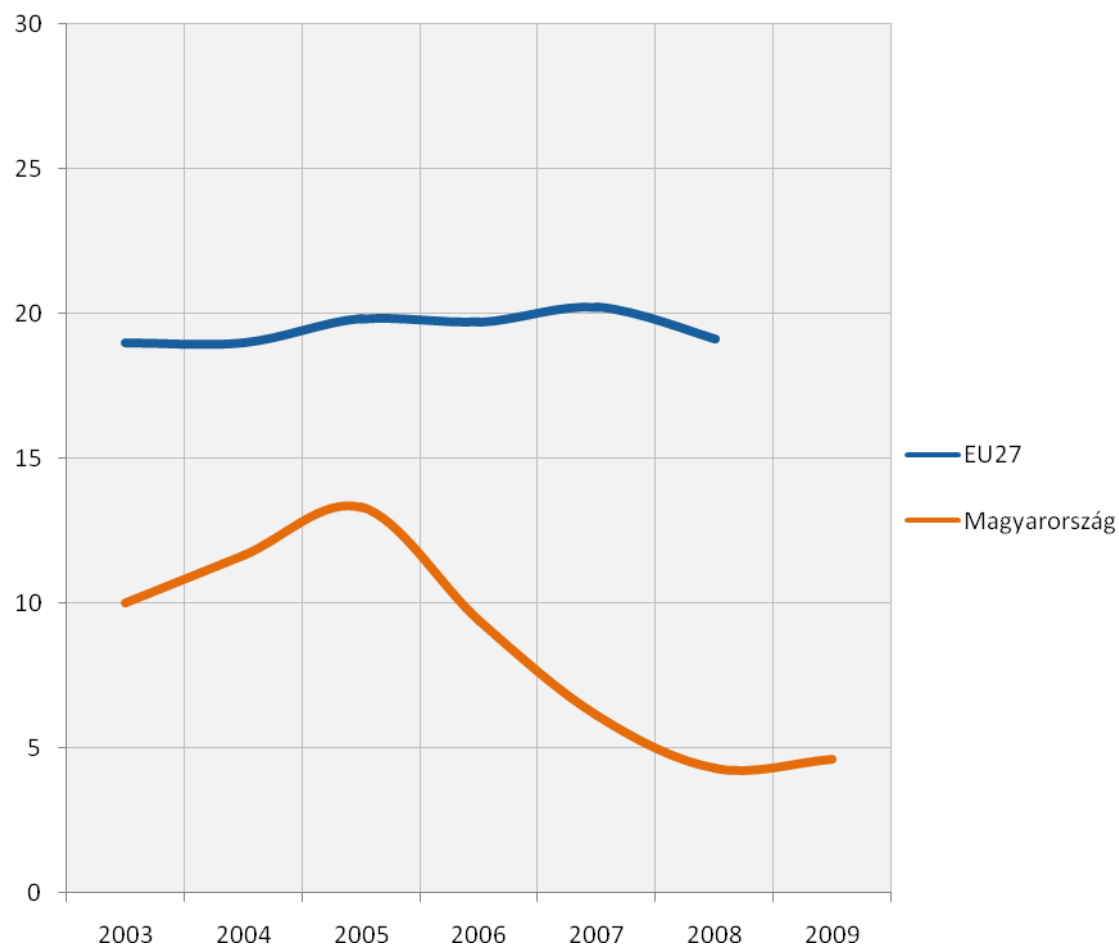
A függőségi arányban az aktív korú népességhez a náluk fiatalabb és idősebb népesség létszámát viszonyítjuk. A mutatószám a demográfiában dimenzió nélkül értelmezendő. Aktív életkorúaknak jelenleg a 20–59 éveseket tekintjük. A 20 éves alsó korhatár az iskolai tanulmányok befejezéséhez, a 60 éves felső korhatár az öregségi nyugdíjazáshoz kapcsolódik. A függőségi arány kifejezi az egy aktív korúra jutó eltartási kötelezettséget.

A mutató értékét hosszabb távon befolyásolja a gyermekvállalás és a halandóság alakulása, valamint a vándorlás. Napjaink tendenciája az aktív kor alsó és felső határának emelkedése, előbbi a hosszabb iskolázás, utóbbi a javuló életkilátások miatt. Ebben a folyamatban az életút belső arányainak megőrzése szükségesnek mutatkozik a népességfejlődés fenntarthatóságához.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 1980 elején a függőségi arány értéke 0,819 volt, tehát 1000 aktív korúra 819 nem aktív korú jutott. Az 1990-es évek termékenységi hullámvölgye a mutató értékét 0,8 alá vitte, 2008-ra a mutató értéke 0,59-re csökkent, mely még így is magasabb, mint az EU27 tagországok átlaga (0,5). A mutató értéke a visegrádi országokban alacsonyabb, mint hazánkban, az EU-ban Ausztriában a legmagasabb (0,68), míg Lettországon a legalacsonyabb (0,3).

77. ÁBRA 65 évnél idősebbek szegénységi aránya, 2003-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

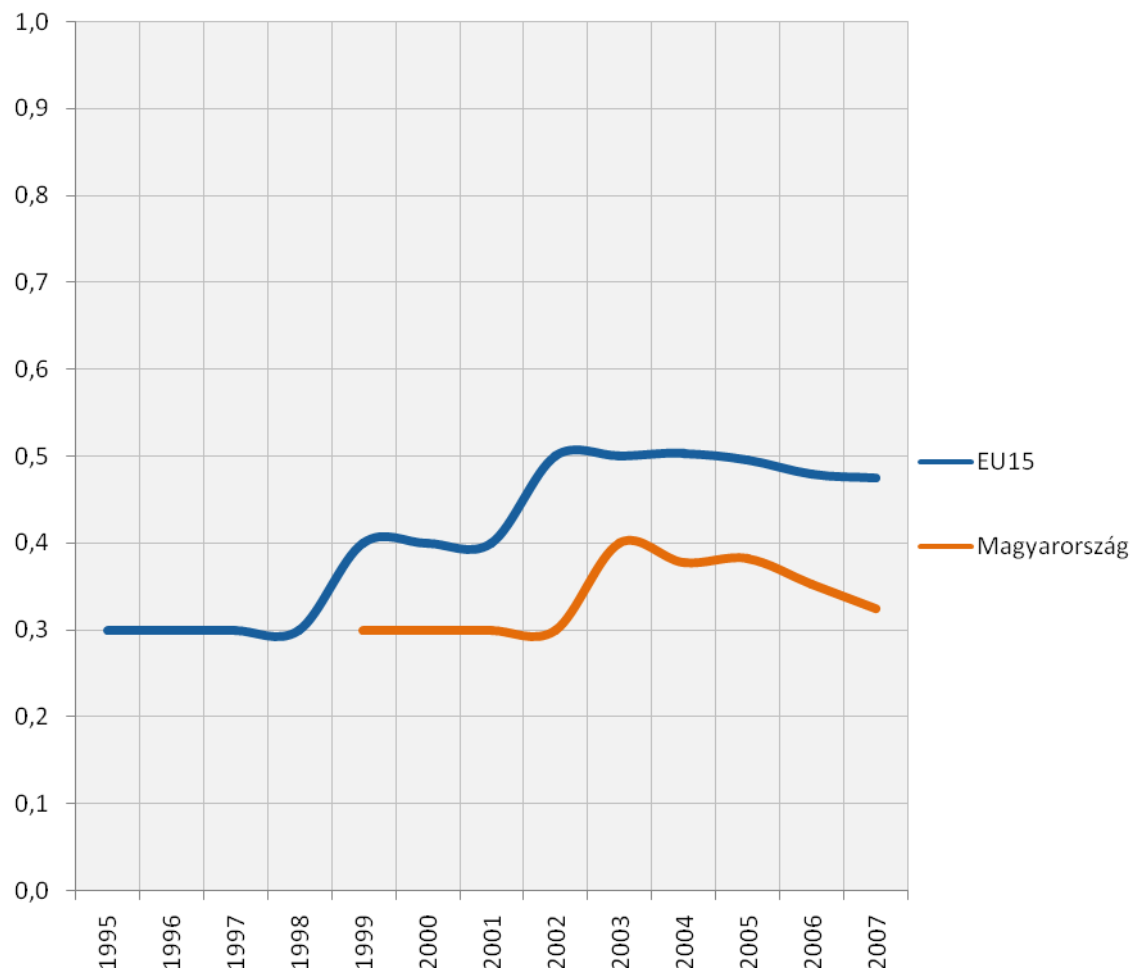
Módszertan, definíció

A 65 évnél idősebbek szegénységi aránya megadja a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező 65 évnél idősebb személyek arányát a teljes népességre vetítve.

Összehasonlítás, elemzés

A 65 évnél idősebbek szegénységi aránya 2003 és 2008 között szinte nem változott, 2008-ban a korcsoport 19,1%-a maradt a szegénységi küszöbérték alatt. Magyarországon 2003 és 2009 között (2005-ös maximumot követően) összességében csökkent az idősek szegénységi aránya, 10%-ról 4,6%-ra.

78. ÁBRA Idősek ellátására fordított kiadások a GDP arányában, 1995-2007 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

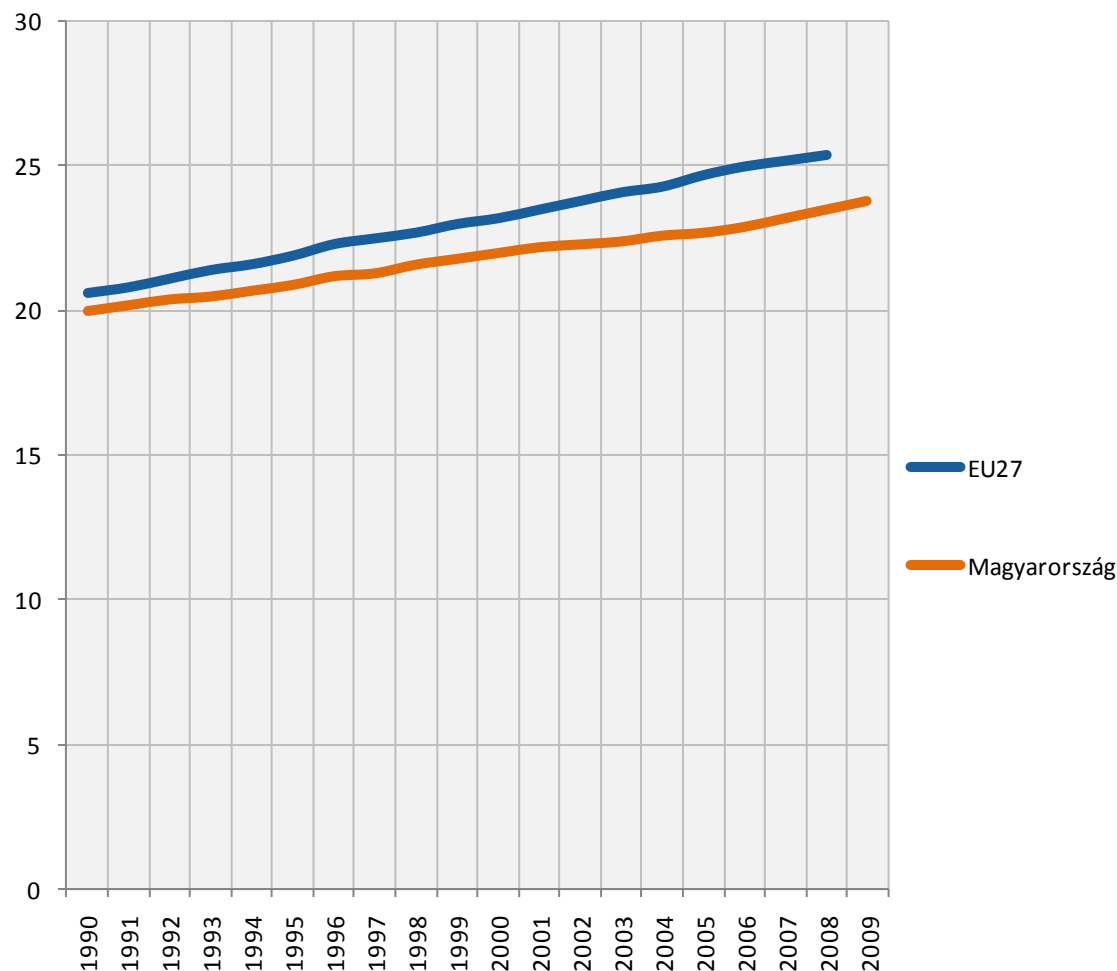
Módszertan, definíció

A mutató az idősek ellátására fordított kiadásokat méri GDP arányában. A kiadások tartalmazzák egyrészt az időskori pénzbeli ellátásokra (nyugdíj nélkül), szállásra, valamint gondozásra fordított kiadásokat.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 1999 és 2007 között a GDP 0,3-0,4%-át fordították az idősek ellátására. Ez az arány 2003-ban számottevően emelkedett, azt követően azonban lassú csökkenése tapasztalható. Az EU15 tagországokban az 1999-2007 közötti időszak átlagában GDP-arányosan 0,12 százalékponttal fordítottak többet, mint Magyarországon.

79. ÁBRA Időskori függőségi ráta, 1990-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az időskori függőségi ráta a 65 év felettiek aránya a 15-64 évesekhez viszonyítva. A fiatal generációk létszámának folyamatos csökkenése és a várható élettartam – egyébként örvendetes – növekedése az időskori függőségi ráta emelkedésében tükröződik.

Az időskori függőségi ráta tartós emelkedése labilissá teszi a már kialakított struktúrákat (egészségügy, nyugdíj), amelyek a jelenlegi formájukban fenntarthatatlanná válhatnak: miközben a rendszerek szolgáltatásait egyre több ember veszi igénybe, finanszírozásukat egyre kevesebb ember adójából kellene megoldani.

Összehasonlítás, elemzés

Az időskori függőségi ráta Magyarországon a rendszerváltás óta fokozatos ütemben 20%-ról 23,8%-ra emelkedett. Az EU27 tagországokban a magyarnál gyorsabban nőtt a ráta, 20,6%-ról 25,4%-ra.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

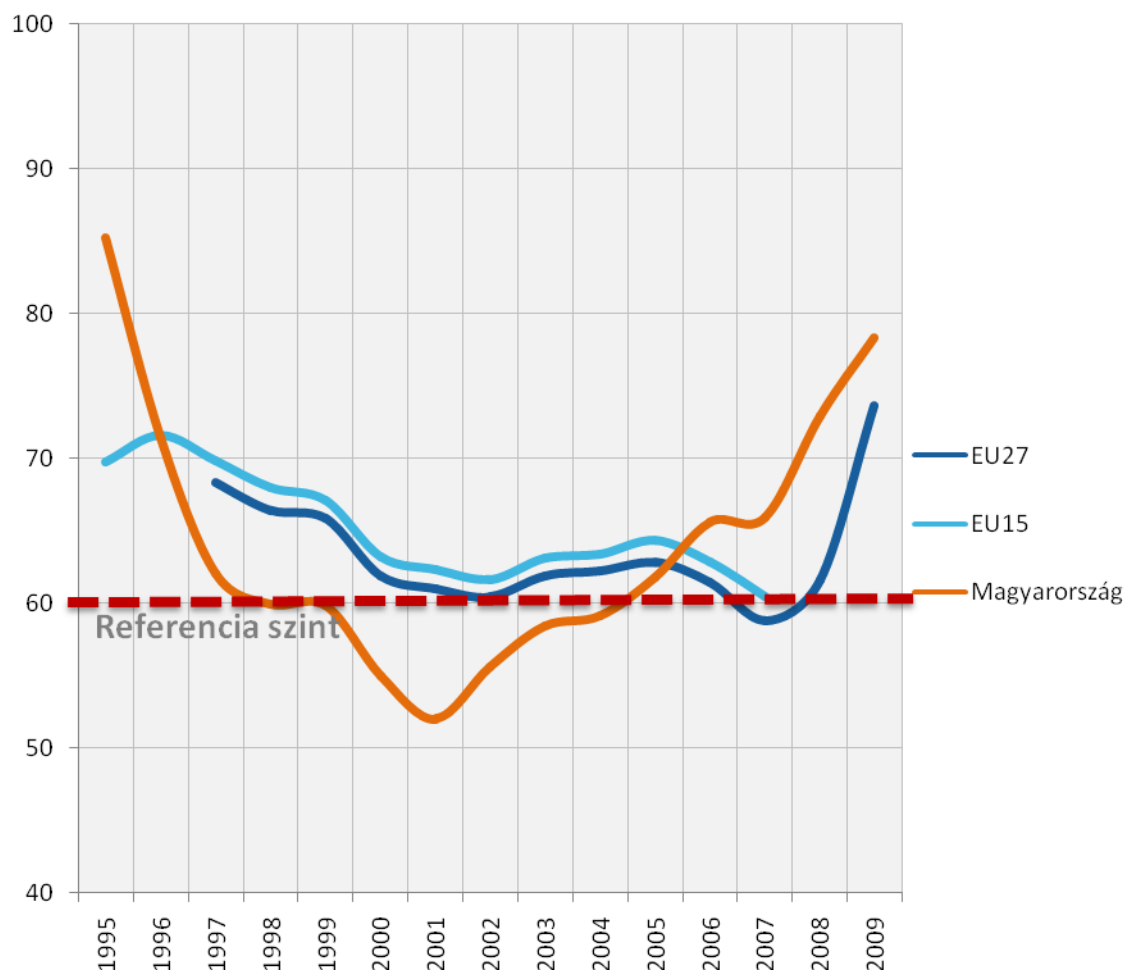
8. DEMOGRÁFIAI VÁLTOZÁSOK

8.1. DEMOGRÁFIA

8.2. IDŐSKORÚAK JÖVEDELMI HELYZETE

8.3. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS FENNTARTHATÓSÁGA

80. ÁBRA Az államadósság a GDP arányában, 1995-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

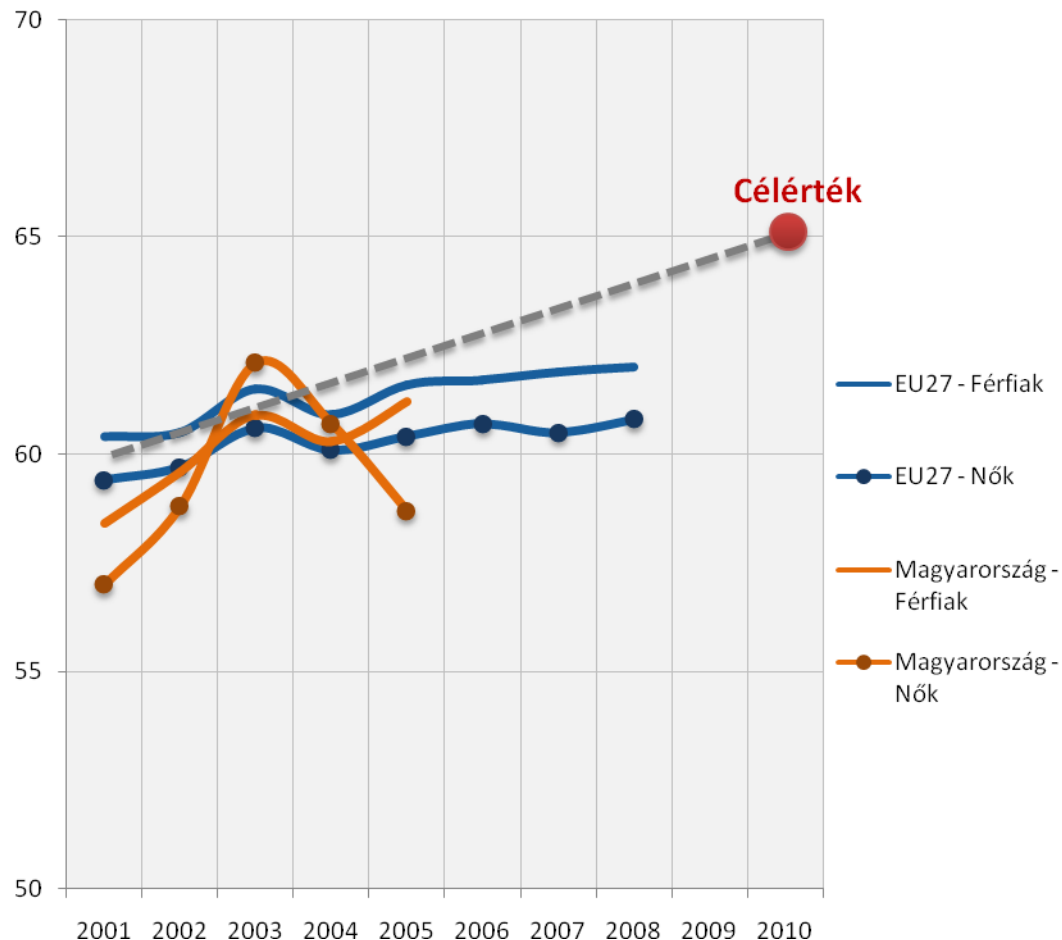
A kormányzati szektor konszolidált bruttó adóssága egyike a maastrichti szerződésben megfogalmazott kritériumoknak, amelyek teljesítése feltétele az euróövezethez történő csatlakozásnak. E szerint az államadósság szintje nem haladhatja meg a bruttó hazai termék (GDP) 60%-át, vagy megfelelő mértékben és ütemben kell csökkennie és közelítenie ehhez az értékhez: ez az államháztartás hosszabb táv fenntarthatóságának feltétele.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon az államadósság az 1990-es évek második felében fokozatosan, jelentős mértékben csökkent, 2001-ben érte el a minimumát, jóval a maastrichti küszöbérték alatt. Az államadósság azóta folyamatosan emelkedett: 2005-ben újra meghaladta a küszöbértéket, 2009-ben pedig már a 80%-ot közelítette.

Az Európai Unió átlagában az adósság 61-63 százalék között ingadozott az évtized első hat évében, 2007-ben időlegesen a küszöb alá került, majd 2008-2009-ben a gazdasági és pénzügyi krízis következtében gyors ütemben, meghaladva a 70%-ot.

81. ÁBRA A munkaerőpiacról kilépők átlagéletkora, 2001-2008 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A várható élettartam hosszabbodása és az egészségi állapot javulása nem párosul hosszabb ideig tartó munkavégzéssel. A kormányzatok az idősebb munkavállalók munkaerőpiaci részvételének növelésével és meghosszabbításával próbálják enyhíteni az aktív munkavállalók számának csökkenéséből eredő hatásokat.

A munkaerőpiacról kilépők átlagéletkora megmutatja, hogy a munkavállalók átlagosan hány évesen hagyják el a munkaerőpiacot. Az EU az ezredfordulón 2010-es célértékként a 65 évet határozta meg, mint elvárt értéket.

Összehasonlítás, elemzés

Az EU27 tagországokban a munkaerőpiacról kilépők átlagéletkora növekszik ugyan, de lassabban, mint amilyen ütem a 2010-es célérték eléréséhez szükséges. A férfiak esetében az átlag 2001 és 2008 között 60,4-ről 62-re, míg a nők esetében 59,4-ről 60,8-ra emelkedett. Magyarországon a férfiak mutatója 2001 és 2005 között követte az EU-átlagot, a nőké azonban – jelentős kilengés mellett ugyan, de – jócskán elmaradt tőle (2005-ben 58,7 év).

NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÁS

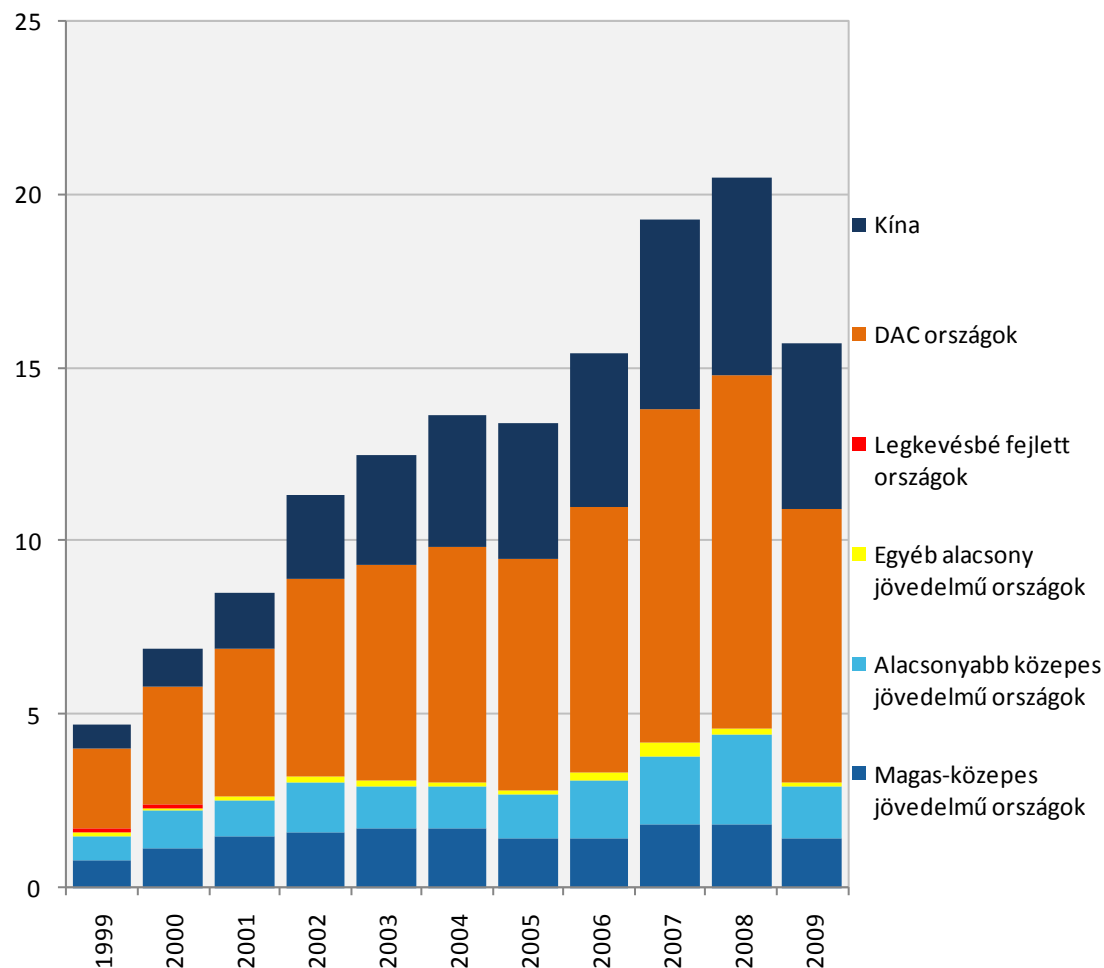
9. GLOBÁLIS PARTNERSÉG

9.1. GLOBÁLIS KERESKEDELEM

9.2. FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS TÁMOGATÁSI FORMÁI

9.3. TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ GAZDÁLKODÁS

82. ÁBRA A magyar gazdaság importigényessége ország csoportok szerint, 1999-2009 (milliárd euró)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az indikátor bemutatja hazánk termékbehozatalának alakulását milliárd euróban kifejezve.

A kategóriák értelmezéséhez: DAC (Development Assistance Committee – Fejlesztési Támogatási Bizottság) az OECD 22 tagországa; a fejlődő országok közül a legalacsonyabb szintet jelenti a „Legkevésbé fejlett országok” csoportja, míg a többi besorolást a GNI mutató nagysága dönti el: „Egyéb alacsony jövedelmű országok” (1 főre jutó GNI < 825 \$ 2004-ben), „Alacsonyabb közepes jövedelmű országok” (1 főre jutó GNI 826–3255 \$ 2004-ben), „Magas-közepes jövedelmű országok” (1 főre jutó GNI 3256–10065 \$ 2004-ben).

Összehasonlítás, elemzés

1996-tól a külföldi tőkével megalapított ipari vámszabad területi cégek exportcélú termelése folyamatos importbővülést eredményezett. Tizenkét év alatt majdnem meghatszorosodott az import euróban mért értéke (12 milliárd euróról 69 milliárd euróra növekedett).

Az 1990-es évek közepétől fokozódott a forgalom koncentrációja az EU-országok irányába. Az EU-n belül a legfontosabb kereskedelmi partnerünk 90-es évek végén és 2009-ben is – 23, illetve 27%-os részesedésével – Németország (DAC) volt. További nagy külkereskedelmi partnereink: Kína, Ausztria, Franciaország, Olaszország és Nagy-Britannia, amelyek közül a Kínából származó import növekedése a legdinamikusabb.

A korábbi igen jelentős külpiaci partnerünk volt (magas-közepes jövedelmű) Oroszország a 12–15%-os részesedésével, ám a fejlett országokból beérkező áruk arányának növekedésével, valamint az 1999. évi orosz válság hatására ez a piac beszűkült, és jelenleg mintegy 7% részarányt képvisel.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

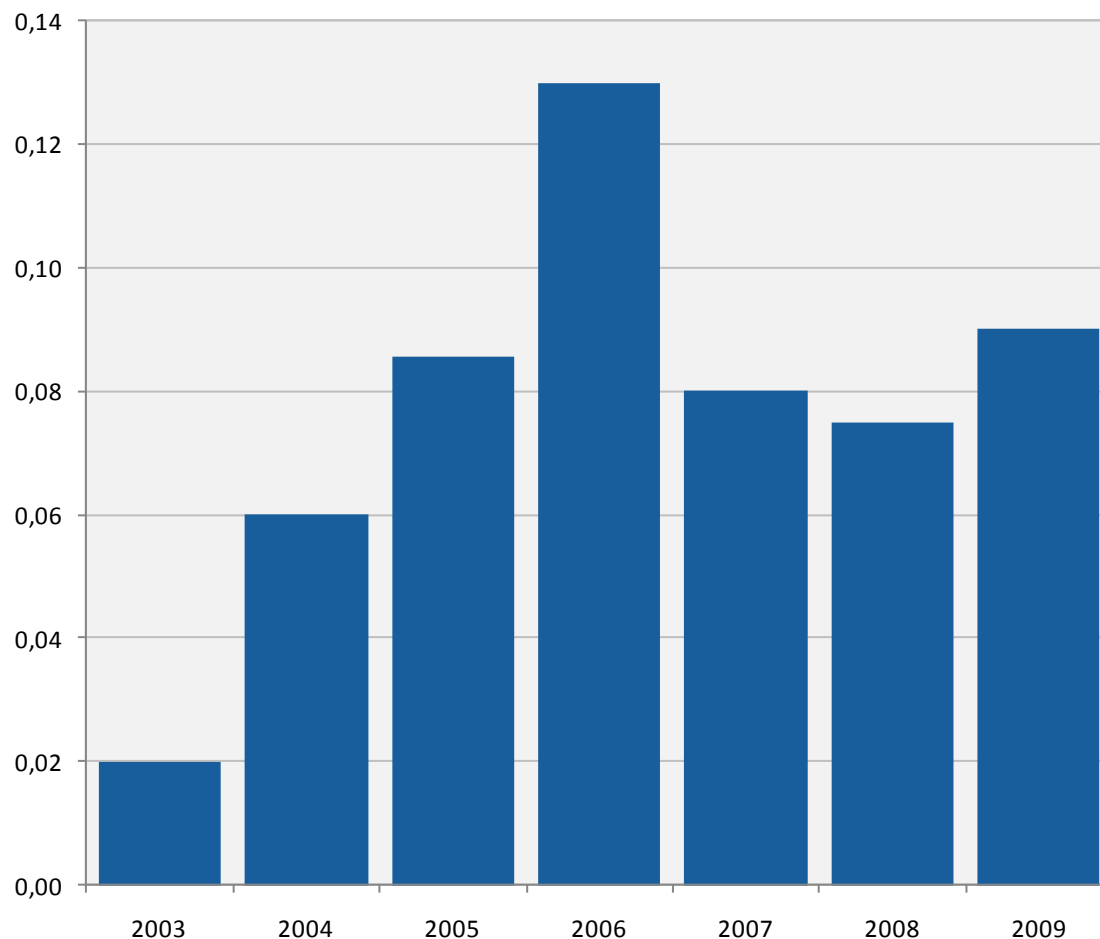
9. GLOBÁLIS PARTNERSÉG

9.1. GLOBÁLIS KERESKEDELEM

9.2. FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS TÁMOGATÁSI FORMÁI

9.3. TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ GAZDÁLKODÁS

83. ÁBRA Fejlesztési támogatáshoz (ODA) való hozzájárulás a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) arányában, 2003-2009 (%)

FORRÁS: OECD

Módszertan, definíció

Az EU a fejlesztési segélyek legfontosabb adományozójaként elkötelezte magát, hogy a fejlődő országok fenntartható fejlődését szolgáló hivatalos fejlesztési támogatás, ODA (Official Development Assistance) részarányát a bruttó nemzeti jövedelemhez (a GNI-hez) képest 2015-ig 0,7%-ra növeli, amit három lépcsőben: 2006-ig 0,39%-ot, 2010-ig 0,56%-ot elérve kívánják teljesíteni.

Összehasonlítás, elemzés

Az a tíz tagállam, amely az EU-hoz 2004-ben csatlakozott, nagyon alacsony bázisról indult, de a csatlakozás után két évvel már megduplázták az ODA összegét.

A 2007. évi költségvetési kiigazító lépések a támogatások nagyságára is kihatottak, majd 2009-ben az előző évekhez képest ismét kissé magasabb arányban (0,09%, ami 83,3 millió eurót jelent) járultunk hozzá az ODA támogatási alapjához.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÁS

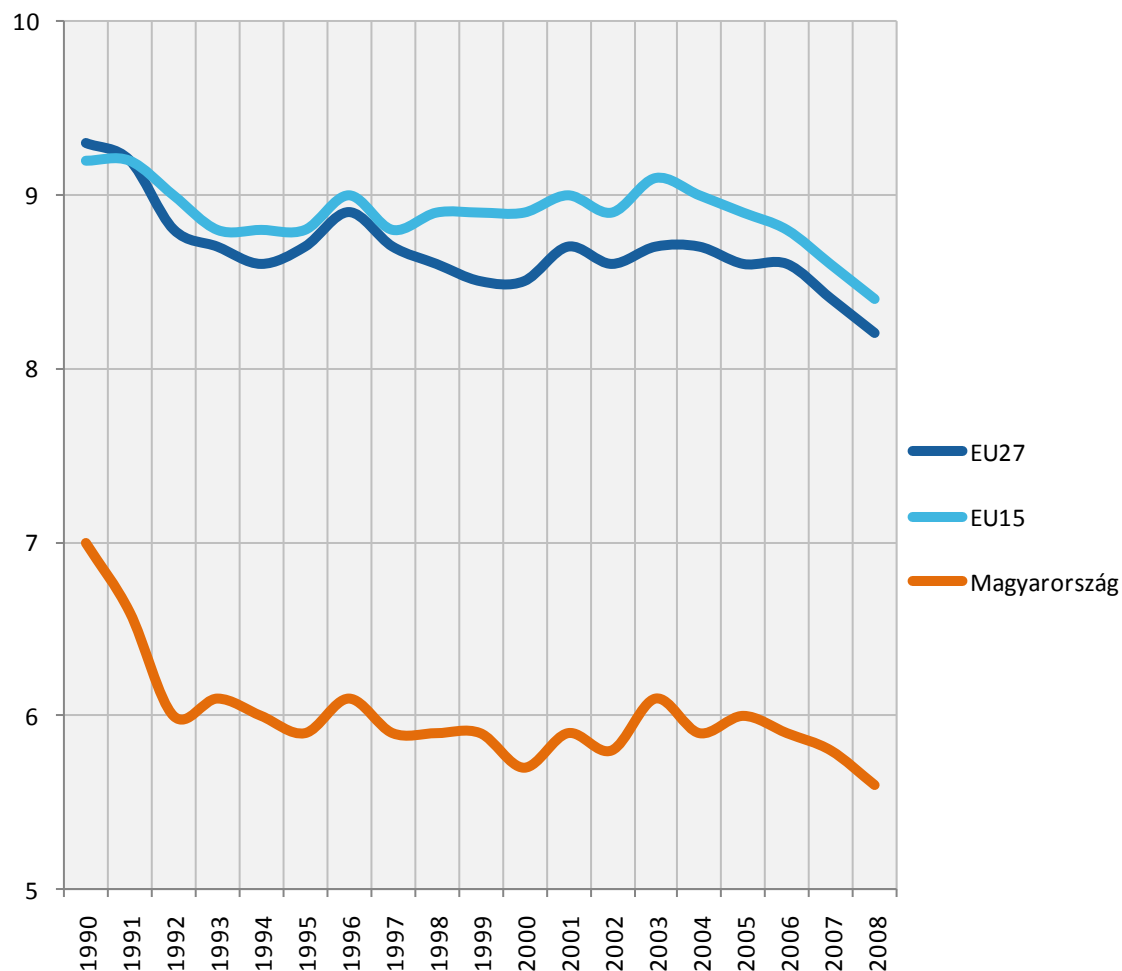
9. GLOBÁLIS PARTNERSÉG

9.1. GLOBÁLIS KERESKEDELEM

9.2. FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS TÁMOGATÁSI FORMÁI

9.3. TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKKAL VALÓ GAZDÁLKODÁS

84. ÁBRA Egy lakosra jutó szén-dioxid kibocsátás, 1990-2008 (tonna/fő)

FORRÁS: OECD

Módszertan, definíció

E mutató a nettó, azaz az emberi tevékenységből eredő összes szén-dioxid-kibocsátásnak az erdők szénmegkötésével csökkentett mennyiségét mutatja. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarország átlagos erdősültsége az 1990-2000 időszakot tekintve 18,5%, ennek szénmegkötőképessége az összkibocsátás 4-5%-át ellensúlyozza. Ezzel hazánk jelenleg Európa élmezőnyéhez tartozik.

Az európai éghajlat-változási program második szakasza keretében az Európai Bizottság és a tagállamok előtérbe helyezik az autók és a légi közlekedés tekintetében a kibocsátás csökkentésére irányuló költséghatékony lehetőségek szisztematikus kiaknázásával kapcsolatos lehetőségeket. Ezzel összefüggésben a szén-dioxid megkötését és tárolását a csökkentésre vonatkozó lehetőségként kell megvizsgálni.

A hazai stratégia ezzel összhangban a klímaváltozás témakörben (KL) az egyik legfontosabb cselekvési területnek (KL-5) a változó klimatikus körülményekre való felkészülés fontosságát jelöli meg, különösen a mező- és erdőgazdálkodásban. Ennek központi kérdése az ezeket a változásokat figyelembe vevő talajművelés (amelynek víztárazó és CO₂-elnyelő kapacitása jelentős), a kettős rendeltetésű vízrendszerek kialakítása és az erdőtelepítés.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

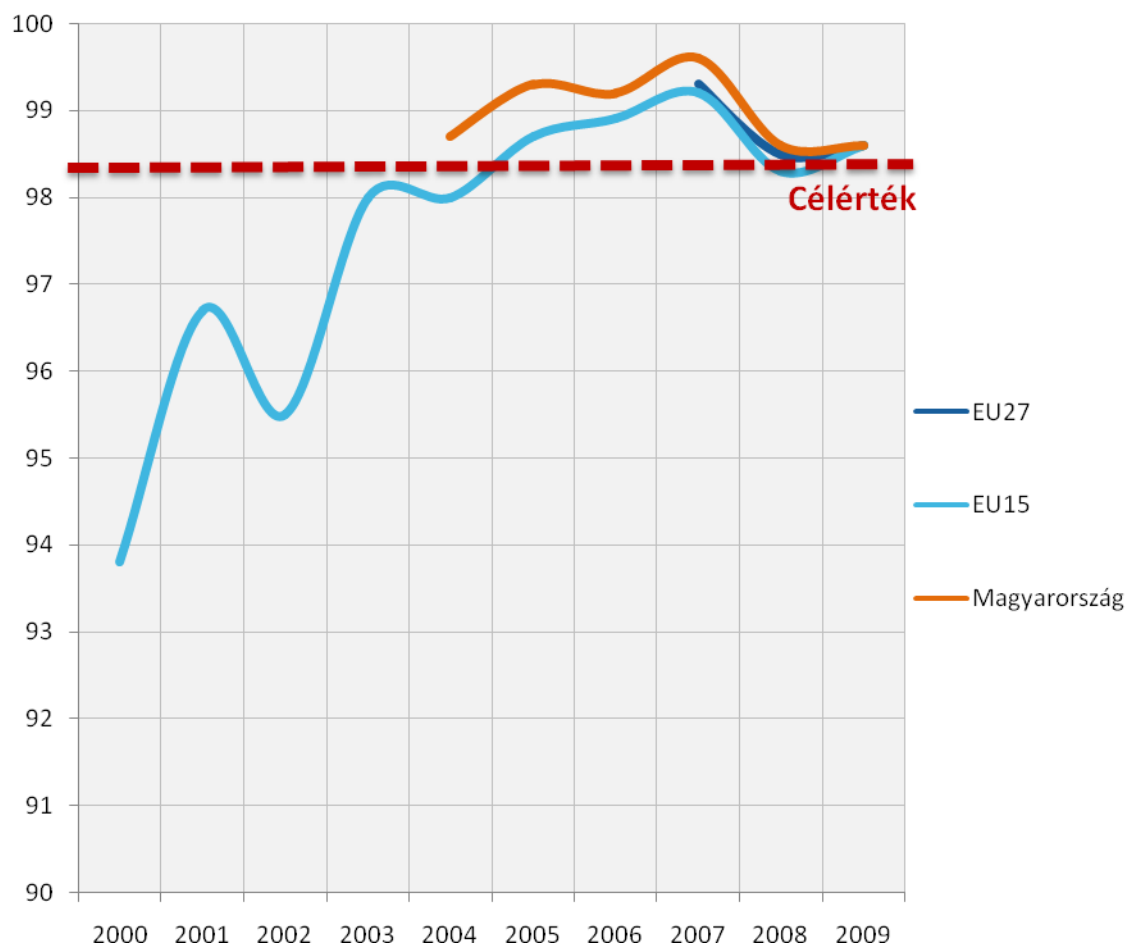
10. KORMÁNYZÁS ÉS KÖZÉLET

10.1. POLITIKAI KOHERENCIA ÉS A HATÉKONYSÁG

10.2. NYITOTTSÁG ÉS RÉSZVÉTEL

10.3. GAZDASÁGI ESZKÖZÖK

85. ÁBRA A közösségi jogszabályok alkalmazási aránya, 2000-2009 (%)

FORRÁS: EUROPEAN COMMISSION SERVICES

Módszertan, definíció

Ez az indikátor a közösségi irányelvek bevezetésére irányuló tagállami intézkedéseket vizsgálja: megadja a tagállami szinten végrehajtásra került irányelveknek az adott év valamennyi alkalmazandó irányelvekre vetített százalékos arányát. Az alkalmazandó irányelvekbe beletartozik minden olyan hatályos irányelv (amelyet nem helyeztek hatályon kívül), ami az adott ország nemzeti jogrendjébe történő átültetést tesz szükségessé (meghatározott határidőn belül vagy azt megelőzően), függetlenül attól, hogy a többi országban ezeknek az irányelveknek a végrehajtása megtörtént-e. Az indikátor célértéke 98,3%, vagyis a közösségi jogszabályok ilyen arányban kerüljenek alkalmazásra a tagországokban

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon a közösségi jogszabályok alkalmazási aránya EU-tagságunk kezdete óta meghaladja a célértéket, ugyanakkor az EU27 tagországok is teljesítik e kritériumot.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

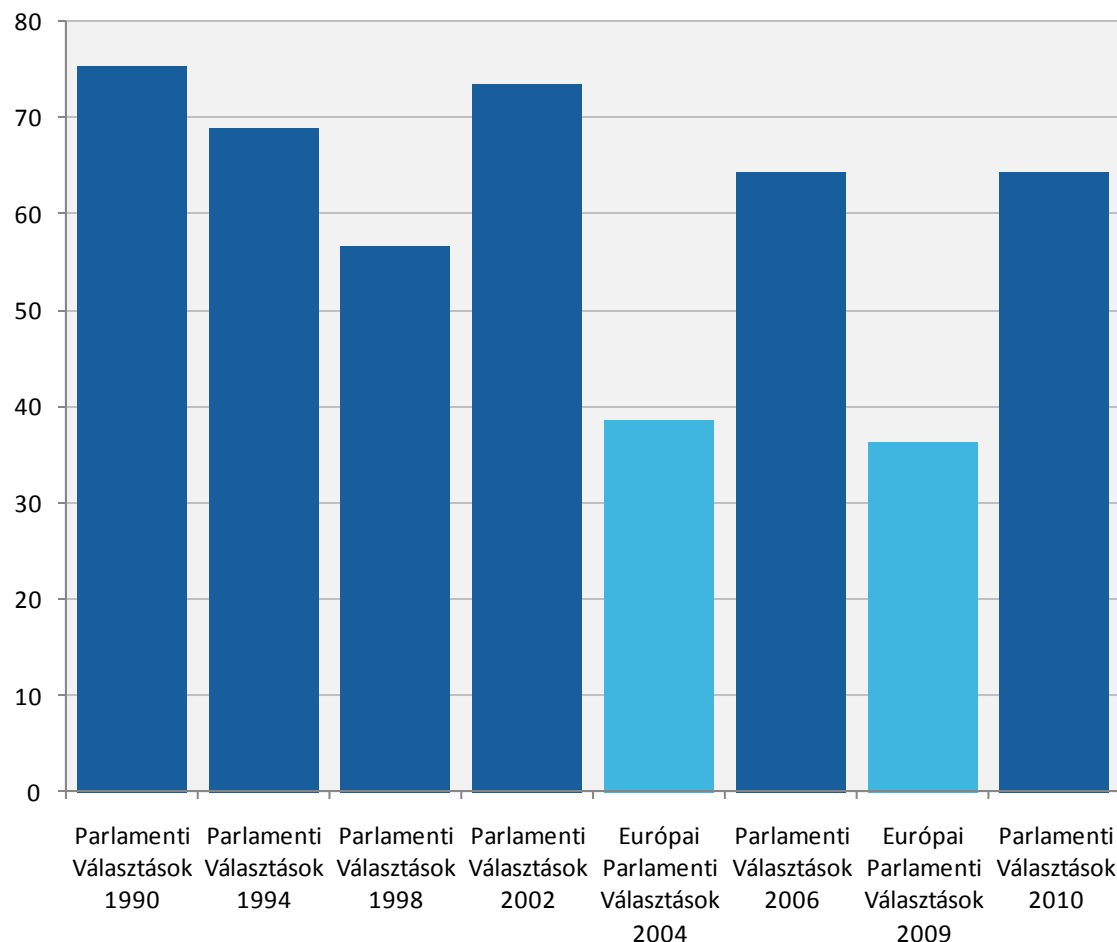
10. KORMÁNYZÁS ÉS KÖZÉLET

10.1. POLITIKAI KOHERENCIA ÉS A HATÉKONYSÁG

10.2. NYITOTTSÁG ÉS RÉSZVÉTEL

10.3. GAZDASÁGI ESZKÖZÖK

86. ÁBRA Részvételi arány a választásokon, 2000-2009 (%)

FORRÁS: International Institute for Democracy and Electoral Assistance

Módszertan, definíció

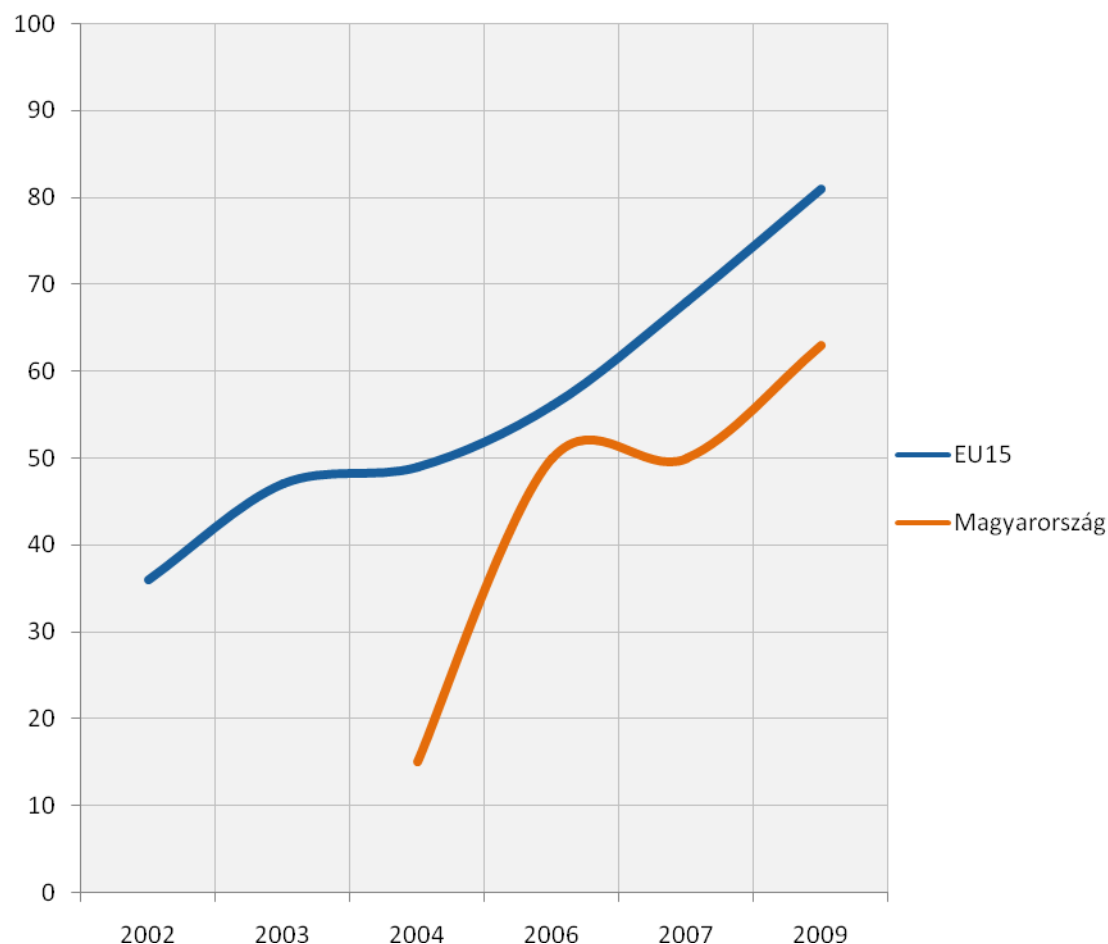
A mutató az országgyűlési és az EU-parlamenti választásokon résztvevők arányát mutatja a teljes szavazásra jogosult népességben belül.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon a rendszerváltás óta hat parlamenti választást tartottak. A legmagasabb részvételi arány 2002-ben volt, 73,5%-os. 50% alatti részvétel eddig egyszer fordult elő, az 1990-es választások 2. fordulójában.

A 2004. május 1-én csatlakozott 10 tagállam ugyanabban az évben küldhetett első alkalommal képviselőket az Európai Parlamentbe. A 2004-es EU-parlamenti választásokon Magyarországon a részvételi arány 38,5% volt, mely elmarad az EU25-ök átlagától (45,6%). 2009-ben ennél is kevesebben, a választásra jogosultak 36,3%-a voksolt.

87. ÁBRA E-kormányzás elérhetősége, 2002-2009 (a közösségi szolgáltatások arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

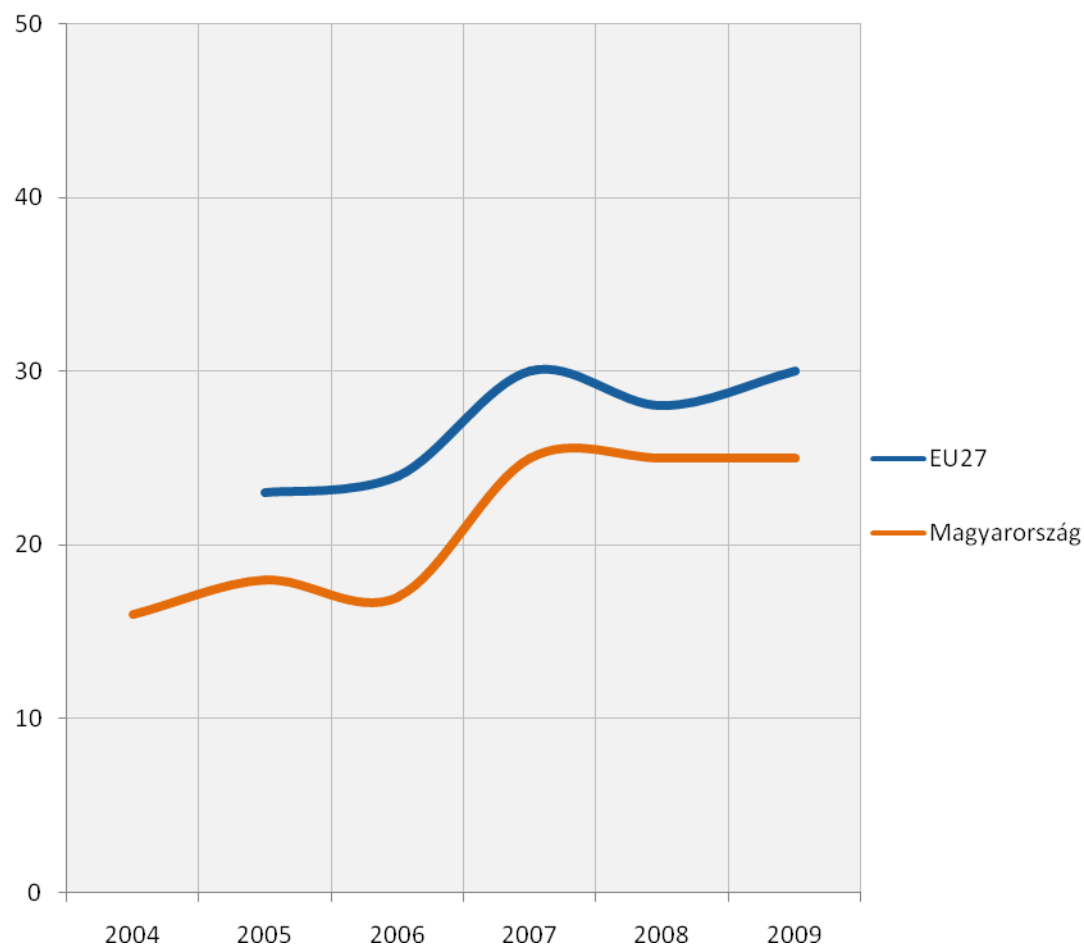
Az EU által kialakított definíció szerint az „eGovernance”, vagyis az e-kormányzás az információtechnológia, szervezeti változások, és új képességek kombinációjának felhasználását jelenti a közigazgatásban. Cél, javítani a közszolgáltatások színvonalán, megerősíteni a demokratikus folyamatokat és támogatni a közösségi célkitűzéseket.

A mutató kifejezi, hogy a közhivatali szolgáltatások hány százaléka érhető el a világhálón keresztül.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2009-ben a közhivatali szolgáltatásoknak már 63%-át el lehetett érni az interneten keresztül. 2004-ben ez arány még 15% volt. Az EU15 országokhoz mért lemaradásunk 5 év alatt, elsősorban a 2006-ban bekövetkezett lépéseknek köszönhetően 34-ről 18 százalékpontra csökkent.

88. ÁBRA E-kormányzás használata, 2002-2009 (a 16-74 éves korú lakosság arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az indikátor megadja, hogy a 16-74 éves korú lakosság hány százaléka használta az internetet a felmérést megelőző három hónapon belül közhivatalokkal történő kapcsolatfelvétel céljából (pl. internethasználat az alábbi célokkal: a közhivatalok weblapjának látogatása információszerzés céljából, nyomtatványok letöltése, kitöltött nyomtatványok visszaküldése).

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2009-ben a közhivatali szolgáltatásokat 16-74 éves korú lakosság egynegyede használta, míg 2004-ben 16% volt ez az arány. Az EU27 országokhoz mért lemaradásunk 2005 és 2009 között jelentősen nem változott, továbbra is 5 százalékponttal maradunk el az uniós átlagtól.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

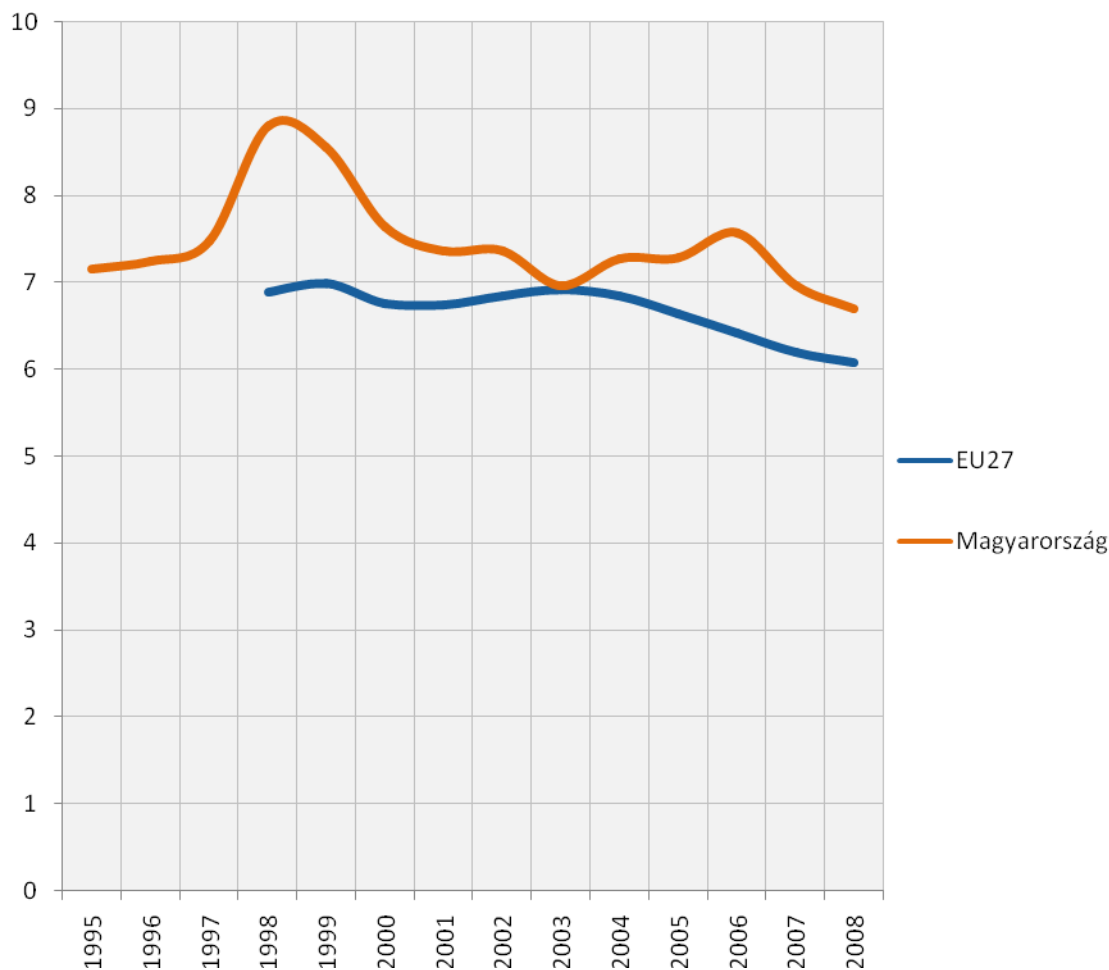
10. KORMÁNYZÁS ÉS KÖZÉLET

10.1. POLITIKAI KOHERENCIA ÉS A HATÉKONYSÁG

10.2. NYITOTTSÁG ÉS RÉSZVÉTEL

10.3. GAZDASÁGI ESZKÖZÖK

89. ÁBRA A környezeti adók aránya a teljes adózási rendszerben, 1995-2008 (%)

FORRÁS: EUROPEAN COMMISSION SERVICES

Módszertan, definíció

Az indikátor az összes, az OECD/Eurostat közös módszertana szerint környezeti adónak minősülő adófajta részarányát mutatja a teljes adózási rendszeren belül.

Az OECD és az Eurostat definíciója értelmében környezeti adóknak nevezzük azokat az adótípusokat, amelyek adóalapja olyan fizikai egység, melynek bizonyítottan negatív hatása van a környezetre. A környezettel összefüggő adófajta az alábbi négy csoport valamelyikébe sorolható: energiaadók, közlekedési/szállítási adók, szennyezési adók, erőforrásadók.

Az energiaadók alapját a különböző energiatermékek képezik, amelyeket például erőművekben, illetve közúti, légi stb. közlekedés során üzemanyagként használnak (így például a motorbenzin után fizetendő adó is ide, nem pedig a közlekedési adók közé tartozik). A közlekedési/szállítási adók közül Magyarországra a gépjárművek súlyadója a jellemző példa. A harmadik kategória, a szennyezési adók alapja a levegő- és vízszennyezés, a különféle szilárdhulladék- vagy zajkibocsátás. Az úgynevezett erőforrásadók pedig a különféle természeti erőforrások használata után fizetendők, hazánkban a vízkészletjárulék tartozik ebbe a csoportba.

Összehasonlítás, elemzés

A környezeti adók összes adóhoz viszonyított aránya Magyarországon 6,7% volt 2008-ban, mely arány az ezt megelőző tíz év tekintetében kisebb ingadozásokkal folyamatos csökkenést mutat, igaz minden évben meghaladta az EU27 országok átlagát. 2008-ban 0,6 százalékponttal volt magasabb a környezeti adók aránya a teljes adózási rendszerben, mint az uniós átlag.

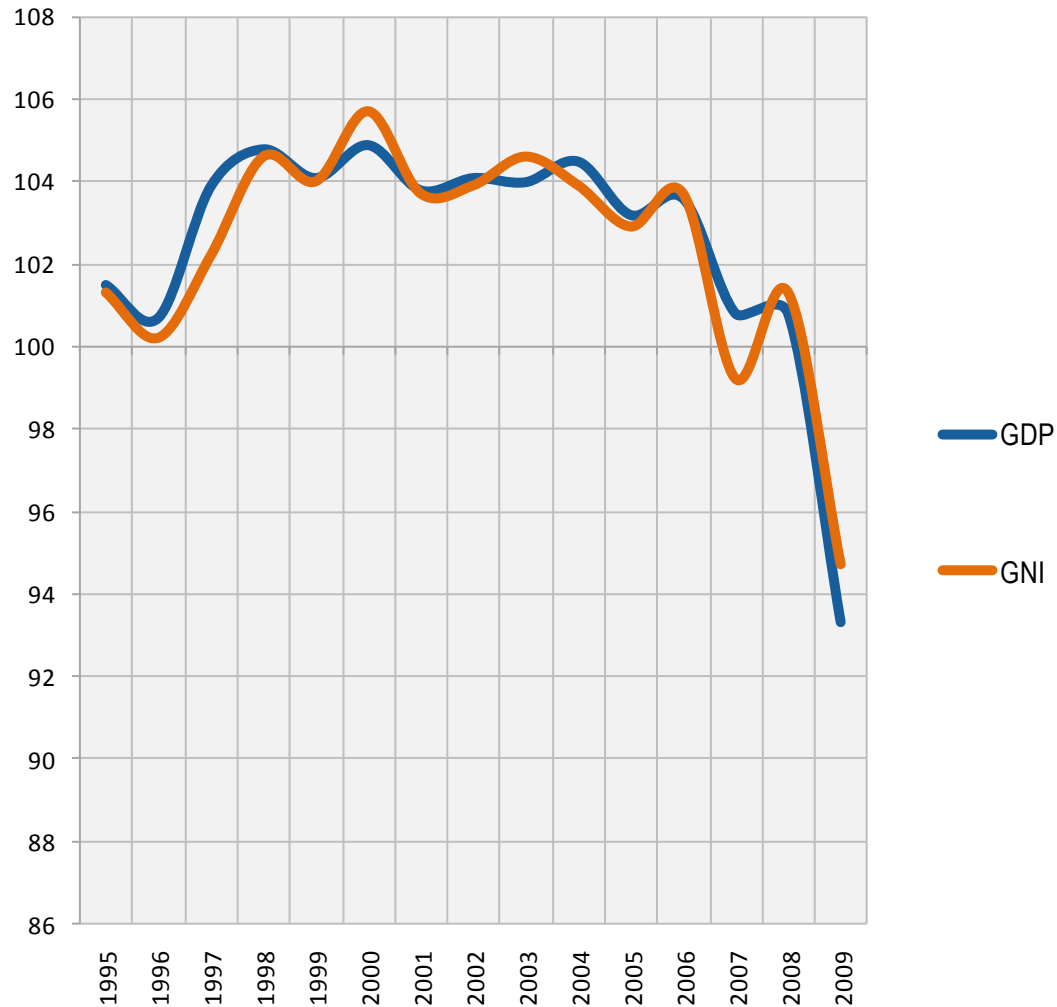
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

11. KOMPOZIT INDIKÁTOROK

11.1. GDP ALAPÚ MUTATÓ

11.2. ÚJ TÍPUSÚ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS INDIKÁTOROK

90. ÁBRA A Bruttó hazai termék (GDP) és a Bruttó nemzeti jövedelem (GNI) kapcsolata, 1995-2009 (volumenindex, előző év = 100)

FORRÁS: KSH

Módszertan, definíció

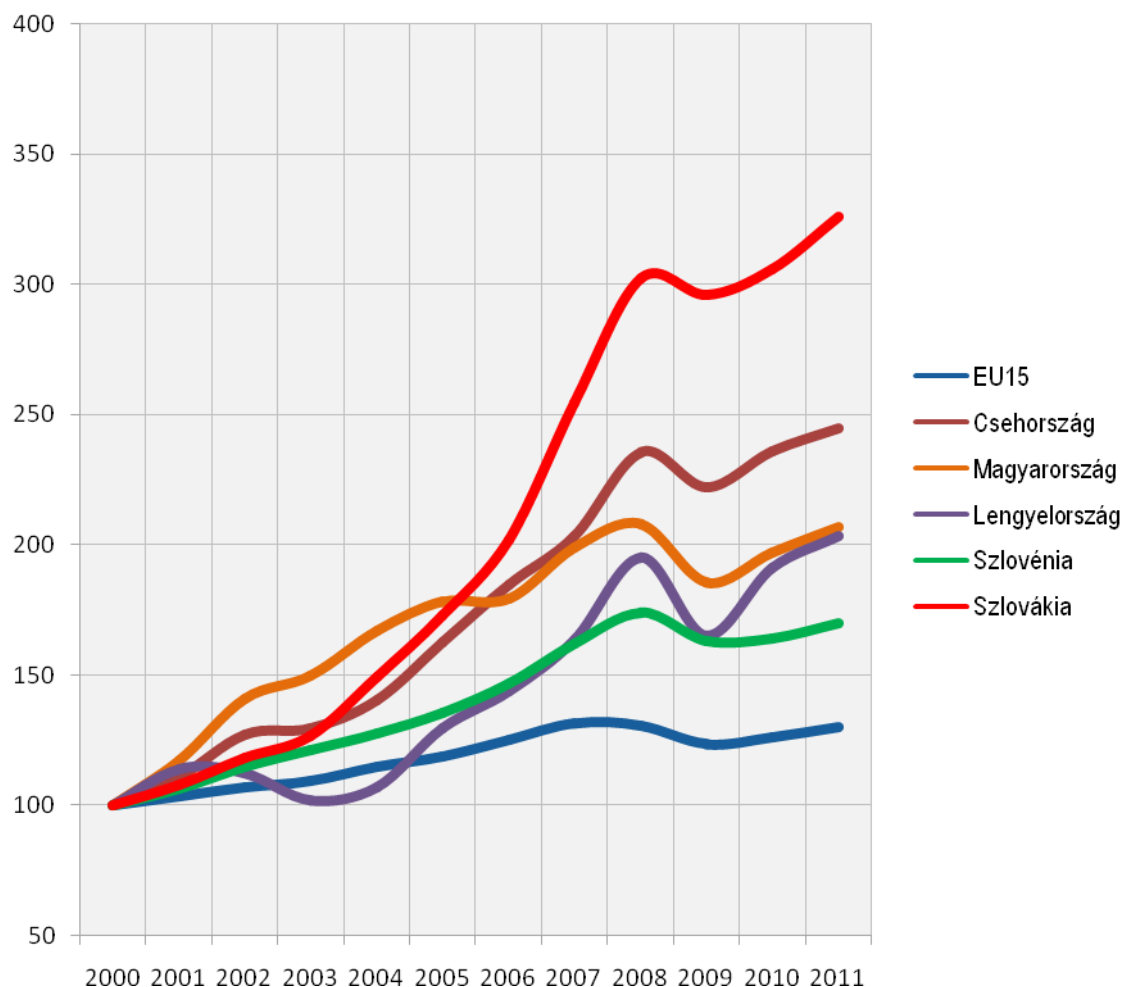
A GNI (Gross National Income), a nemzetgazdaság állampolgári (belföldiek) által az adott évben realizált összes, bel- és külföldről szerzett nettó jövedelme, azaz a GDP és a külföldi forrásokból származó nettó jövedelem összegének felel meg.

Összehasonlítás, elemzés

A GNI GDP-től való eltérésének döntő hányada a tőkéhez kapcsolódik: a közvetlen befektetés nyomán profit, a hitelek után pedig kamat üti a tőketulajdonos markát. Az, hogy a GDP és a GNI közötti rés emelkedő tendenciát mutat Magyarország esetében, bizonyos fokig természetes jelenségről van szó.

A GNI mutató a vizsgált időszakban átlagosan 8 százalékos eltérést mutatott a GDP-től, csupán azt jelzi, hogy milyen magas a külföldi tőke aránya ez utóbbin belül. A 2008-ban mintegy 63 milliárd dollárt meghaladó működőtőke-állomány mellett az ennél is nagyobb külső adósságállomány jövedelme áll a kettő között, amely ilyen megközelítésben nem is számít soknak. Ha azt vesszük, hogy a kettő együttesen bőven meghaladja a GDP-t, a külföldiek által elért nyereség nem is nevezhető kiemelkedőnek. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy a GNI-ban nincs számításba véve a külföldiek teljes pénzkivitele.

91. ÁBRA Nettó nemzeti jövedelem (NNI), 2000-2011* (folyó áron számítva, 2000=1000)

FORRÁS: EUROPEAN COMMISSION AMECO, *EC FORECAST

Módszertan, definíció

Az NNI (Net National Income), a nemzetgazdaság állampolgárai (belföldiek) által az adott évben realizált összes, bel- és külföldről szerzett nettó jövedelme, azaz a GDP és a külföldi forrásokból származó nettó jövedelem összegének felel meg. Az NNI azaz a nettó nemzeti jövedelem mutató a GNI mutató nettó párja, amely az amortizációt nem tartalmazza.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarország nettó nemzeti jövedelme 2000 és 2008 között több mint kétszeresére emelkedett, az összehasonlításba volt visegrádi négyek és Szlovénia mutatóihoz mérten kb. átlagosan. Magyarország növekedési üteme inkább a 2000-es évek első felében volt kiugró a kormányzatok expanzív jövedelempolitikájának köszönhetően (béremelések, infrastrukturális beruházások, lakástámogatási rendszer bővítése stb. együttes és többszöri alkalmazása). Az évtized második felében a cseh és a szlovák mutató már jóval dinamikusabb emelkedést ért el a magyarnál.

Az EU15 tagországok növekedése elmarad ugyan a magyartól, az uniós NNI emelkedése ugyanakkor sokkal magasabb bázison következett be.

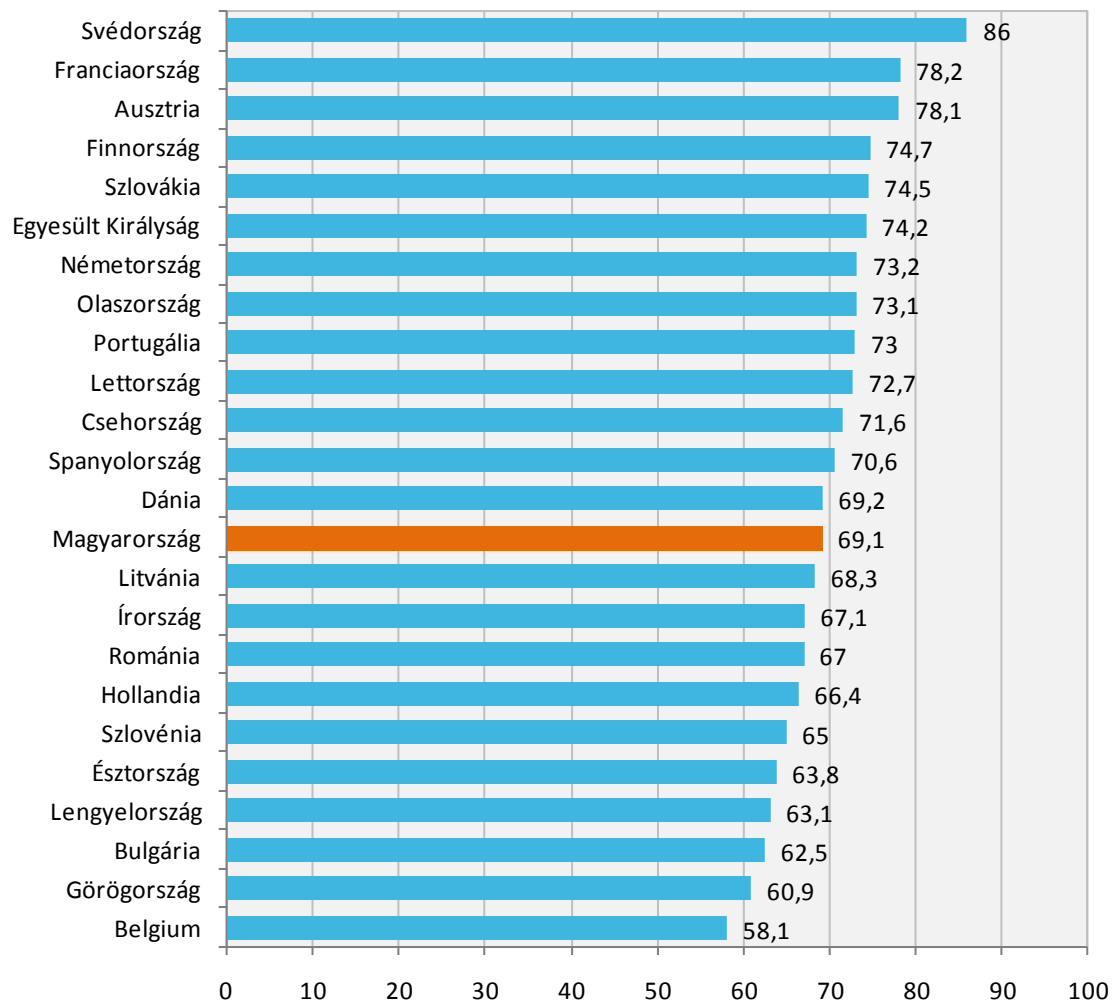
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

11. KOMPOZIT INDIKÁTOROK

11.1. GDP ALAPÚ MUTATÓ

11.2. ÚJ TÍPUSÚ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS INDIKÁTOROK

92. ÁBRA Környezeti Teljesítmény Index, 2010 (EPI)

FORRÁS: YALE UNIVERSITY, <http://epi.yale.edu>

Módszertan, definíció

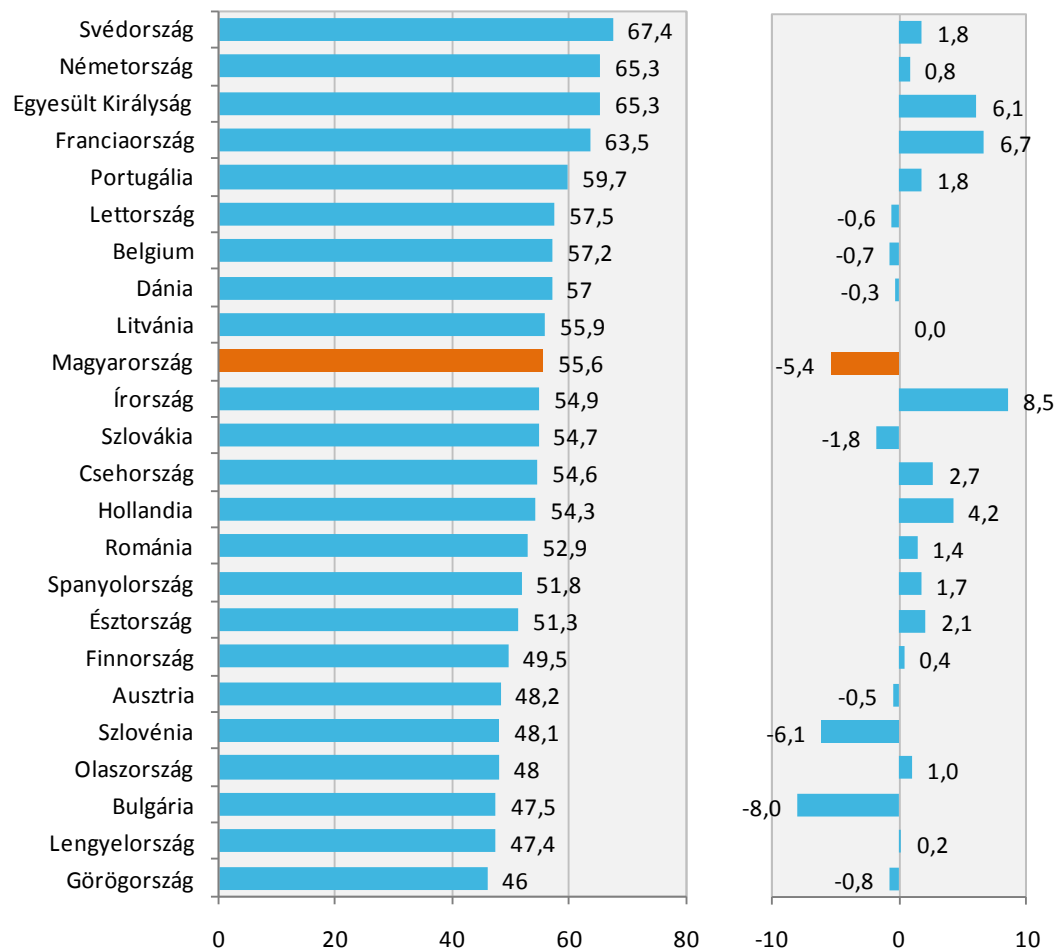
Az EPI index az ESI (Environmental Sustainability Index – Környezetvédelmi Fenntarthatósági Index) örököse, amit a Yale és a Columbia Egyetem kutatói hoztak létre az EU kutatóival közösen. A 2010-es index összesen 163 országot csoportosít 25 teljesítmény indikátor alapján, amelyeket 10 kategóriába sorolnak lefedve a környezetvédelmet, a közegészségügyet és az ökoszisztéma egészségét is. Ezen indikátorok mutatják meg, hogy a kormányok mennyire állnak közel ahhoz, hogy egy átfogó környezetvédelmi intézkedéscsomagot hozzanak létre.

Az indikátorok tehát két nagy csoportba sorolhatók (ökoszisztéma egészségi fokozata, illetve a környezetvédelmi egészség szintje). Ezen belül megtalálhatók többek között a klímaváltozás mértéke és az emisszió, a mezőgazdasági víz- és vegyszerhasználat, a halászat mértéke, az erdőborítottság és növekedési üteme, víz minőségi és mennyiségi indikátorok, légszennyezés, illetve az utóbbiak hatása az egészségre. Ezeket az értékeket összegezve kapjuk meg az országok ranglistáját és össz- és rész teljesítményüket is.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarország – folyamatos javulást felmutatva – 2008-ban még a 23. helyezette volt az országgrangsornak, addig környezeti teljesítménye 2010-ben a 33. helyre volt elegendő. (Ez az EU tagok között a középmezőnyt, a 14. helyet jelenti.) Míg az egészségügyi helyzetünk, elsősorban a vízhasználatunk egészségügyi szempontból maximum pontot ért el, addig a vizes környezet és az élőhelymegőrzési pontok igencsak elmaradnak az átlagtól.

93. ÁBRA Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató, 2010; illetve 2008-2010 közötti változása (CCPI)

FORRÁS: GERMANWATCH, <http://www.germanwatch.org/klima/ccpi.htm>

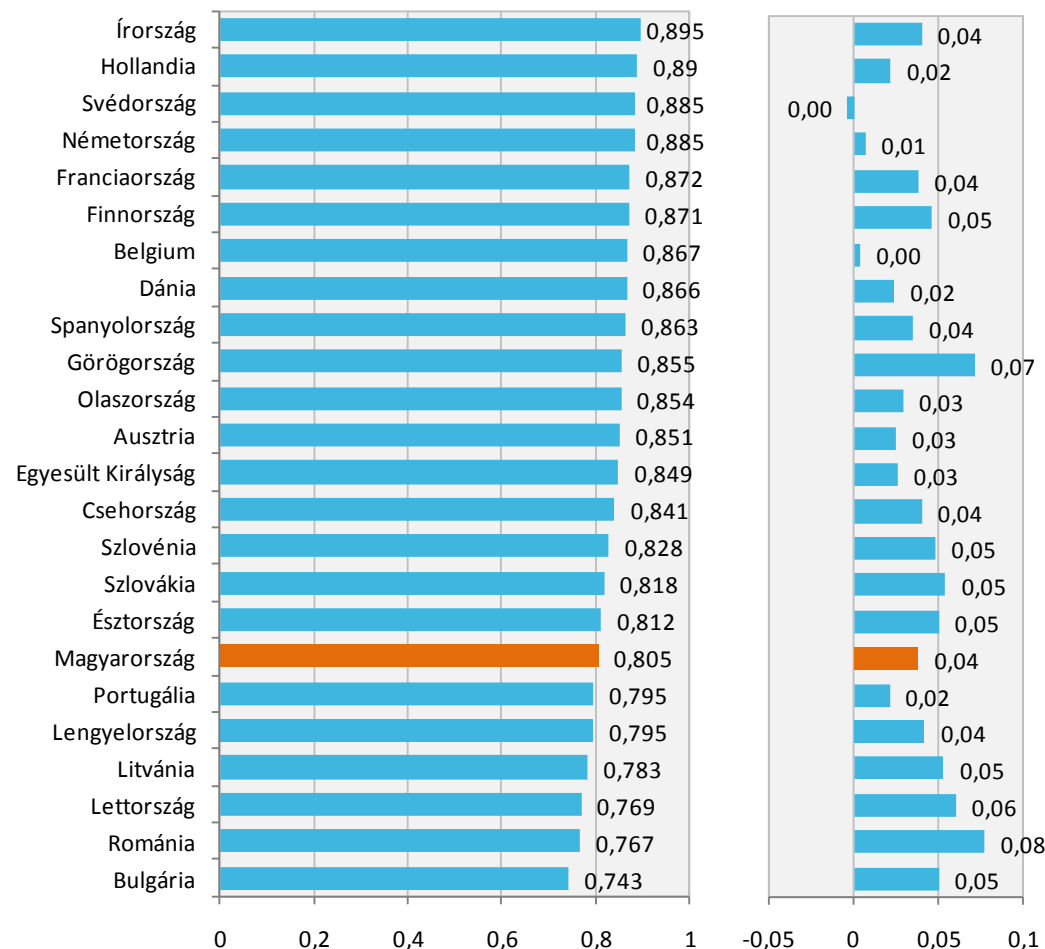
Módszertan, definíció

Az Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató (Climate Change Performance Index) az egyik legújabb indikátor a nemzetközi éghajlat-politika hatékonyságának mérésére. Az index egységes szempontok alapján értékeli és hasonlítja össze 56 ország klímavédelmi teljesítményét, azokat, amelyek energiatermelésből származó szén-dioxid kibocsátást több mint 90%-ért felelősek. A mutató 50%-ban a szektoronkénti szén-dioxid kibocsátási trendeket, 30%-ban ezek fajlagos értékeit (GDP-re, főre, egységnyi energiára), valamint 20%-ban nemzeti és nemzetközi szintű kormányzati vállalások objektív (konkrét intézkedések stb.) és némileg szubjektív (pl. kérdőíves felmérések) értékelését is tartalmazza.

Összehasonlítás, elemzés

2010-ben a lista első három helye üresen maradt, ugyanis az értékelés szerint egyik ország sem teszi meg a szükséges éghajlatvédelmi lépéseket. A negyedik helyet kapta így Svédország, míg Magyarország az 57 államot tartalmazó listából a 10. helyet foglalja el (így 13. helyezett). A még mindig kedvezőnek mondható helyezésre azonban Magyarország visszaesett, mivel 2008-ban még az EU tagok közül a harmadik, az 57-es listán pedig a hatodik volt.

94. ÁBRA Emberi Fejlődés Indexe, 2010; illetve 2000-2010 közötti változása (HDI)

FORRÁS: UN Human Development Report, <http://hdr.undp.org/en/>

Módszertan, definíció

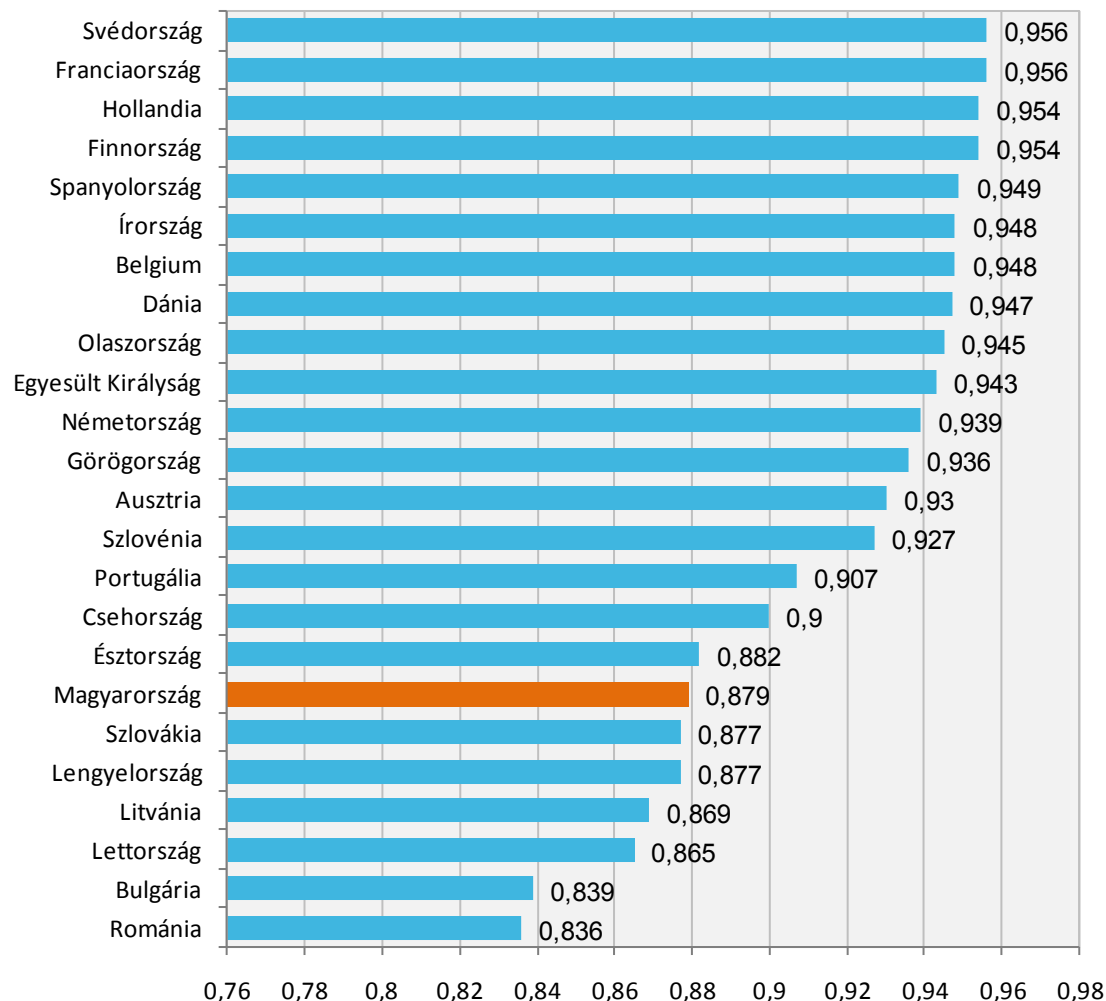
Az emberi fejlődés koncepciójának kidolgozói világosan kifejtik azon nézetüket, mely szerint a gazdasági output növekedése szükséges, de nem elégséges feltétele, valójában csak egy lehetséges eszköze a társadalmi jólét javításának. Az egyes politikai döntések célszerűsége éppen annak alapján minősíthető, hogy azok milyen mértékben járulnak hozzá a gazdasági növekedésből eredő többleterőforrások méltányos elosztásához, és ezáltal az emberi fejlődés növeléséhez. Nyilvánvaló ugyanis, hogy ha egy ország többletjövedelmét például honvédelmi kiadásokra, presztízsjavak vásárlására vagy egy szűk elit csoport szükségleteinek magasabb szintű kielégítésére költi, akkor a nemzeti jövedelem emelkedése nem von maga után társadalmi szintű jólétnövekedést.

Az átfogó, három komponensből álló összetett index (Human Development Index – HDI) az egy főre jutó reál-GDP vásárlóerő-paritáson vett értéke, a születéskor várható élettartam, a kombinált bruttó beiskolázási arány és a felnőtt írni-olvasni tudás mérőszámának kombinációjával méri az egyes országok „emberi jólétének” szintjét.

Összehasonlítás, elemzés

Az uniós összehasonlításban Magyarország a 18. helyet érte le az ENSZ legfrissebb értékelése alapján, ezzel európai viszonylatban az átlagnál alacsonyabb szintet érünk el. A mutató értékének 2000 és 2010 közötti kedvező alakulása is legfeljebb átlagosnak tekinthető a többi uniós, valamint a környező országokkal összehasonlítva.

95. ÁBRA Nemenkénti Fejlettségi Index, 2007 (GDI)

FORRÁS: UN Human Development Report, <http://hdr.undp.org/en/>

Módszertan, definíció

Az 1995-ben keletkezett, jelenleg 177 országra nézve elérhető, az UNDP által közölt Nemenkénti Fejlettségi Index (Gender-related development index – GDI) az Emberi Fejlődés Indexében (Human Development Index – HDI) alkalmazott három alapmutató segítségével számolható: születéskor várható átlagos élettartamok nemek szerinti különbsége, az írástudás és az iskolai oktatásban való részvétel különbsége, valamint a nemek szerint bontott keresetek különbsége.

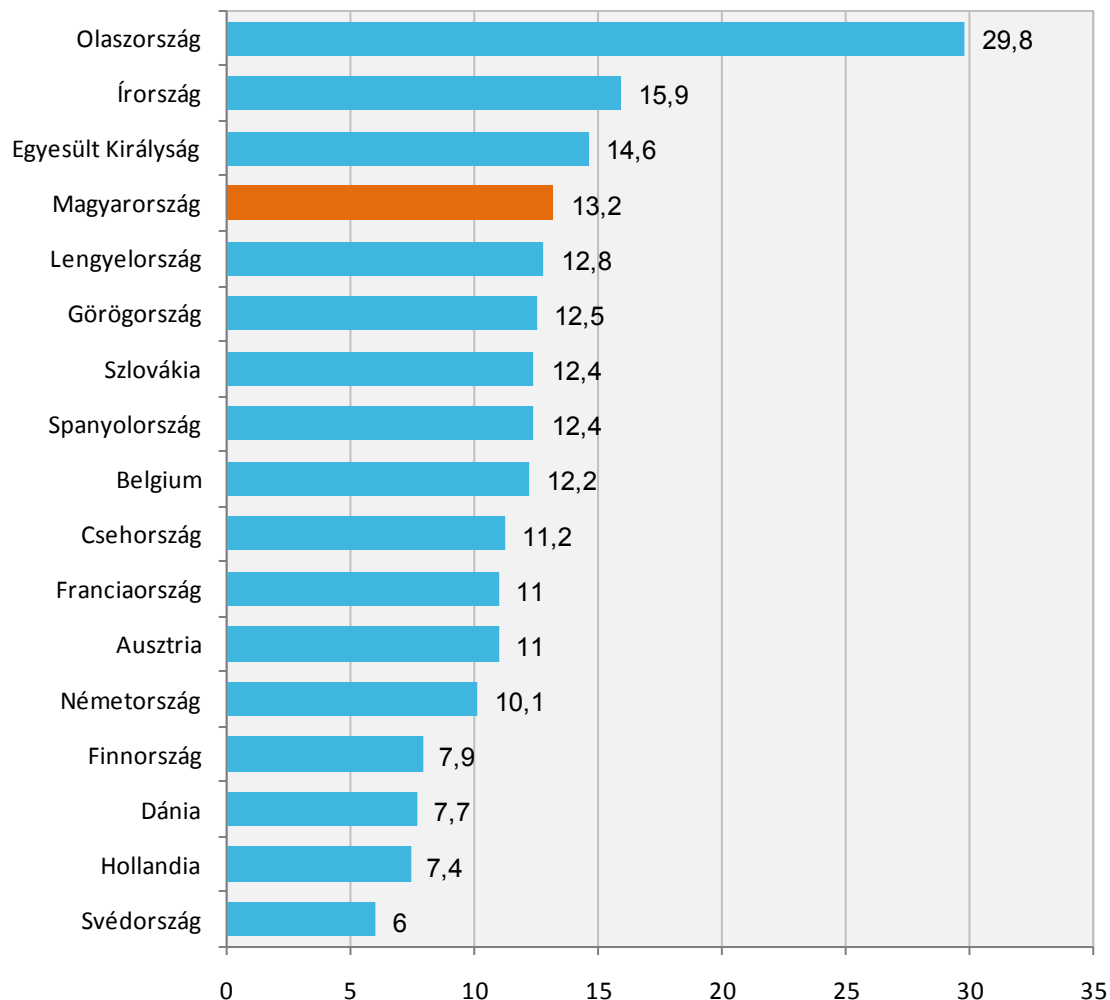
A mutató értéke minél közelebb áll az 1-hez, annál kisebb a különbség a nemek között a vizsgált indikátorok tekintetében.

Összehasonlítás, elemzés

Az EU tagok között Magyarország – a HDI-hez hasonlóan – a 18. helyet éri el a nemek szerinti különbségeket kiemelő fejlettségi mutató tekintetében.

A mutató alapján Magyarországon – uniós összehasonlításban – a női szerepeket konzervatívabban megítélő gondolkodás és ezt tükröző társadalmi-gazdasági (kereseti különbségek, inaktívak, gyerekekkel otthon maradó nők aránya stb.) folyamatok figyelhetők meg.

96. ÁBRA Szegénységi index, 2007 (HPI)

FORRÁS: UN Human Development Report, <http://hdr.undp.org/en/>

Módszertan, definíció

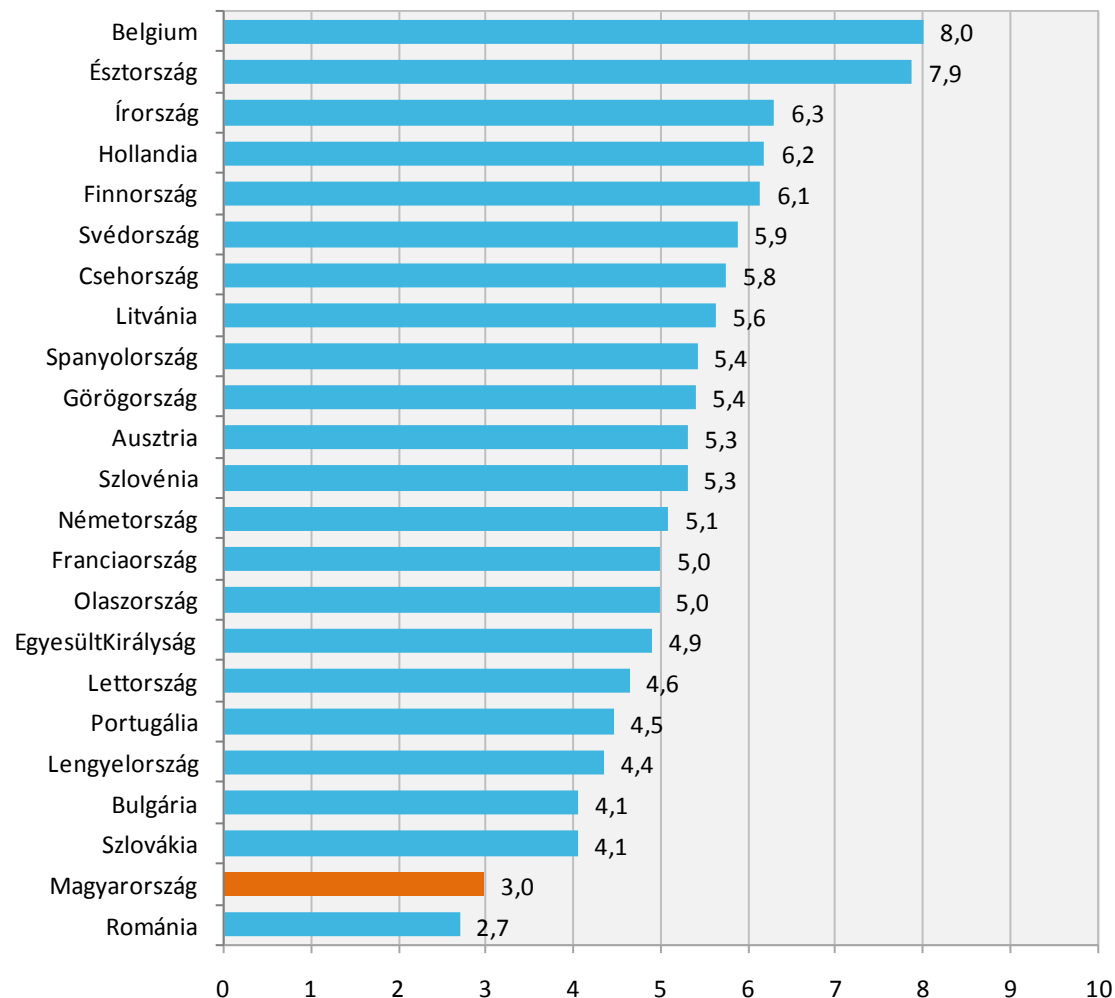
Míg az előzőekben bemutatott indikátorok a fejlődés, a haladás jelzésére szolgálnak, addig a HPI inkább a „kudarok” mérőszáma. Kétfelé lehet bontani a HPI számítását, ezek alapján megkülönböztetünk HPI-1et a fejlődő országok számára és aHPI-2-t a fejlett, iparosodott országok számára.

A HPI-2 számításakor figyelembe vett változók: a 60 éves kor előtti elhalálozás, a felnőttkori használható képzettség aránya; a szegénységi küszöb alatt élők aránya és a tartós munkanélküliség aránya. A mutató érték annál jobb minél közelebb van a nullához.

Összehasonlítás, elemzés

A 2007. évi adatok alapján – azon fejlett, iparosodott országokkal összehasonlítva, ahol számítják ezt az indikátort – Magyarország átlag alatti mutatóval rendelkezik. A számított érték a közép-kelet európai országokkal való összehasonlításban is a gyengébben „teljesítő” államok között szerepel.

97. ÁBRA Ökológiai lábnyom, 2007 (gha/fő)

FORRÁS: WWF, http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/2010_lpr/

Módszertan, definíció

Az Ökológiai lábnyom (Ecological Footprint – EFP) azt fejezi ki, hogy adott technológiai fejlettség mellett egy emberi társadalomnak milyen mennyiségű földre és vízre van szüksége önmaga fenntartásához és a megtermelt hulladék elnyeléséhez.

A ökológiai lábnyom tehát az a terület, ami károsodás nélkül meg tudja termelni az aktuális életvitelünkhöz szükséges javaikat (élelem, energia stb.). Az átlagos egy főre eső ökológiai lábnyom 2,2 hektár, 2,5-szer nagyobb, mint 1961-ben. Összehasonlításképpen: a Földön 11,3 milliárd hektár biológiailag aktív föld- és tengerfelület van, valamint 6,1 milliárd ember, arányuk alapján minden emberre csak 1,8 hektár jut.

Összehasonlítás, elemzés

Az átlagos ökológiai lábnyom 1986-ban találkozott utoljára a bolygó biológiailag aktív terület nagyságával, azaz akkor volt még fenntartható méretű.

Magyarország az 55. a WWF (World Wildlife Fund) 152 országra kiterjedő számításai alapján. A hazánkra számított érték gyakorlatilag a világlátnak felel meg, és csökkenést mutat az elmúlt évek adatai alapján (2006: 3,55).

Az uniós országok között Magyarország – Romániát követően – a második legkedvezőbb értékkel rendelkezik.

HAZAI KITEKINTÉS

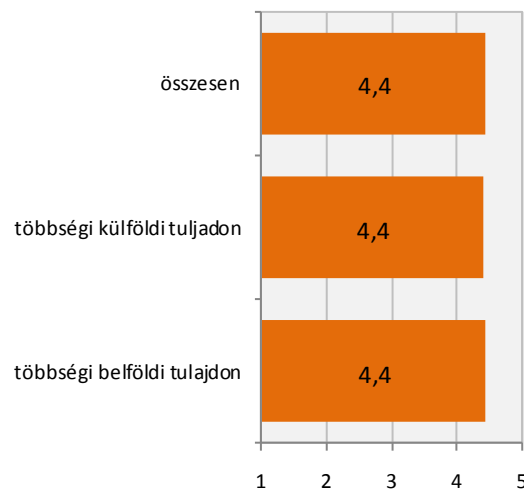
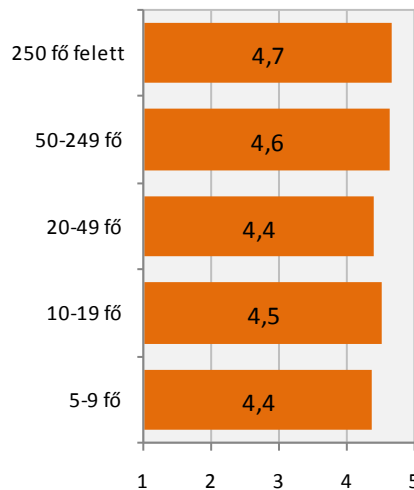
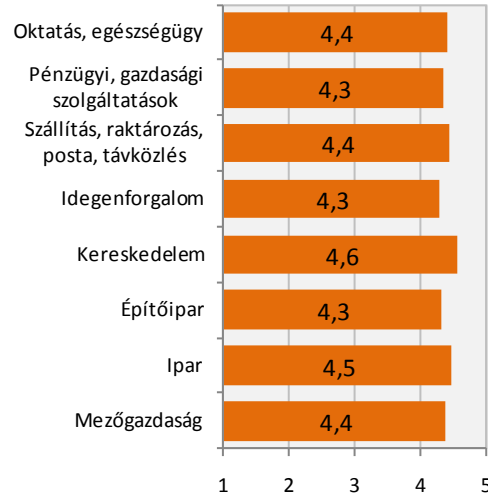
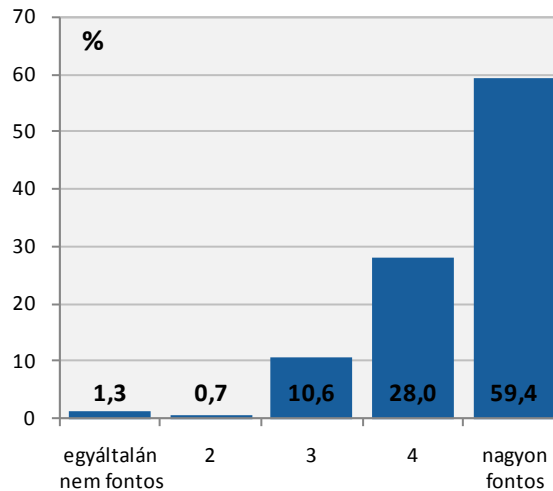
12. ÜZLETI SZFÉRA

12.1. TUDATOSSÁG

12.2. RÁFORDÍTÁSOK

12.3. CÉLOK

98. ÁBRA Az Önök cége számára mennyire fontos – a jogszabályi megfeleléseken és az esetleges profitérdeken túlmutatóan – a környezet védelme? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége számára mennyire fontos – a jogszabályi megfeleléseken és az esetleges profitérdeken túlmutatóan – a környezet védelme! 1 – 2 – 3 – 4 – 5”.

A minta elemszáma 1003 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,12\%$.

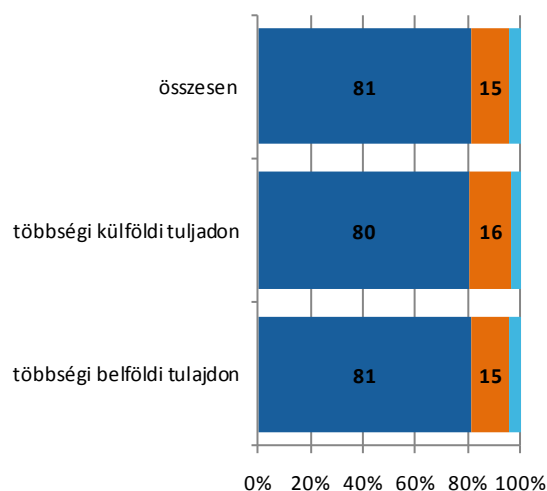
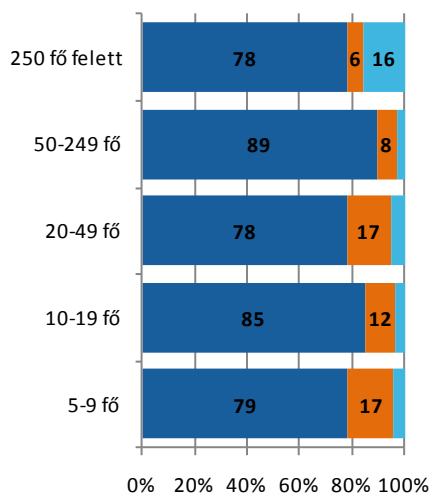
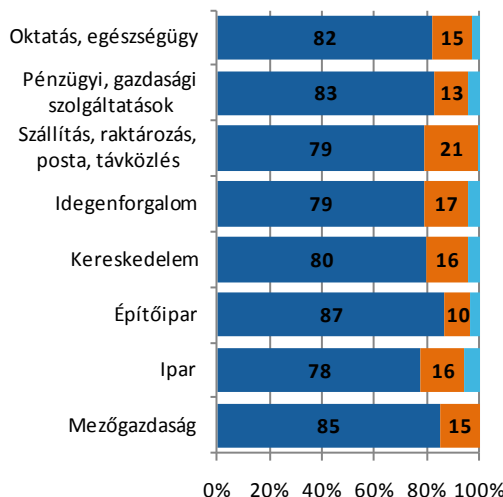
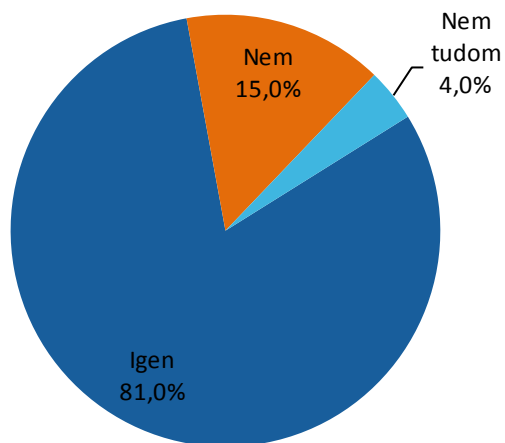
Összehasonlítás, elemzés

A vállalati szektor környezeti érzékenysége, tudatossága mutatkozik meg a kérdésre adott válaszokban. Feltételezhető, hogy a vállalatok a ténylegesnél kedvezőbb képet igyekeznek mutatni tevékenységükről, részben társadalmi elvárásoknak megfelelően ezzel, még akkor is, ha a jelen felmérésben anonimitásuk biztosított.

Ezzel együtt is, a megoszlás és az átlagok összességében nagyon kedvezőnek mutatják az 5 fő feletti vállalkozások környezeti érzékenységét. Közel 60%-uk nagyon fontosnak, de további 28%-uk is fontosnak tartja a környezet védelmét, ami mögött – a feltett kérdés alapján – nem jogszabályi megfelelések vagy esetleges profitérdekek állnak, hanem pl. a felelősségvállalás.

A klasszifikációs vizsgálat eredménye alapján szignifikáns eltérés az ágazati és méretkategóriák között adódik: az Ipar, a Kereskedelem és a Szállítás, raktározás, posta, távközlés ágazatok átlagai magasabbak a többi szektorétól, valamint az 50 fő feletti cégeké a kisebb vállalkozásokétól.

99. ÁBRA Az Önök cége az iparági átlaghoz képest környezettudatosabb, a környezeti problémák iránt érzékenyebb-e? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Ön véleménye szerint az Önök cége az iparági átlaghoz képest környezettudatosabb, a környezeti problémák iránt érzékenyebb-e? Igen; Nem; Nem tudom”.

A minta elemszáma 962 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,19\%$.

Összehasonlítás, elemzés

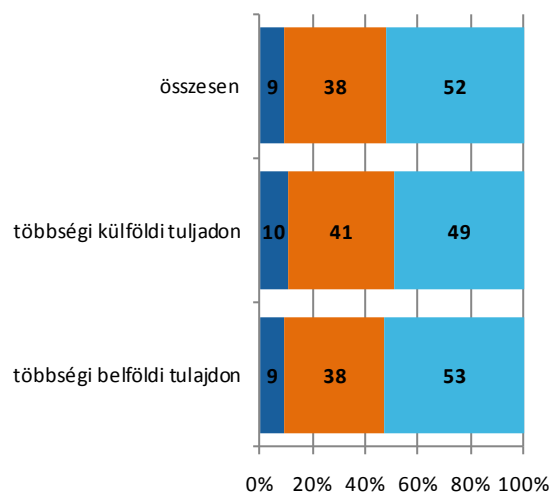
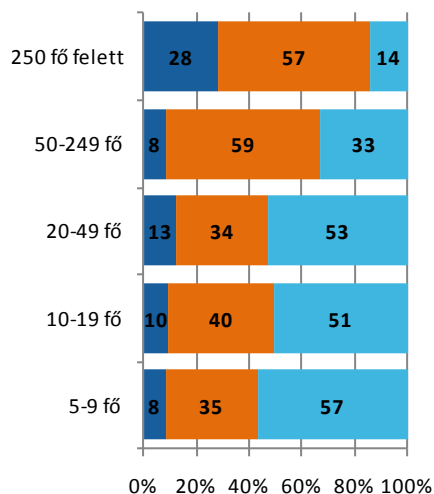
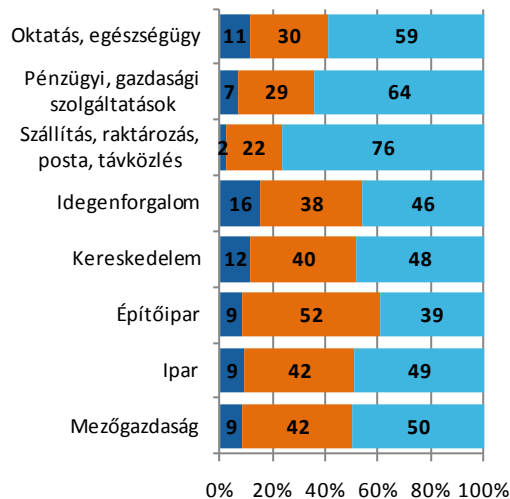
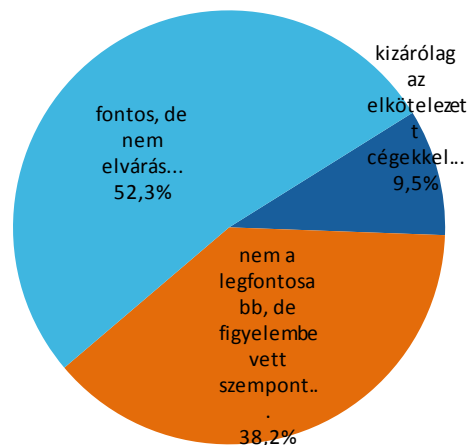
A környezeti tudatosság egy másik aspektusa az, amikor a cégek saját teljesítményüket a versenytársaikéhoz mérik.

Összességében 5-től 4 vállalkozás úgy véli, hogy a környezeti problémák iránti felelősségtudata, érzékenysége a versenytársakról feltételezetténél magasabb.

Azaz a vállalkozások többsége nem objektíven ítéli meg saját környezeti elkötelezettségét az (ágazati) átlaghoz képest, így vagy az előbbit magasra, és/vagy az utóbbit a ténylegeshez képest alacsonyra értékeli.

Az ágazati és létszám-kategóriák szerinti bontásban láthatóak különbségek, de ezek nem szignifikánsak.

100. ÁBRA Az Önök cégére az alábbiak közül melyik állítás igaz a leginkább? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, jelölje meg, hogy az Önök cégére az alábbiak közül melyik állítás igaz a leginkább! Kizárólag a környezetvédelem iránt elkötelezett (pl. környezeti tanúsítvánnyal rendelkező) cégekkel lépünk üzleti (partneri, beszállítói) kapcsolatba. – Az üzleti partnerek kiválasztása során az adott cég környezetvédelem iránti elkötelezettsége nem a legfontosabb, de figyelembe vett szempont. – Cégünk számára ugyan fontos a környezet védelme, de üzleti partnereinkkel szemben ez elvárásként sosem jelenik meg.”

A minta elemszáma 1003 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,12\%$.

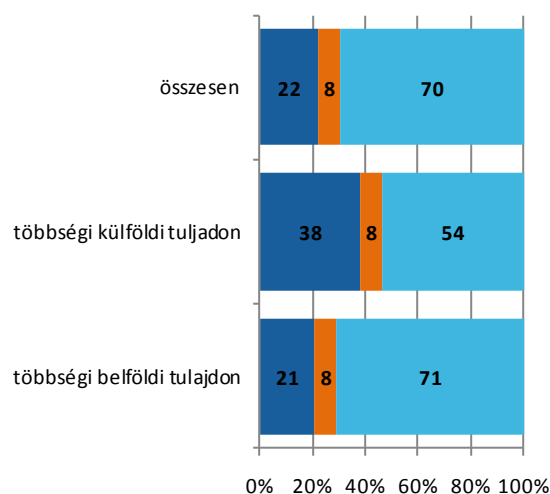
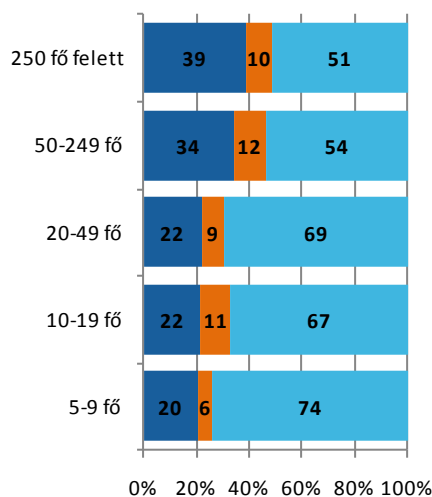
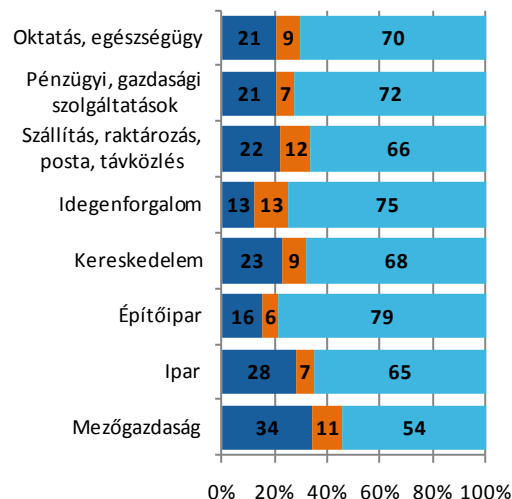
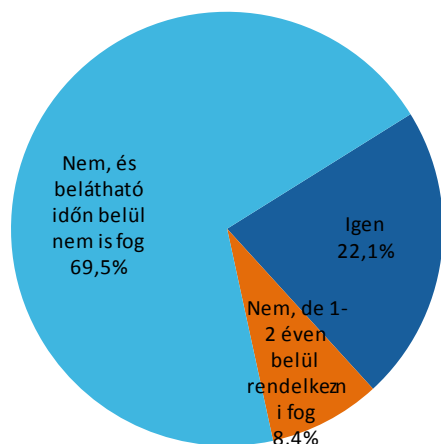
Összehasonlítás, elemzés

Míg az előző két esetben a környezet-tudatossággal kapcsolatban általános, kevésbé „megfogható” kérdést tettünk fel a vállalati vezetőknek, addig jelen esetben objektívebb válaszokat feltételezõ, konkrét kérdéssel fordultunk feléjük.

A vállalkozások több mint felénél a partnerek irányába gyakorlatilag elvárásként sem jelenik a környezetvédelem iránti elkötelezettség. A cégek 38%-a figyelembe veszi ugyan a környezeti szempontokat a partnerkapcsolataikban, de ez „nem a legfontosabb” szempont. A leginkább elkötelezett cégek alkotját azt a közel 10%-ot, akik – azt állítják magukról, hogy – kizárólag olyan cégekkel létesítenek partneri kapcsolatot, ahol a környezetvédelem kiemelt fontosságú.

Ebben a tekintetben a legnagyobb az elkötelezett cégek aránya a Szállítás, raktározás, posta, távközlés, és szignifikánsan magasabb az 50 fő feletti cégek körében.

101. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e a tevékenységünkre jogszabályban előírt Legjobb Elérhető Technikával (BAT)? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége rendelkezik-e a tevékenységünkre jogszabályban előírt Legjobb Elérhető Technikával (Best Available Techniques – BAT)? Igen; Nem, de 1-2 éven belül rendelkezni fog; Nem, és belátható időn belül nem is fog.”

A minta elemszáma 1003 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,12\%$.

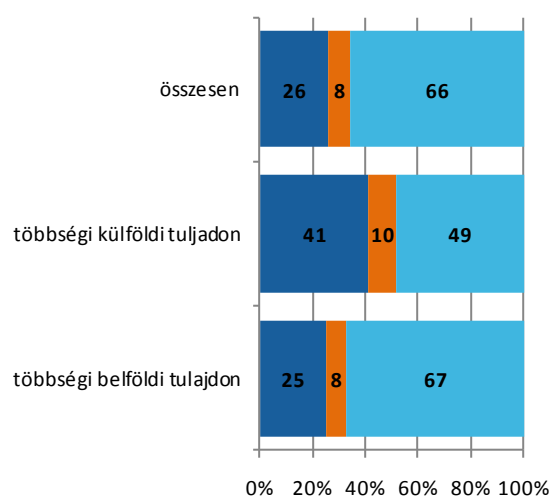
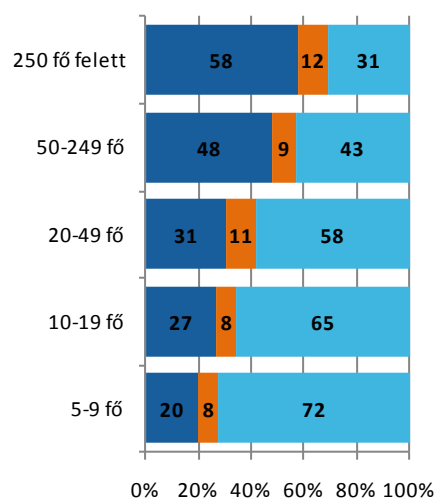
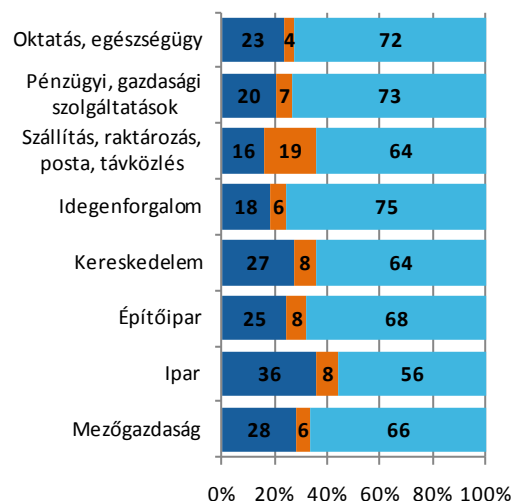
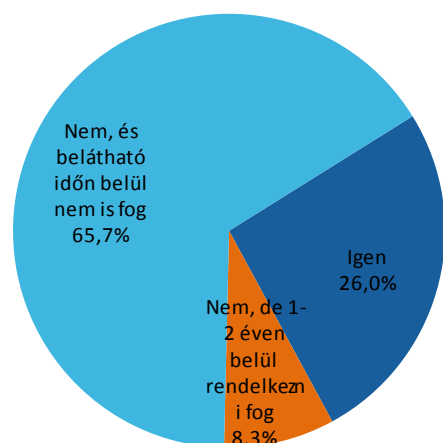
A Legjobb Elérhető Technológia mindazon technikák, beleértve a technológiát, a tervezést, karbantartást, üzemeltetést és felszámolást, amelyek elfogadható műszaki és gazdasági feltételek mellett gyakorlatban alkalmazhatóak, és a leghatékonyabbak a környezet egészének magas szintű védelme szempontjából.

Összehasonlítás, elemzés

Ezen a téren elsősorban az ipari, energetikai és mezőgazdasági tevékenységekre, a 314/2001. (XII.25.) Korm.rendeletben előírt ágazatokra vonatkoznak kötelezettségek. Az 5 fő feletti vállalkozások mintegy 70%-a nem rendelkezik BAT-tal. 8% körüli azok aránya, akik belátható időn belül rendelkeznek majd, míg – meglehetősen nagy arányban – 22%-uk azt állítja magukról, hogy BAT-ot alkalmaznak.

Az ágazatok között nincs szignifikáns különbség, ugyanakkor a létszám szerinti bontás esetében ismét 50 főnél választható kettő a vállalati minta. A tulajdoni aránya szerinti eltérések szintén a méretbeli különbségekre vezethetők vissza.

102. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e környezetvédelmi irányítási rendszerrel (ISO 14001, EMAS, egyéb saját)? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége rendelkezik-e környezetvédelmi irányítási rendszerrel (ISO 14001, EMAS, egyéb saját)? Igen; Nem, de 1-2 éven belül rendelkezni fog; Nem, és belátható időn belül nem is fog.”

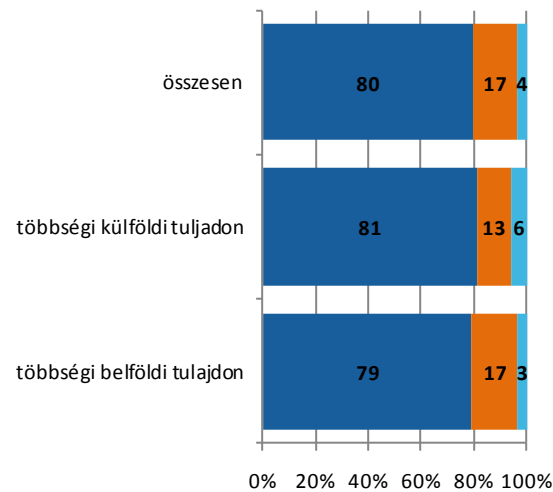
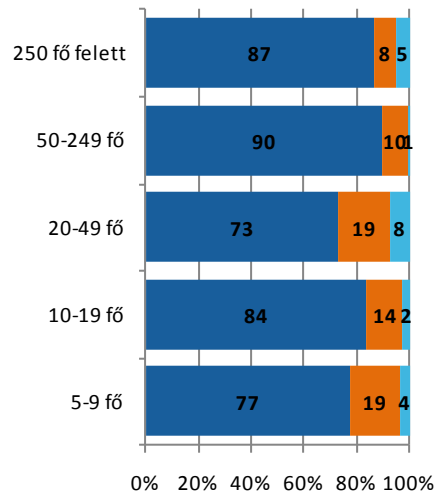
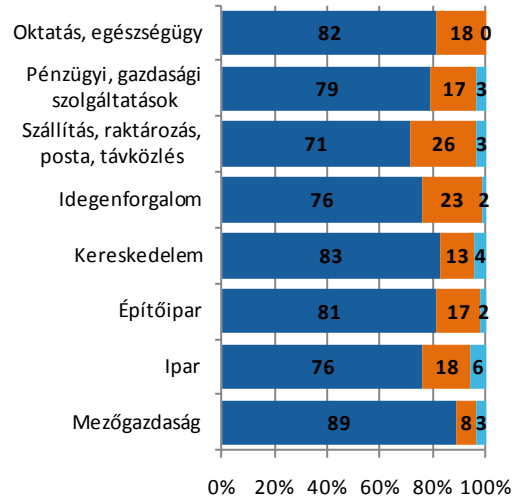
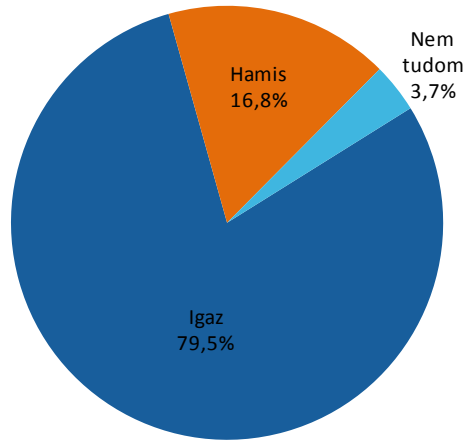
A minta elemszáma 1003 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,12\%$.

A környezetvédelmi irányítási rendszer olyan önkéntesen alkalmazható eszköz, amely felerősíti és segíti a szervezet környezetvédelmi feladatainak végrehajtását, a környezetszennyezés megelőzését és csökkentését, a környezetterhelés nyomon követését, biztosítja a jogszabályok és hatósági elvárások teljesítését, növeli az érintettek környezettudatosságát.

Összehasonlítás, elemzés

A vállalkozások kétharmada nem rendelkezik semmilyen környezetvédelmi irányítási rendszerrel. Ezek megfelelő működtetését igazoló tanúsítványok meglétéhez ugyanakkor a nagyobb termelő vállalatok esetében már üzleti érdekeltség is kötődik. Így a vállalati mérettel arányosan és főként az ipari, mezőgazdasági tevékenységet végző cégek esetében egyre nő a környezetvédelmi irányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások aránya. A többségében külföldi tulajdonú cégek körében – a vállalati méretből adódó különbségeken túl – a külföldi üzleti kultúrában hamarabb megjelenő környezeti felelősségvállalás is szerepet játszik abban, hogy a „hazai” cégeknél jobban terjedt el esetükben az ilyen típusú rendszerek alkalmazása.

103. ÁBRA Cégünk üzletfilozófiájának meghatározó eleme a környezet védelmére való törekvés, a társadalmi felelősségvállalás. (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, jelezze, hogy a következő állítások igazak-e az Önök cégére! (I – igaz, H – hamis, NT – nem tudom) 1) Cégünk üzletfilozófiájának meghatározó eleme a környezet védelmére való törekvés, a társadalmi felelősségvállalás.”

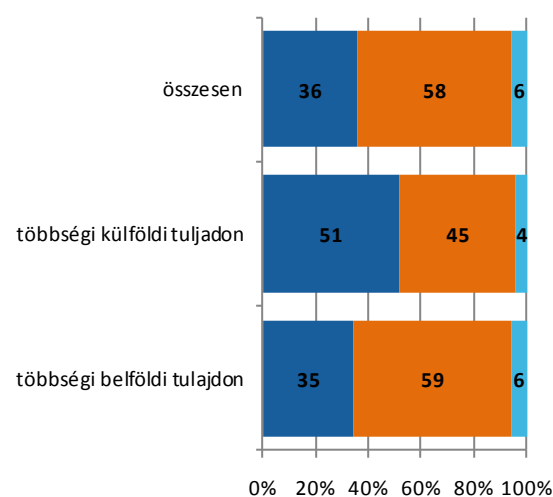
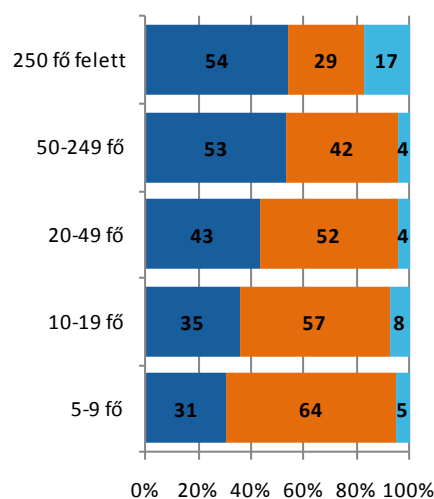
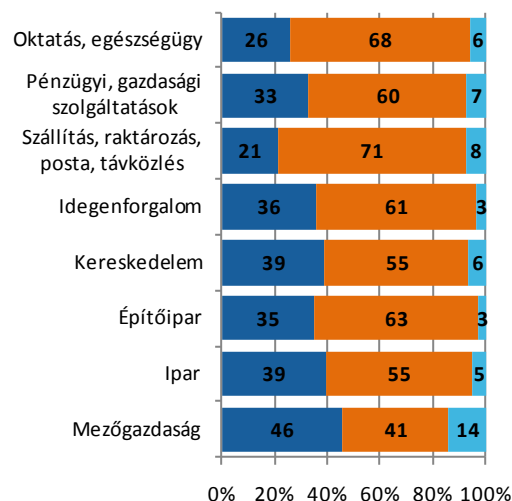
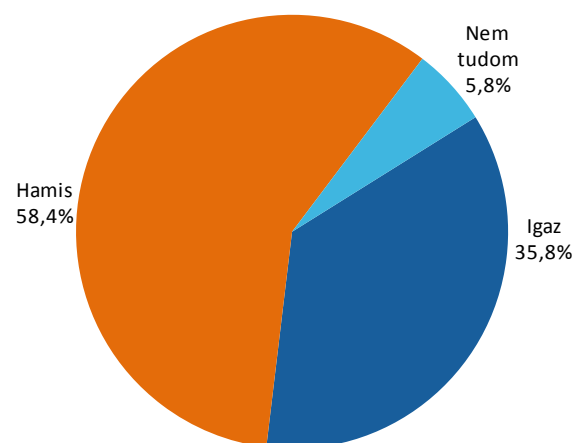
A minta elemszáma 966 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,18\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A környezetvédelmi és a társadalmi felelősségvállalás napjainkban meglehetősen felkapott eleme a vállalati kommunikációnak, ugyanakkor hiteles környezetvédelmi és CSR tevékenységet csak kevés cég végez. Erre utal az is, hogy az előző ábrán bemutatott önkéntesen alkalmazott – ugyanakkor gyakran jelentősebb többletköltséggel járó – irányítási rendszereket jóval kevesebben alkalmaznak még a termelő szektorokban is, mint amennyien üzletfilozófiájuk meghatározó elemének tekintik a környezetvédelmet.

A klasszifikációs vizsgálat szignifikáns kapcsolatot sem ágazati, sem létszám vagy tulajdoni hovatartozás szempontjából nem talált.

104. ÁBRA Az önkéntesen vállalt környezetvédelmi ráfordítások hozzájárulnak cégünk piaci pozíciójának megtartásához, javításához. (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, jelezze, hogy a következő állítások igazak-e az Önök cégére! (I – igaz, H – hamis, NT – nem tudom) 2) Az önkéntesen vállalt környezetvédelmi ráfordítások hozzájárulnak cégünk piaci pozíciójának megtartásához, javításához.”

A minta elemszáma 945 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,22\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Azon hipotézisünket, amely szerint a nagyobb vállalkozások számára üzleti érdek (is) a környezetvédelem terén való felelősségvállalás, alátámasztani látszik a jelen kérdésre adott válaszok megoszlása.

A piaci pozíció és a környezetvédelmi ráfordítások közötti kapcsolat annál nagyobb arányban áll fenn, minél magasabb a vállalatok foglalkoztatotti létszáma.

A válaszok szignifikáns eltérése a tulajdoni arány esetében is megfigyelhető, míg az ágazatok között nincs statisztikailag kimutatható különbség (vagy csak a mintaelemszám miatti magas hibahatár mellett).

HAZAI KITEKINTÉS

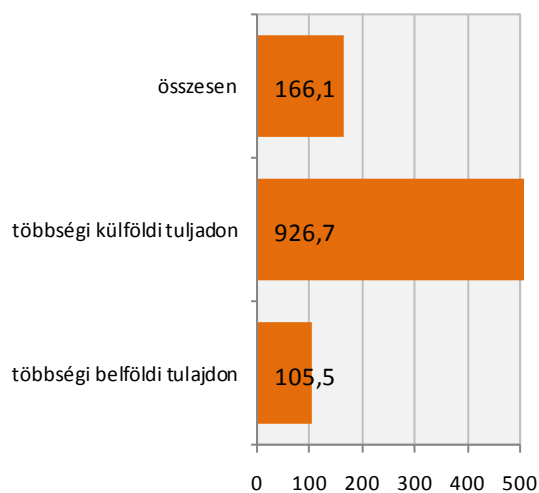
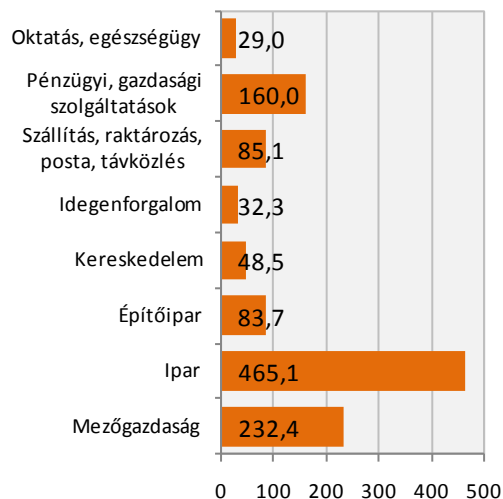
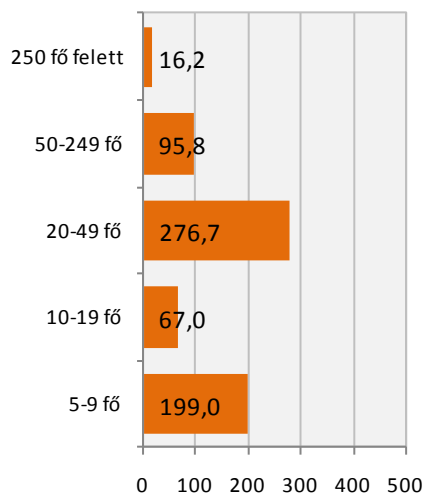
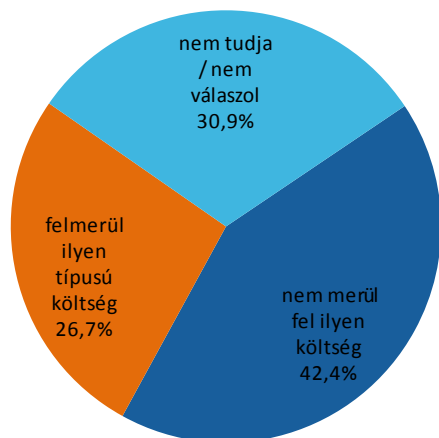
12. ÜZLETI SZFÉRA

12.1. TUDATOSSÁG

12.2. RÁFORDÍTÁSOK

12.3. CÉLOK

105. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek 2009-ben (ezer Ft/alkalmazott)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége hozzávetőlegesen mennyit költött (anyag és személyi ráfordítások is) 2009-ben a környezetvédelemmel összefüggésben (pl. engedélyezések, ellenőrzés, hulladékkezelés, védőberendezések, kártérítés, bírság, adó, képzés, jelentés, megvalósíthatósági tanulmány, monitoring, kármentesítés, biztosítás, tisztább technológiára váltás, energiatakarékosság stb.)? 1) előírások miatti költségek ... millió Ft”

A minta elemszáma 693 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,78%.

Összehasonlítás, elemzés

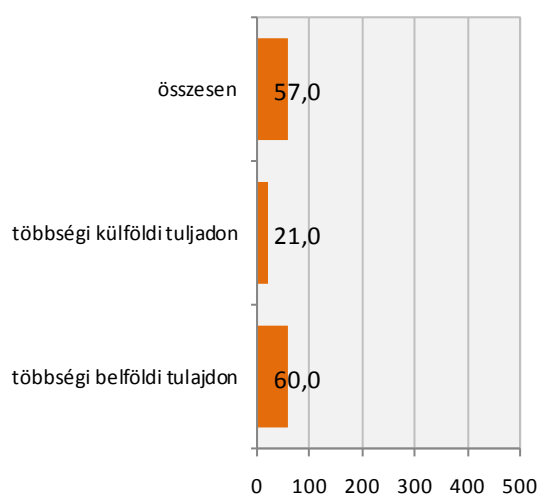
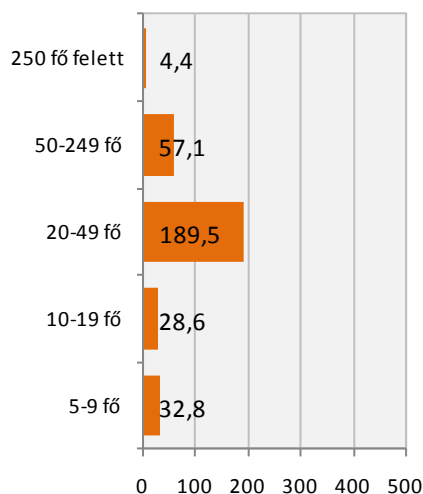
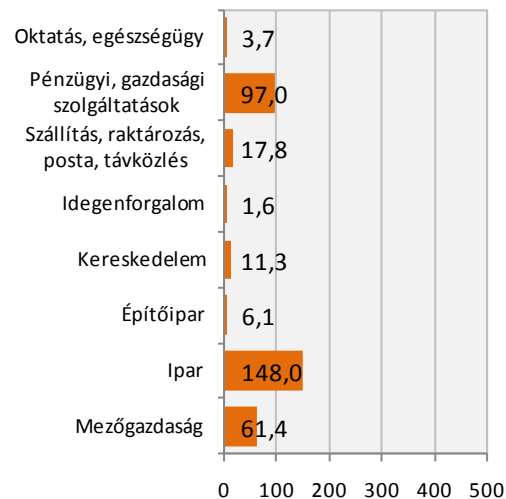
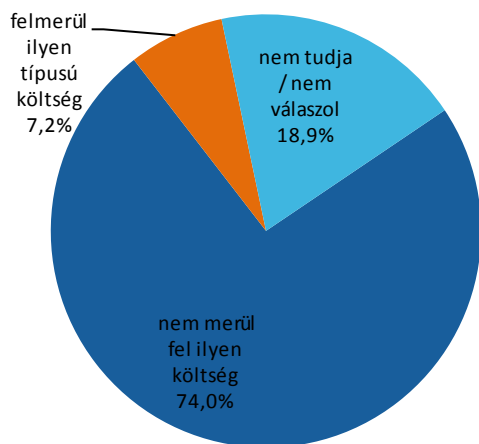
A válaszok alapján csak minden negyedik vállalkozás esetében merülnek fel költségek környezetvédelmi kötelezettségek miatt.

Az anyagi és személyi ráfordításokat is ide értve, az egy alkalmazottra jutó költségek az iparban a legmagasabbak, majd pedig a mezőgazdaságban.

A foglalkoztatotti létszám szerinti átlagok azt mutatják, hogy a legnagyobb vállalatokat kivéve – ahol a vállalati méret miatt ezek a költségek egy alkalmazottra vetítve már meglehetősen alacsonyak – a többi kategóriában meglehetősen széles intervallumban szóródnak a fajlagos költségek, azaz inkább a tevékenységhez kötődnek, semmint a mérethez.

A többségében külföldi tulajdonban lévő vállalkozások alacsony számban válaszoltak erre a kérdésre, így a kiugróan magas érték ellenére nem vizsgálhatóak a különbségek.

106. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek 2009-ben (ezer Ft/alkalmazott)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége hozzávetőlegesen mennyit költött (anyag és személyi ráfordítások is) 2009-ben a környezetvédelemmel összefüggésben (pl. engedélyezések, ellenőrzés, hulladékkezelés, védőberendezések, kártérítés, bírság, adó, képzés, jelentés, megvalósíthatósági tanulmány, monitoring, kármentesítés, biztosítás, tisztább technológiára váltás, energiatakarékosság stb.)? 2) önkéntes környezeti költségek ... millió Ft”

A minta elemszáma 813 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,48\%$.

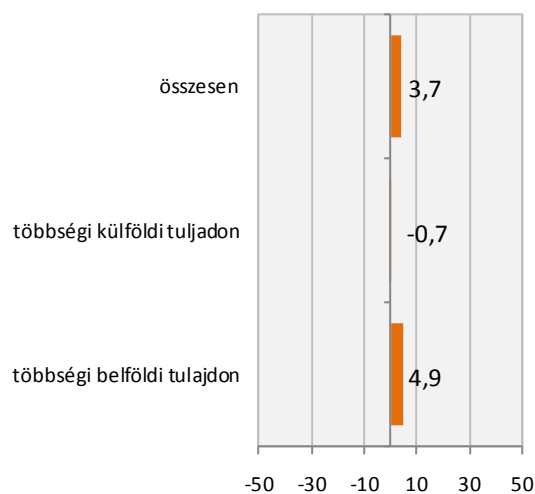
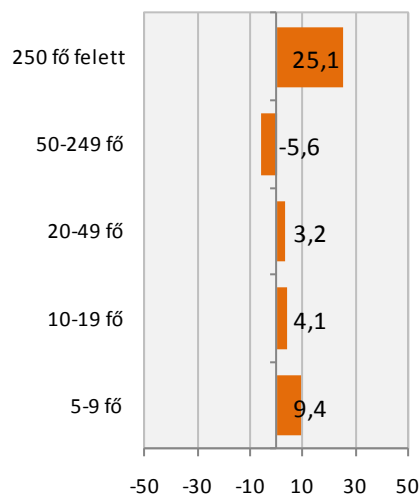
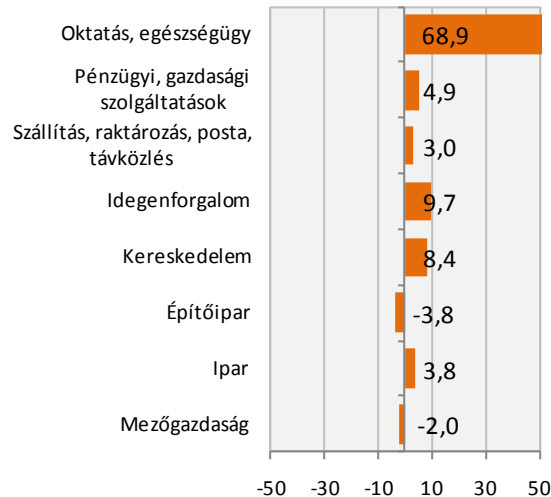
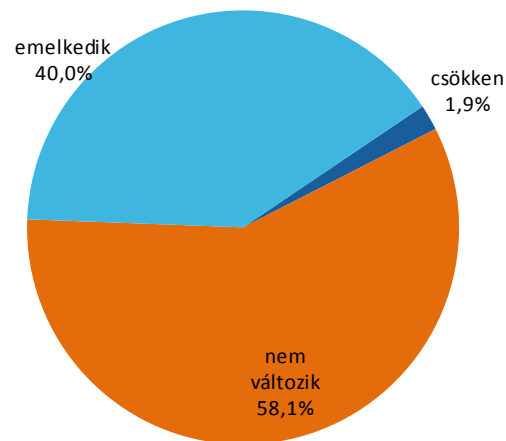
Összehasonlítás, elemzés

Az önkéntes környezeti költségek mutatják a vállalkozások tényleges elkötelezettségét és felelősségvállalását a környezetük iránt. Ilyen költségeket a Magyarországon működő vállalkozások 7,2%-a vállal fel.

A válaszok, amelyek nyilvánvalóan felfelé kissé torzítottak, nem tükröznek túlzó, szakmailag elfogadhatatlan értékeket, és a kötelező költségekhez mért arányuk (34,3%) sem irrálisan magas, jól mutatják az önkéntesség szűkebb körét mind ágazat, mind pedig vállalati méret alapján.

Az önkéntességben legaktívabb csoport – saját bevallása szerint – az ipari, a mezőgazdasági és a pénzügyi, gazdasági szolgáltatásokat végző vállalkozások, illetve a 20-49 fő közötti cégek. A jelentős szórás és az alacsony elemszám miatt a tulajdoni viszonyokban nem mutatható ki szignifikáns eltérés.

107. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek éves átlagos változása 2012-ig (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az előző pontban felsorolt költségek várhatóan hogyan változnak 2012-ig éves átlagban? 1) előírások miatti költségek: □ csökken ...%-kal; □ nem változik; □ nő ...%-kal.”

A minta elemszáma 678 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,82\%$.

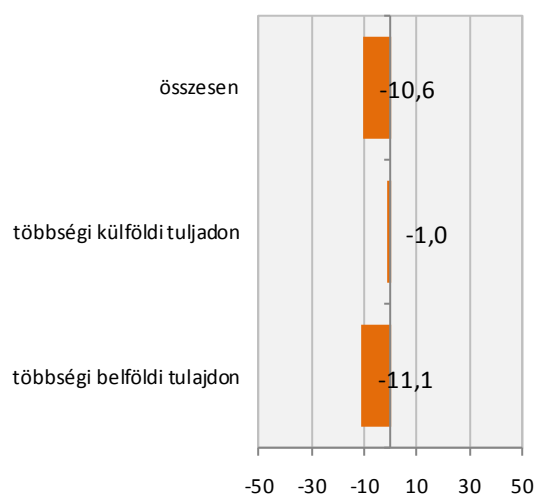
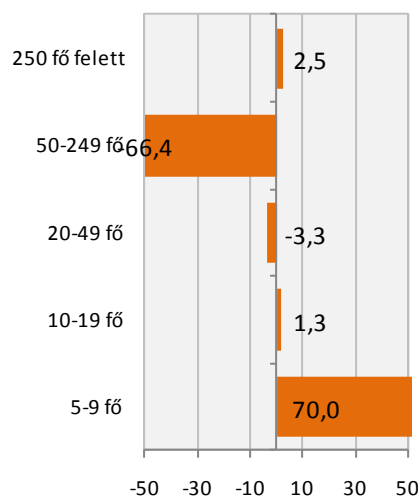
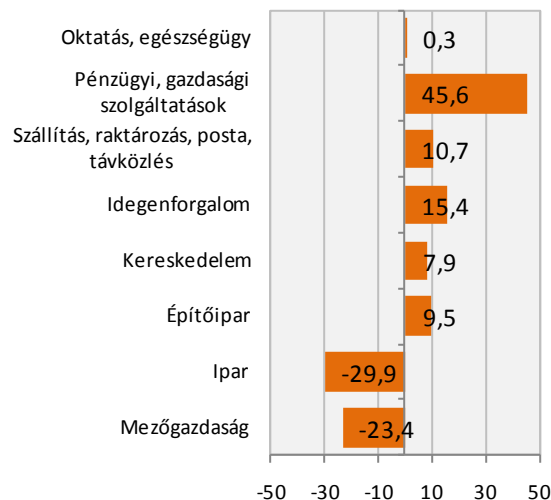
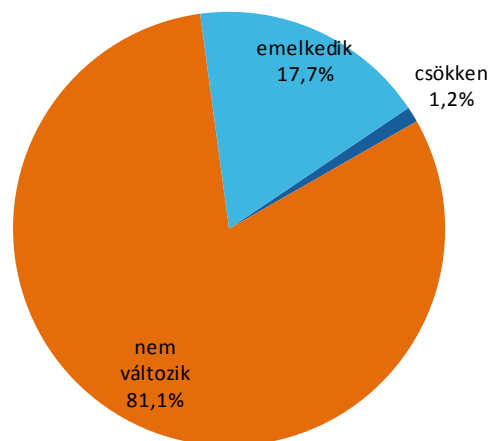
Összehasonlítás, elemzés

A környezetvédelemmel összefüggő „kötelező” költségek következő egy évben várható változása enyhe növekedést mutat. Összességében 3,7%-os (nominális) emelkedés reálértékben gyakorlatilag változatlan kiadási mértéket jelent 2011-re 2010-hez képest. Ezen belül is a válaszadók 58%-a nominálisan is változatlan kiadásokkal számol ezen a téren, míg a többi vállalkozás szinte teljes összhangban növekedést tervez.

A legnagyobb költségnövekményt az Oktatás, egészségügy ágazatban várják, ott, ahol a fajlagos (egy alkalmazottra jutó kiadás) mutató 2009-ben a legalacsonyabb volt.

A foglalkoztatotti létszám szerint a legnagyobb cégek számolnak a legmagasabb költségemelkedéssel, míg a többségében külföldi tulajdonban lévő vállalkozások inkább enyhe csökkenést várnak a következő időszakban.

108. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek éves átlagos változása 2012-ig (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az előző pontban felsorolt költségek várhatóan hogyan változnak 2012-ig éves átlagban? 2) önkéntes környezeti költségek: □ csökken ...%-kal; □ nem változik; □ nő ...%-kal.”

A minta elemszáma 791 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az önkéntes környezeti ráfordítások terén összességében már mintegy 10%-os csökkenés várható a következő időszakban, annak ellenére, hogy 5-ből 4 vállalkozás a korábbi évekhez képest nem tervezi csökkenteni ráfordításait ezen a téren, sőt a maradék vállalkozások nagy többsége is inkább emeli az önkéntes környezeti kiadásait. Ezt azt jelenti, hogy a csökkenést válaszoló cégek (1,2%) a korábbiakban jelentős mértékben támogatták a környezetvédelmi célok megvalósítását, de ez a jövőben várhatóan teljesen meg is szűnik.

A kapott válaszok tehát arra utalnak, hogy főként az Ipar és a Mezőgazdaság szektorokban, a közepes méretű vállalkozások körében esik jelentősen vissza a környezetvédelmi célokra kiadott önkéntes támogatások nagysága.

HAZAI KITEKINTÉS

12. ÜZLETI SZFÉRA

12.1. TUDATOSSÁG

12.2. RÁFORDÍTÁSOK

12.3. CÉLOK

109. ÁBRA Az önkéntesen vállalt környezeti ráfordítások a ráköltött összeg alapján a következő célokat milyen mértékben szolgálták? (súlyozott egyenlegmutató, valamint %)

2,3 - a keletkező hulladékok mennyiségének csökkentése (44,3%)
2,2 - az újrahasznosítás arányának növelése (40,5%)
2,1 - a légszennyezés csökkentése (37,2%)
2,1 - a talaj- és vízszennyezés csökkentése (35,5%)
2,1 - táj és természetvédelem (37,7%)
2 - a zaj és rezgés elleni védelem növelése (36,5%)
2 - az előállított termékek és szolgáltatások energiaszükségletének csökkentése (38,4%)
2 - a keletkező szenny- és használtvíz mennyiségének csökkentése (36,3%)
2 - közösségi környezetvédelmi tevékenység (faültetés stb.) (33,4%)
1,9 - a termékek tartósságának növelése (29,9%)
1,9 - az előállított termékek és szolgáltatások anyagszükségletének csökkentése (36%)
1,8 - a környezeti költségek megállapítása (31,3%)
1,7 - a megújuló energiaforrások felhasználása (28,8%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Önök cégénél az önkéntesen vállalt környezeti ráfordítások a ráköltött összeg alapján a következő célokat milyen mértékben szolgálták! ...”

A minta elemszáma 261 darab 5 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-6,1%.

Összehasonlítás, elemzés

A válaszadók részéről gyakran nehezen és viszonylag nagy hibával becsülhető és a válaszadási arányt is jelentősen rontó konkrét forintösszegek helyett az intervallumskálán értelmezhető válaszlehetőséget biztosítottuk a cégvezetőknek.

A válaszadó cégek 7,2% által önkéntesen vállalt környezeti ráfordítások az esetek legnagyobb százalékában a keletkező hulladékok csökkentésére irányulnak. Azaz önkéntes ráfordítások 44,3%-ban ezt a célt is szolgálják, aminek mértéke az 5 fokozatú skálán 2,3-at ért el. 40% feletti arányú még az újrahasznosítás arányának növelése.

A legkevésbé gyakori és fontos cél – némi meglepetésre – a megújuló energiaforrások felhasználása.

(Az alacsony elemszám miatt a kérdésekre adott válaszok további bontása nem lehetséges.)

HAZAI KITEKINTÉS

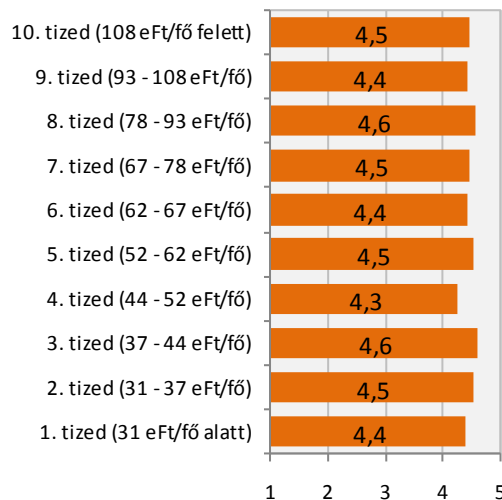
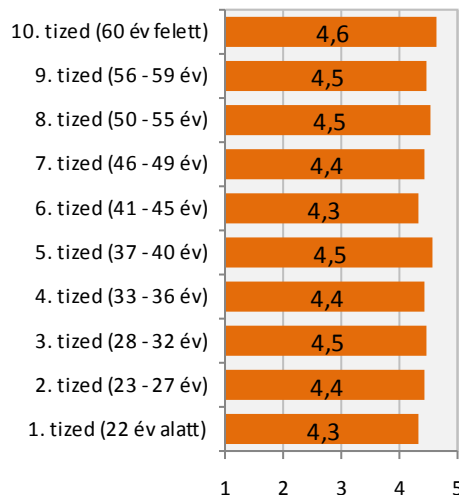
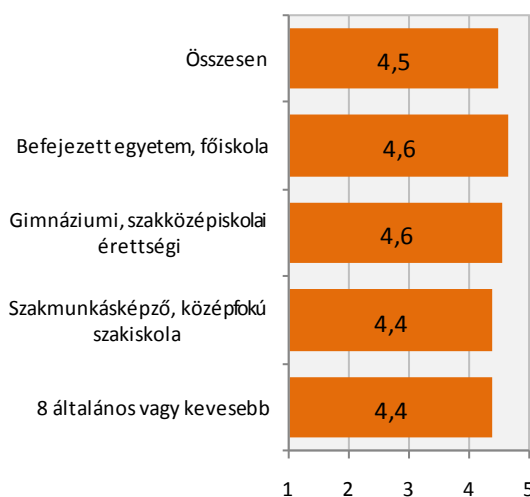
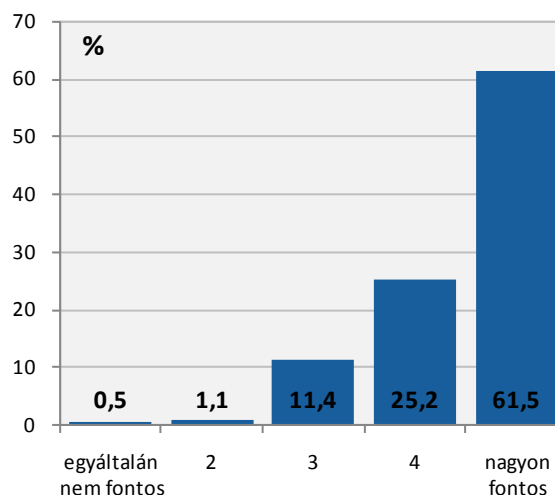
13. LAKOSSÁG

13.1. TUDATOSSÁG

13.2. ÉRZÉKELES ÉS PREFERENCIA

13.3. AKTIVITÁS

110. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Ön számára mennyire fontos a környezet védelme!

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Ön számára mennyire fontos a környezet védelme! 1 – 2 – 3 – 4 – 5”

A minta elemszáma 1001 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,15\%$.

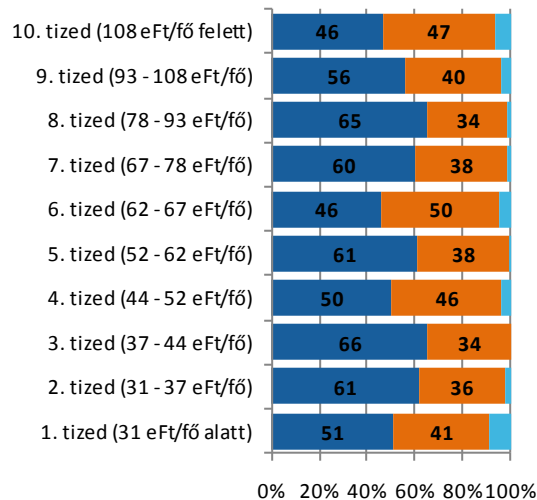
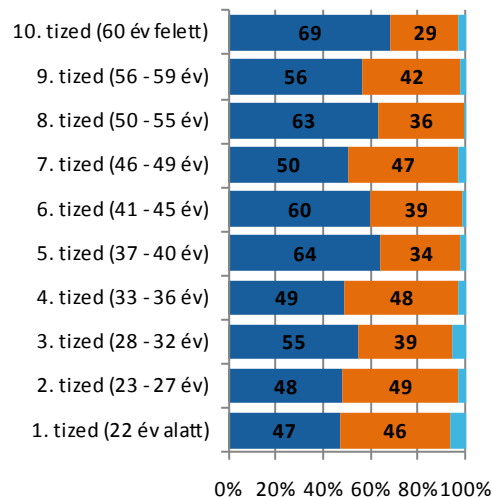
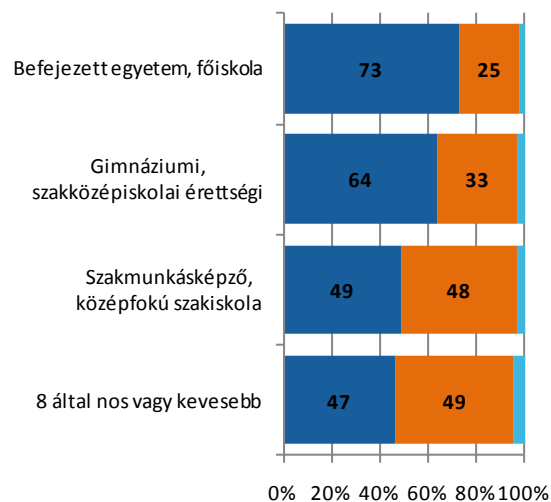
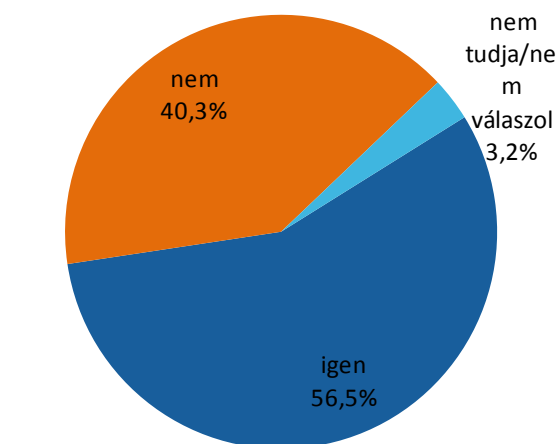
Összehasonlítás, elemzés

A lakossági környezettudatosság – legalábbis az önmagunkról alkotott vélemény alapján – meglehetősen magas szintet ér el. A válaszadók több mint 60%-a nagyon fontosnak, de további mintegy negyede is fontosnak tartja a környezet védelmét.

A lakosság esetében három fontosabb szempont (életkor, végzettség, egy főre jutó havi családi jövedelem) szerint tovább bontottuk a válaszokat, magyarázatot keresve a különbségekre.

A klasszifikációs vizsgálat azt mutatja, hogy az életkor és a végzettség szignifikáns (statisztikailag jelentős) meghatározója a válaszoknak. Az idősebb korosztályok egyre fontosabbnak ítélik meg a környezet védelmét, míg a végzettség esetében releváns különbség mutatkozik az érettséggel rendelkezők és nem rendelkezők között.

111. ÁBRA Ön az átlaghoz képest környezettudatosabbnak, a környezeti problémák iránt érzékenyebbnek tekinti-e magát?

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Ön az átlaghoz képest környezettudatosabbnak, a környezeti problémák iránt érzékenyebbnek tekinti-e magát! Igen – Nem – NT”

A minta elemszáma 969 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,2\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A lakosság – szemben a vállalkozásokkal – némileg realitásabban ítéli meg saját környezettudatosságát az átlaghoz képest. Ugyanakkor a többség, jelen esetben is, érzékenyebbnek ítéli meg saját magát az átlaghoz képest.

Az életkori tizedek esetében a legnagyobb különbség a 36 és a 60 év körüli szétválasztásnál adódik. Az így adódó 3 életkori csoportban szignifikánsan eltérő a válaszok megoszlása, és linearitást mutat, azaz az életkor emelkedésével a válaszadók az átlagnál környezettudatosabbnak gondolják magukat. A meglátásuk helyes, ugyanakkor az arányok tekintetében kissé jobbnak ítélik meg saját környezettudatosságukat a ténylegesnél.

A végzettség esetében szintén kimutathatóak a válaszok közötti lényeges eltérések. Az érettségivel már rendelkezők saját érzékenységüket a környezet iránt az átlagnál jóval magasabbnak ítélik meg, mint azok, akik csak alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek.

HAZAI KITEKINTÉS

13. LAKOSSÁG

13.1. TUDATOSSÁG

13.2. ÉRZÉKELEÉS ÉS PREFERENCIA

13.3. AKTIVITÁS

112. **ÁBRA** Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal...!

4,38 - A föld egy zárt rendszer. Minden emberi beavatkozásnak vannak következményei.

4,17 - A természeti értékeket meg kell őrizni az unokáink számára is, még akkor is, ha emiatt jelenlegi életszínvonalunk csökkenne.

4,07 - Az embereknek kevesebb felesleges dolgot kellene fogyasztaniuk (vásárolniuk), így a természetre is kisebb nyomás nehezedne.

3,77 - A káros környezeti változások (pl. a felmelegedés) hatására akár az egész emberiség kihalhat.

3,72 - A környezet védelme érdekében az emberi társadalmat korlátozni kell (közlekedés, városok terjeszkedése, szennyezés stb.).

3,55 - Az állam feladata a környezet védelme.

3,29 - A környezetet leginkább szennyező vállalatokat egyszerűen be kellene zárnunk.

3,1 - A környeztet károsító vállalatok termékei legyenek drágábbak.

3,08 - Én személy szerint már nem tehetek többet a környezet védelme érdekében.

3,03 - Az államnak akkor is fejlesztenie kell az ipart, a gazdaságot, ha ezzel nő a környezet szennyezése.

2,31 - Az állam elég pénzt fordít a környezetvédelemre.

2,22 - A természet bármikor meg tud gyógyulni magától, nincs szükség emberi segítségre.

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

A minta elemszáma 914 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,3\%$.

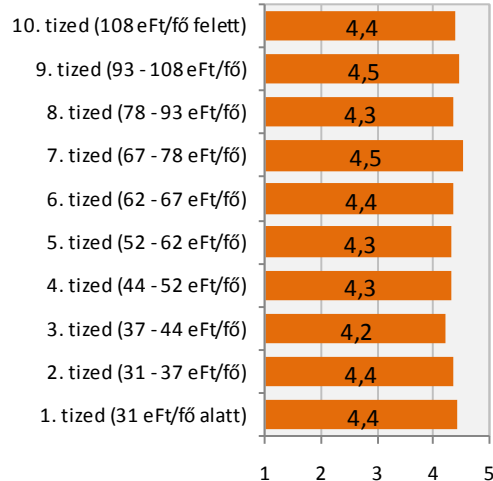
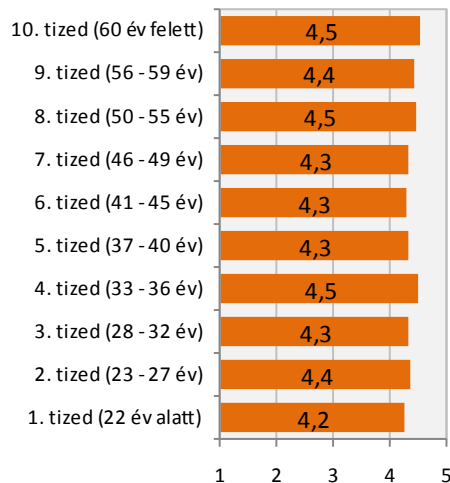
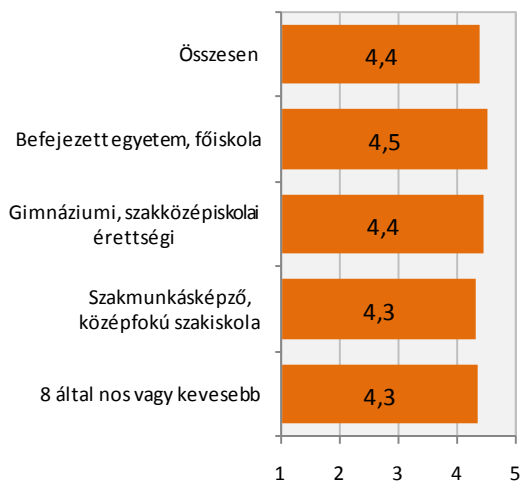
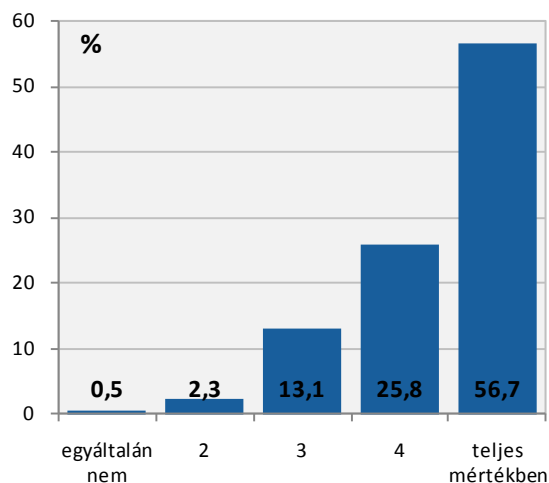
Összehasonlítás, elemzés

A lakosság leginkább azzal ért egyet, hogy minden emberi beavatkozásnak vannak következményei az élőhelyünkre. Ide kapcsolva azt a választ is, ami a föld öngyógyító képességére vonatkozik, a lakosság többségében úgy véli, az emberi tevékenység pusztítólag hat a földi életre. Felelősen nyilatkozik akkor is, amikor a generációk közötti felelősségvállalásról kell választ adnia, és meglehetősen kritikusan (pazarlónak) ítéli meg fogyasztási szokásait. A lakosság többsége egyetért azzal, hogy a társadalmat, azaz saját magát korlátozni kellene, az általunk felsorolt pl. közlekedés, városok terjeszkedése, szennyezés terén.

Már sokkal inkább vegyes megítélés alá került az állam szerepe, akár környezeti felelősségének, akár pénzügyi ráfordításainak tekintetében.

A vállalatok tevékenységével kapcsolatban, ami azok erős korlátozását, illetve az árakra ható következményeket illeti, a társadalom gyakorlatilag két részre szakad: sokan támogatják az elképzeléseket, de kb. ugyanannyian el is utasítják. Ez utóbbi azért némileg ellentmond a nagy arányban, életszínvonal-csökkenés árán is támogatott fenntarthatóságnak.

113. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **A föld egy zárt rendszer. Minden emberi beavatkozásnak vannak következményei.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

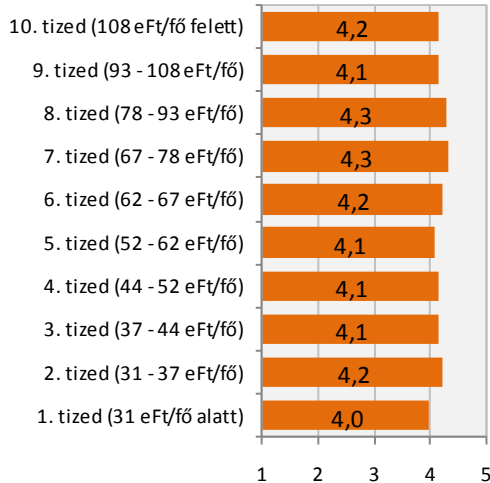
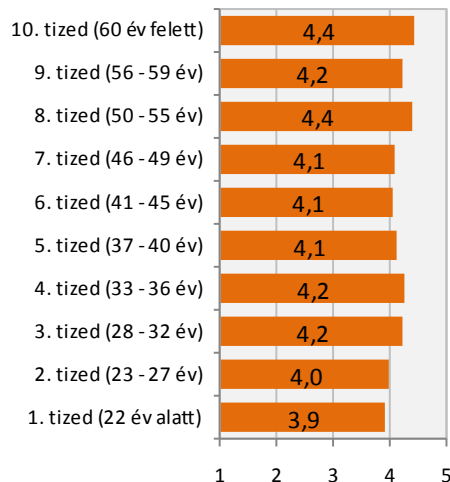
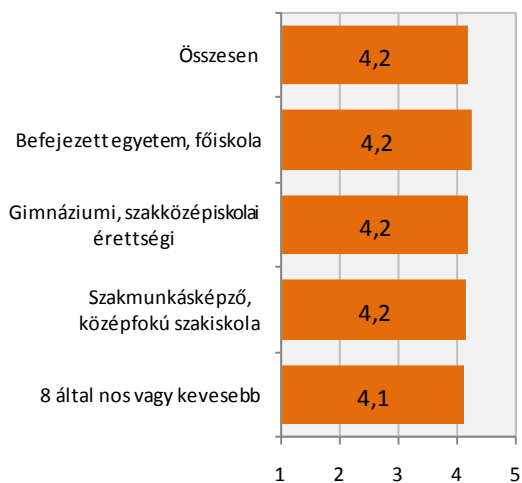
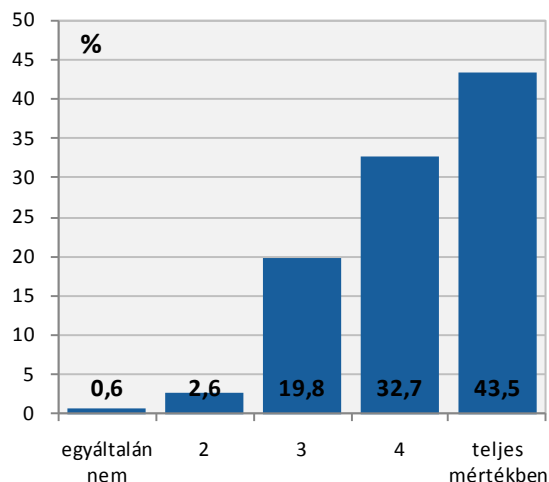
A minta elemszáma 983 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,18\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A leginkább egybehangó véleményen a föld zárt rendszerként való megítélésében van a lakosság.

A különböző szempontok szerint bontott válaszok közül statisztikailag jelentős különbség egyedül a végzett szerint mutatkozik: jelen esetben is az érettségi jelenti a határvonalat. Az érettséggel rendelkezők kissé nagyobb arányban értenek egyet a kérdésben megfogalmazott állítással.

114. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **A természeti értékeket meg kell őrizni az unokáink számára is, még akkor is, ha emiatt jelenlegi életszínvonalunk csökkenne.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

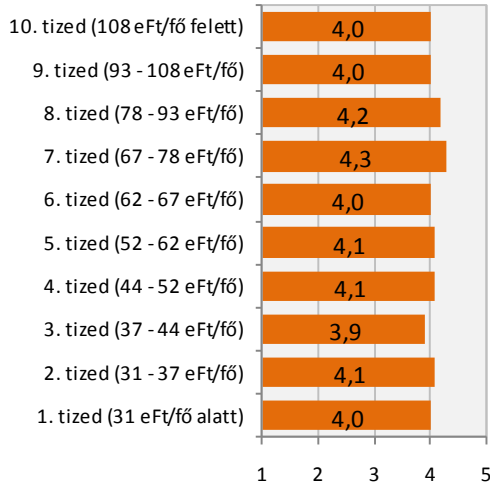
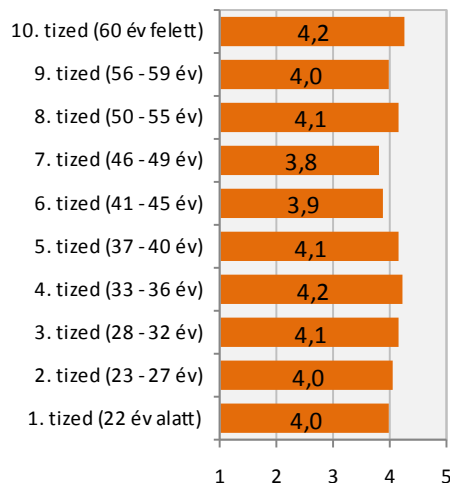
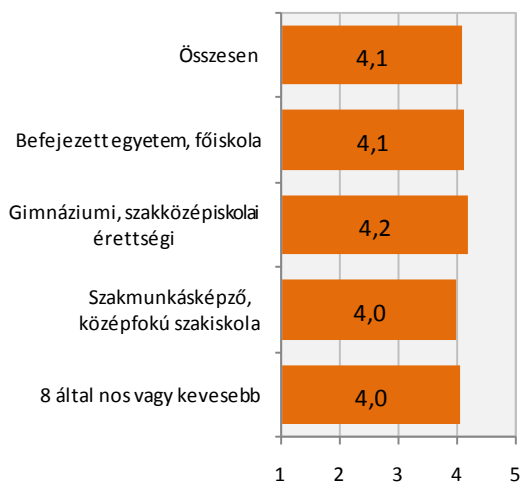
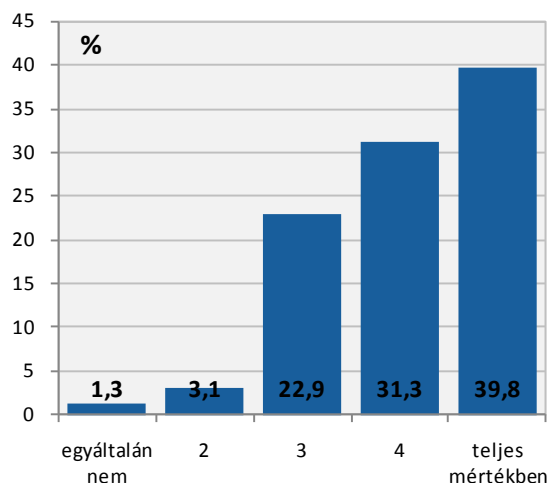
A minta elemszáma 992 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,16\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A generációkon átívelő felelősségvállalás életkor szerinti meghatározottsága szignifikánsnak tekinthető. A statisztikailag kimutatható határvonalak 28 és 50 évnél figyelhetőek meg, és ezek alapján a magasabb életkori kategóriákban magasabbak az átlagok is.

A végzettség és a jövedelmi kategóriák között nem állapítható meg releváns különbség.

115. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **Az embereknek kevesebb felesleges dolgot kellene fogyasztaniuk (vásárolniuk), így a természetre is kisebb nyomás nehezedne.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

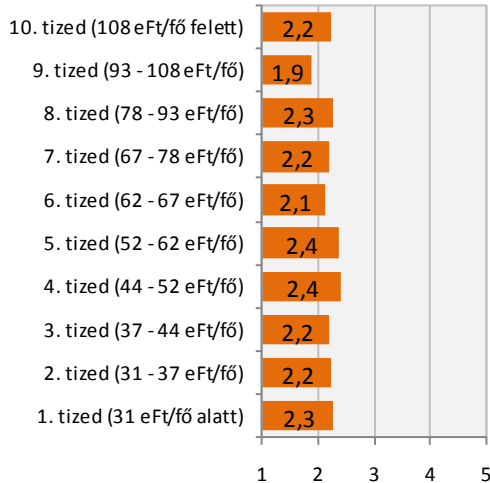
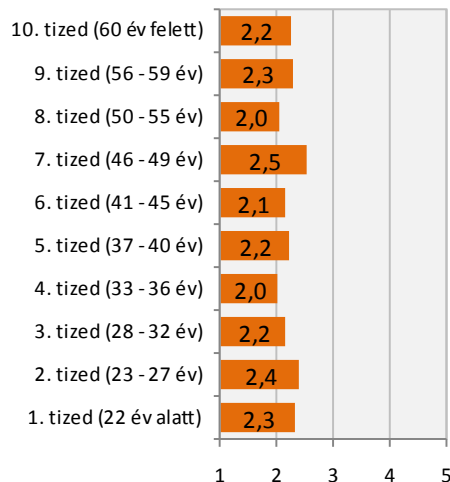
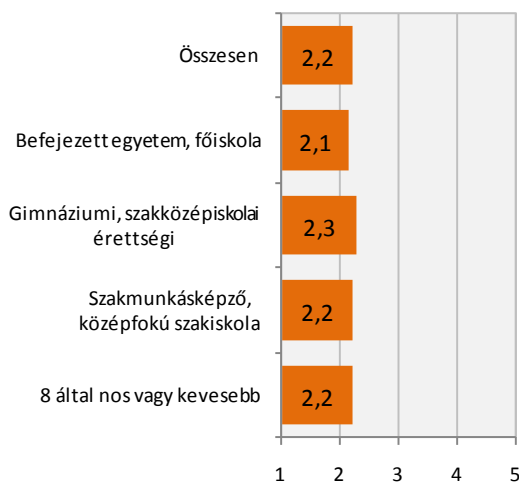
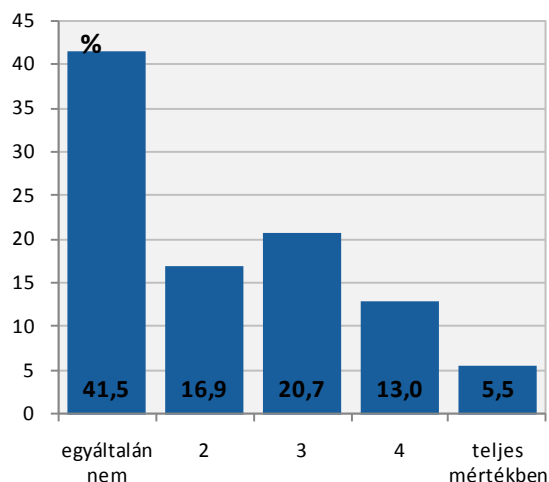
A minta elemszáma 983 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,18\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A válaszok „beismerik”, hogy fogyasztási szokásaink nagyrészt pazarlóak, ami nem köthető sem életkorhoz, sem végzettséghez, sem pedig (családi) jövedelmi szinthez.

(Statistikailag nem mutatható ki szignifikáns eltérés a kategóriák között egyik szempont szerint sem.)

116. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **A természet bármikor meg tud gyógyulni magától, nincs szükség emberi segítségre.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

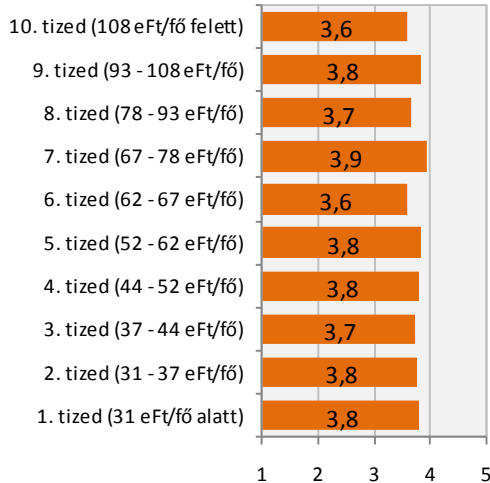
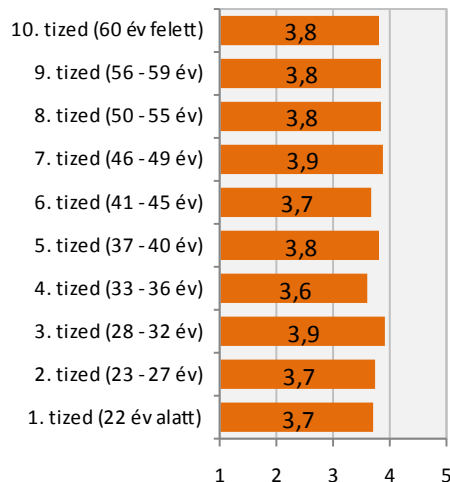
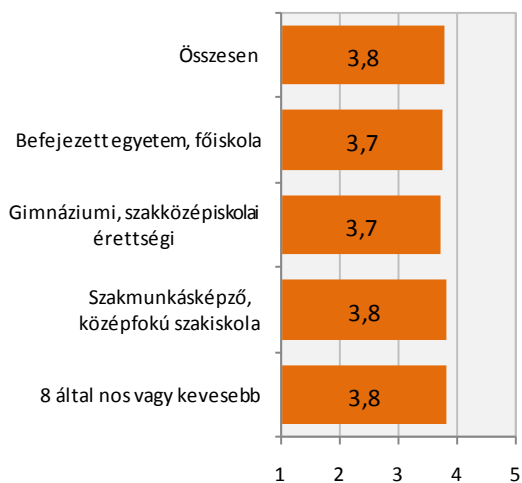
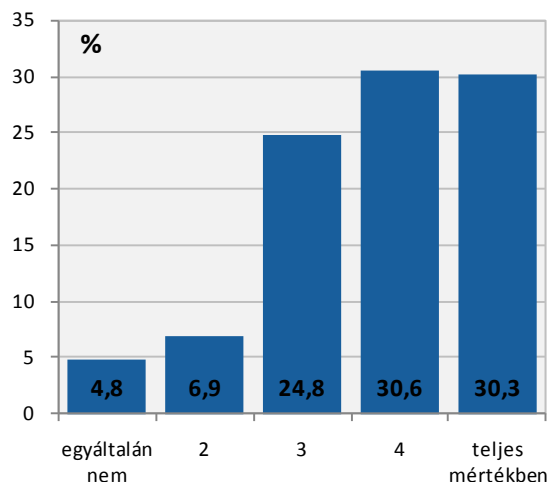
A minta elemszáma 976 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,19\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az állításra adott válaszok inverz skálán hasonlíthatóak össze az eddigiekkel, így sorrendben ez eredményezi a 4. legmagasabb átlagot.

Az előző állításra adott válaszokhoz hasonlóan nincs szoros kapcsolat sem életkor, sem végzettség vagy az egy főre vetített családi jövedelem tekintetében. Vannak ugyan kiugró értékek, de ezek a kiválasztott szempontokkal nem magyarázhatóak.

117. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **A káros környezeti változások (pl. a felmelegedés) hatására akár az egész emberiség kihalhat.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

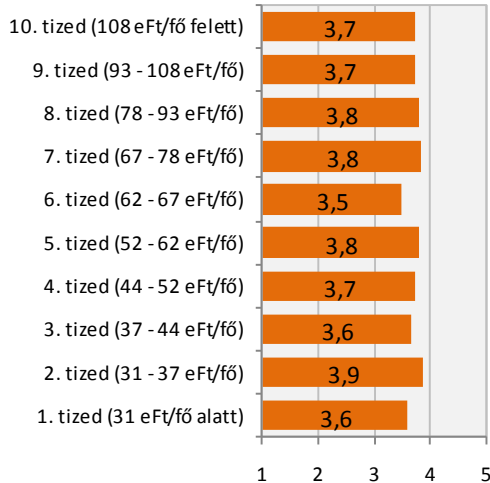
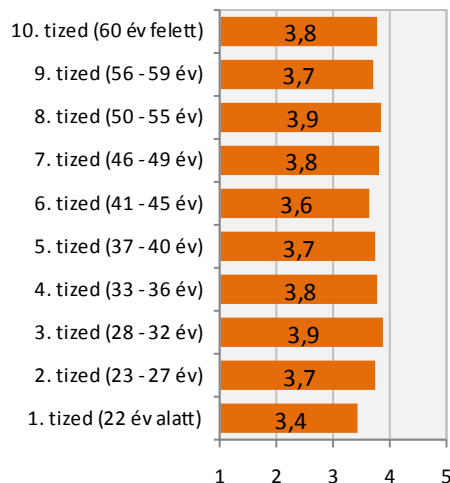
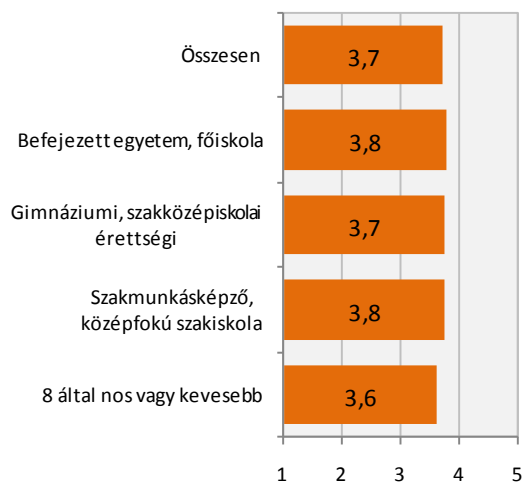
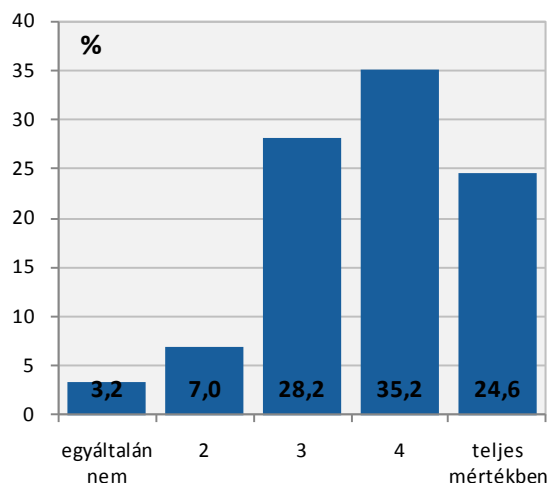
A minta elemszáma 975 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,19\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A klímaváltozással kapcsolatos lakossági vélemény olvasható ki a kapott válaszokból. A lakosság döntő mértékben elfogadja, egyetért a *mainstream* tudományos állásponttal, miszerint a globális felmelegedés súlyos következményeivel kell számolnunk.

Érdemi magyarázattal nem szolgálnak jelen esetben sem a vizsgált szempontok. A kérdéskör megítélése tehát nem függ szorosan sem az életkortól, sem a végzettségtől, sem pedig a jövedelmi helyzettől.

118. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **A környezet védelme érdekében az emberi társadalmat korlátozni kell (közlekedés, városok terjeszkedése, szennyezés stb.).**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

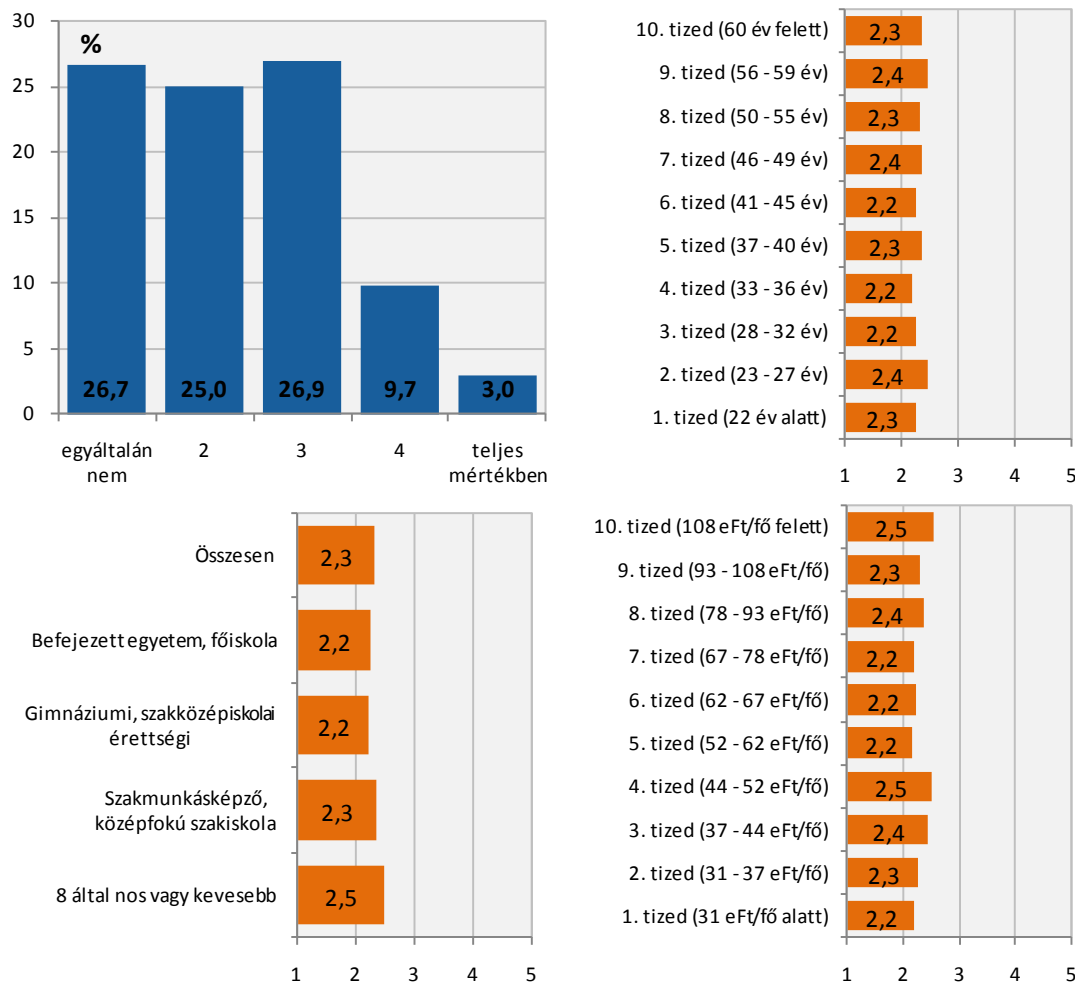
A minta elemszáma 983 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,18\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az önkorlátozás tekintetében egyedül az életkorral magyarázhatóak összefüggések a vizsgált szempontok közül. Azon belül is csak a legfiatalabbak véleménye különbözik a többiekétől, akik kevésbé értenek azzal egyet, hogy társadalmat a környezet védelme érdekében (bármiben is) korlátozni kellene.

A végzettség esetében a 8 általános, vagy alacsonyabb iskolázottsággal rendelkező lakosság válaszaiból némileg alacsonyabb átlag adódik, de annak mértéke nem szignifikáns.

119. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **Az állam elég pénzt fordít a környezetvédelemre.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

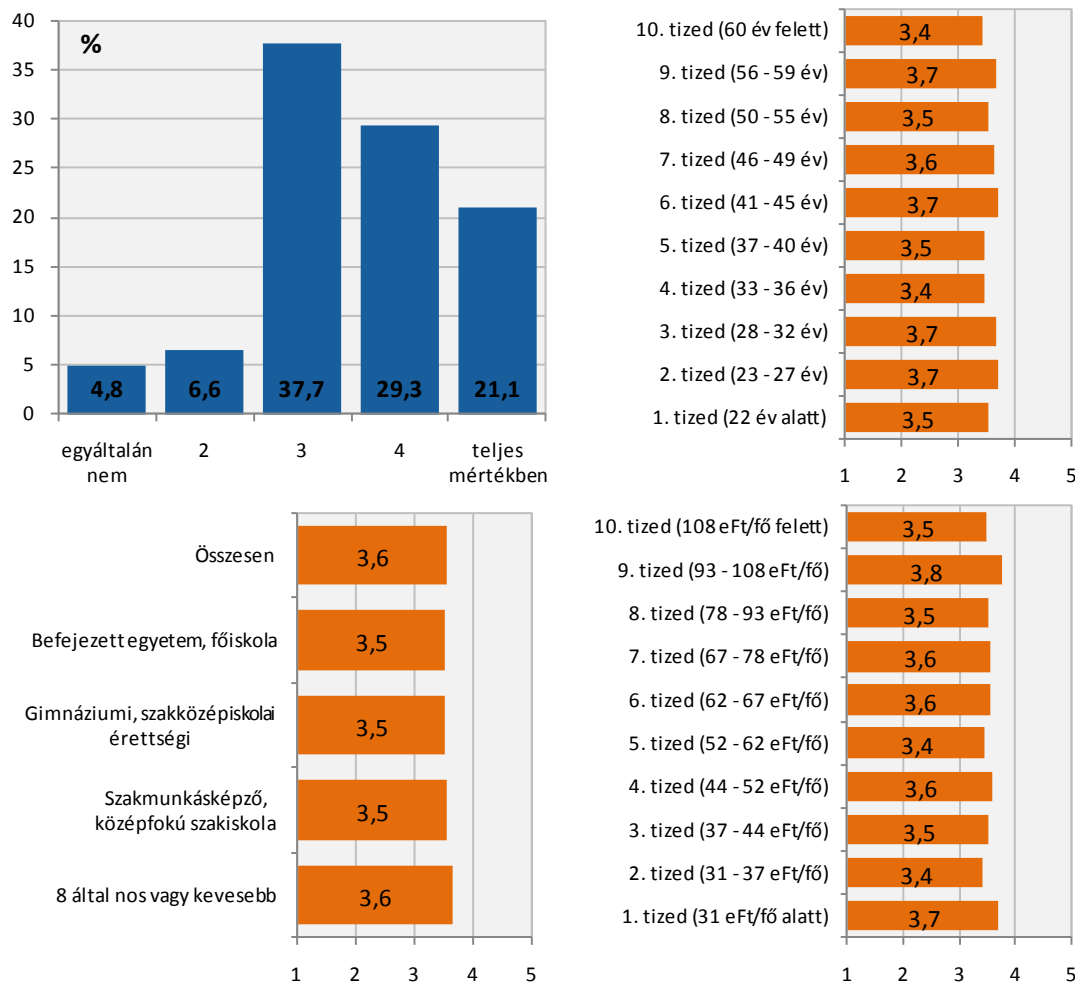
A minta elemszáma 914 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,3\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A lakosság többsége (51,7%) szerint az állam nem fordít elég pénzt a környezet védelmére, míg körülbelül negyedük szerint sem túl sokat, sem túl keveset nem költ rá.

A vizsgálati szempontok közül a végzettség esetében figyelhető meg némi összefüggés a válaszok tekintetében. A magasabb végzettségű válaszadók kissé kritikusabban ítélik meg az állam (lehetséges) pénzügyi szerepvállalását a környezet védelme terén.

120. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **Az állam feladata a környezet védelme.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

A minta elemszáma 995 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,16\%$.

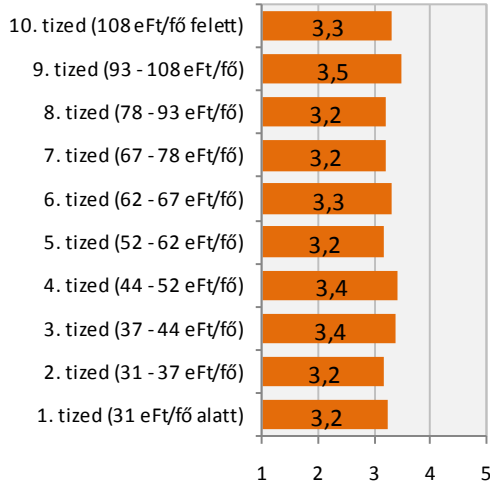
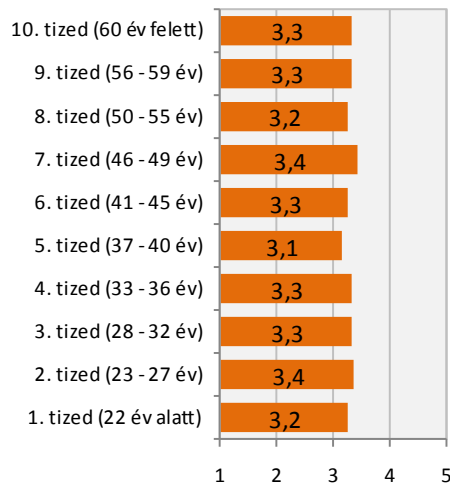
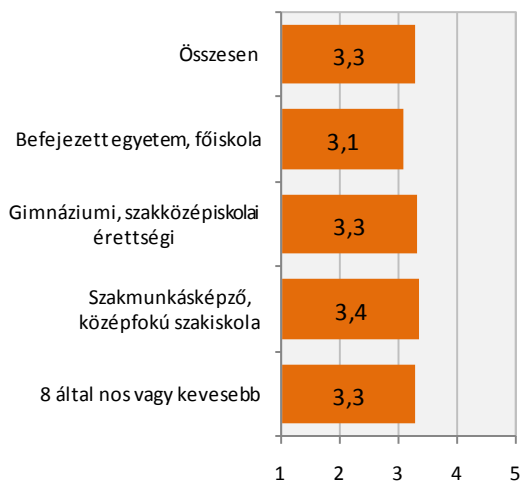
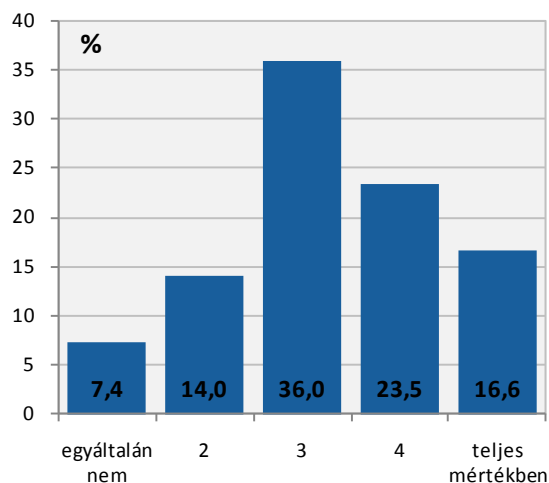
Összehasonlítás, elemzés

Ezen állítás esetében – az előzőekhez képest – is már jóval magasabb a bizonytalan választ adók aránya. Ez részben adódhat az állami szintű feladatok ismeretének hiányával, részben az egyén felelősségtudatával is.

Összességében azonban a lakosság fele egyetért azzal az állítással, hogy a környezet védelme az állam feladata. Az egyetértő és teljes mértékben egyetértő válaszok némileg előbbre helyezik az államot az egyén felelősségénél.

Az életkor, a jövedelem és a végzettség érdemi magyarázattal nem szolgál a válaszok közötti eltérésekre.

121. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **A környezetet leginkább szennyező vállalatokat egyszerűen be kellene zárni.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

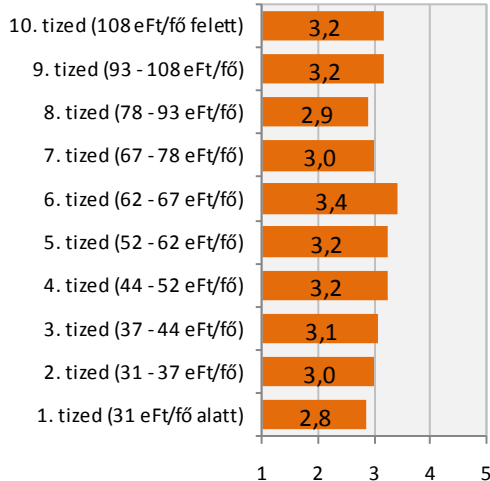
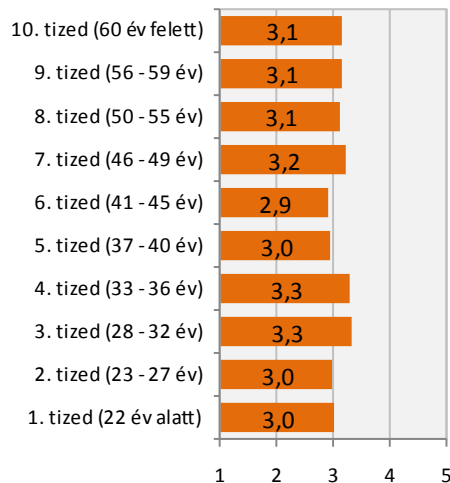
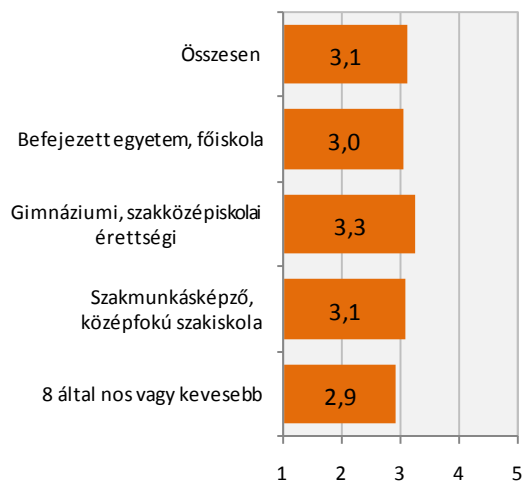
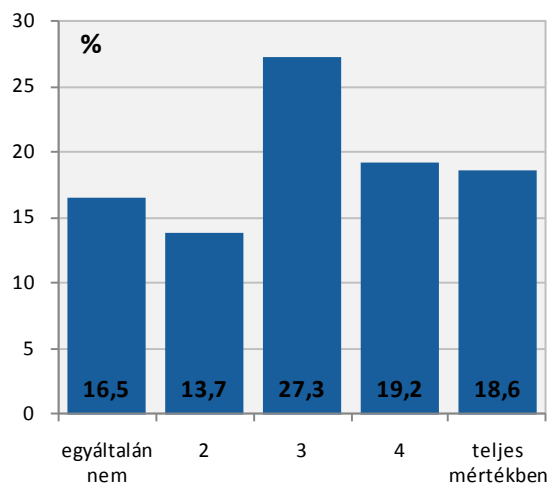
A minta elemszáma 974 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,19\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Kb. minden ötödik válaszadó mindenképpen drasztikus eszköznek tekinti a környezetet leginkább szennyező vállalkozások bezárását, de további 36% is bizonytalan a megállapítás kapcsán. A lakosság 40%-a ugyanakkor egyetértene ilyen eszközök alkalmazásával is.

A végzettség alapján mutatkozik némi különbség a válaszokban: a felsőfokú végzettséggel rendelkezők az átlagnál, illetve a többi kategóriánál kissé alacsonyabb támogatottságot mutat drasztikus cégbezárásokkal kapcsolatban.

122. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **A környezetet károsító vállalatok termékei legyenek drágábbak.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

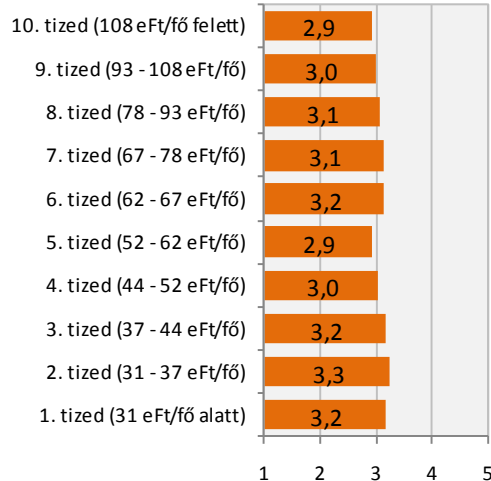
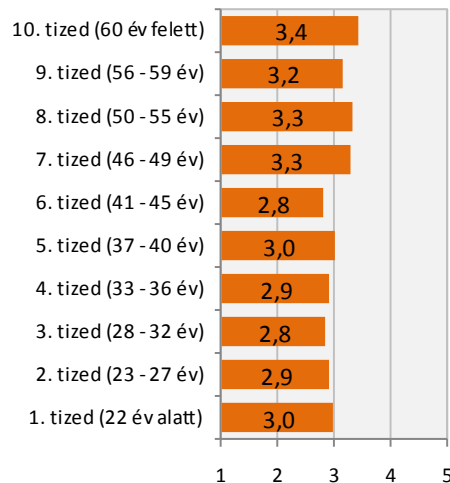
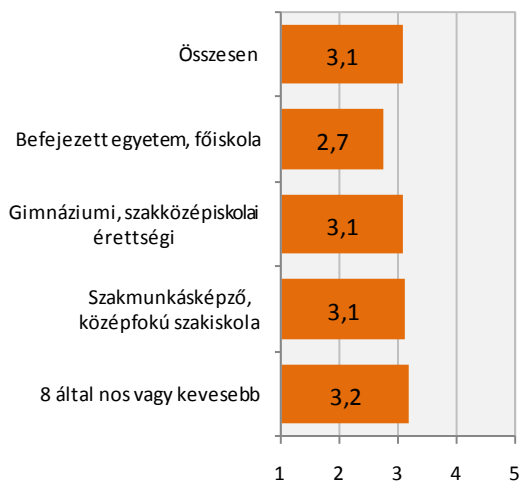
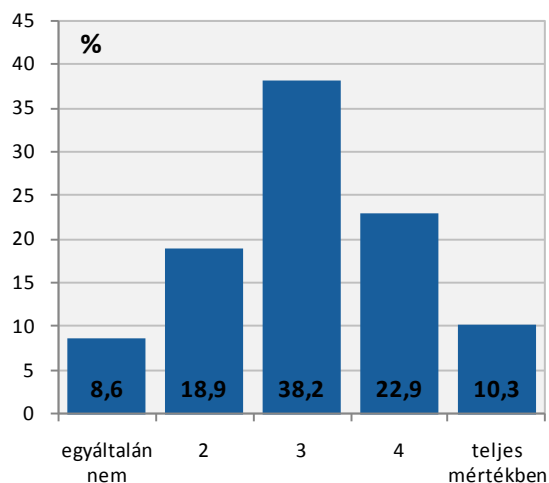
A minta elemszáma 953 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,23\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Erősen szóródik a lakosság válasza az állítás elfogadását, vagy elvetését illetően. A lakosság – teljesen érthetően – érzékenyebben reagál azokra a szigorításokra, korlátozásokra, amelyek számára közvetlenül, kedvezőtlen anyagi következményekkel járnak.

Ennek ellenére a jövedelmi szempont esetében sem mutatható ki szoros kapcsolat. Ugyanakkor ha a 88 ezer forintos átlagos öregségi nyugdíjnak megfelelő jövedelmi tized árérzékenységét az átlagosnál kissé magasabbnak tételezzük fel, hogy akkor az állítás és a jövedelmi szempont között némileg erősödik a kapcsolat. Azaz a magasabb jövedelemmel rendelkezők nagyobb arányban értenek egyet a környezetkárosító termékek drágításával.

123. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **Én személy szerint már nem tehetek többet a környezet védelme érdekében.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

A minta elemszáma 988 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,17\%$.

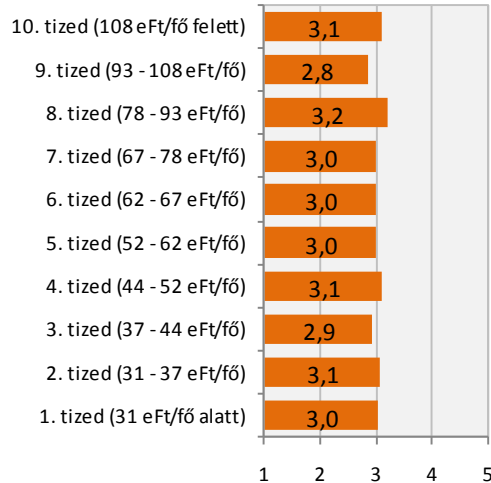
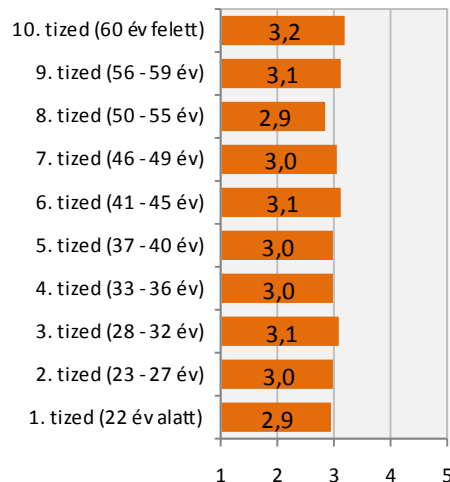
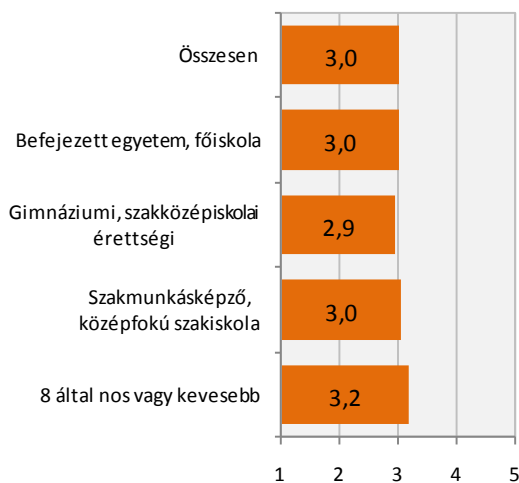
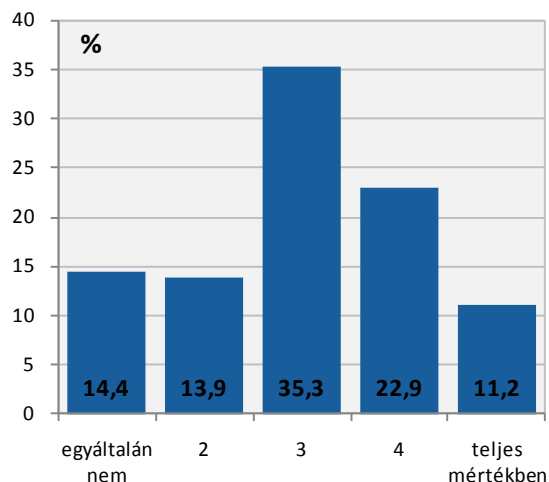
Összehasonlítás, elemzés

Az egyéni hozzájárulás kérdésében gyakorlatilag azonos arányban szóródnak a válaszok a két véglet között. A válaszadók 38%-a nem tudja eldönteni, hogy valójában még milyen téren tudna környezettudatosabb lenni, míg a többiek kb. azonos arányban oszlanak meg az intervallumskála végein.

A válaszok életkor és végzettség szerinti jellegzetességeket mutatnak. Az életkor esetében 45 év felett már sokkal nagyobb arányban vélik úgy a válaszolók, hogy ők már nem tehetnek többet a környezet védelme érdekében.

Az iskolázottság esetében egyértelműen látható, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők kissé kritikusabban tekintenek saját felelősségükre és lehetőségeikre a környezetvédelem terén.

124. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: **Az államnak akkor is fejlesztenie kell az ipart, a gazdaságot, ha ezzel nő a környezet szennyezése.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal!”

A minta elemszáma 977 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,19\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Utolsó helyre került az évkönyv bevezetőjében is említett rövid- és hosszútávú hasznok és előnyök közötti ellentmondás problematikája.

A súlyozott átlag éppen 3-at ad eredményül, ami éppen az intervallum átlaga. A lakosság mintegy harmada egyáltalán nem tud dönteni a gazdasági növekedés és környezet védelme között, míg a többiek kb. azonos arányban oszlanak két „pártra”.

Életkor tekintetében csak a legfiatalabbak és a legidősebbek között figyelhető meg némi különbség, de ezek sem szignifikánsak.

A végzettség tekintetében is hasonló a helyzet: az alacsonyabb iskolázottságúak esetében a mérleg nyelve minimális mértékben az ipar, a gazdaság növekedését támogató állami szerep felé „billen el”.

125. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból ...!

4,54 - a szennyvíz megfelelő kezelése, tisztítása
4,53 - a hulladékok megfelelő kezelése, ártalmatlanítása
4,48 - a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítása
4,41 - a környezettudatosság formálása, a környezetvédelem megfelelő oktatása
4,41 - az erőművek, nagy ipari vállalatok levegő szennyezése
4,3 - a szállító, fuvarozó vállalkozások levegő szennyezése
4,26 - az élelmiszerbiztonság garantálása (az élelmiszerek, illetve gyártásuk ellenőrzése)
4,16 - az egyéni közlekedés (személygépkocsi, motor) levegő szennyezése

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

A minta elemszáma 979 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,16\%$.

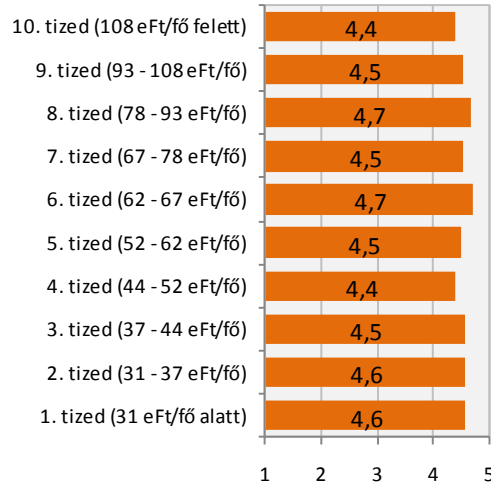
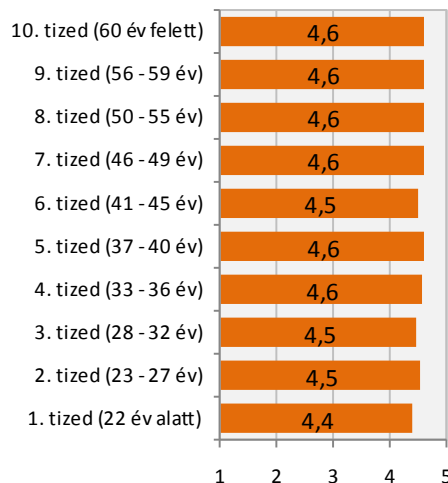
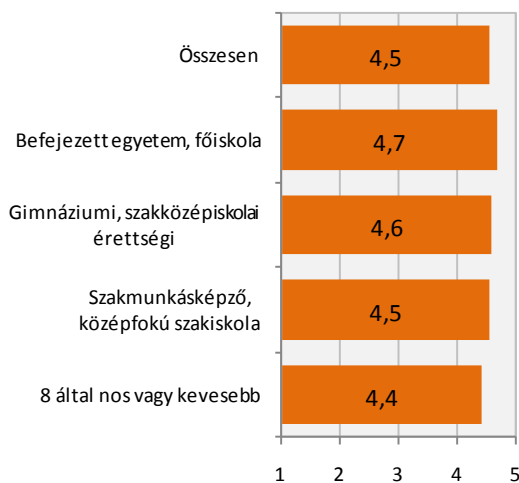
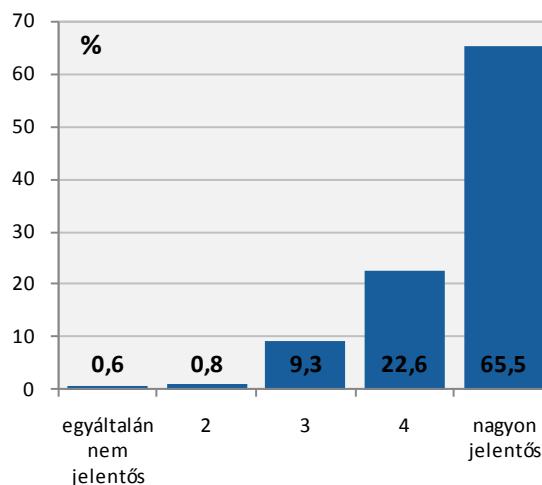
Összehasonlítás, elemzés

A lakosság megítélése szerint jelenleg a legproblémásabb terület környezeti és egészségügyi szempontból a szennyvizek megfelelő kezelése és tisztítása, valamint a hulladékok kezelése és ártalmatlanítása.

Ugyanakkor az általunk felsorolt többi területekre adott magas átlagok is azt mutatják, hogy szinte nincs olyan problémakör, aminek jelenlegi szintjét a lakosság kielégítőnek, vagy jóval kevésbé kritikusnak minősítene.

Még a sorrendben „utolsó” helyre került élelmiszerbiztonság és egyéni közlekedés terén is jelentős javulásra lát lehetőséget.

126. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból **a szennyvíz megfelelő kezelése, tisztítása!**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

A minta elemszáma 988 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,15\%$.

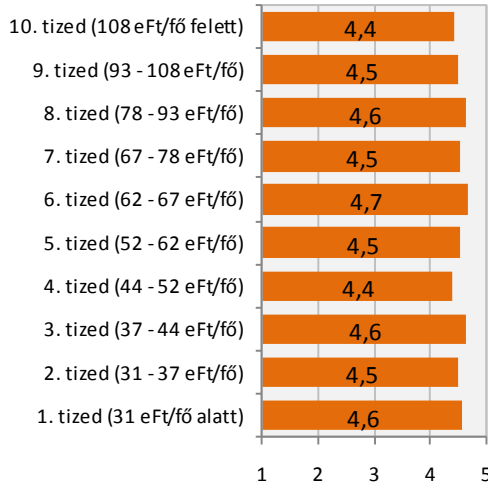
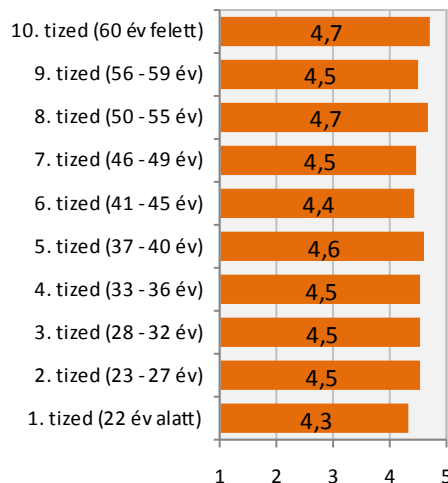
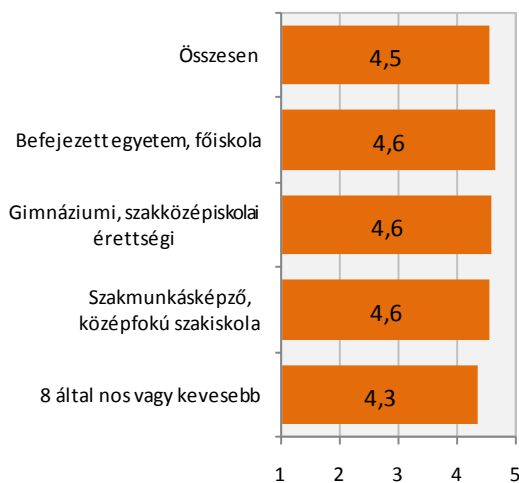
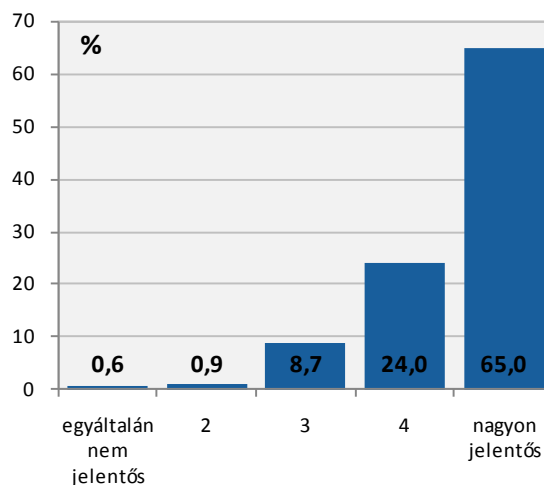
Összehasonlítás, elemzés

A szennyvizek kezelésének jelenlegi szintje a válaszadók mintegy kétharmada szerint messze nem kielégítő, és ezen a téren még nagyon jelentős feladatok előtt állnak az önkormányzatok, az állam.

Nem számottevő a különbség, ami a fiatalabb és az idősebb korosztály között mutatkozik az átlagok szintjén.

Az iskolázottság alapján is csak enyhe véleménykülönbség figyelhető meg: a magasabb végzettségűek kissé magasabb átlagai még kritikusabb megítélést mutatnak.

127. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból **a hulladékok megfelelő kezelése, ártalmatlanítása!**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

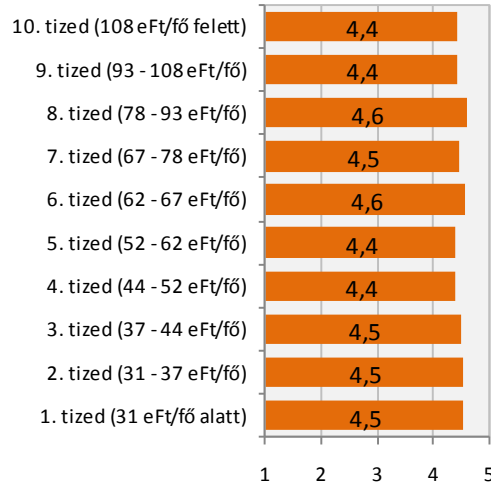
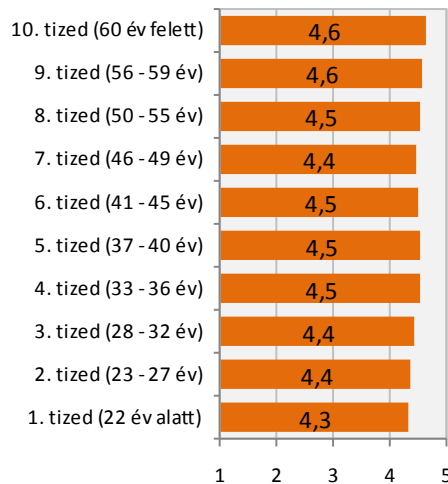
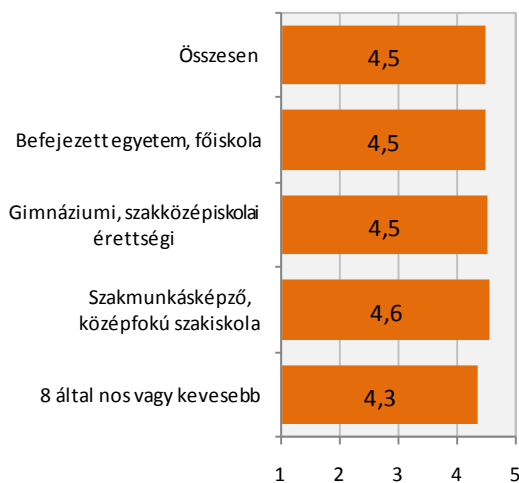
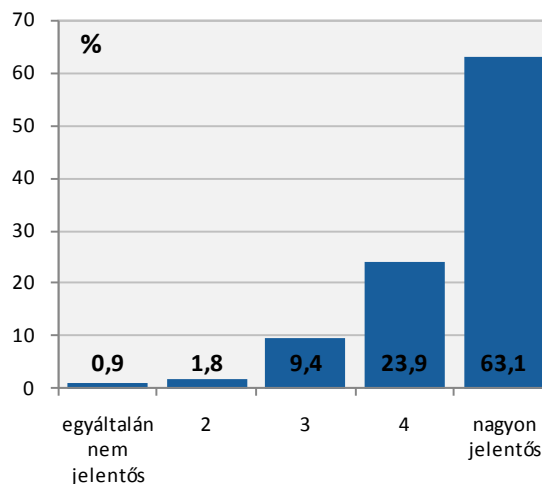
A minta elemszáma 991 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A hulladékkezelés terén gyakorlatilag ugyanazt lehet elmondani, mint a szennyvízkezelés esetében. A lakosság gyakorlatilag teljes egésze problémásnak látja a hulladékkezelés jelenlegi színvonalát.

Az életkor és a végzettség szerint – főként a legalsó és legfelső kategóriákban – szignifikáns különbségek figyelhetők meg, míg a jövedelmi helyzet önmagában nem ad magyarázatot a vélemények közötti eltérésekre.

128. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítása!

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

A minta elemszáma 991 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,14%.

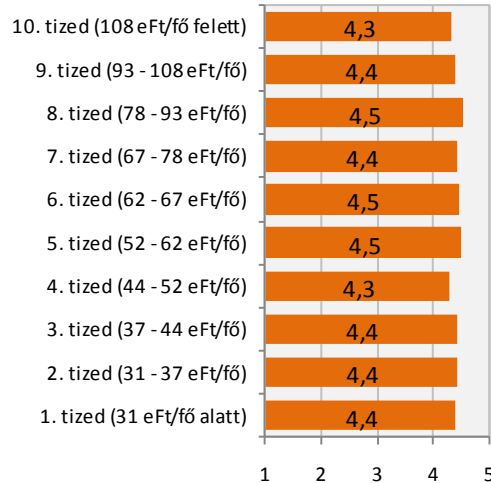
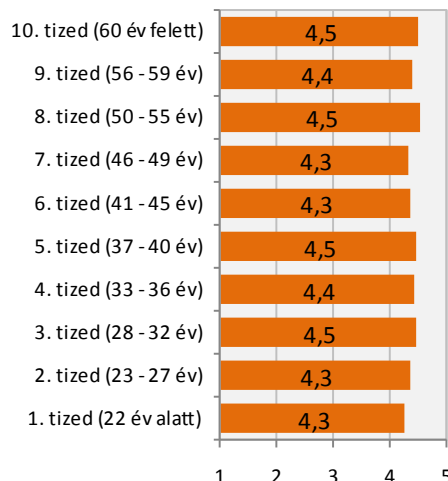
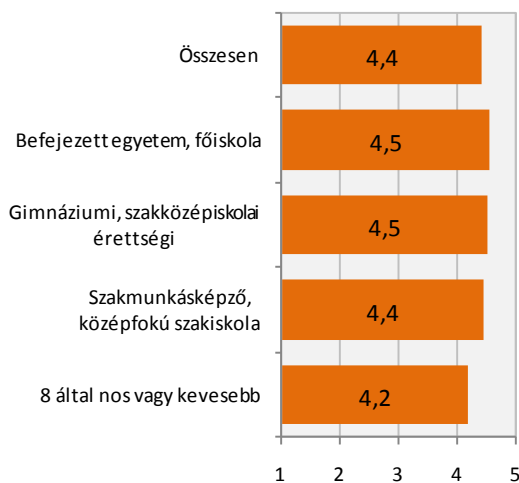
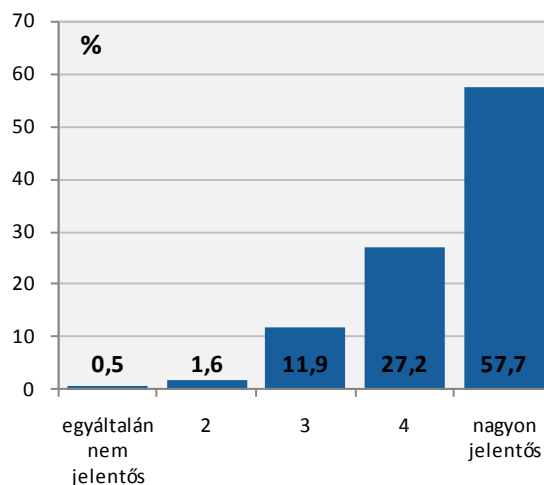
Összehasonlítás, elemzés

A megfelelő minőségű ivóvíz biztosítása szintén a legfontosabb lakossági igények közé tartozik, így magas elvárások kapcsolódnak hozzá.

Az életkor szerinti tizedek között jelentős különbségek nem adódnak, de mégis megfigyelhető egy enyhe növekedés az átlagok szintjén az életkor előrehaladtával.

Hasonló eltérés látható az iskolázottság esetében is: csak az általános iskolai vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkezők átlaga és a többi kategória értékei között már szignifikáns is a különbség.

129. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból **a környezettudatosság formálása, a környezetvédelem megfelelő oktatása!**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

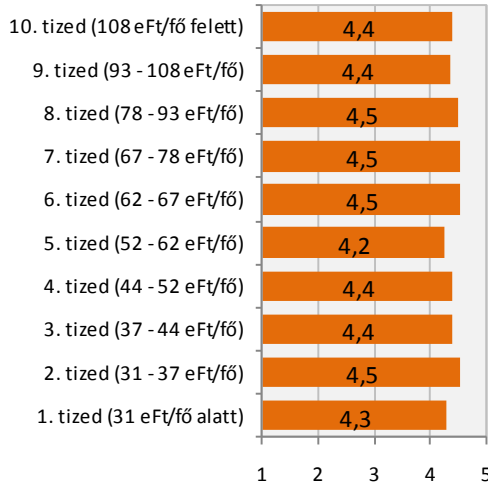
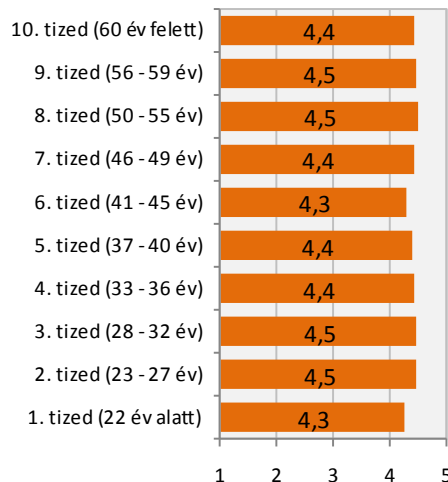
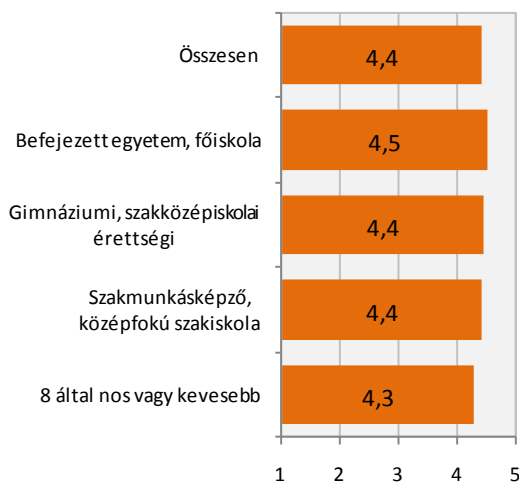
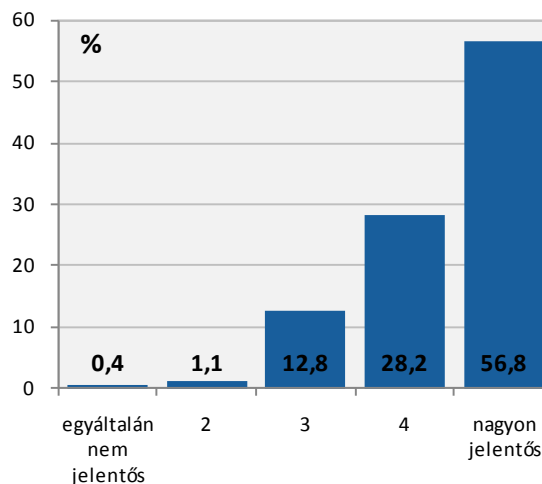
A minta elemszáma 990 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A környezettudatosság formálása, és az oktatásban való megjelenése szintén erős elvárásként fogalmazódik meg a válaszadókban. Összességében is jelentősnek ítélik meg lemaradásunkat ezen a téren.

A fiatalok és az idősebbek között még az előzőeknél is kisebb különbségek figyelhetők meg az átlagok szintjén, ugyanakkor szignifikáns az eltérés a végzettség alapján. Azok, akik legfeljebb a 8 általánost végezték el, átlagosan kissé alacsonyabbra értékelik a környezeti tudatosság formálásának jelentőségét, ugyanakkor ezzel együtt véleményük csak kis mértékben tér el a magasabb végzettségűektől.

130. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból **az erőművek, nagy ipari vállalatok levegő szennyezése!**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

A minta elemszáma 993 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

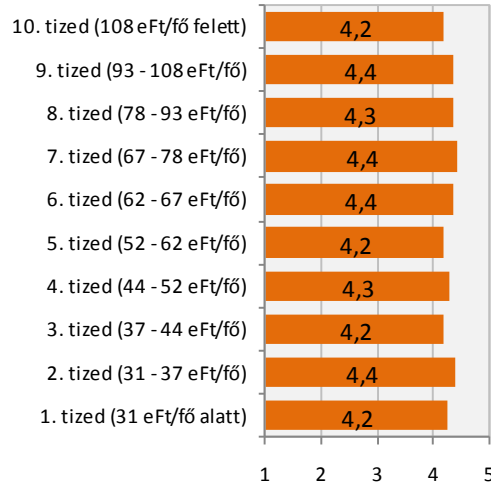
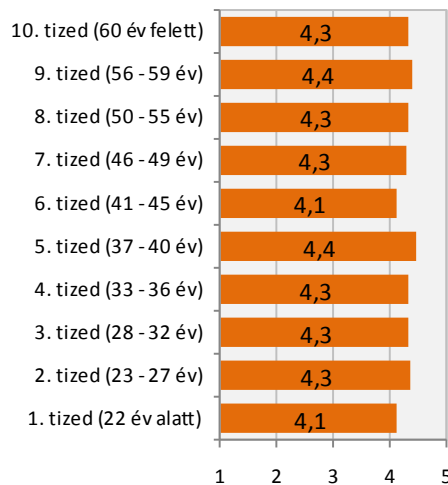
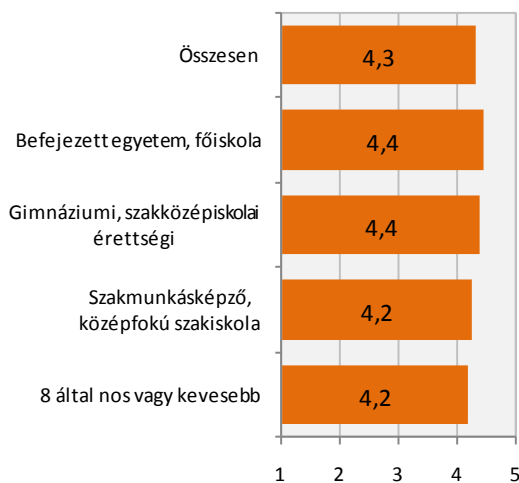
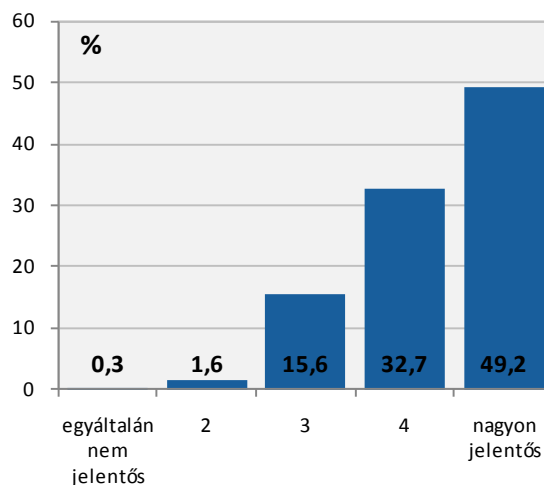
Összehasonlítás, elemzés

A klímaváltozást (f)okozó ipari és energetikai légszennyezés – a szállítmányozás és a lakosság közlekedési és fűtési kibocsátása mellett – hazánkban is az egyik leginkább problémás terület a környezetvédelemben.

A válaszadók – az előbbiekhöz hasonlóan – nagyon magas arányban tartják jelentős feladatnak, megoldásra váró problémának az ipari szektor levegő szennyezését.

A válaszok közötti különbségek egyedül a végzettség esetében figyelhetők meg, de a kategóriák közötti átlagok kis mértékben növekednek az iskolázottság emelkedésével.

131. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból a szállító, fuvarozó vállalkozások levegő szennyezése!

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

A minta elemszáma 994 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

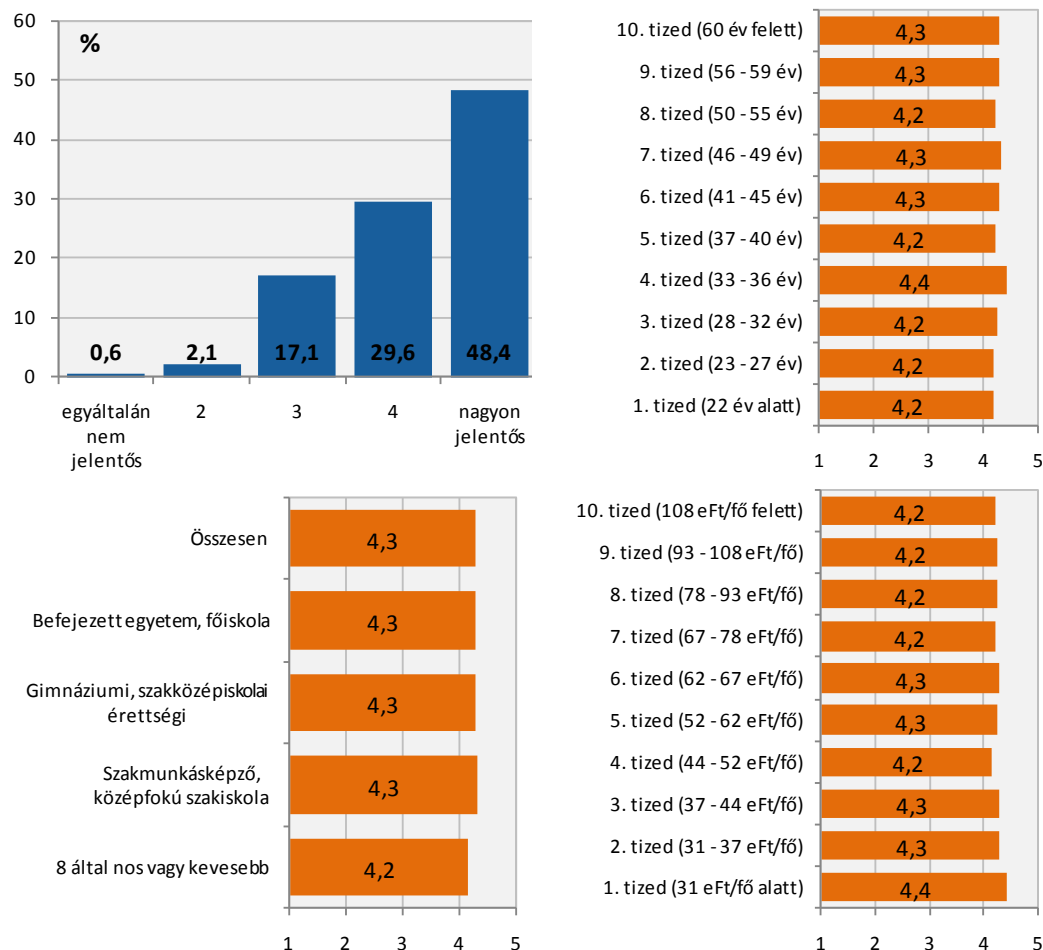
Összehasonlítás, elemzés

Az üvegházhatást okozó emissziós források közül az elmúlt évtizedben hazánkban a közúti fuvarozás szennyezőanyag-kibocsátása növekedett a legdinamikusabban.

A válaszadók között gyakorlatilag elenyésző azok aránya, akik nem gondolják jelentős, megoldásra váró problémának a szektor környezetterhelését.

Az előző mutatókhoz hasonlóan a válaszok közötti különbségek egyedül a végzettség esetében figyelhetők meg: az iskolázottság emelkedésével kissé növekednek a kategóriánkénti átlagok is.

132. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból az élelmiszerbiztonság garantálása (az élelmiszerek, illetve gyártásuk ellenőrzése)!

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

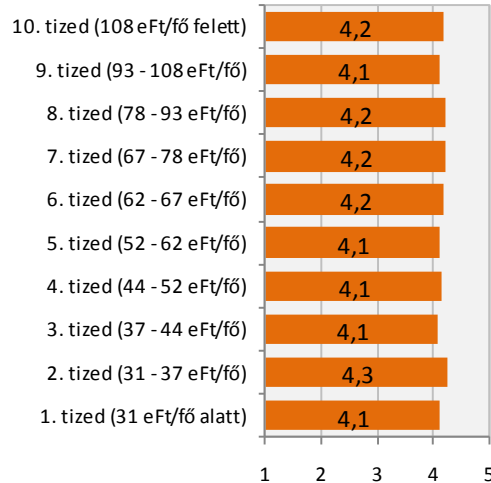
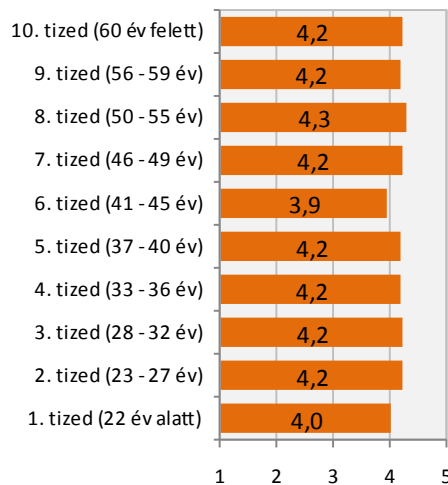
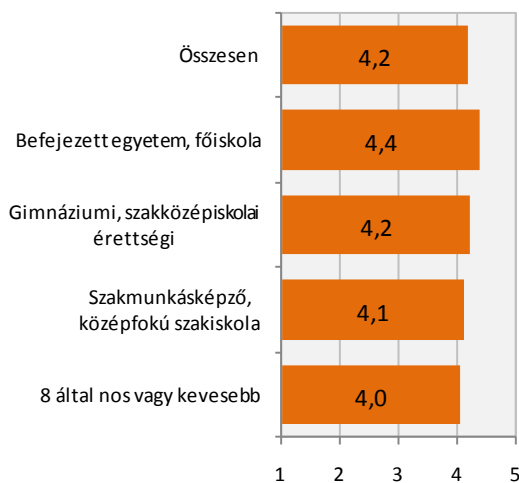
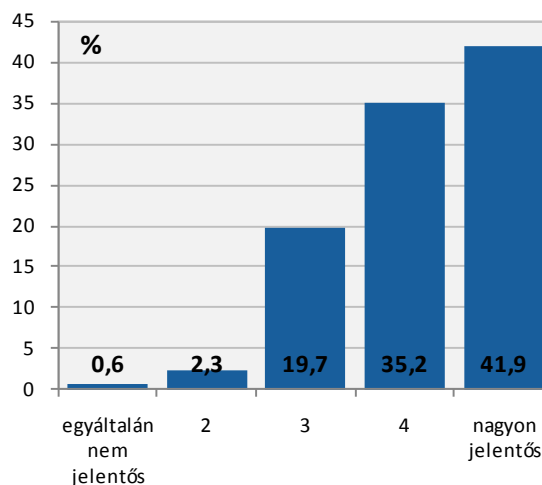
A minta elemszáma 979 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,16\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az élelmiszerbiztonság folyamatos garantálása (a termékek és gyártásuk ellenőrzése) a válaszadók alapvető elvárása.

A három vizsgált szempont közül az egy főre jutó családi jövedelem esetében figyelhető meg némi összefüggés a válaszok tekintetében. Ez részben arra vezethető vissza, hogy az alacsonyabb jövedelmi tizedekben a fogyasztáson belül nagyobb az élelmiszerek aránya, másrészt a magasabb jövedelemből gazdálkodó háztartások drágább, jobb minőségű termékeket is meg tudnak vásárolni, amelyek – feltételezhetően – nagyobb arányban ellenőrzött termelési folyamatokból származnak.

133. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból **az egyéni közlekedés (személygépkocsi, motor) levegő szennyezése!**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezet- és egészségügyi szempontból...”

A minta elemszáma 997 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,13\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az egyéni közlekedéssel kapcsolatos levegőszennyezési problémákat 4,2-es átlagos értéke az 5 fokozatú skálán nagyon magas, ami azt jelenti, hogy az általunk felsorolt környezeti problémák közül még az utolsó helyre „soroltat” is meglehetősen problémás területnek ítélik meg.

A válaszok iskolai végzettség alapján láthatóan különböznek: a magasabb iskolázottság jelentősebb problémának, megoldásra váró feladatnak tekinti az egyéni közlekedés okozta környezetszennyezést, mint az alacsonyabb végzettségű válaszadók.

HAZAI KITEKINTÉS

13. LAKOSSÁG

13.1. TUDATOSSÁG

13.2. ÉRZÉKELEÉS ÉS PREFERENCIA

13.3. AKTIVITÁS

134. **ÁBRA** Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!

4,05 - odafigyelek az áramfogyasztásra (pl. ha már nem nézem a tévét, kikapcsolom; ha kimegyek a szobából, lekapcsolom a villanyt)

3,92 - odafigyelek a vízfogyasztásra (pl. egyszerre nagyobb mennyiségű ruhát mosok; nem folyóvízben mosogatok; esővizet használok öntözésre)

3,47 - megtehetném, hogy munkába/iskolába személygépkocsival megyek, de inkább tömegközlekedést vagy biciklit használok

3,26 - a háztartási hulladékot szelektíven gyűjtöm (legalább egyfélét külön)

3,11 - még ha drágább is, de az energiatakarékosabb termékeket vásárlom

2,88 - inkább a drágább, de környezetbarát eljárással készült termékeket vásárlom

2,84 - inkább a visszaváltható palackozású italokat vásárlom

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

A minta elemszáma 971 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,18\%$.

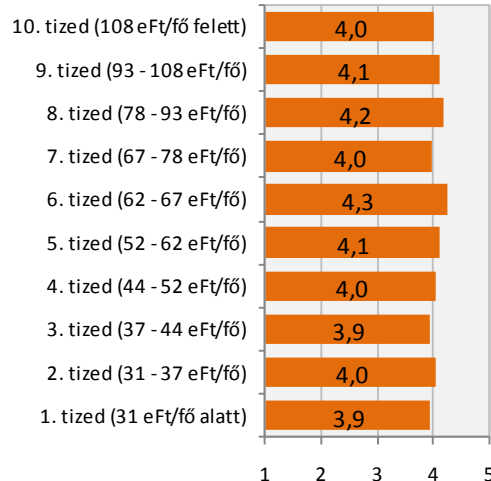
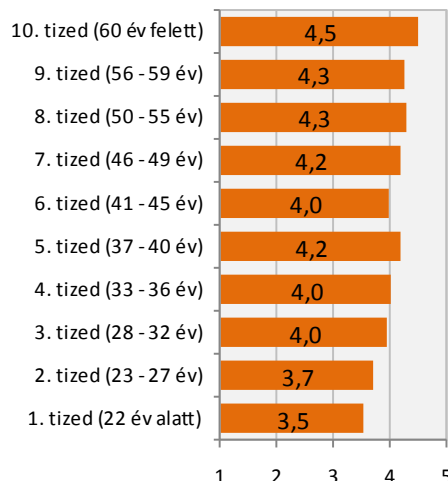
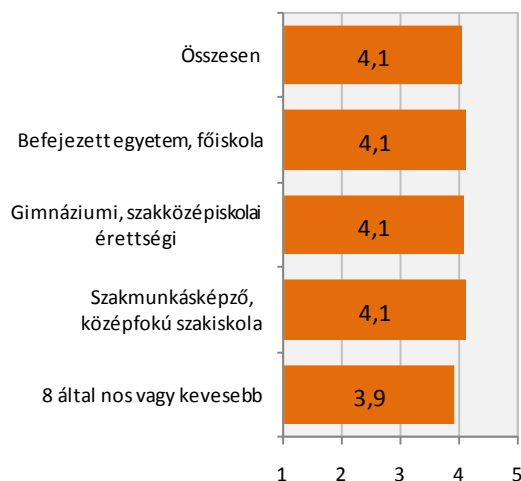
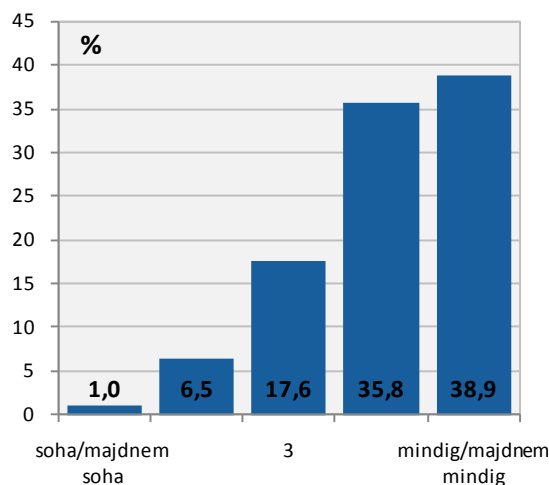
Összehasonlítás, elemzés

A lakossági válaszok jól mutatják, hogy a jelentősebb idő- és pénzfáfordítással, fáradsággal járó energiatakarékosági és környezetvédelmi tevékenységeket jóval kevesebben, kisebb arányban végzik, illetve vállalják fel.

A takarékoság kis „odafigyeléssel”, a pl. hulladékudvarokban ingyenesen elhelyezhető szelektíven gyűjtött hulladékok kis időráfordítással pénzben mérhető hasznokkal járnak. Ugyanakkor a drágább (pénzbeni hátránnyal járó), de „valódi” környezettudatosságra utaló „viselkedés” már jóval kevesebbekre jellemző.

A visszaváltható palackozás – a sorrendben – utolsó helyre kerülése, és a 3-as átlaghoz közeli értéke azt a bizonytalanságot is sugallja, ami az elmúlt években még szakmai fórumokon is vitákat generált (egyutas-többutas csomagolás): az eldobható csomagolás – egy részének – szelektív gyűjtésen keresztüli hasznosítása, vagy pedig a többször használható, de az ehhez szükséges tisztításkor felhasznált vegyi anyagok környezetterhelése eredményezi összességében a kedvezőbb megoldást?

135. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: **odafigyelek az áramfogyasztásra (pl. ha már nem nézem a tévét, kikapcsolom; ha kimegyek a szobából, lekapcsolom a villanyt).**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

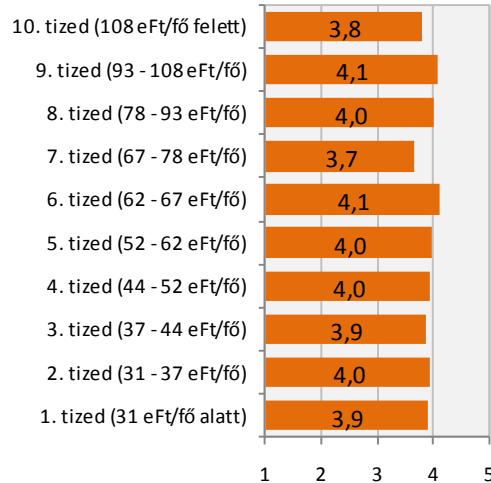
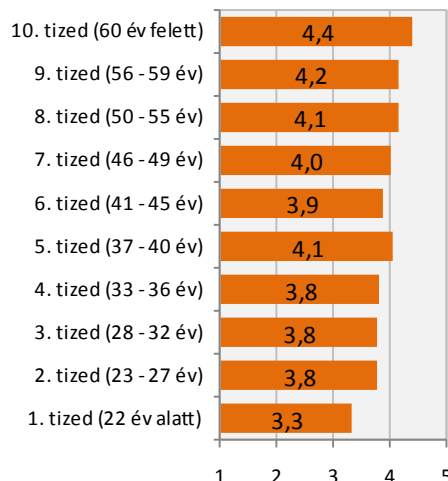
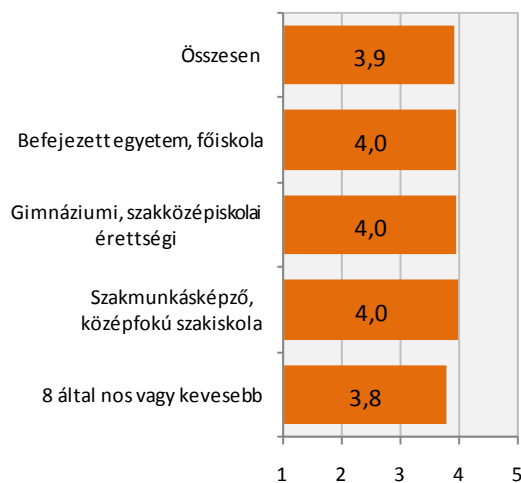
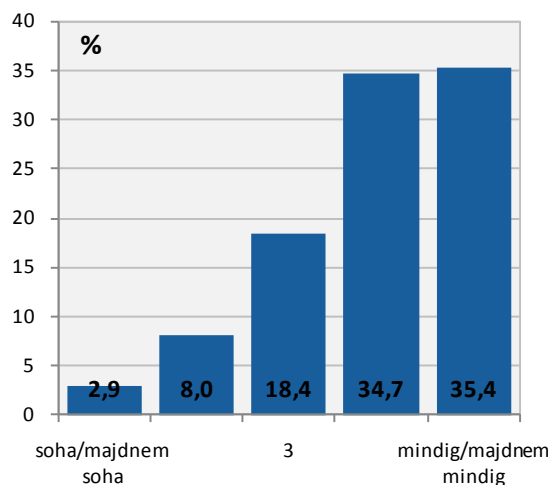
A minta elemszáma 998 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,13\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A fiatalabb korosztályok láthatóan sokkal kevésbé figyelnek oda az áramfogyasztással való takarékoskodás lehetőségére. Az életkor emelkedésével párhuzamosan a válaszadók eltartotti arányának csökkenése az anyagi szempontokat is hangsúlyosabbá teszi a válaszokban. Az első három életkori tizedben részben emiatt is emelkedik látványosan az átlag.

A végzettség tekintetében jelentős különbségek nem adódnak. Ugyanakkor ezzel összefüggésben az alsó 6 jövedelmi tized esetében az átlagok enyhe emelkedése arra utal, hogy a rosszabb anyagi helyzetben lévőkre kevésbé jellemző a tudatos, racionális takarékoskodás.

136. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: **odafigyelek a vízfogyasztásra (pl. egyszerre nagyobb mennyiségű ruhát mosok; nem folyóvízben mosogatok; esővizet használok öntözésre).**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

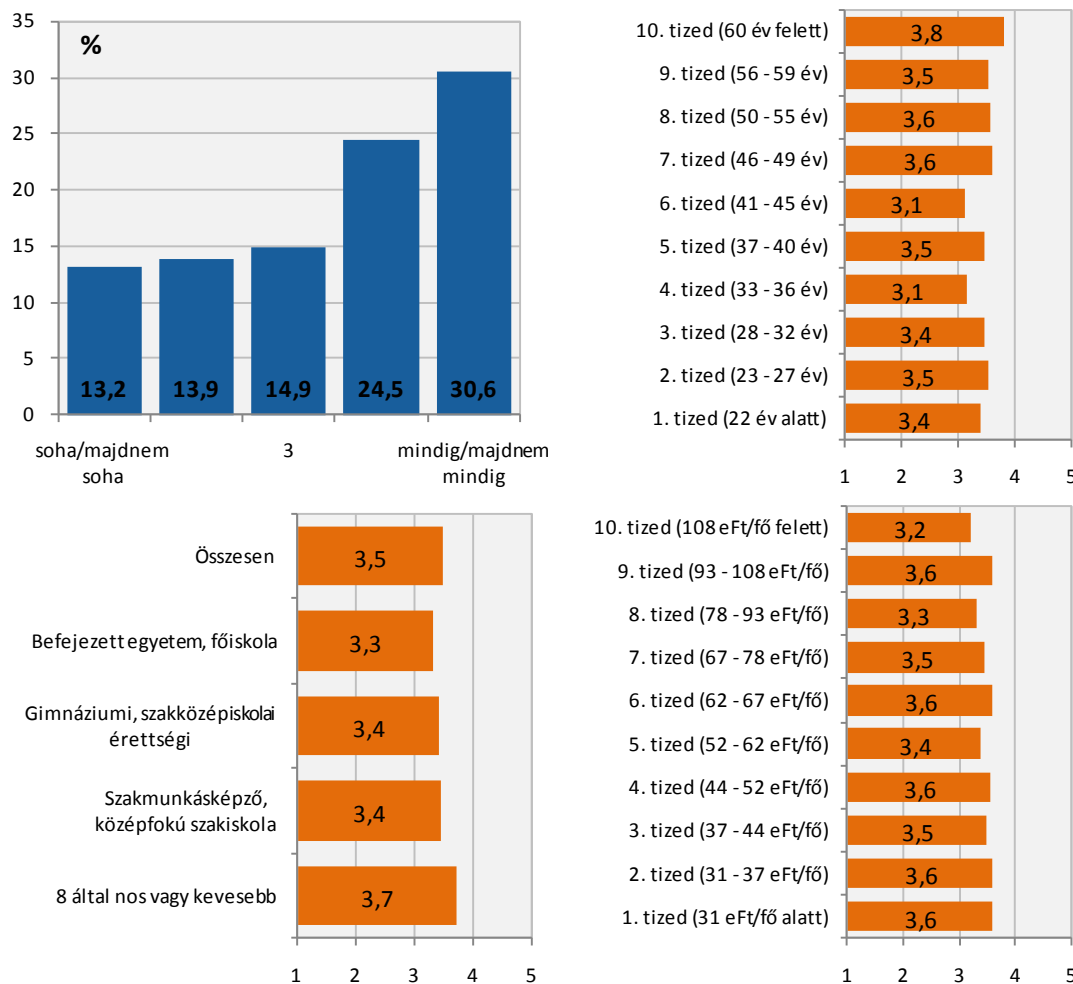
A minta elemszáma 993 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A vízfogyasztással való takarékosagra ugyanazok a megállapítások tehetők, mint az előbbi, áramfogyasztásra vonatkozó, válaszok esetében.

Az életkori szempont esetében az alsó 3 tizedben még az eltartott-eltartó arányra vezethető vissza az átlagok közötti eltérések nagyobb része, míg a felső 3 tized esetében a nyugdíjasok arányának emelkedésével, a jövedelmek csökkenése és a fogyasztás átrendeződése következtében tovább emelkedik a takarékoság igénye.

137. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: **megtehetném, hogy munkába/iskolába személygépkocsival megyek, de inkább tömegközlekedést vagy biciklit használok.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

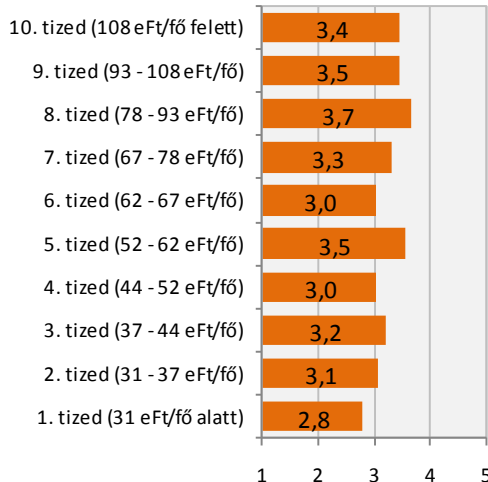
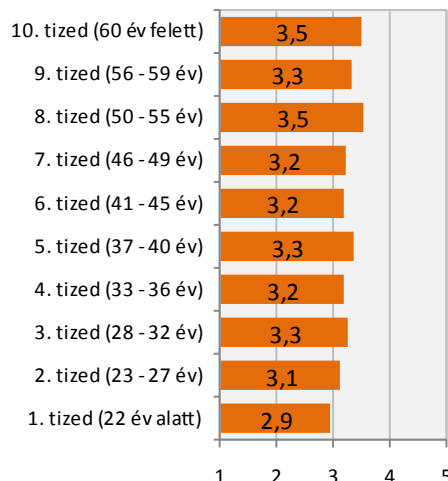
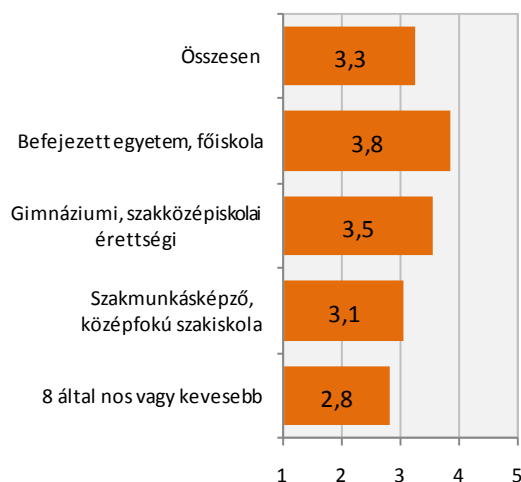
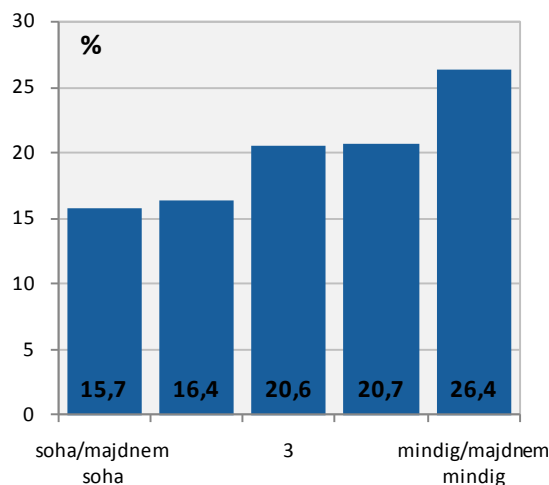
A minta elemszáma 971 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,18\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A közlekedési eszközök használata nagyban és talán leginkább a település méretétől (és ezzel összefüggésben a tömegközlekedési lehetőségektől, parkolóhelyektől, bicikliutaktól, a munkabájtávolságtól stb.) függ, azaz, hogy van-e valódi alternatívája az egyéni közúti közlekedésnek? A másik, nem kevésbé lényeges szempont a jövedelmi helyzet, egyáltalán a személygépkocsi léte, illetve az utazás finanszírozása a család egy, vagy több tagja számára. Ez utóbbi, jövedelmi hatást lehet megfigyelni a különböző szempontok szerint bontott válaszokban.

A feltételezhetően alacsonyabb egy főre jutó családi jövedelemmel rendelkező kategóriákban (a legmagasabb életkori, a legalacsonyabb iskolázottságú csoportok, illetve a legelső jövedelmi tizedekbe tartozók) szignifikánsan magasabb az átlagok nagysága, azaz a lakosság ezen csoportjai rendre gyakrabban választják a környezetbarátabb közlekedési megoldásokat.

138. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: **a háztartási hulladékot szelektíven gyűjtöm (legalább egyfélét külön).**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

A minta elemszáma 997 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,13\%$.

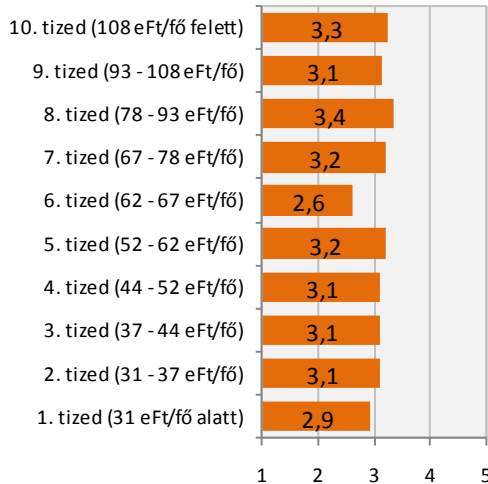
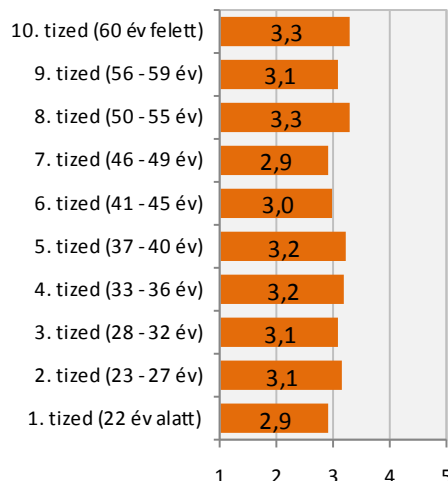
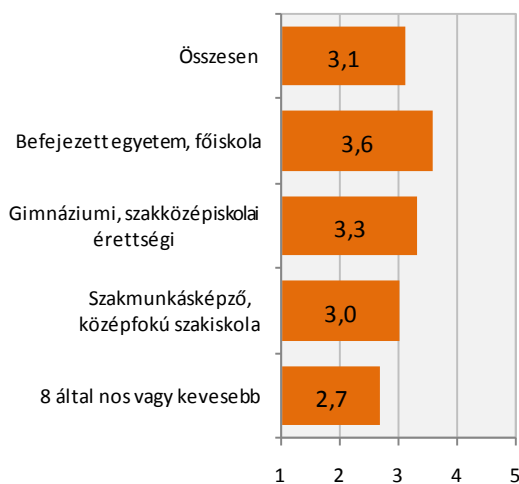
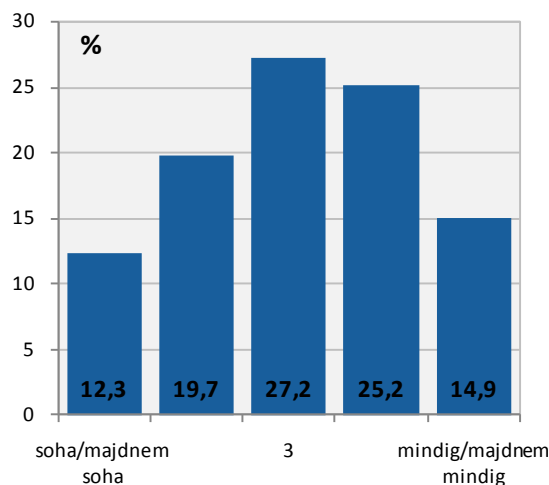
Összehasonlítás, elemzés

A hulladékkezelés kérdése a leginkább megosztó válaszokat eredményezi. Ez részben – az előzőkhez hasonlóan – szintén a települések méretével magyarázható, hiszen a hulladékgyűjtő rendszerek a nagyobb városokban nagyobb arányban és sokkal szélesebb körben kiépítettek – ugyanakkor a kisebb, vidéki településeken pl. a komposztálók gyakoribb használatának előfeltétele a szelektív gyűjtés.

A szelektíven gyűjtött különböző hulladékfajták – többnyire – ingyenes lerakási lehetősége csökkentheti a szemétszállítási díjat (kisebb méretű tároló is elegendő), ugyanakkor sem a jövedelmi adatok, sem pedig az ezzel részint összefüggő végzettség szerinti kategóriák átlagos értékei nem ezt a feltételezést erősítik meg.

A különböző szempontokat figyelve inkább a környezeti tudatosság, felelősségvállalás a meghatározó tényező a válaszok mögött, ami pedig a magasabb végzettségű, életkorú és jövedelmű lakosság körében magasabb szintet ér el.

139. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: **még ha drágább is, de az energiatakarékosabb termékeket vásárlom.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

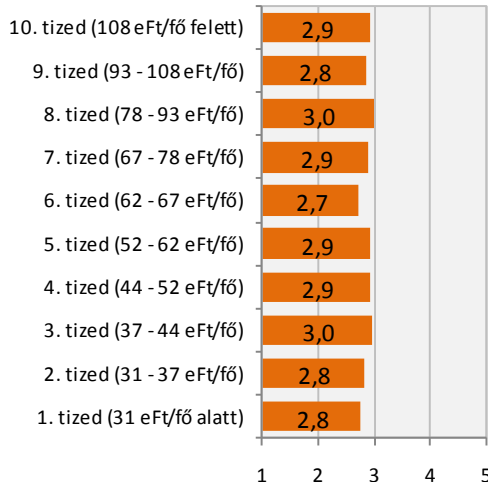
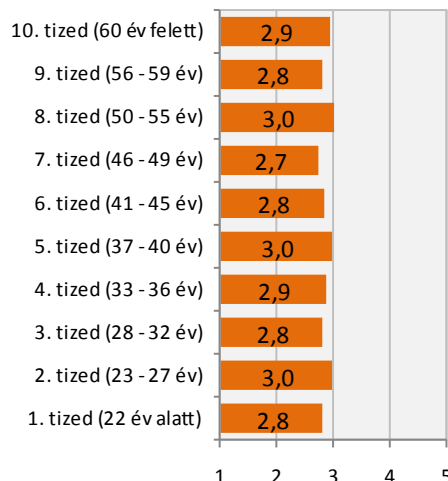
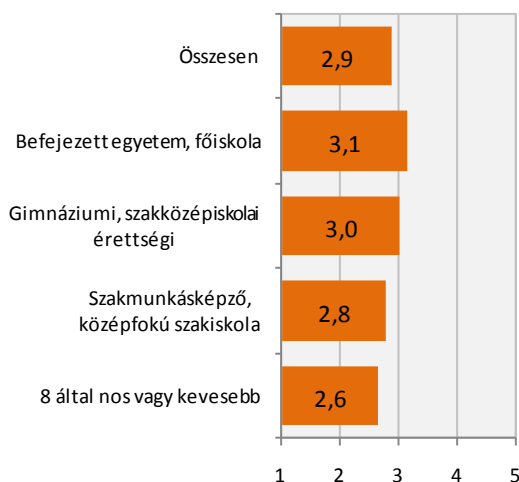
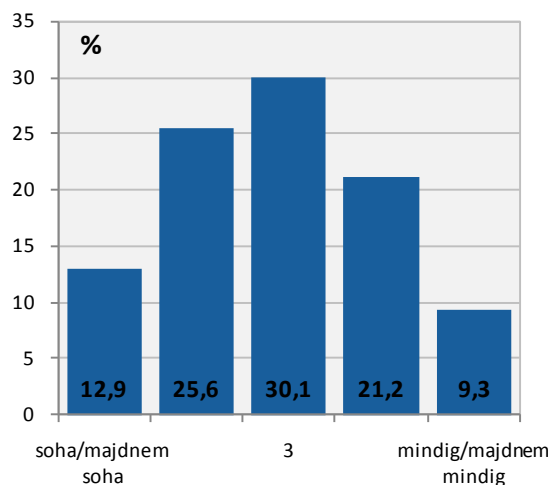
A minta elemszáma 993 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A tudatosság és a jövedelmi szempontok együttes hatása figyelhető meg az energiatakarékosabb megoldások választása esetében (is).

Ez a leghatározottabban (szignifikánsan) a végzettség esetében nyilvánul meg, de az életkori és a jövedelmi tizedeket tekintve is enyhén emelkedő a drágább, de energiatakarékosabb lehetőségek választásának gyakorisága.

140. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: **inkább a drágább, de környezetbarát eljárással készült termékeket vásárlom.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

A minta elemszáma 991 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

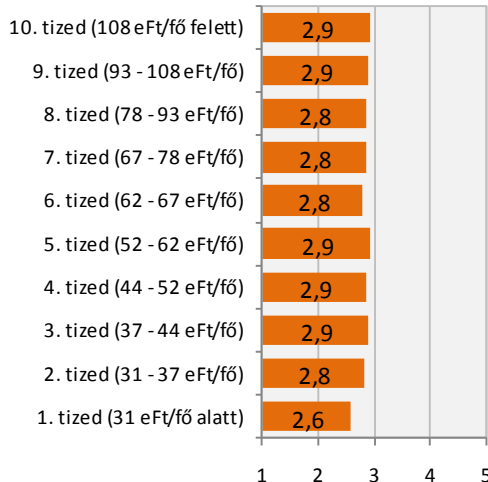
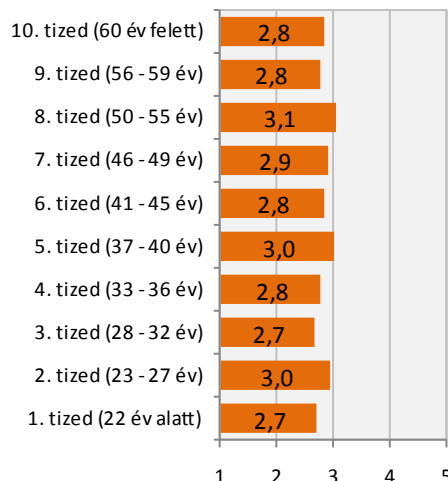
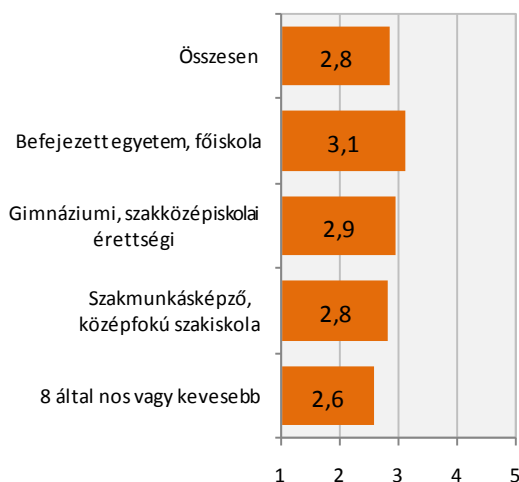
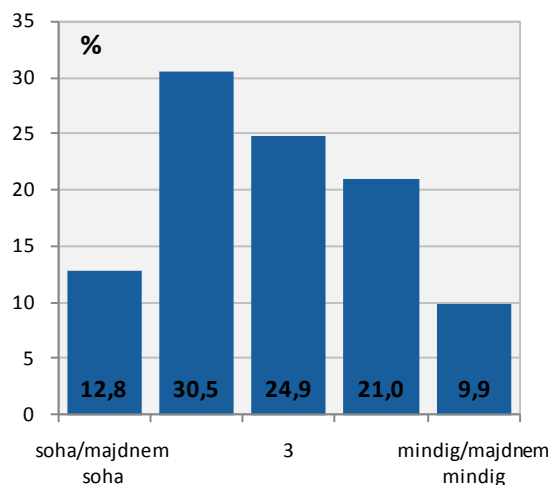
Összehasonlítás, elemzés

Az előző – energiatakarékosságra vonatkozó – kérdéssel ellentétben, a környezetbarátabb eljárással készült termékek választása önmagában nem kínál olcsóbb megoldást az adott helyzetben.

Az előző kérdésre adott válaszokkal való összehasonlítás arra mutat rá, hogy amennyiben a környezetbarátabb megoldás nem jár – legalább kis mértékű – pénzügyi előnnyel, akkor azt a lakosság már sokkal kevésbé találja „vonzónak”. Azaz az egyes kategóriákban adódó átlagok jelen esetben „pusztán” a környezettudatosság relatív mértékére utalnak. Így a két kérdés esetében az azonos kategóriák átlagainak különbsége a választás anyagi motivációjára utal.

Az átlagok között a legkisebb különbség, azaz az anyagi szempontok kisebb súlya a következő kategóriákban figyelhető meg: életkor – 1., 2. és 6. tized, a legalacsonyabb végzettséggel rendelkezők, illetve a jövedelem esetében a 1., 3., 4. és 6. tized.

141. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: **inkább a visszaváltható palackozású italokat vásárlom.**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!”

A minta elemszáma 990 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az előzőekben (134. ábra) már utaltunk az eldobható-visszaváltható csomagolások közötti értékelési bizonytalanságra, amely mellett lényeges szempontként jelenik meg a göngyölegek (palackok, rekeszek stb.) tárolásának és visszaszállításának ráfordításai. Azaz többnyire kényelmesebb a vásárló számára, ha nem kell még ezekkel is foglalkoznia.

Figyelembe véve azt is, hogy a boltokban kapható italok kb. 15%-át forgalmazzák csak visszaváltható palackokban, ellentmondásba kerül az átlagként adódó 2,8-es értékkel, ami azt jelenti, hogy a lakosság átlagosan „az esetek felében” visszaváltható palackozású italokat vásárol.

A végzettség alapján egyértelműen megállapítható, hogy a magasabb iskolázottságú válaszadók gyakrabban vásárolnak visszaváltható termékeket.

A jövedelmi tizedek esetében leginkább csak a legalsó kategória eltérése a többitől az, ami szembeötlő, szignifikáns különbséget nem lehet megállapítani.

142. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!

3,19 - áramfogyasztás (nem fűtési célú)

3,11 - fürdőszobai vízfogyasztás

3,07 - konyhai vízfogyasztás

3,03 - háztartási hulladék képződése (visszaváltható termékekkel, komposztálóval)

2,83 - közlekedés (tömegközlekedésre, biciklire váltás)

2,79 - fűtés

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!”

A minta elemszáma 984 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,15\%$.

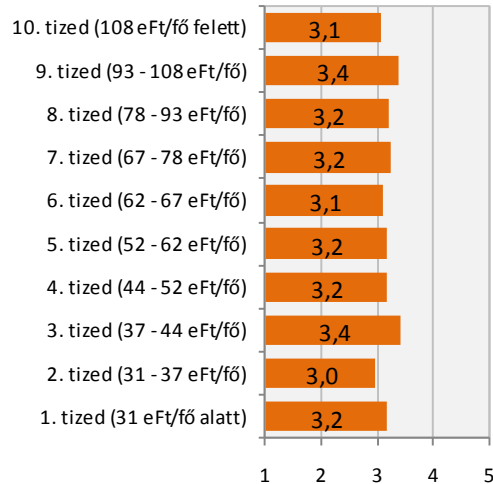
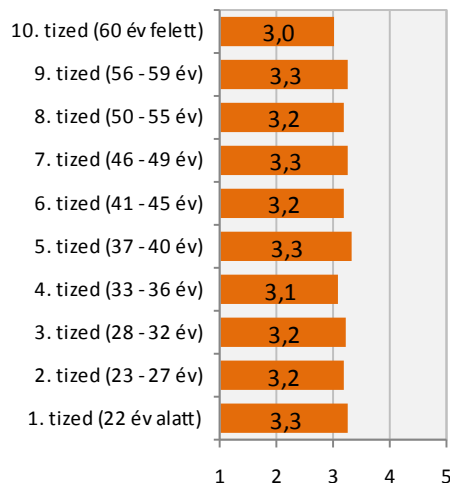
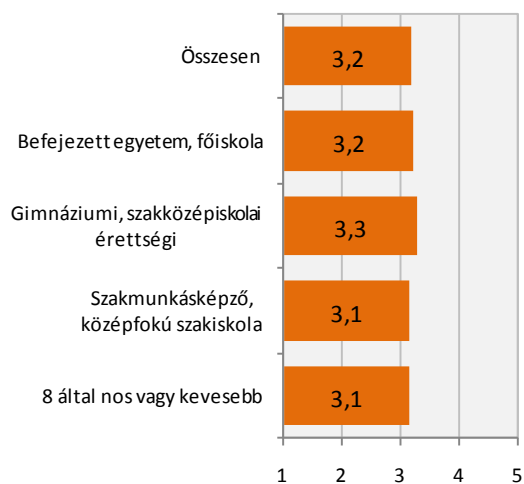
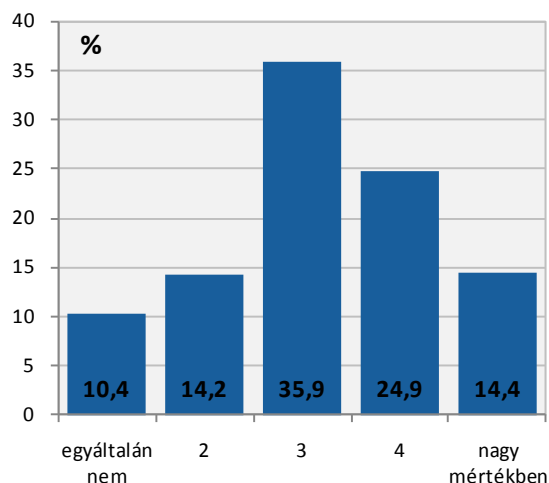
Összehasonlítás, elemzés

Az energiatakarékosság, fogyasztáscsökkenés – figyelembe véve azt is, hogy a lakosság saját fogyasztási szokását általában pazarlónak ítéli meg (115. ábra) – egyik potenciális forrása lehet a környezetterhelés csökkentésének.

A háztartások szintjén, az általunk kiválasztott rezsi-típusú kiadások és a közlekedés terén, már jelentős megtakarításra, fogyasztáscsökkenésre nem lehet számítani. Ezt támasztja alá az is, hogy a háztartási energia áremelkedése az elmúlt 4 év során több mint kétszer gyorsabb volt, mint az infláció üteme, így valószínűsíthetően a lakosság pusztán anyagi érdekei miatt is „rákényszerült” a folyamatos takarékosagra.

Nagyon számottevő különbségek nincsenek az átlagok szintjén, így a felsorolt területeken összességében mérsékelt fogyasztás- és kiadáscsökkenésre lehet számítani a lakosság részéről.

143. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! **ÁRAMFOGYASZTÁS (NEM FŰTÉSI CÉLÚ)**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!”

A minta elemszáma 997 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,13\%$.

Összehasonlítás, elemzés

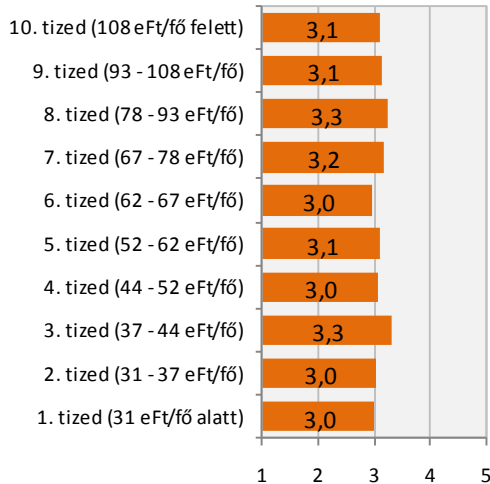
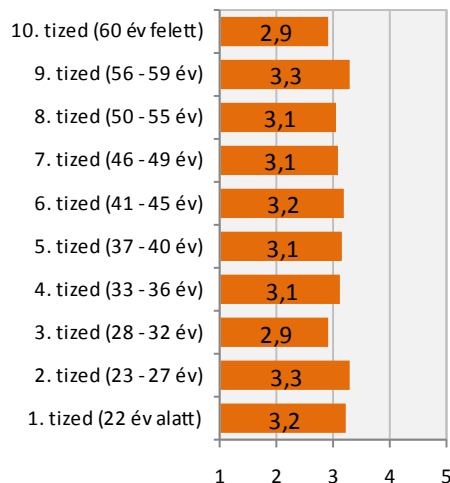
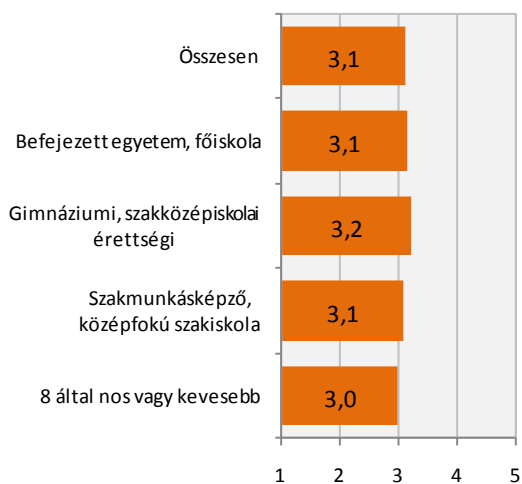
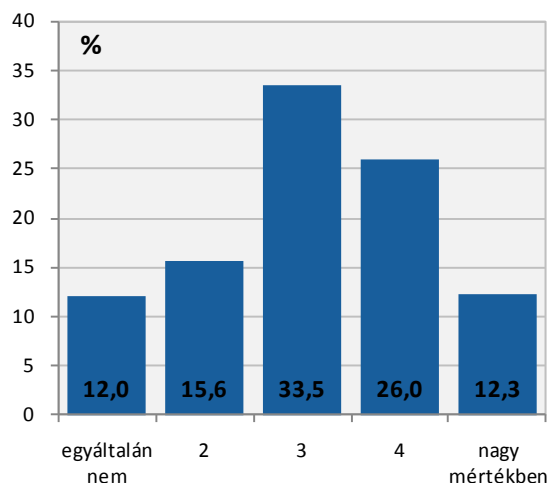
Az áramfogyasztás terén való további takarékoság tekintetében az egyes lakossági csoportok között csekély mértékű eltérések mutatkoznak.

Az életkori tizedek esetében csak a nyugdíjaskorúak válaszai alacsonyabbak némileg a közelebbi (8., 9.) tizedekével összehasonlítva, azaz véleményük szerint ők már túl sokat nem tudnak spórolni az áramfogyasztásukon. A nyugdíjaskorúak átlagából (3) kiindulva a többi életkori, vagy akár végzettség szerinti, illetve jövedelmi tized esetében megfigyelhető átlagos értékek sem sokkal magasabbak, nem is szóródnak jelentősen.

Az összes válasz megoszlását tekintve ugyanakkor a lakosság közel 40%-a (a 4-es és 5-ös értéket választók) még számottevő megtakarításra (lenne) képes áramfogyasztásán.

Az „odafigyelek az áramfogyasztásra” állítás (135. ábra) és az áramfogyasztás terén elérhető további megtakarítás lehetősége között nincs kimutatható kapcsolat (Corr. 0,01).

144. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! **FÜRDŐSZOBAI VÍZFOGYASZTÁS**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!”

A minta elemszáma 993 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

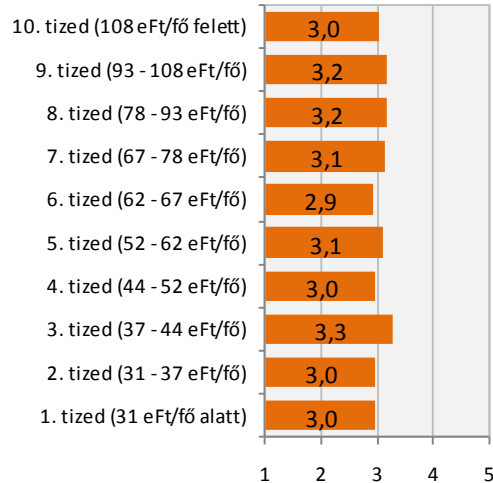
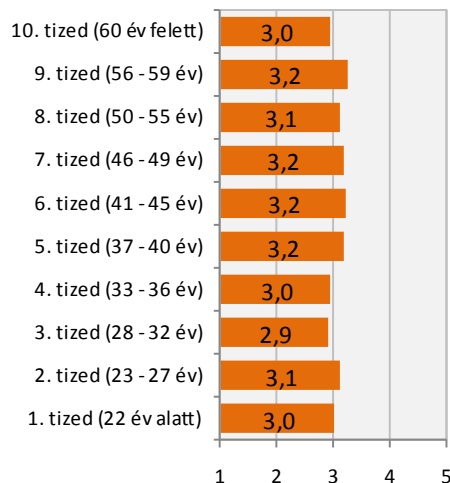
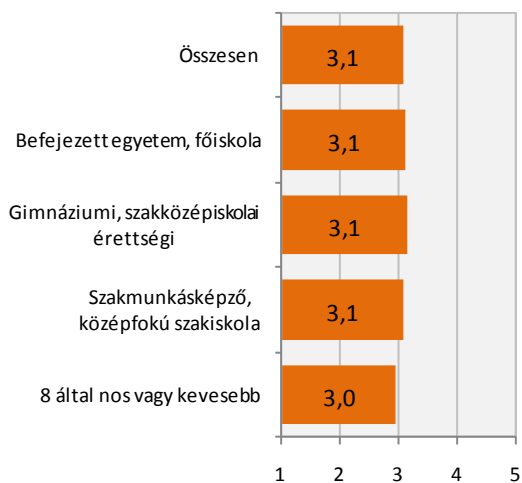
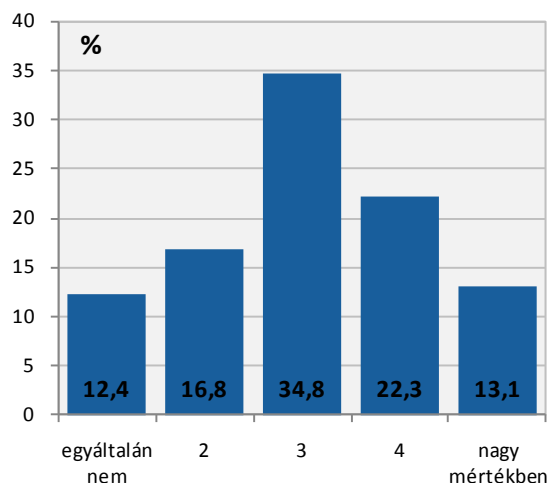
Összehasonlítás, elemzés

A fürdőszobai vízfogyasztáson való takarékoság sem mutat nagyon különböző átlagos értékeket (néhány kissé magasabb átlagtól eltekintve) a tizedek és a kategóriák között.

Az áramfogyasztáshoz nagyon hasonló a válaszok megoszlása is: a lakosság kb. 38%-a még jelentősebb mértékű takarékoságra lát lehetőséget a fürdőszobai vízfogyasztásában, és csak minden 10-ből 1 válaszadó állítja azt, hogy ezen a téren további fogyasztáscsökkentésre már egyáltalán nincs lehetősége.

Az „odafigyelek a vízfogyasztásra” állítás (136. ábra) és a fürdőszobai vízfogyasztás terén elérhető további megtakarítás lehetősége között nincs kimutatható kapcsolat (Corr. 0,03).

145. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! **KONYHAI VÍZFOGYASZTÁS**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!”

A minta elemszáma 993 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,14\%$.

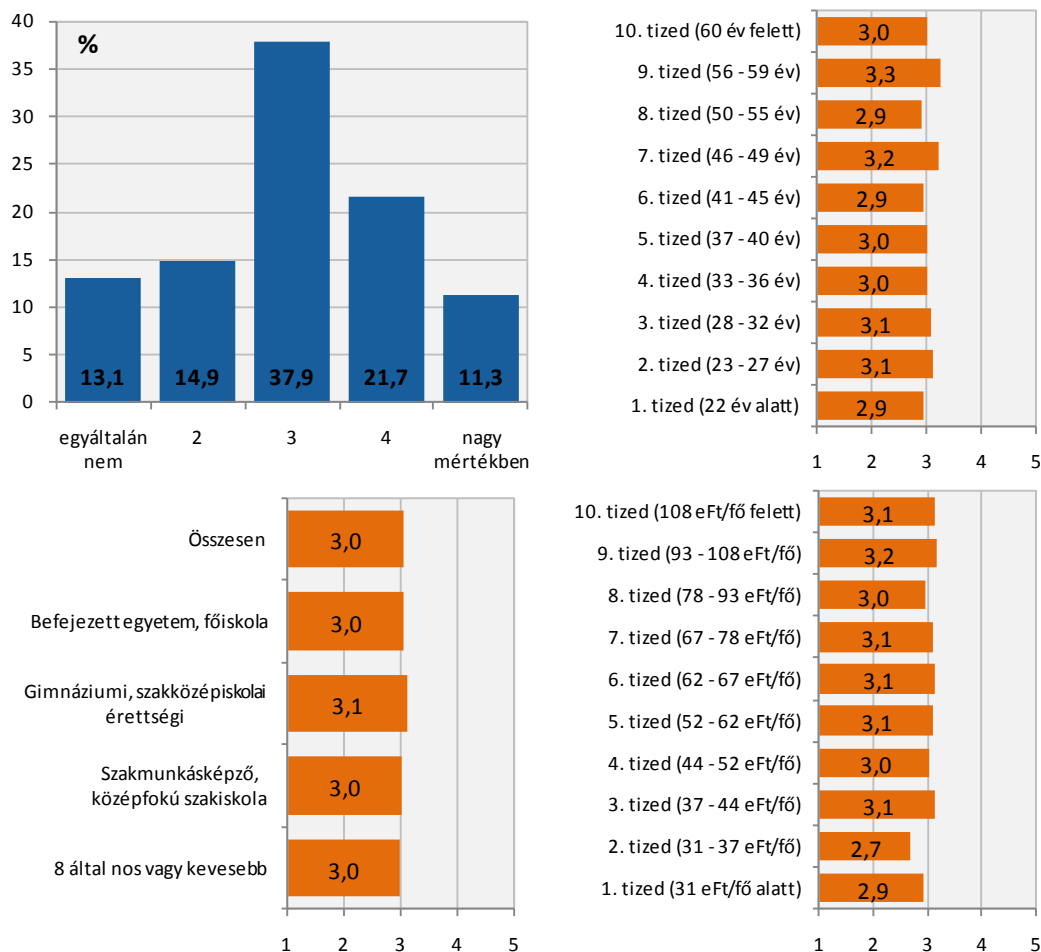
Összehasonlítás, elemzés

A látszólagos különbségek ellenére a válaszok – sem életkori és jövedelmi tizedek, sem végzettség szerinti – átlagos értékei között szignifikáns eltérés nem adódik.

A konyhai vízfogyasztás terén is – az áram- és a fürdőszobai vízfogyasztáshoz – hasonló arányok, így megtakarítási potenciál adódik a lakosság számára.

Az „odafigyelek a vízfogyasztásra” állítás (136. ábra) és a konyhai vízfogyasztás terén elérhető további megtakarítás lehetősége között nincs kimutatható kapcsolat (Corr. 0,06).

146. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! **HÁZTARTÁSI HULLADÉK KÉPZŐDÉSE (VISSZAVÁLTATHATÓ TERMÉKEKKEL, KOMPOSZTÁLÓVAL)**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!”

A minta elemszáma 988 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,15\%$.

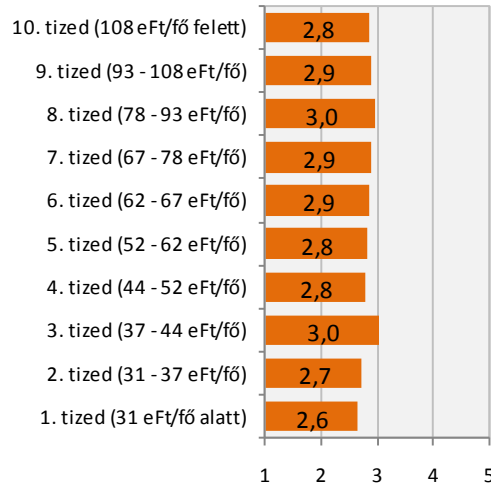
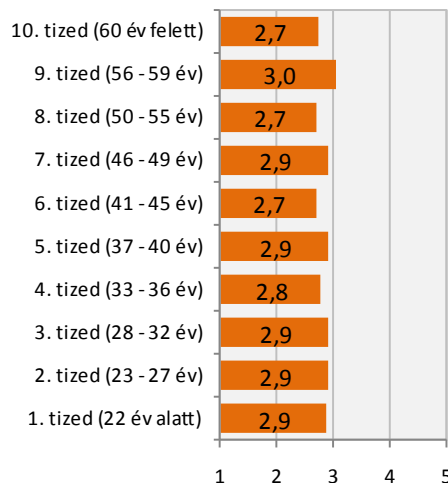
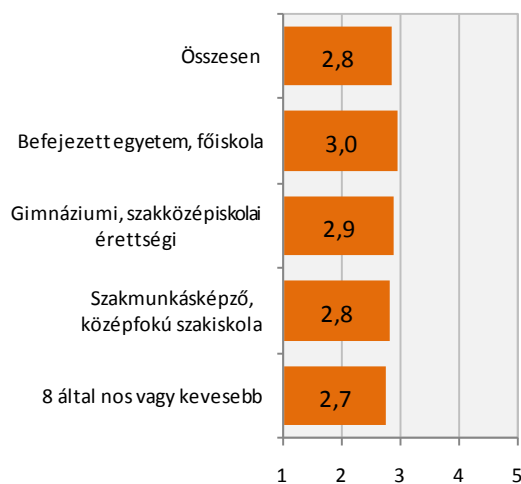
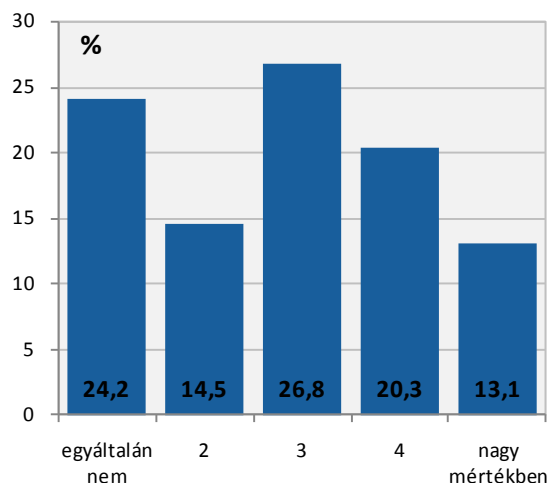
Összehasonlítás, elemzés

A háztartási hulladékok mennyiségének reális csökkentési lehetősége az alsó két jövedelmi tized esetében az átlagostól némileg alacsonyabb, míg a többi jövedelmi tized esetében érdemi különbségek nem látszanak.

A hulladékképződés jelentősebb mértékű visszafogására – a válaszok alapján – a lakosság kb. harmada lenne képes, míg 13%-uk erre egyáltalán nem lát lehetőséget.

Az „inkább visszaváltható palackozású italokat vásárolok” (141. ábra), valamint „a háztartási hulladékot szelektíven gyűjtöm” (138. ábra) állítás és a háztartási hulladék képződése terén elérhető további megtakarítás lehetősége között gyenge pozitív kapcsolat (Corr. 0,18, ill. 0,16) mutatható ki. Ez arra utal, hogy azok, akik a háztartási hulladékok terén eddig is kissé környezettudatosabbnak tekintették magukat, némileg nagyobb mértékben tudnának továbbra is takarékoskodni.

147. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! **KÖZLEKEDÉS (TÖMEGKÖZLEKEDÉSRE, BICIKLIRE VÁLTÁS)**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!”

A minta elemszáma 989 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,15\%$.

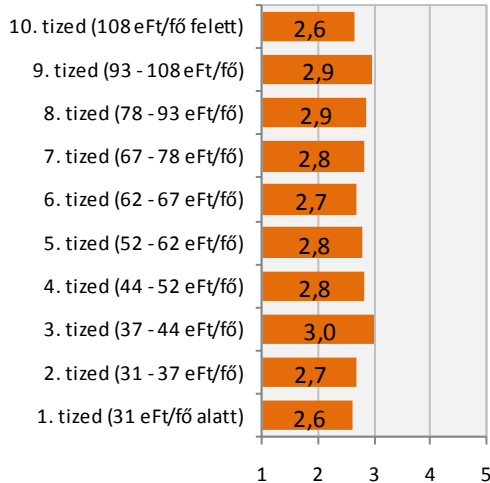
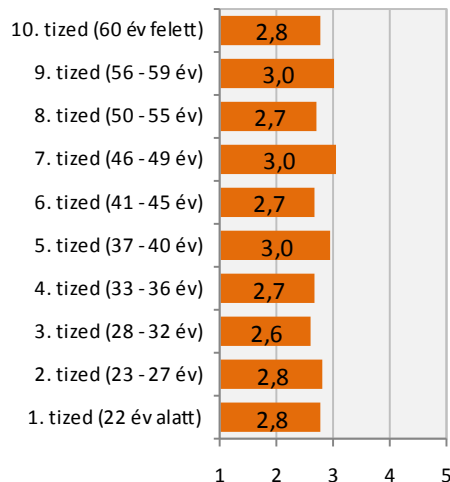
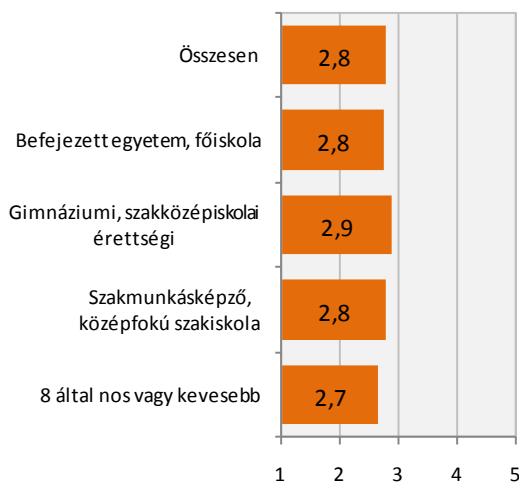
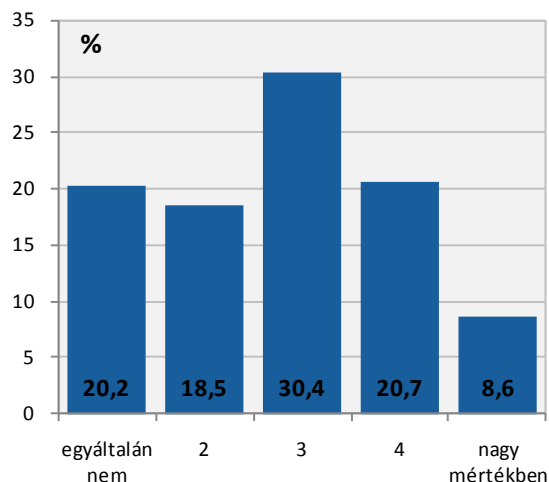
Összehasonlítás, elemzés

A közlekedési kiadások jelentősebb mértékű csökkentését a lakosság mintegy harmada tudná vállalni a következő egy év során, ha erre szükség lenne. Ugyanakkor 4-ből 1 válaszadó biztosan állítja, hogy erre egyáltalán nem lát lehetőséget.

Az iskolai végzettség alapján kissé emelkedik a közlekedési költségek megtakarításának a lehetősége, ami arra utal, hogy a magasabb iskolázottságú válaszadók nagyobb arányban engedhetik meg maguknak az egyéni közlekedést, amiből kissé nagyobb arányban tudnának lemondani, erre szükség lenne. Ezzel némileg összhangban áll a jövedelmi tizedek esetében megfigyelhető enyhén emelkedő átlag is.

A „megtehetném, hogy munkába/iskolába személygépkocsival megyek, de inkább tömegközlekedést vagy biciklit használok” állítás (137. ábra) és közlekedési kiadások csökkentésének lehetősége között adódó enyhe pozitív kapcsolat (Corr. 0,15) azt mutatja, hogy akik valamennyire már próbáltak áttérni a környezettudatosabb közlekedésre, azok ennek „fokozásában” még további lehetőséget látnak.

148. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! **FÜTÉS**

FORRÁS: GKI Zrt. (lakossági felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!”

A minta elemszáma 984 fő (14 év feletti állampolgárok). A válaszok nem, életkor, végzettség és lakóhely szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,15\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A válaszadók az általunk felsorolt fogyasztás-, így költségcsökkentő megoldások közül a fűtés terén látnak legkisebb lehetőséget a további takarékoskodásra. Még így is mintegy 30%-uk szerint jelentősebb mértékben tudnak spórolni a fűtésen, ugyanakkor 5-ből 1 válaszadó erre egyáltalán nem lát esélyt.

Az életkor, végzettség és családi jövedelem láthatóan nem ad magyarázatot az 5-ös skálán értékelt válaszok közötti különbségekre.

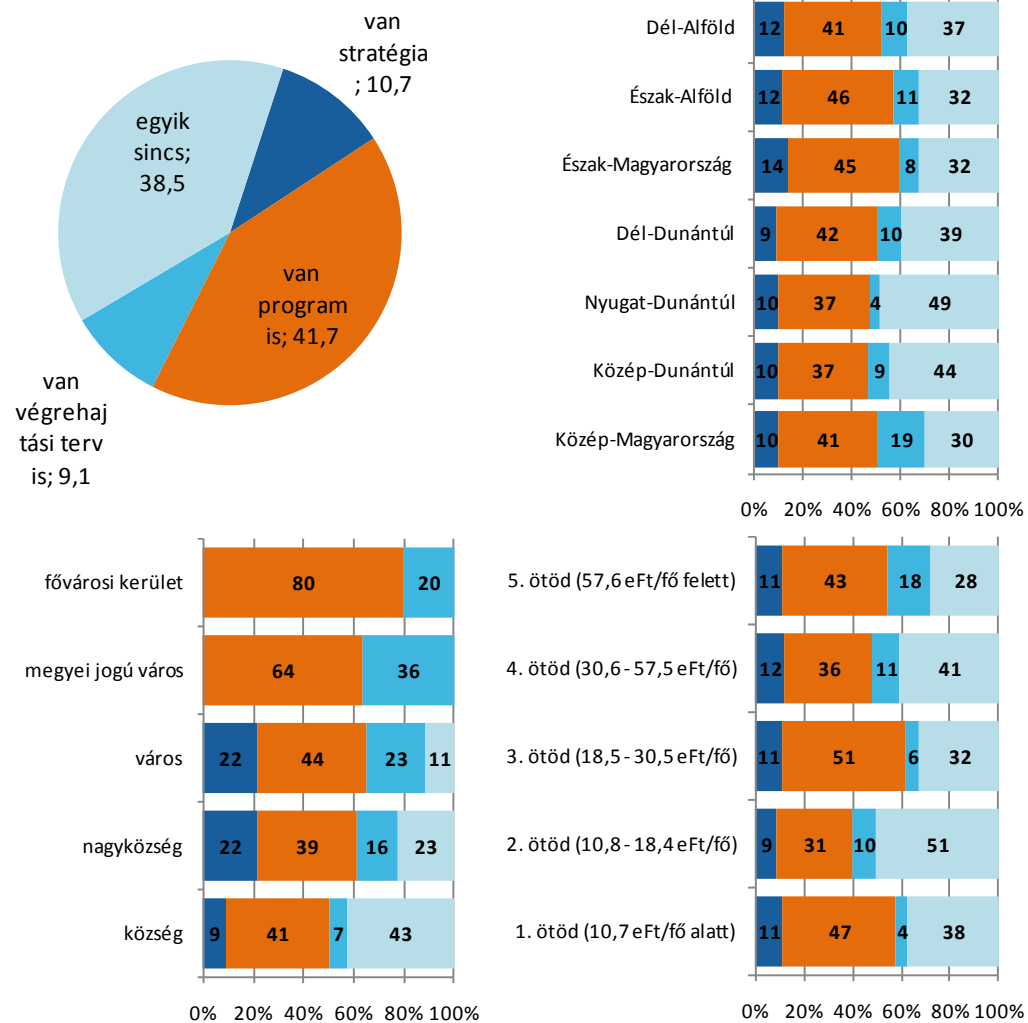
HAZAI KITEKINTÉS

14. ÖNKORMÁNYZATOK

14.1. STRATÉGIÁK ÉS FELADATOK

14.2. PÁLYÁZATOK ÉS BUKTATÓK

149. ÁBRA Az Önök önkormányzatának van-e környezetvédelmi koncepciója, programja? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök önkormányzatának van-e környezetvédelmi koncepciója, programja? Igen, van koncepciónk, stratégiánk.; Igen, programunk is van.; Igen, programunknak végrehajtási terve is van.; Egyik sincs.”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 4,69\%$.

Összehasonlítás, elemzés

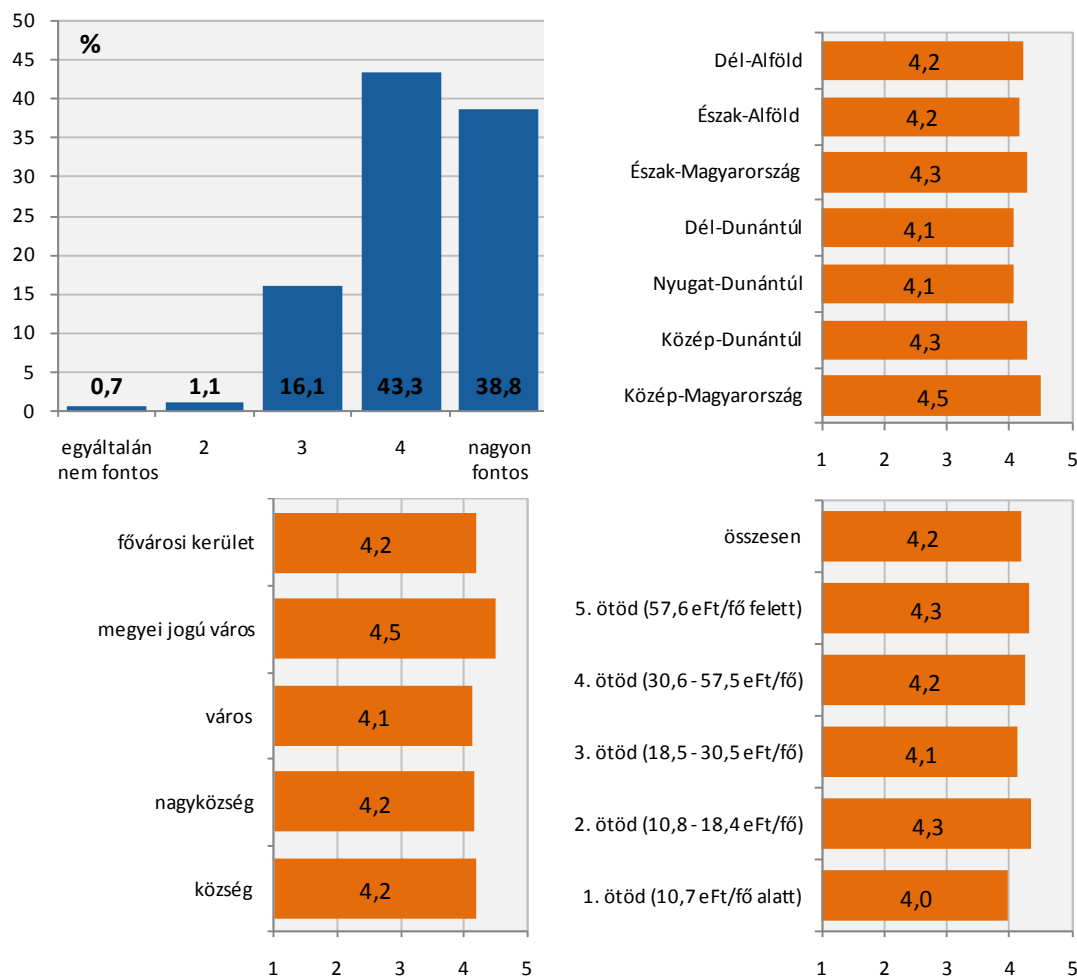
Az önkormányzatok 38,5%-ának nincs kifejezetten a helyi környezet védelmére kidolgozott koncepciója, stratégiája. Míg 10-ből 1 már rendelkezik legalább stratégiával és kb. négyszer ennyi már konkrét programokat is összeállított annak megvalósítására, addig mindössze az önkormányzatok 9,1%-ának (mintegy 280) ezen programok végrehajtására kidolgozott részletes terve.

A környezetvédelem terén – legalábbis annak tervezése szintjén – élenjáró önkormányzatok legnagyobb arányban a közép-magyarországi régióban találhatóak, majd pedig a keleti országrész következik, a sort pedig a Dunántúl önkormányzatai zárják.

A települések méretével szoros kapcsolatot mutató tervezés, stratégiaalkotás a nagyobb önkormányzatok számára a pályázati pénzekhez jutás előfeltétele is.

Az önkormányzati egy állandó lakosra jutó saját bevételekkel nem magyarázható a válaszok közötti különbözőség.

150. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök önkormányzatánál mennyire fontos szempont a környezetvédelem a területfejlesztési koncepció kialakításában? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök az Önök önkormányzatánál mennyire fontos szempont a környezetvédelem a területfejlesztési koncepció kialakításában! 1 – 2 – 3 – 4 – 5”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

Összehasonlítás, elemzés

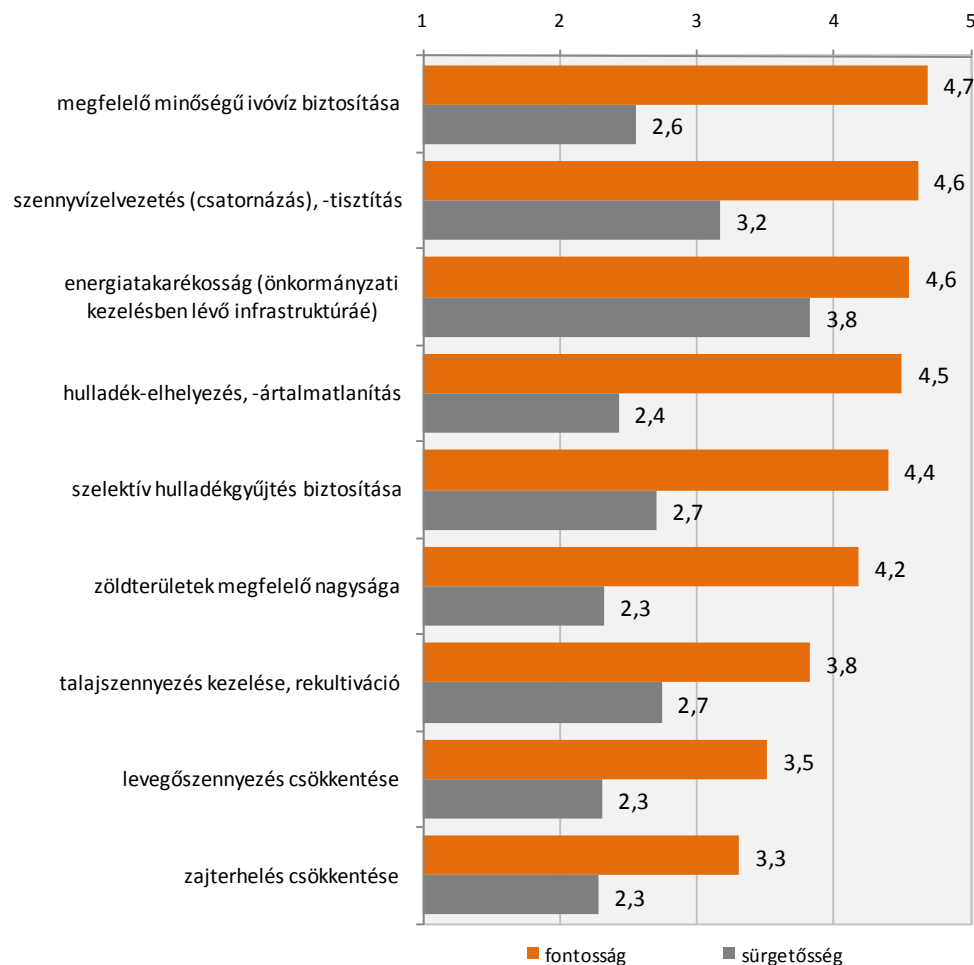
Ott, ahol önálló, környezetvédelemmel kapcsolatos tervezés nincs is, ez gyakran más, átfogó, pl. a területfejlesztéshez kapcsolódó stratégiaalkotásban azért szerepet kap. Ezt a feltételezést erősítik meg a kérdésre adott válaszok is: az önkormányzatok szinte egésze valamilyen formában szerepet szán a környezetvédelem kérdéskörének a területfejlesztési feladatai között is, sőt nagy többségük (82%) fontos szempontként kezeli ezen belül is.

A területi különbségek nagyon hasonlóan alakulnak az előző kérdésre adott válaszokhoz: Közép-Magyarországon kap leginkább hangsúlyos szerepet a környezetvédelem a területfejlesztésben, majd pedig Észak-Magyarország és Közép-Dunántúl következik.

A megyei jogú városokat kivéve a többi településtípus kb. azonos fontosságot tulajdonít a környezetvédelem kérdéskörének a területfejlesztésben.

A legalacsonyabb saját bevételi ötödbe tartozó önkormányzatok szignifikánsan alacsonyabb fontosságot tulajdonítanak a területfejlesztésben belül a környezetvédelemnek.

151. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 4,69\%$.

Összehasonlítás, elemzés

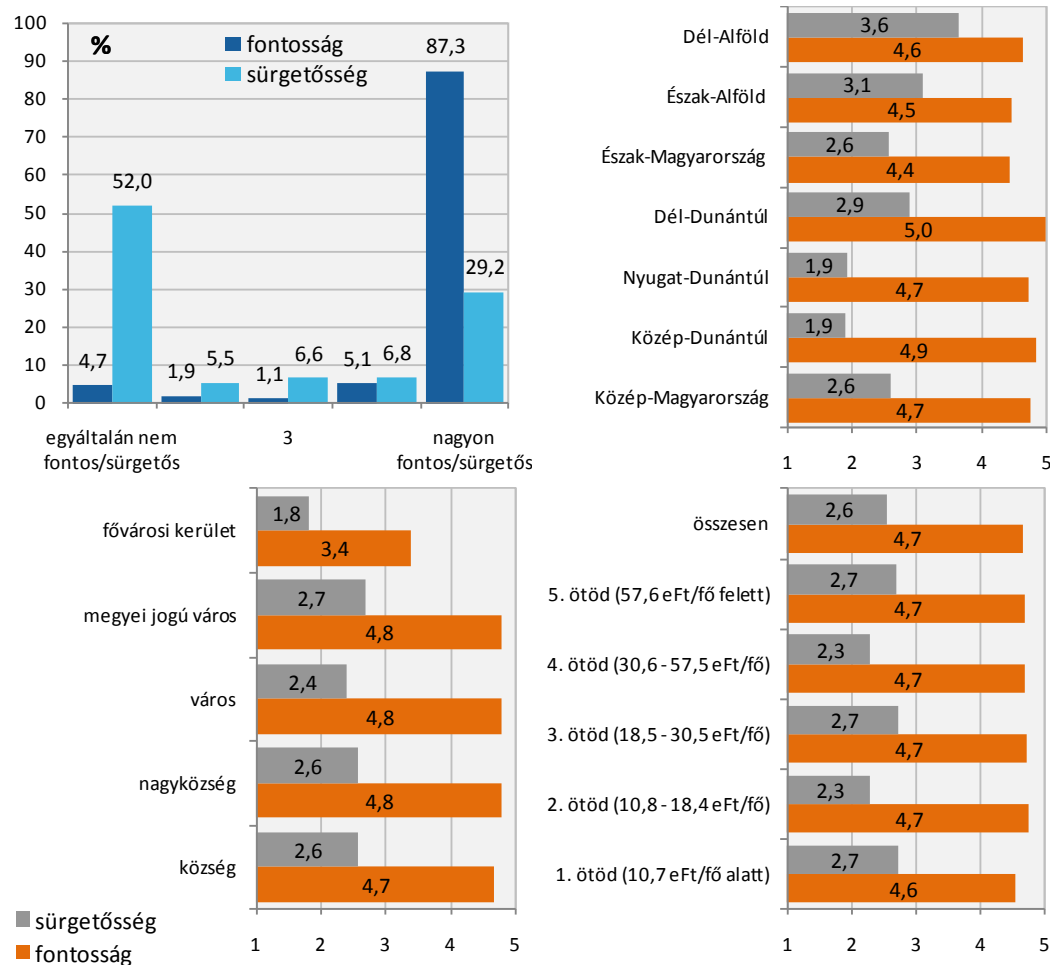
Az önkormányzatok megítélése összhangban van a lakosság értékelésével (125. ábra) – még ha nem is teljesen azonos azzal – a tekintetben, hogy mely környezetvédelmi problémák megoldása a legfontosabb, illetve a legsürgesebb.

Összességében, figyelembe véve a sürgetőség szempontját is, az önkormányzatok jelenleg az energiatakarékosság területén látják legnagyobb lemaradásukat a környezetvédelemhez kapcsolódóan.

Ezt követi az ivóvíz-hálózat kiépítése, amely megfelelő minőségű ivóvizet szolgáltat a lakosság számára, valamint a csatornázás, a szennyvíz megfelelő kezelése.

A sor végén a légszennyezés és a zajterhelés áll. Ugyanakkor a viszonylag alacsonyabb átlagok „mögött” nagyobb szórás (nagyon különböző válaszokat) tételezünk fel: pontforrásokhoz (gyárhoz, erőműhöz, autópályához stb.) kötődő terhelés – ebből adódóan – ritkábban, de akkor helyi szinten jelentősebb problémákat okozva jelentkezhet.

152. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürgős, 5 nagyon fontos/sürgős), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgetőbb! **MEGFELELŐ MINŐSÉGŰ IVÓVÍZ BIZTOSÍTÁSA**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürgős, 5 nagyon fontos/sürgős), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgetőbb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

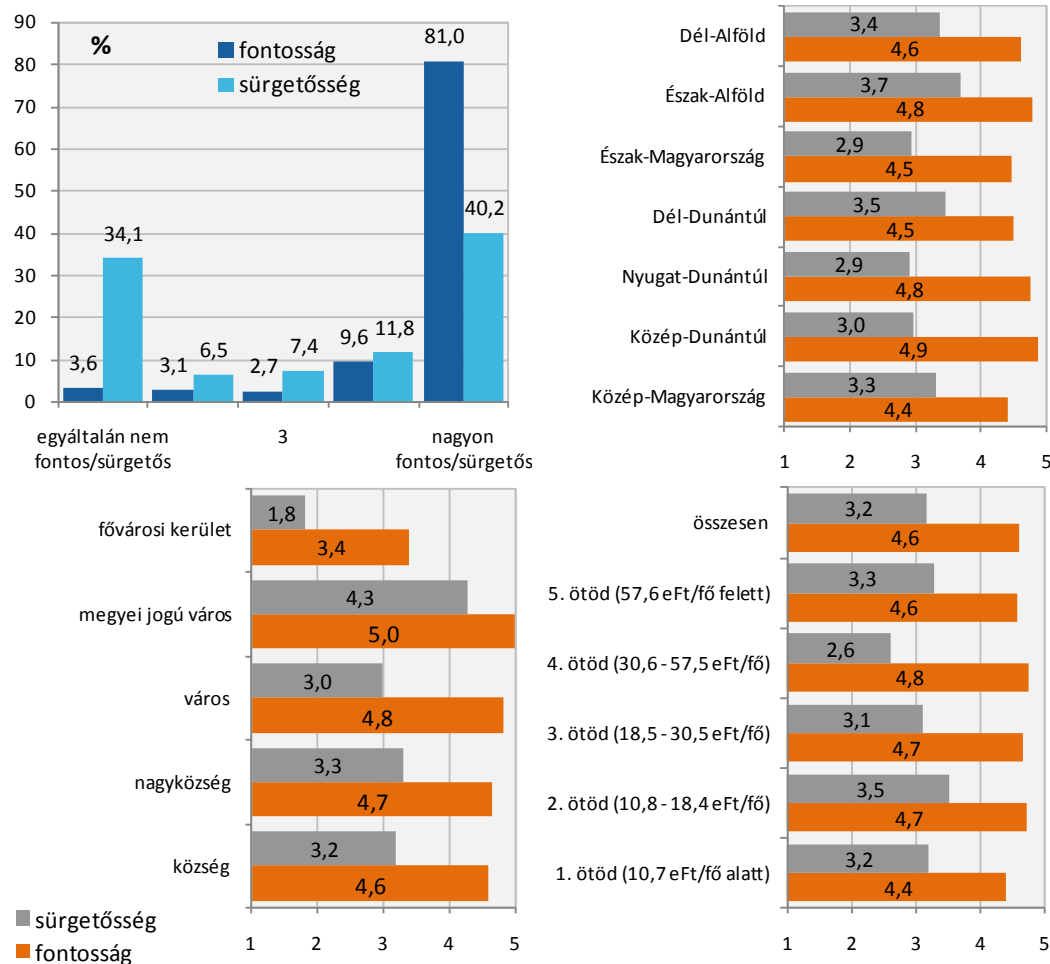
Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatok 29%-a nagyon sürgős, megoldandó problémának látja saját településén a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítását. E tekintetben a legtöbb feladat az alföldi térségekben hárul az önkormányzatokra, míg a legkevesebb a Közép- és Nyugat-Dunántúlon.

A válaszok azt mutatják, hogy a fővároson kívül, minden más településtípus esetében azonos a minőségi ivóvíz biztosításának fontossága és ennek sürgetősége is.

Az önkormányzati saját bevételi ötödök nem támasztják alá azt a feltételezést, hogy a magasabb saját bevétellel, így jobb anyagi helyzetben lévő önkormányzatok számára kisebb, vagy gyorsabban megoldható problémát jelent – mert kisebb finanszírozási gondokat okoz – a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítása.

153. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **SZENNYVÍZELVEZETÉS (CSATORNÁZÁS), -TISZTÍTÁS**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

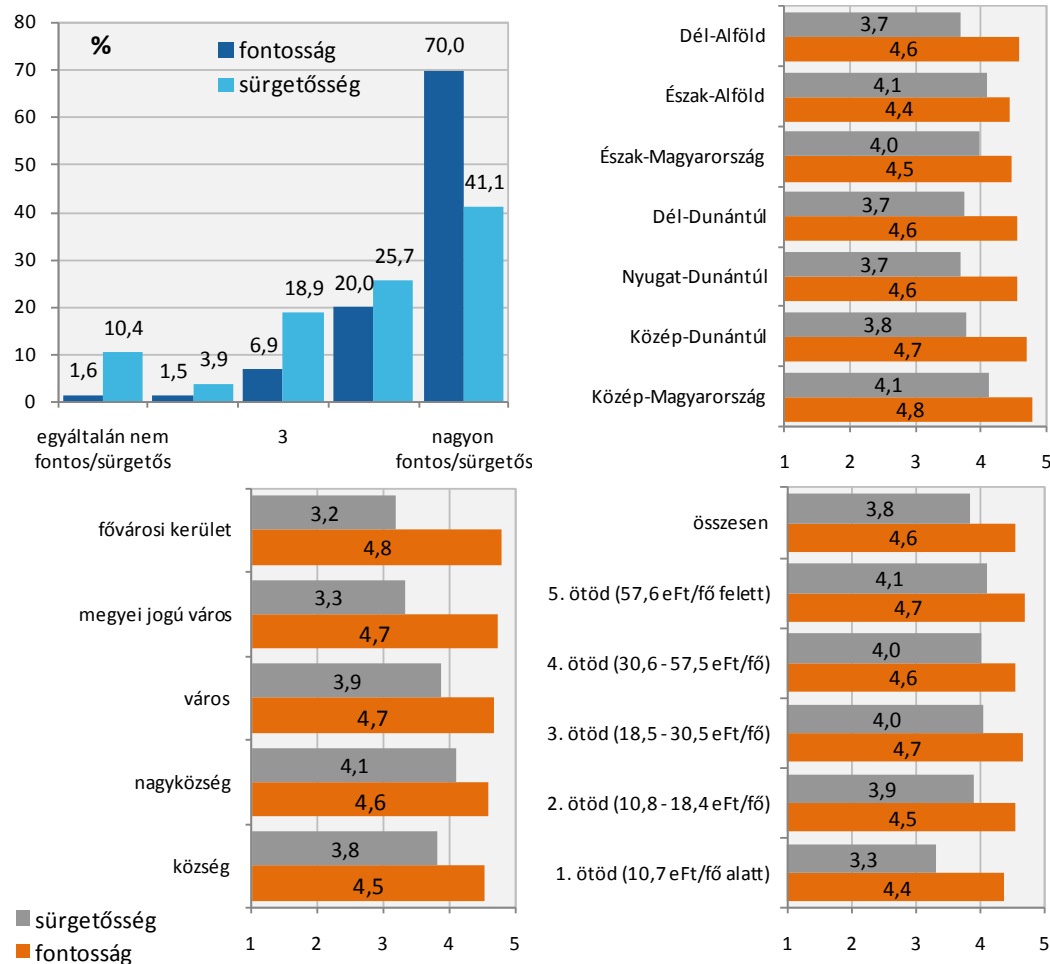
Összehasonlítás, elemzés

10-ből 4 önkormányzat számára nagyon sürgős, megoldásra váró feladatot jelent a szennyvízelvezetés, -kezelés. Nincs olyan térség, ahol ez egyáltalán ne jelentene problémát, ugyanakkor a legnagyobb gondokat az Észak- és Dél-Alföldön és a Dél-Dunántúlon jelent.

A településtípusok szerint – meglepő módon – a megyei jogú városok válaszai mutatják a legnagyobb arányban a megfelelő szintű csatornázottság és a szennyvíz kezelésének hiányát.

A kedvezőbb jövedelmi helyzetben lévő önkormányzatok számára összességében némileg kisebb gondot jelent a szennyvízkezelés megoldása.

154. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **ENERGIATAKARÉKOSSÁG (ÖNKORMÁNYZATI KEZELÉSBEN LÉVŐ INFRASTRUKTÚRÁÉ)**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

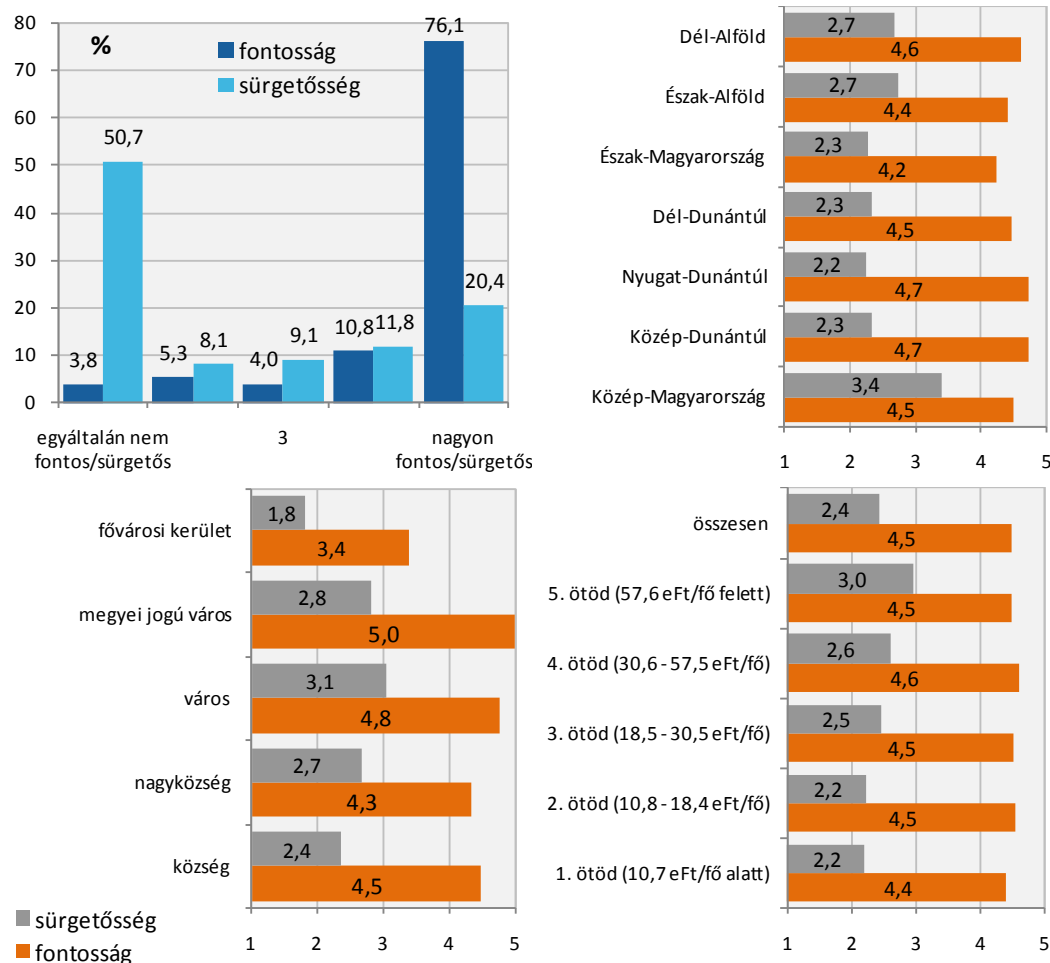
Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatok gazdálkodási gondjai, pénzügyi egyensúlyának folyamatos romlása egyre inkább arra kényszeríti őket, hogy ahol csak lehet költségeiket csökkentsék, bevételeiket növeljék. Ez utóbbi erősen korlátozott, ugyanakkor már a költségek terén is egyre kevesebb mozgástér adódik számukra. Ugyanakkor az EU források bevonásával az energiatakarékosság (elsősorban az áramfogyasztás és a fűtés terén) az intézményhálózat működési költségeit jelentősen mérsékelheti.

Az önkormányzatok kétharmada sürgősen megoldandó feladatok közé sorolja az intézményei energiafelhasználásának mérséklését.

Régiós szinten nagyon jelentős különbségek nem adódnak a térségek között, de összességében a dunántúli régiók relatíve kevésbé sürgős feladatnak tekintik az energiatakarékosság további növelését. Míg a nagyobb önkormányzatok az elmúlt években már valószínűleg javítottak a közintézményeik energiafelhasználásán, addig a (fajlagosan) nagyobb saját bevételből gazdálkodó, de pl. EU forrásokra nehezebben pályázó kisebb önkormányzatok még a fejlesztések előtt állnak.

155. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **HULLADÉK-ELHELYEZÉS, -ÁRTALMATLANÍTÁS**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

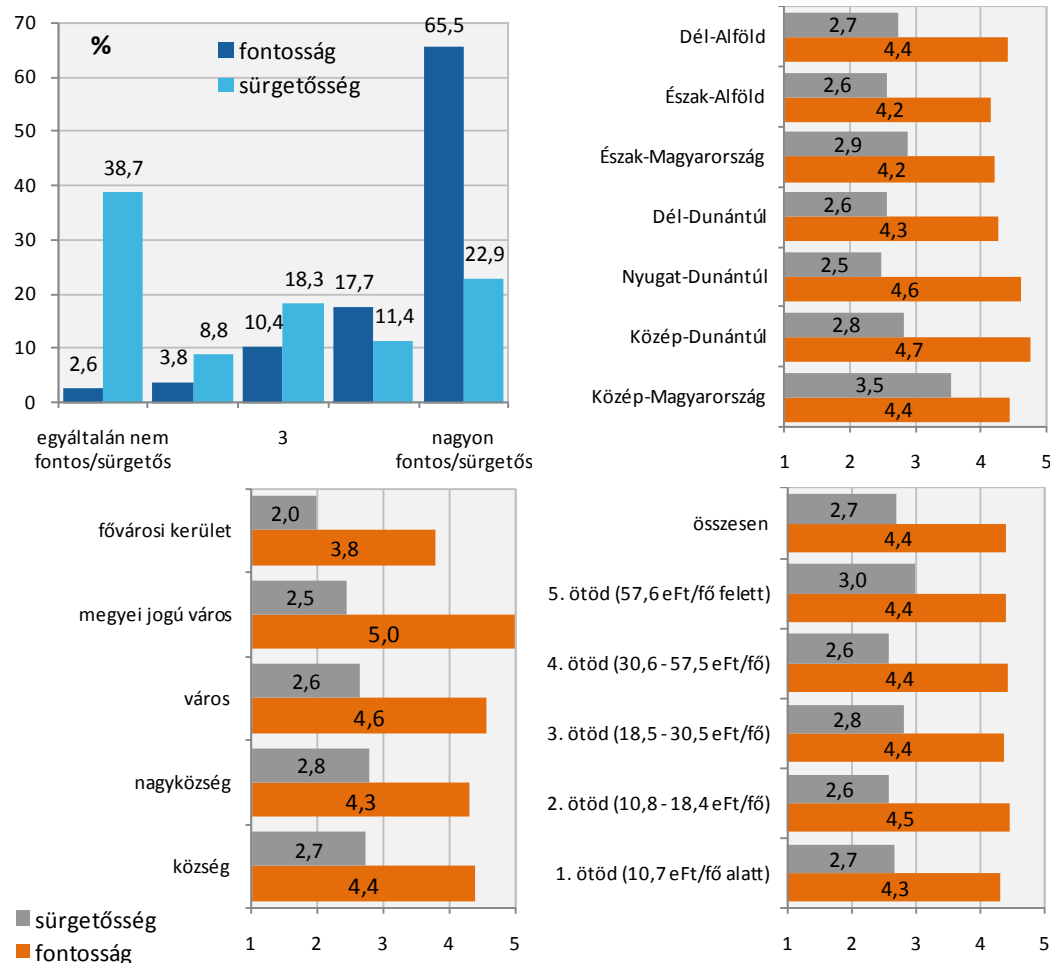
Összehasonlítás, elemzés

A hulladék-elhelyezés terén az önkormányzatok többsége azonnali cselekvésnek nem látja szükségét. Minden második önkormányzat számára egyáltalán nem jelent problémát a hulladékkezelés, annak jelenlegi működését megfelelőnek tartja. Ugyanakkor minden harmadik önkormányzatnak még sürgős teendője van ezen a téren is.

A hulladék-elhelyezés kérdését leginkább problémásnak a közép-magyarországi önkormányzatok jelezték, de az alföldi településeken is magasabb a elégedetlen önkormányzatok aránya, mint az ország többi részén.

Mind a településtípusok, mind pedig a saját bevételek fajlagos nagysága alapján az látható, hogy a nagyobb költségvetésből gazdálkodó települések számára a hulladék-elhelyezés megszervezése, finanszírozása nagyobb terhet jelent, mint a kisebbek esetében.

156. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS BIZTOSÍTÁSA**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

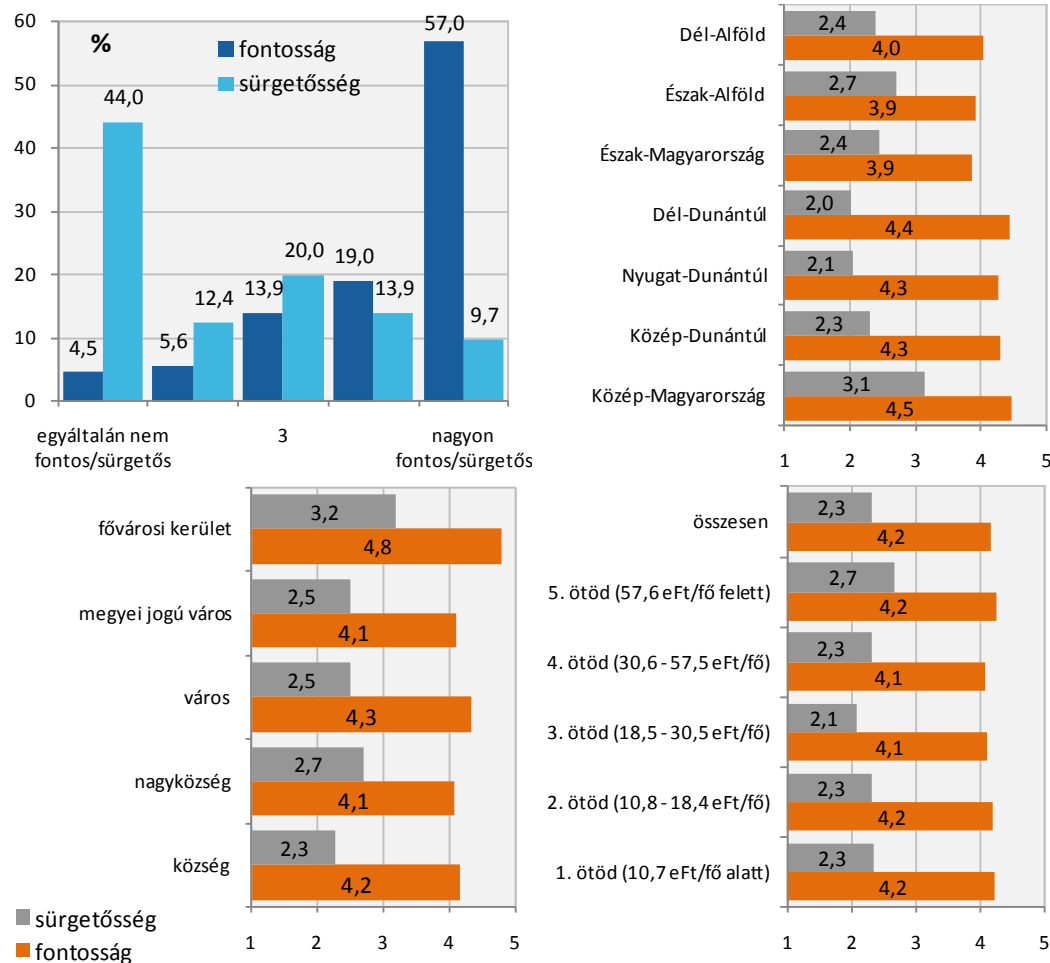
A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatok kb. harmada számára még mindig megoldásra váró feladat a szelektív hulladékgyűjtés biztosítása. Ezzel szemben mintegy 39%-uk (már) nem tekinti sürgős feladatnak, feltételezhetően azért, mert az elmúlt évek során megfelelő mértékben és rendszerben kiépítésre került a szelektív hulladékkezelés.

A vidéki régiók láthatóan jobban „állnak” a szelektív hulladékgyűjtés megszervezésében, kiépítésében, mint a központi régióba tartozó települések önkormányzatai. Figyelembe véve a fővárosi kerületek alacsony átlagát, a szelektív gyűjtés megoldása a legnagyobb problémát a főváros agglomerációjába tartozó települések esetében jelenti.

157. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **ZÖLDTERÜLETEK MEGFELELŐ NAGYSÁGA**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

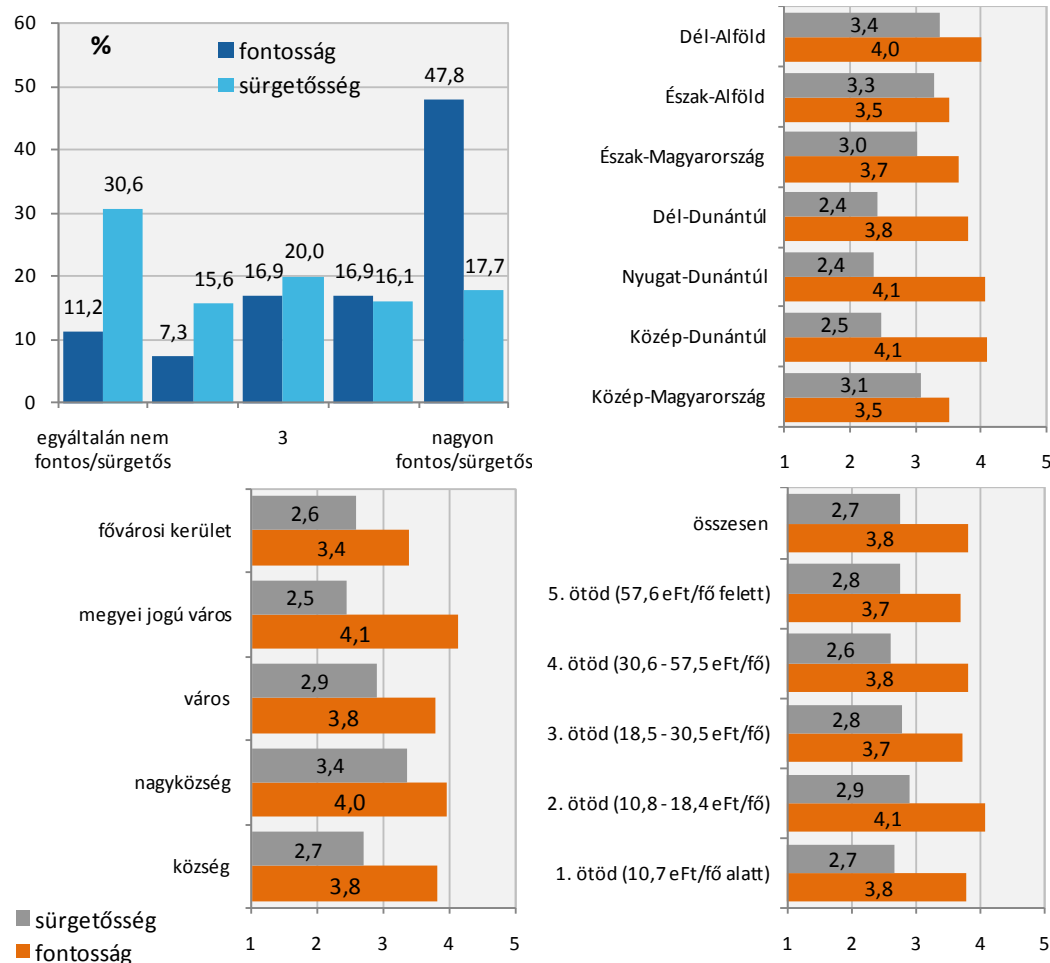
A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 4,69\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A zöldterületek nem megfelelő nagysága elsősorban a nagyvárosok problémája. Magyarországon ez leginkább a főváros esetében érhető tetten (ezt mutatja az átlagot meghaladó közép-magyarországi és a saját bevételi ötöd legfelső kategóriájának magas átlaga is). Már a megyei jogú városok esetében is az átlaghoz közeli a kategória értékek nagysága.

A fővároson kívül az észak-alföldi nagyvárosokban tekintik a zöldterületek nagyságát annyira alacsonynak (vagy mértékét rohamosan csökkenőnek), hogy az ebből adódó környezeti, városképvédelmi feladatok elvégzését relatíve sürgősnek értékelik.

158. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **TALAJSZENNYEZÉS, REKULTIVÁCIÓ**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

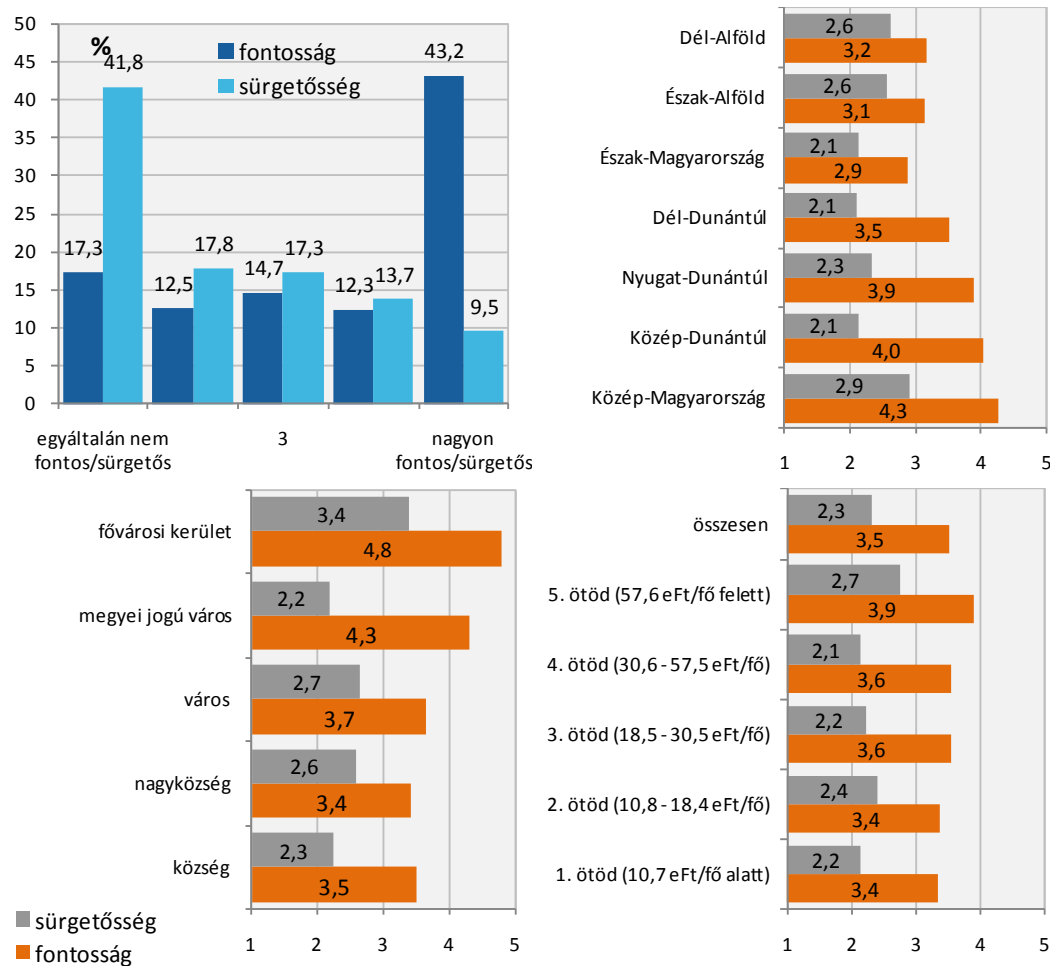
Összehasonlítás, elemzés

A talajszennyezés, rekultiváció jelenlegi problémája az egyik legkevésbé általános akár ha térségenként, vagy településméret szerint vizsgáljuk. A kilencvenes évek első felében felszámolt, bezárt szennyező, nagy ipari objektumokat gyakorlatilag teljes egészében a kétezres évek elejéig rekultiválták. Visszamaradó, kezeletlen szennyezett területek nagy kiterjedésben már nem találhatók.

Ennek ellenére az önkormányzatok közel harmada még jelenleg is sürgős problémákat lát helyi szinten az – alapvetően ipari – talajszennyezés terén. Ez tehát elsősorban a jelenlegi ipari tevékenységekkel van összefüggésben.

A különféle szempontok szerinti bontások elsősorban területi alapú magyarázatot adnak a különbségekre. A legnagyobb problémát Kelet-Magyarországon és a központi régióban jelenti a talajszennyezés.

159. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **LEVEGŐSZENNYEZÉS**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

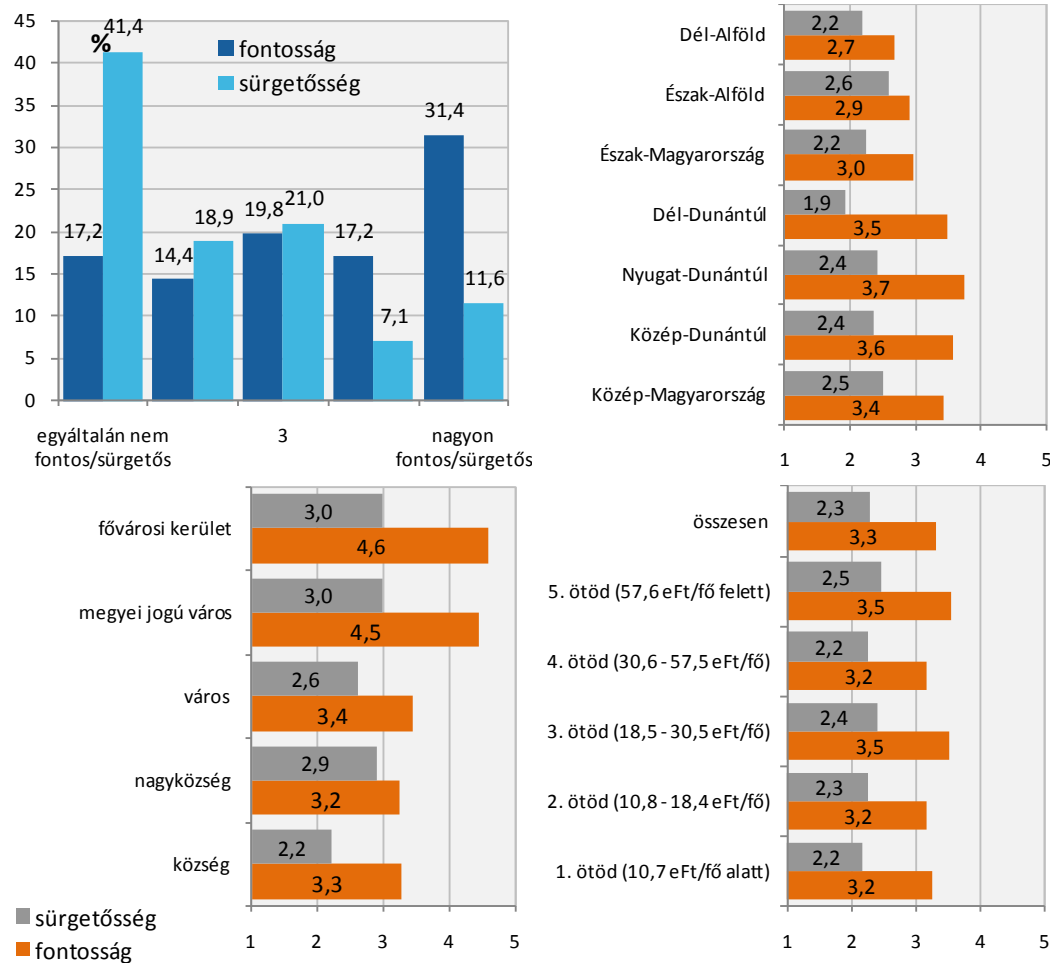
Összehasonlítás, elemzés

A levegőszennyezés a települések többségénél nem okoz különösebb problémát, így sürgősnek sem tekintik az esetlegesen ebből adódó kisebb feladatokat.

Az elsősorban az iparosodott, jelentős közúti forgalmat bonyolító nagyvárosok vannak kitéve a levegőszennyezés ártalmainak, ami egyértelműen látszik a fővárosi kerületek válaszában, illetve a magas saját bevétellel rendelkező településeikben.

A levegőszennyezés problémája a központi régió mellett az alföldi régiókban okoz még az átlagnál nagyobb gondot az önkormányzatok számára.

160. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! **ZAJTERHELÉS**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb!”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-4,69%.

Összehasonlítás, elemzés

A zajterhelés többségében a légszennyezéssel is összefüggő ipari tevékenységekhez, valamint a közlekedéshez kapcsolódó dók.

A legmagasabb értékek így – nem meglepetésre – a nagyvárosok esetében adódnak, ami mind a településtípusok, mind pedig a saját bevételi ötödök esetében megfigyelhető.

A régiók szintjén egyedül a dél-dunántúli régió értéke marad el jelentősen az országos átlagtól.

Össességében „csak” minden ötödik önkormányzat tekinti sürgősnek a zaj- (és rezgés)védelmet.

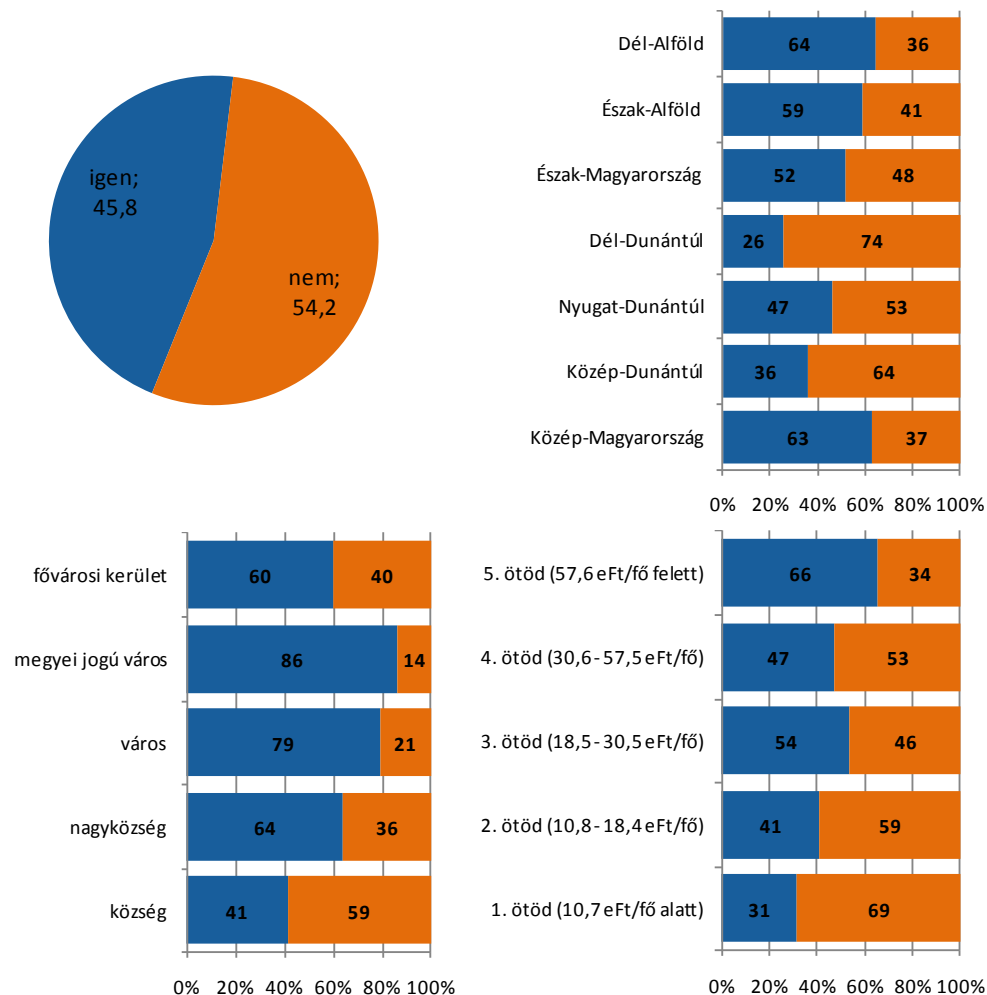
HAZAI KITEKINTÉS

14. ÖNKORMÁNYZATOK

14.1. STRATÉGIÁK ÉS FELADATOK

14.2. PÁLYÁZATOK ÉS BUKTATÓK

161. ÁBRA Az Önök önkormányzata az elmúlt 3 során (2007-2009) pályázott-e környezetvédelmi célokra (energia-takarékosság is) költhető (EU-s, illetve egyéb) forrásokra?

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök önkormányzata az elmúlt 3 során (2007-2009) pályázott-e környezetvédelmi célokra (energia-takarékosság is) költhető (EU-s, illetve egyéb) forrásokra?”

A minta elemszáma 403 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 4,69\%$.

Összehasonlítás, elemzés

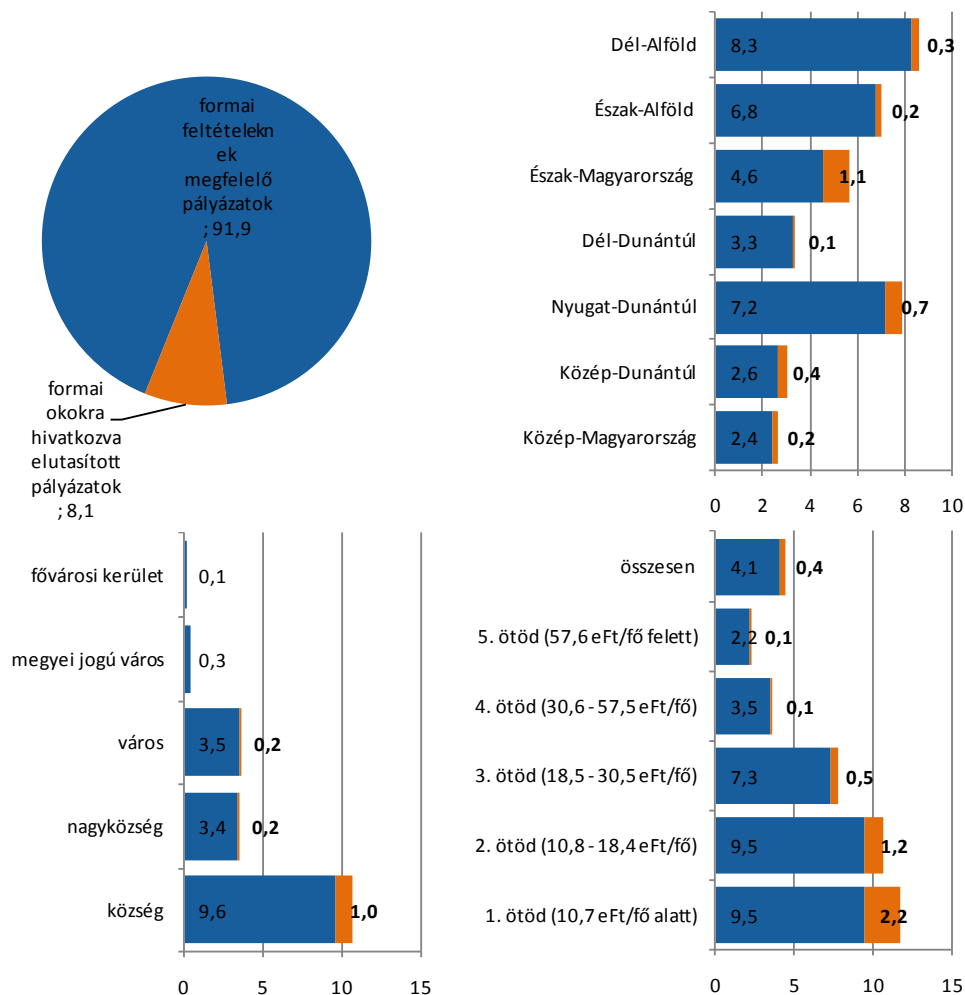
Az önkormányzatok környezetvédelmi fejlesztéseinek legnagyobb részét pályázati forrásból tudják csak jelenleg is és várhatóan a jövőben is megvalósítani.

Ennek ellenére – a válaszok alapján – az önkormányzatok több mint fele az elmúlt években nem is pályázott környezetvédelmi célú programok megvalósítására (amibe az energiamegtakarítás is beletartozik).

E tekintetben a legkevésbé aktív önkormányzatok a dunántúliak.

A településtípusok és a fajlagos saját bevétel alapján a nagyobb lakosságszámú és kedvezőbb bevételi mutatókkal rendelkező önkormányzatok jellemzően nagyobb arányban adtak be pályázatokat.

162. ÁBRA A 10.000 lakosra jutó, környezetvédelmi, fenntarthatósági célokra beadott pályázatok száma és megoszlása? (% , illetve darab/10.000fő)

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN IGEN, úgy mennyi pályázatot nyújtottak be 2007-2009 között? ...darab. Ebből mennyit utasítottak el formai okokra hivatkozva? ...darab”

A minta elemszáma 162 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,56\%$.

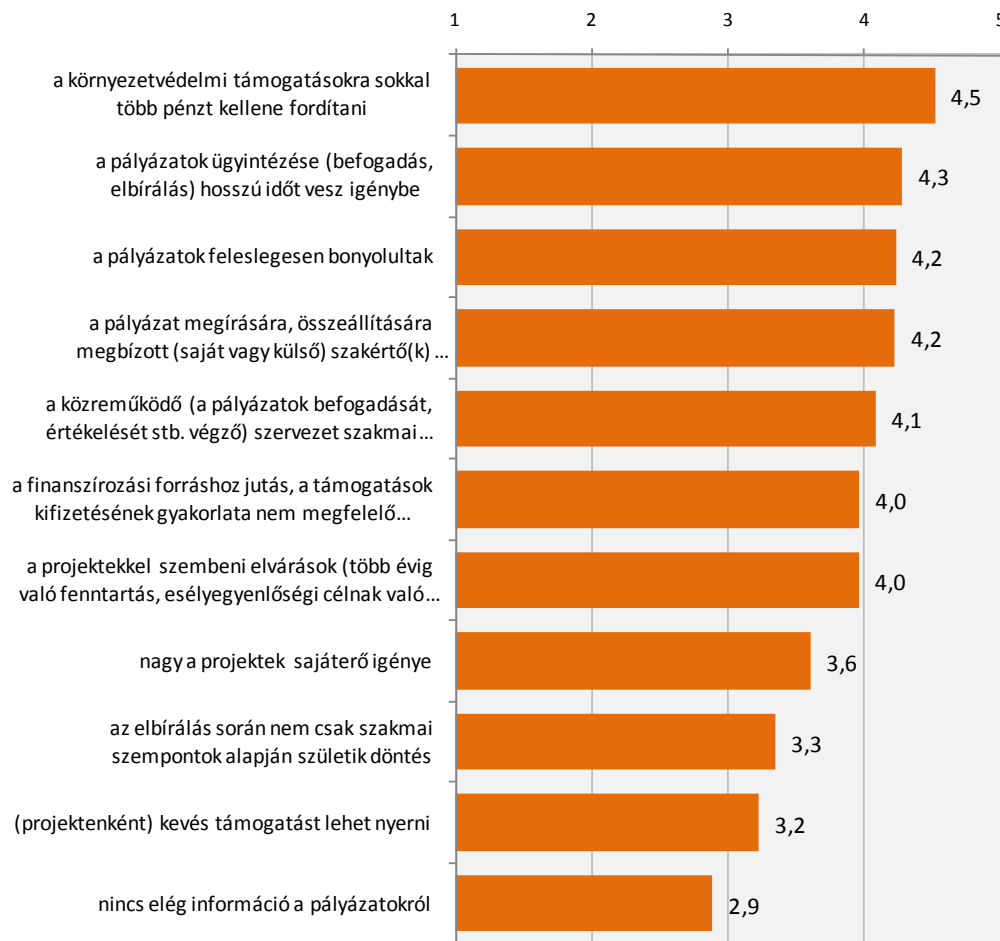
Összehasonlítás, elemzés

A környezetvédelmi, fenntarthatósági célokra beadott önkormányzati pályázatok száma fajlagosan, azaz a lakosságszáma (10.000 főre) vetítve a Dél-Alföldön volt a legmagasabb, majd pedig a Nyugat-Dunántúlon. Az arányaiban legkevesebb pályázatot a központi régióban nyújtottak be.

Külön vizsgáltuk a beadott pályázatok formai okokra hivatkozott elutasítottsági arányát is. Ez ugyanis jelentős mértékben visszavetheti a pályázási hajlandóságot. Ennek aránya országosan 8%. Ezt jelentősen meghaladó Észak-Magyarországon (19%), Közép-Dunántúlon (14%), és az 1. saját bevételi ötöd esetében (19%), ahol pedig csak községek szerepelnek.

Össességében megállapítható, hogy a nagyobb települések önkormányzatai méretükhöz, költségvetésükhöz és – ezzel párhuzamosan – feladataikhoz képest jóval kevesebbet pályáznak, mint a kisebbek.

163. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

Összehasonlítás, elemzés

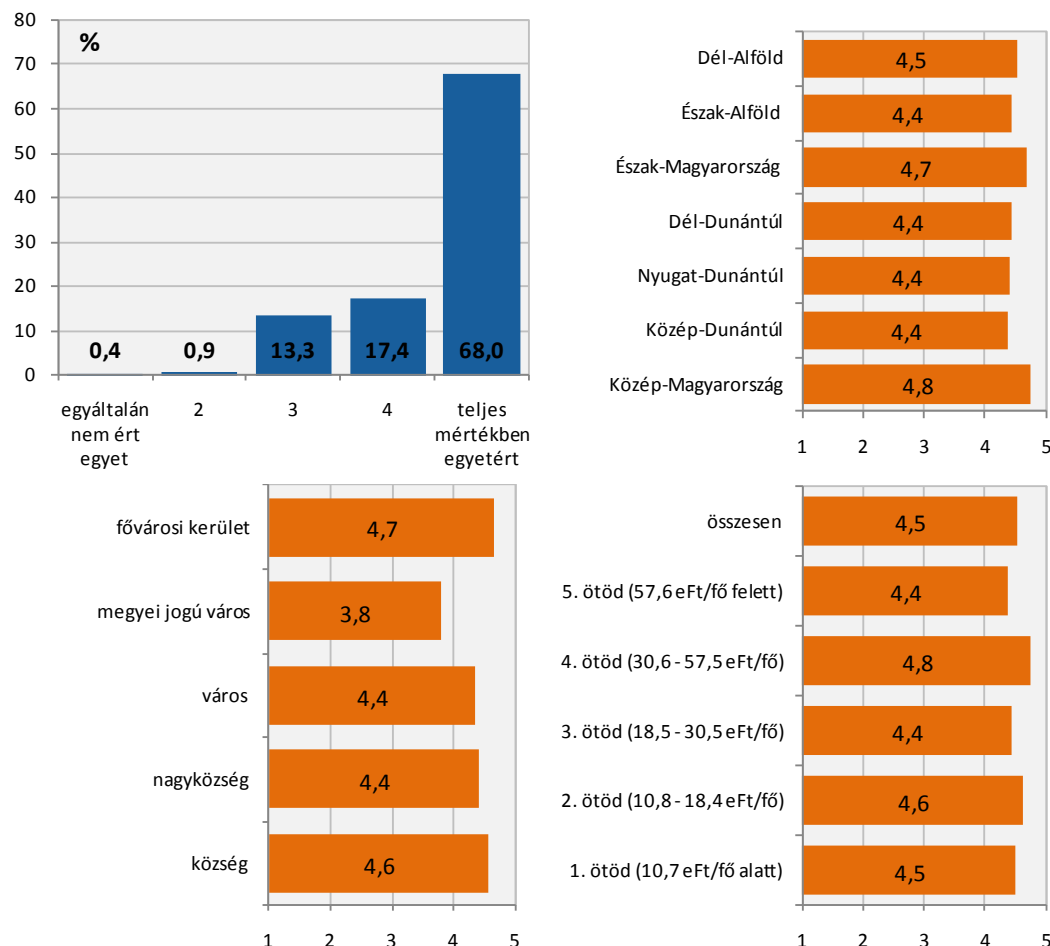
Az önkormányzatok környezetvédelmi és energiatakarékossági célokra fordított kiadásaiknak nagysága, így ezen a téren az önkormányzatok szerepvállalásának mértéke alapvetően függ a pályázatokon elnyert forrásoktól.

A pályázati rendszer működtetésével kapcsolatosan általunk megfogalmazott lehetséges problémák közül a válaszadók leginkább azzal értették egyet, hogy a célokhoz rendelt pénzösszegek meglehetősen alacsonyak, azaz a szükséges fejlesztések megvalósítására az eddigieknél sokkal nagyobb támogatási összegekre lenne szükség.

A válaszadók nagyon egyetértettek azokkal a megállapításokkal is, amelyek a pályázati rendszer működésének bürokratikus jellegét (hosszadalmasságát, bonyolultságát, körülményességét) emelték ki.

Összességében a legkevésbé negatívan a pályázati információkhoz való hozzáférést ítélték meg az önkormányzatok.

164. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **A KÖRNYEZETVÉDELMI TÁMOGATÁSOKRA SOKKAL TÖBB PÉNZT KELLENE FORDÍTANI**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

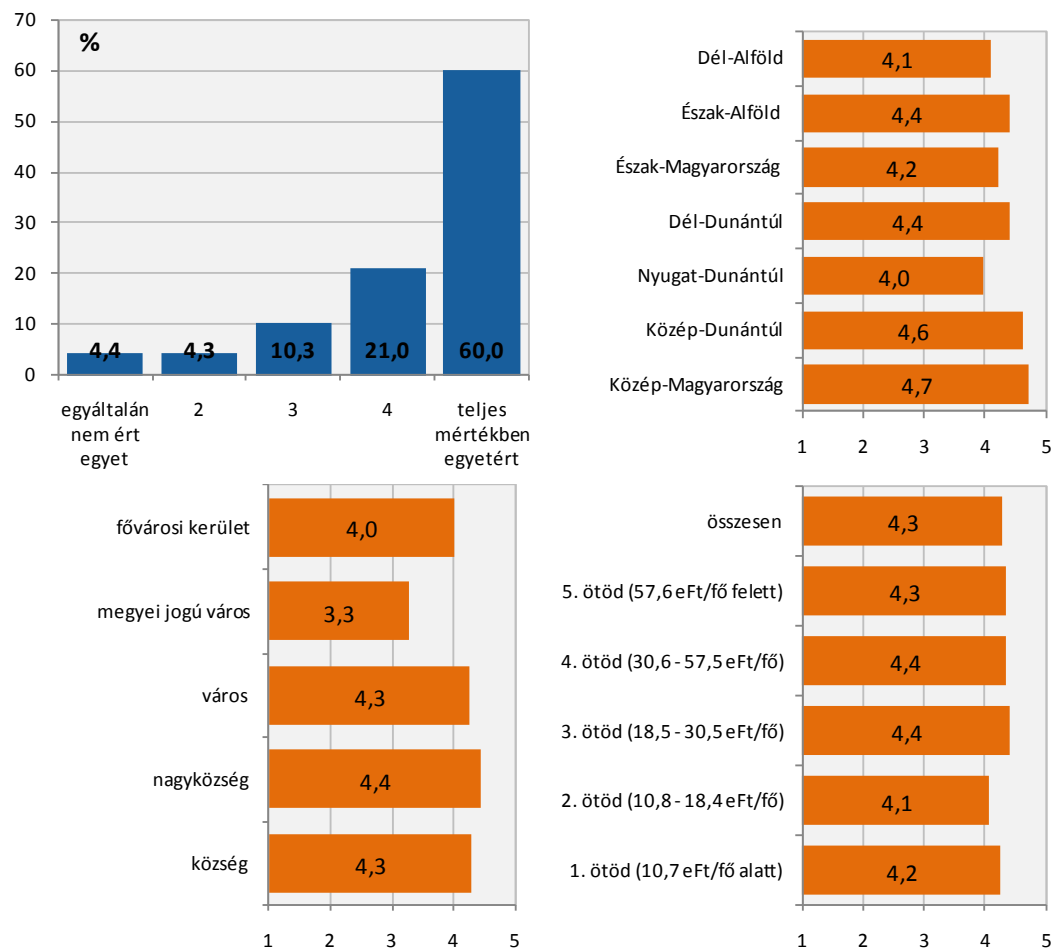
Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatok több mint kétharmada teljesen egyetért azzal, hogy a környezetvédelmi támogatásokra sokkal több pénzt kellene fordítani.

Az intervallumskálán meglehetősen magasra értékelt országos átlagtól az egyes régiók jelentős mértékben nem térnek el.

Ezzel szemben településtípus szerint már szignifikáns különbség adódik a település nagysága, közigazgatási funkciója és a véleménye között. A válaszok azt mutatják, hogy a nagyobb települések elégedettebbek a pályázatokon nyert összegekkel. Nem kizárható az sem, hogy néhány kiemelt, nagyprojekt mellett hasonló célokra maradó keretösszegek idő előtt kimerültek, és ez leginkább a kisebb településeket érintette.

165. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **A PÁLYÁZATOK ÜGYINTÉZÉSE (BEFOGADÁS, ELBÍRÁLÁS) HOSSZÚ IDŐT VESZ IGÉNYBE**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

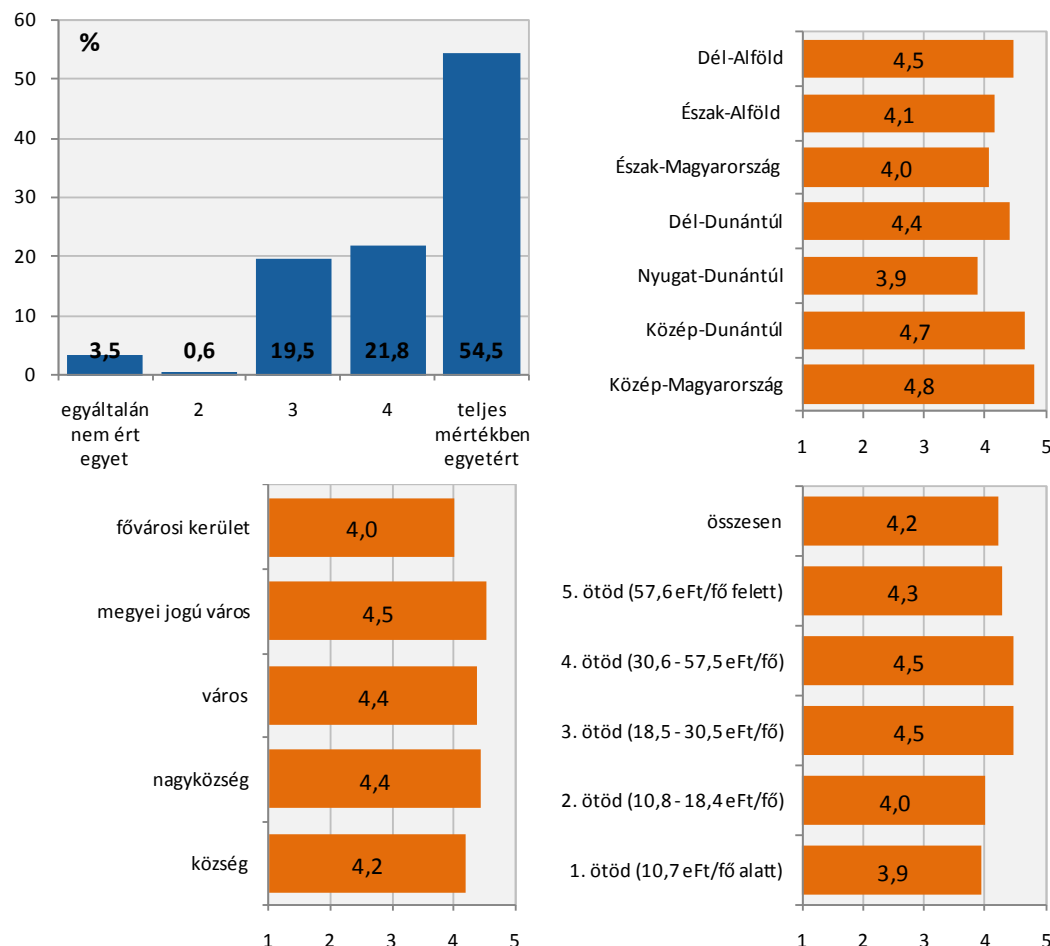
Összehasonlítás, elemzés

A pályázatokon résztvevő önkormányzatok 60%-a teljes mértékben, de további 21% is egyetért a megállapítással, hogy a környezetvédelmi pályázatok ügyintézése (befogadása, elbírálása) hosszú időt vesz igénybe.

A vélemények közötti legnagyobb különbség a régiós bontásban látható. Az ügyintézés lassúságára leginkább a közép-magyarországi és a közép-dunántúli önkormányzatok panaszkodnak.

Úgy tűnik, hogy a leggyorsabb elbírálásra és egyáltalán pályázati ügyintézésre a nagyobb települések önkormányzatai számíthatnak.

166. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **A PÁLYÁZATOK FELESLEGESEN BONYOLULTAK**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

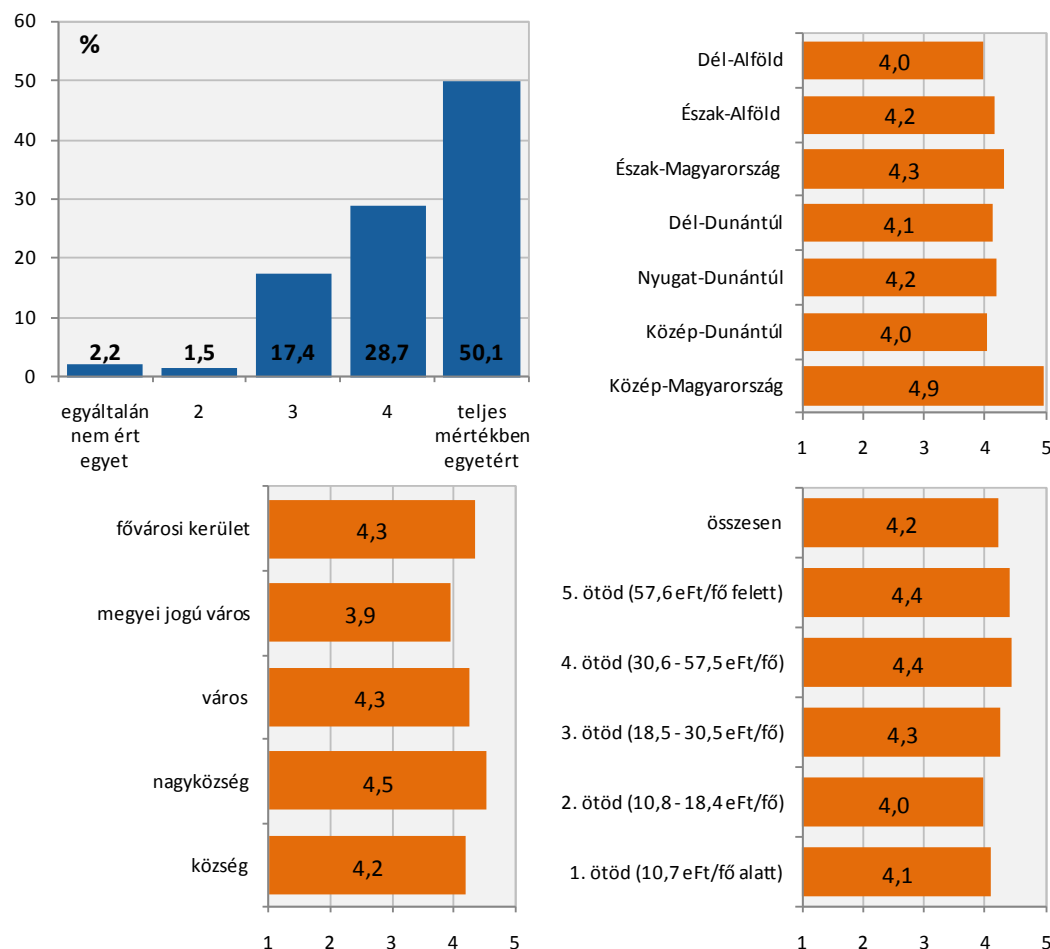
Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatok több mint fele teljes mértékben, de további 22% is egyetért a megállapítással, hogy a környezetvédelmi pályázatok feleslegesen bonyolultak.

A válaszok tekintetében régiós és településtípus szerinti különbségeket is látni. A közép-magyarországi és közép-dunántúli önkormányzatok „panaszkodnak” leginkább a pályázatok bonyolultságára, de még a legkisebb átlagot eredményező nyugat-dunántúli önkormányzatok többsége is inkább egyetért ezzel a megállapítással.

A nagyobb önkormányzatok a jellemzően – egyenként is – nagyobb támogatási összegekre beadott pályázataikkal kapcsolatos véleményeikből arra következtethetünk, hogy az ilyen pályázatok kissé több utánajárással, részletesebb tartalommal készülnek, ami így némileg bonyolultabb, mint a kisebb projektek esetében.

167. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **A PÁLYÁZAT MEGÍRÁSÁRA, ÖSSZEÁLLÍTÁSÁRA MEGBÍZOTT (SAJÁT VAGY KÜLSŐ) SZAKÉRTŐ(K) FELKÉSZÜLTSGE MEGFELELŐ**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

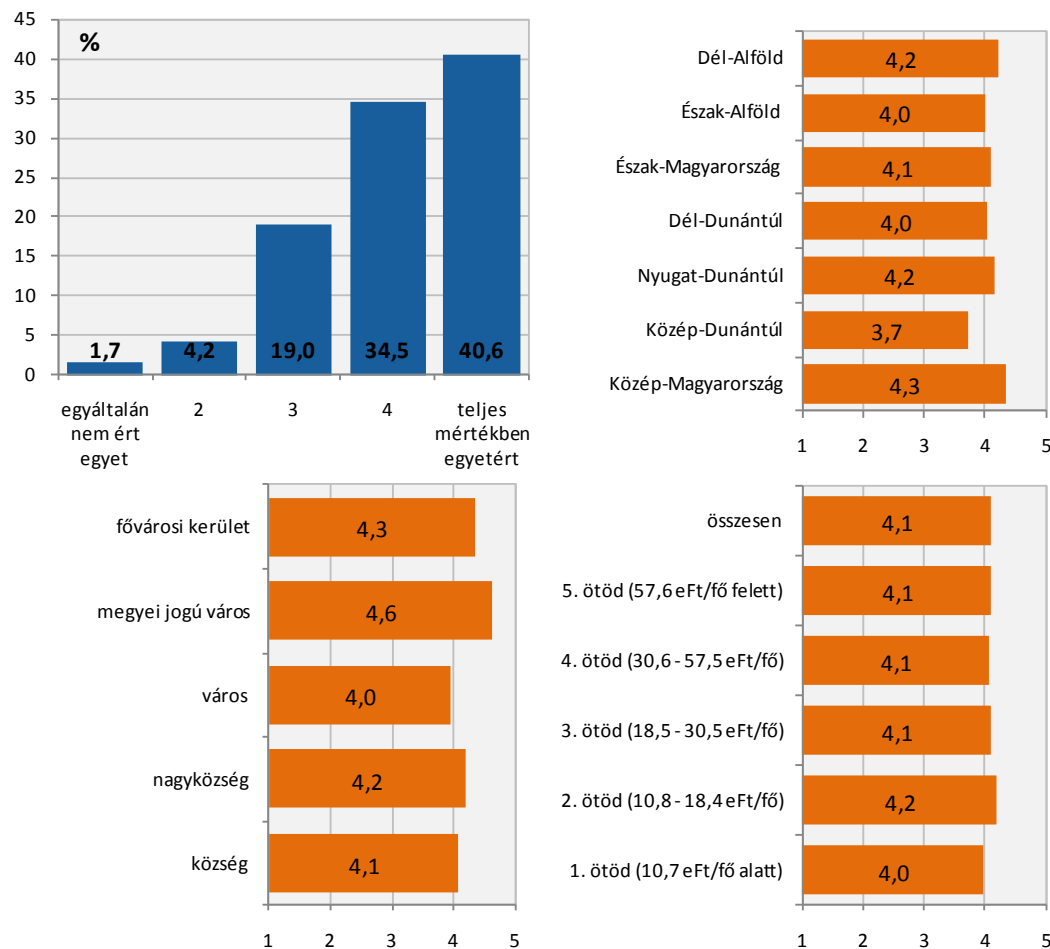
A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatok saját vagy külső pályázatíró szakértőik szakmai felkészültségét meglehetősen jóra értékelték. A válaszok egyedül a saját bevételi ötödök esetében mutatnak némi összefüggést a sikertelenség (már ami a formai hibákból adódik) és az alacsonyabb fajlagos értékek között.

Jóval átlag feletti a központi régió önkormányzatainak elégedettsége a pályázatírókkal, ugyanakkor az átlagok szintjén minden kategória elégedettséget tükröz. Csupán az önkormányzatok 2,2%-a (jóval hibahatáron belüli érték) elégedetlen az általa megbízott szakértők teljesítményével.

168. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **A KÖZREMŰKÖDŐ (A PÁLYÁZATOK BEFOGADÁSÁT, ÉRTÉKELÉSÉT STB. VÉGZŐ) SZERVEZET SZAKMAI FELKÉSZÜLT-SÉGE MEGFELELŐ**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

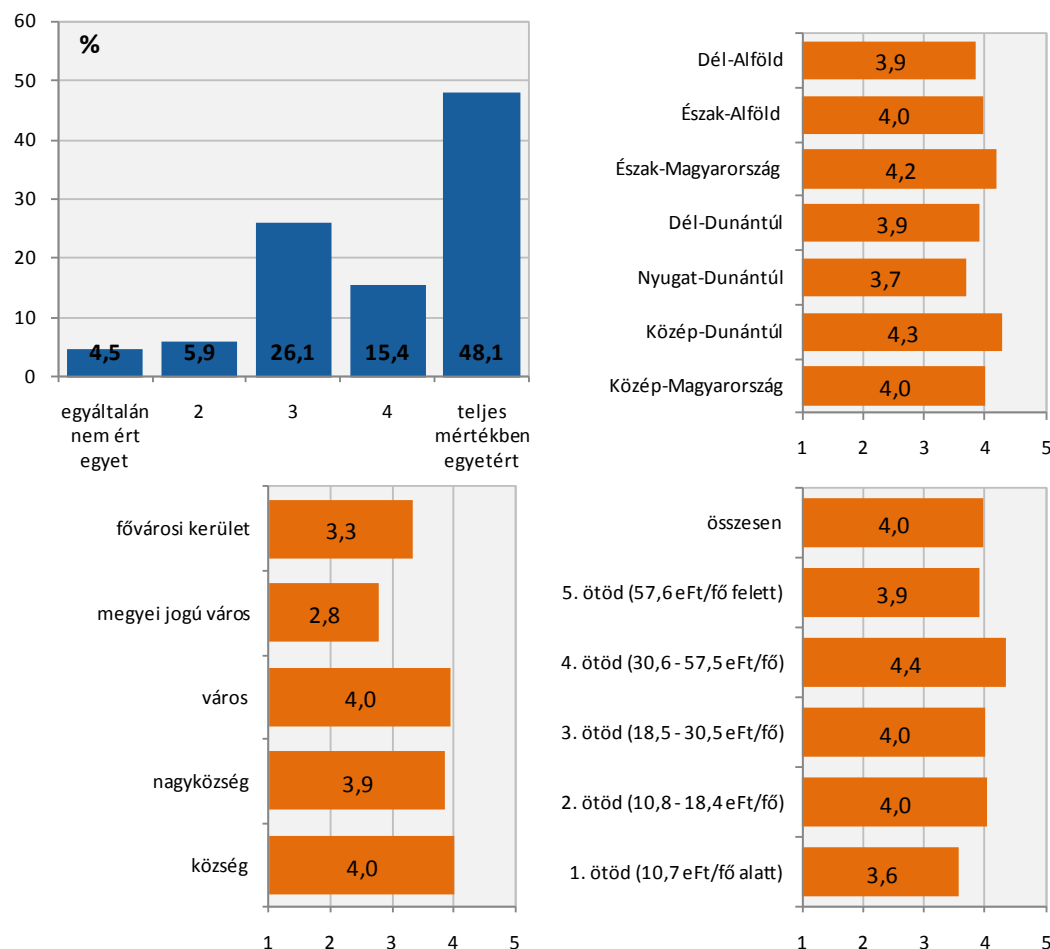
A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatoknak összességében nincsenek kifogásaik a közreműködő szervezetek szakmai tevékenységét (felkészültségét) illetően: 4 önkormányzatból 3 egyetért ezzel a megállapítással.

A közép-dunántúli önkormányzatok kissé átlag alatti, míg a közép-magyarországi önkormányzatok kissé átlag feletti arányban értenek egyet a szervezet szakmai felkészültségével.

169. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **A FINANSZÍROZÁSI FORRÁSHOZ JUTÁS, A TÁMOGATÁSOK KIFIZETÉSÉNEK GYAKORLATA NEM MEGFELELŐ (LASSÚ, KÖRÜLMÉNYES STB.)**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

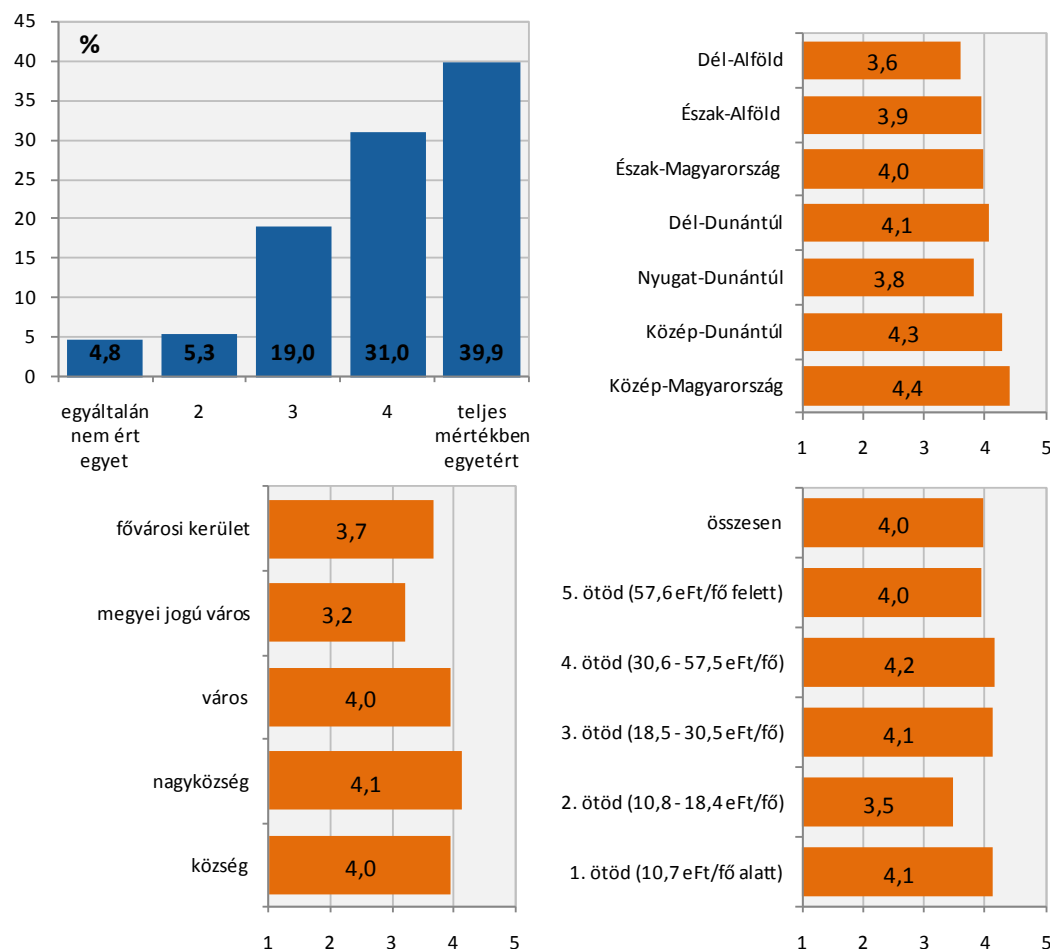
Összehasonlítás, elemzés

Gyakran előforduló pályázatokkal kapcsolatos probléma, hogy a már megnyert pályázatok esetében a finanszírozási forráshoz jutás is nagyon lassú folyamat, ami hátráltatja a projektek időarányos teljesítését, nem ritkán ehhez újabb külső forrásokat (hitelek) kell igénybe venni.

A nagyobb településeken (főváros, megyei jogú városok) és a községek kb. harmada (1. ötöd) esetében ez probléma sokkal kevésbé jellemző, mint a többi települési kategóriában.

Összességében az önkormányzatok közel kétharmada szembesült már a problémával, hogy a lassú, körülményes kifizetések hátráltatták a projekt megfelelő ütemű végrehajtását.

170. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **A PROJEKTEKKEL SZEMBENI ELVÁRÁSOK (TÖBB ÉVIG VALÓ FENNTARTÁS, ESÉLYEGYENLŐSÉGI CÉLNAK VALÓ MEGFELELÉS STB.) TÚLZÓAK**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

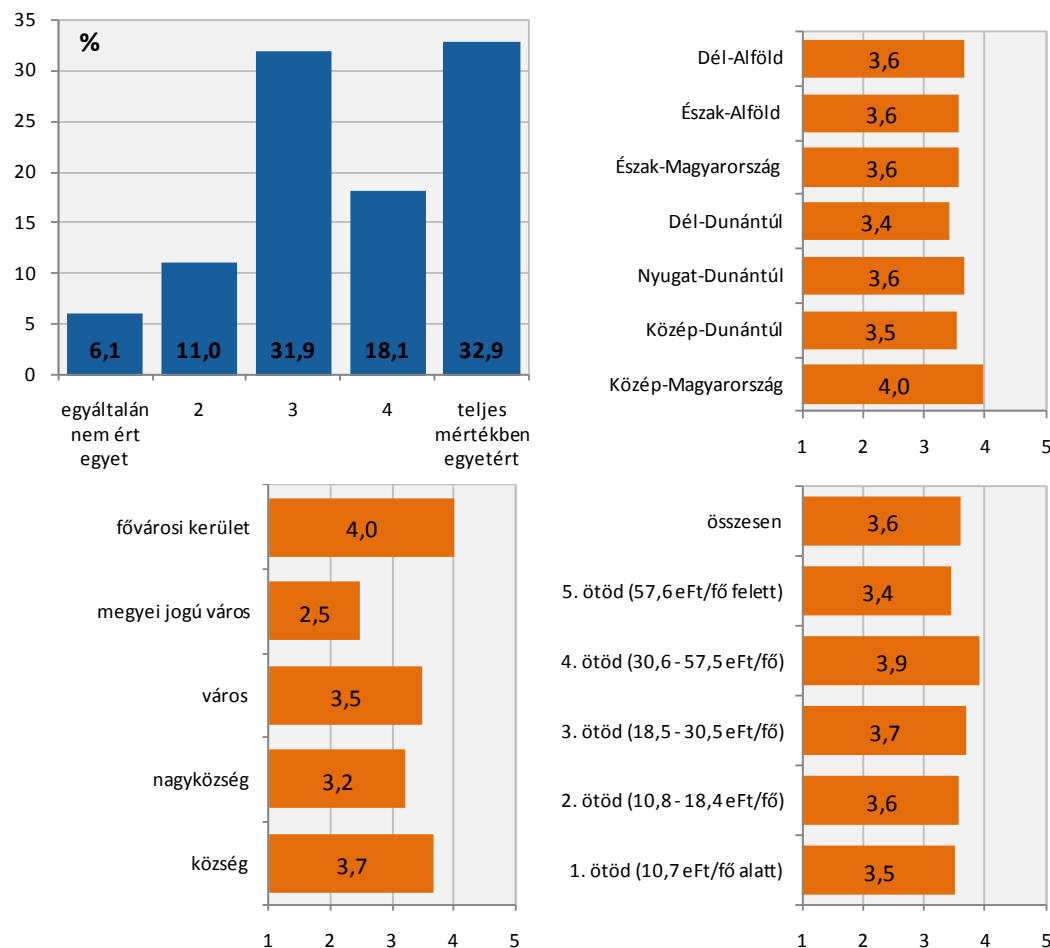
A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

Összehasonlítás, elemzés

10-ből 7 önkormányzat szerint a projektekkel szembeni általános elvárások (pl. több évig való fenntartás, esélyegyenlőségi célnak való megfelelés) túlzóak. 40% teljes mértékben egyetért, míg a többi válaszadó bizonyos projektek kapcsán elfogadhatónak, vagy még szükségesnek is tartja ezeket az elvárásokat.

A válaszok, megítélések közötti különbségek jelentősnek mutatkoznak területi alapon: a legalacsonyabb átlagos érték a dél-alföldi önkormányzatok válaszaiból adódik, de még esetükben is inkább egyetértés mutatkozik a megállapítással, semmint annak elutasítása.

171. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **NAGY A PROJEKTEK SAJÁTERŐ IGÉNYE**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

Összehasonlítás, elemzés

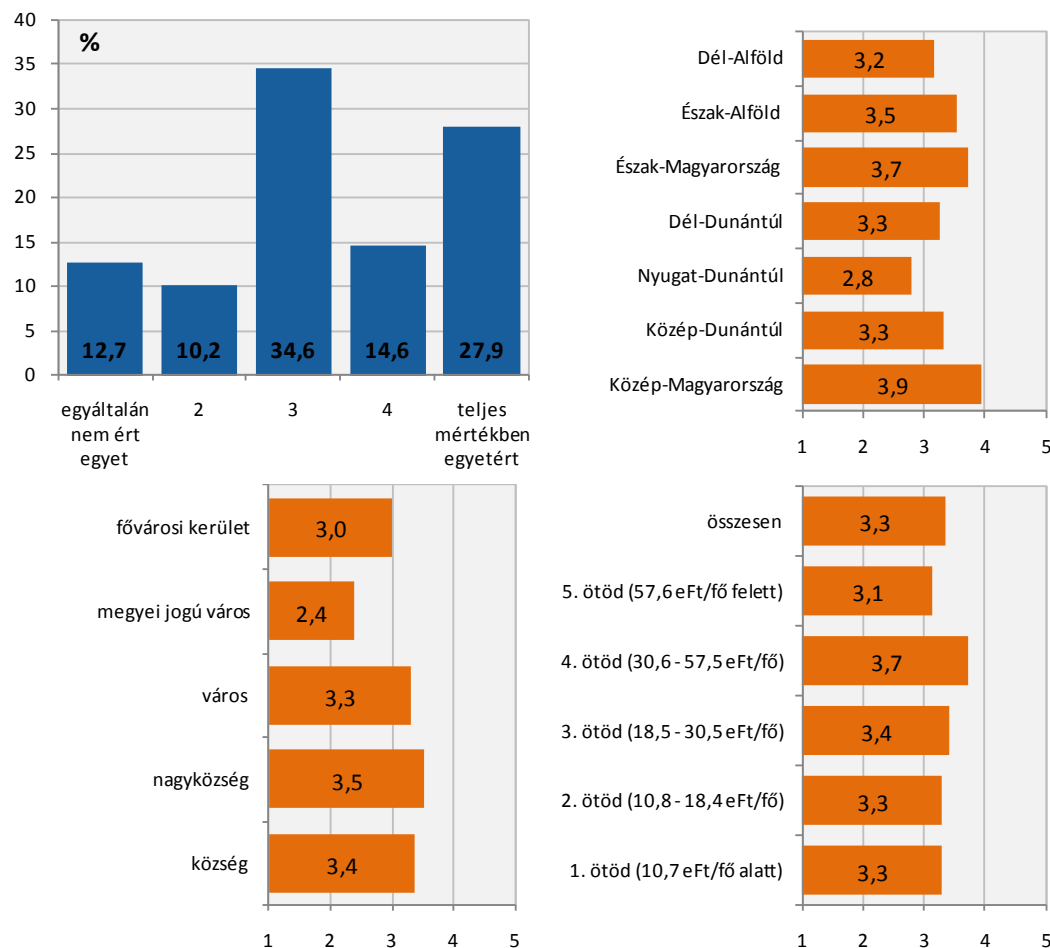
A projektek saját erő igénye az önkormányzatok véleménye szerint a környezetvédelmi pályázatok esetében még mindig kissé magas.

Az önkormányzatok mintegy harmada az állítás megítélésé kapcsán „középre helyezkedik”, azaz se túl magasnak, se túl alacsonynak nem tartja. Ugyanakkor minden második önkormányzat egyetért, illetve teljesen egyetért a megállapítással.

Régió szintjén szignifikáns különbség a központi régió és a vidék között mutatkozik meg, de nem olyan nagy mértékű, mint a településtípusok esetében. A megyei jogú városok alapvetően nem tartják nagynak a saját erő igényt, míg a kisebb települések esetében ezzel inkább ellentétes vélemény alakul ki.

A saját bevételi ötödökben – a legfelső kategóriát kivéve – némileg megmutatkozik a pályázók pénzügyi lehetőségeit (is) figyelembe vevő támogatási szempont. Az 5. ötödben a nagyprojektek hatása torzíthatja a kialakult átlagot.

172. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **AZ ELBÍRÁLÁS SORÁN NEM CSAK SZAKMAI SZEMPONTOK ALAPJÁN SZÜLETIK DÖNTÉS**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

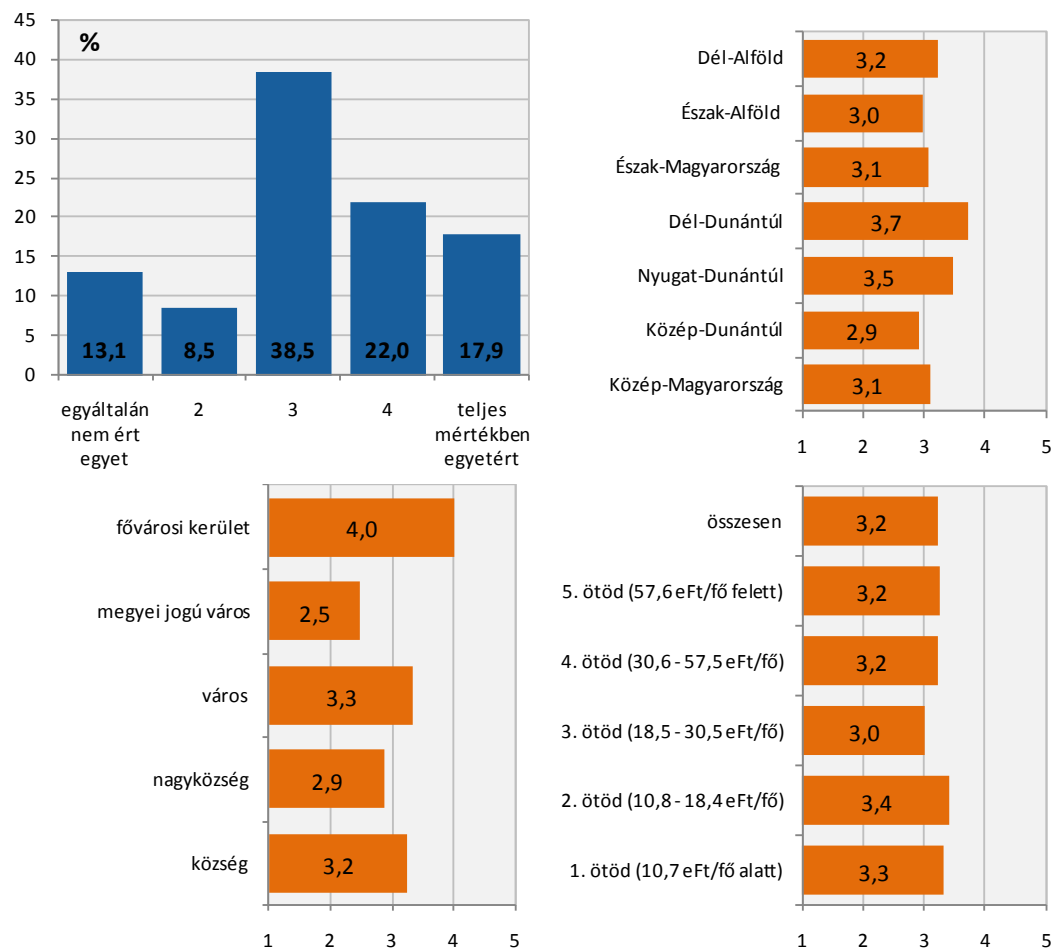
Összehasonlítás, elemzés

„Politikailag” kissé érzékeny kérdés (és emiatt a kapott válaszok nyilvánvalóan némileg torzítottak is), de szükségesnek tartottuk feltenni, hiszen a pályázati rendszer esetleges fejlesztése során ennek hatásaira is figyelemmel kell lenni. (A pályázati rendszer működési hatékonyságán már önmagában az is ronthat, ha ezen vélemények akár jelentősebb része is csak feltételezés.)

Az önkormányzatok 28%-a teljesen egyetért, de további 15% is nagyban egyetért azzal az állítással, hogy a pályázatok elbírálása során nem csak szakmai szempontok alapján születik döntés, azaz egyéb, pl. pártpolitikai, esetleg korrupciós hatás is szerepet játszik a pályázati pénzek odaítélésénél.

A nyugat-dunántúli, valamint a nagyobb önkormányzatok esetében a legalacsonyabb, míg a központi régióban és inkább a kisebb településeken a legnagyobb arányú az állítással való egyetértés.

173. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! (**PROJEKTENKÉNT**) KEVÉS TÁMOGATÁST LEHET NYERNI

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

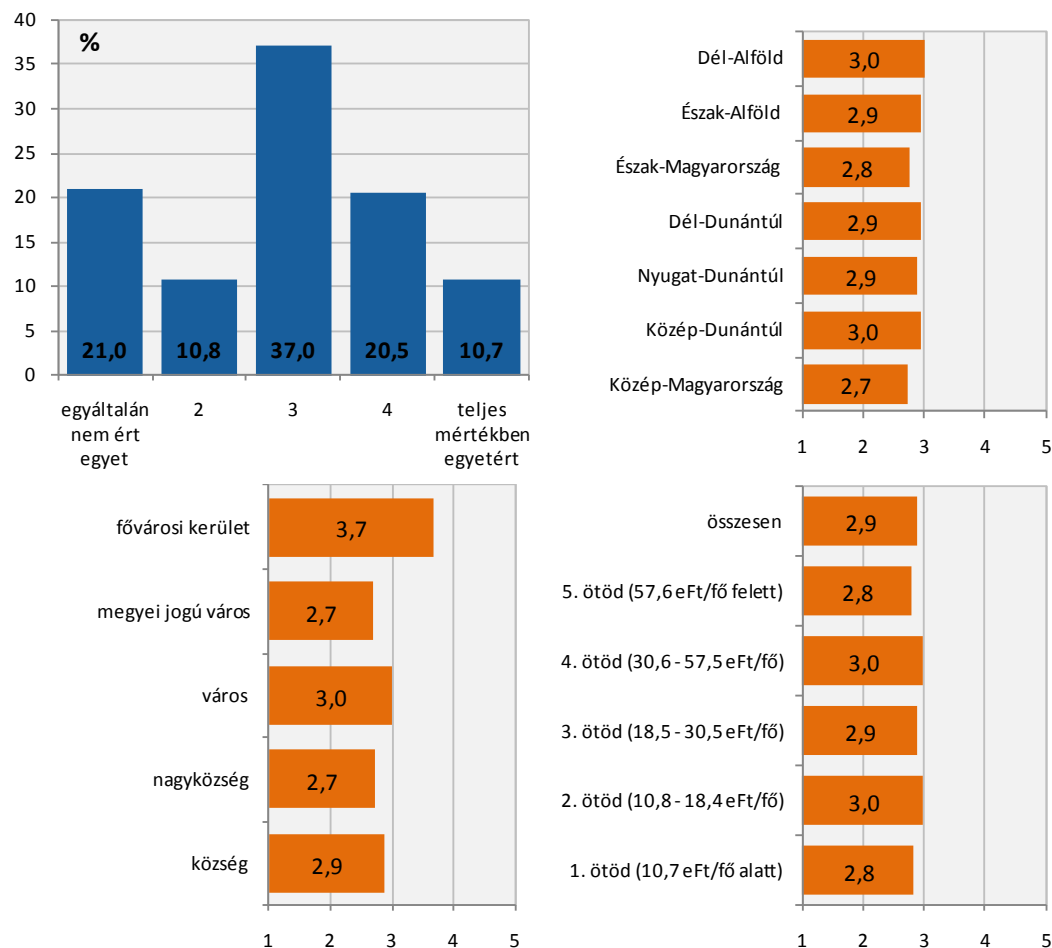
A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Az önkormányzatok közül a nyugat- és dél-dunántúli régiókban találhatók keveslik leginkább a projektenként elnyerhető támogatási összeget (azok maximumát). Ugyanakkor szoros kapcsolat sem települési szinten, sem pedig a saját bevételi ötödök esetében nem mutatható ki.

Összességében az önkormányzatok 40%-a inkább kevesli, 22%-a elégnek tartja a projektenkénti összeget. (Ahogy az előzőekben bemutattuk (164. ábra), többségükben inkább a pályázati témákra megadott keretösszegeket keveslik, amik így hamarabb elfogynak.)

174. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **NINCS ELEG INFORMÁCIÓ A PÁLYÁZATOKRÓL**

FORRÁS: GKI Zrt. (önkormányzati felmérés, 2010. október)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „AMENNYIBEN A 4) KÉRDÉSRE IGENNEL VÁLASZOLT. Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!”

A minta elemszáma 184 (önkormányzat). A válaszok településtípus és régió szerint reprezentatívak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 7,01\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Úgy tűnik, az egyik legfontosabb akadály elhárulni látszik a sikeres pályázati részvétel előtt: a pályázati felhívások az önkormányzatok többségéhez (időben) elérnek.

E tekintetben az egyes önkormányzatok véleményei közötti eltérésekben nem játszik szerepet a regionális, sem a településtípus szerinti hovatartozás, vagy a nagyobb pénzügyi önállóság.

FELHASZNÁLT IRODALOM, ADATFORRÁSOK

Eurostat Statistics: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics>

Eurostat: Sustainable development in the European Union - 2009 monitoring report of the EU sustainable development strategy. European Communities, 2009 (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-78-09-865/EN/KS-78-09-865-EN.PDF)

GKI Gazdaságkutató Zrt.: Reprezentatív lakossági felmérés a fenntartható fejlődés témakörében, 2010. október. (a lekérdezéseket végezte: GfK Hungária Kft.)

GKI Gazdaságkutató Zrt.: Reprezentatív önkormányzati felmérés a fenntartható fejlődés témakörében, 2010. október. (a lekérdezéseket végezte: Marketphone Kft.)

GKI Gazdaságkutató Zrt.: Reprezentatív vállalati felmérés a fenntartható fejlődés témakörében, 2010. október. (a lekérdezéseket végezte: Marketphone Kft.)

Központi Statisztikai Hivatal: A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon. Budapest, 2008. (<http://mek.niif.hu/07000/07002/07002.pdf>)

A fedlapon található kép forrása: http://www.treehugger.com/files/2007/09/green_baby_step.php

ÁBRAJEGYZÉK

1. ÁBRA Egy főre jutó éves átlagos reál GDP növekedés, 2000-2009 (%)	13
2. ÁBRA GDP arányos beruházás gazdasági szektor szerinti bontásban, 1998-2011* (%)	14
3. ÁBRA Az egy főre jutó GDP regionális szóródása, 2007 (a nemzeti GDP arányában, %)	15
4. ÁBRA A háztartások bruttó megtakarítási rátája, 1999-2009 (%)	16
5. ÁBRA Az egy munkaóra jutó termelékenység változása, 1996-2009 (%)	18
6. ÁBRA K+F kiadások a GDP arányában, 1995-2008 (%)	19
7. ÁBRA A gazdaság energaintenzitása, 1995-2008 (%)	20
8. ÁBRA Foglalkoztatási arány, 1997-2010 (%)	22
9. ÁBRA Foglalkoztatási arány nemek szerint, 1997-2009 (%)	23
10. ÁBRA Foglalkoztatási arány végzettség szerint, 2000-2009 (%)	24
11. ÁBRA Foglalkoztatási arány regionális szórása, 1999-2007 (%)	25
12. ÁBRA Foglalkoztatási arány regionális szórása, 2007 (%)	26
13. ÁBRA Munkanélküliségi ráta, 2000-2009 (%)	27
14. ÁBRA Munkanélküliségi ráta nemek és korcsoportok szerint, 2000-2009 (%)	28
15. ÁBRA Üvegházhatású gázok kibocsátása, 1990-2008 (CO ₂ ekvivalens, Kyoto bázis év=100)	30
16. ÁBRA Üvegházhatású gázok kibocsátása gazdasági ágak szerint, 1990-2008 (millió tonna CO ₂ ekvivalens)	31
17. ÁBRA Az energiafogyasztás üvegházhatásúgáz-intenzitása, 1990-2008 (2000=100)	32
18. ÁBRA Energiainport függőség, 1998-2008 (%)	34
19. ÁBRA Bruttó belföldi primer energiaellátás energiaforrások szerint, 1990-2008 (millió tonna olaj ekvivalens)	35
20. ÁBRA A megújuló erőforrások részesedése a villamosenergia-termelésben, 1990-2010 (a teljes bruttó belföldi elektromos áramfogyasztás arányában, %)	36
21. ÁBRA Közlekedési célú bioüzemanyag-felhasználás, 2006-2020 (%)	37
22. ÁBRA Kapcsolt hő- és energiatermelés (CHP) aránya a teljes energiatermelésből, 1994-2008 (%)	38
23. ÁBRA Implicit energiaadó, 1995-2008 (euró/olaj ekvivalens tonna)	39
24. ÁBRA A közlekedés energiafelhasználása, 1995-2007 (a GDP arányában, 2000=100)	41
25. ÁBRA Az áruszállítás megoszlása szállítási módok szerint, 1993-2008 (a teljes belföldi szállítási tonnakilométer arányában, %)	42
26. ÁBRA Személyszállítás megoszlása szállítási módok szerint, 1993-2008 (a teljes belföldi szállítási utaskilométer arányában, %)	43
27. ÁBRA Áruszállítási teljesítmények, 1995-2008 (a GDP arányában 2000=100)	44
28. ÁBRA Személyszállítási teljesítmények, 1995-2008 (a GDP arányában, 2000=100)	45
29. ÁBRA Közúti közlekedési balesetek áldozatai, 1991-2009 (2000=100)	47
30. ÁBRA A közlekedés üvegházhatásúgáz-kibocsátása – CO ₂ ekvivalens alapján, 1991-2009 (2000=100)	48

31. ÁBRA Újonnan forgalomba helyezett személygépkocsik CO ₂ kibocsátása, 1995-2008 (gramm CO ₂ /km).....	49
32. ÁBRA Erőforrás-termelékenység, 2000-2007 (euró/kg).....	51
33. ÁBRA Erőforrás-termelékenység, 2007; illetve 2000-2007 közötti változása (euró/kg).....	52
34. ÁBRA A hazai anyagfelhasználás komponensei, 2000-2007 (milliárd tonna).....	53
35. ÁBRA A hazai anyagfelhasználás anyagfajtánként, 2000-2007 (milliárd tonna).....	54
36. ÁBRA Települési szilárd hulladék, 1995-2008 (kg/fő).....	55
37. ÁBRA A települési hulladék kezelésének módjai, 1995-2008 (kg/fő).....	56
38. ÁBRA Háztartások villamosenergia-fogyasztása, 1990-2008 (2000=100).....	58
39. ÁBRA Közvetlen energiafelhasználás gazdasági ágak szerinti bontásban, 1990-2008 (millió tonna olaj ekvivalens).....	59
40. ÁBRA Motorizációs szint, 1991-2009 (1000 lakosra jutó személygépkocsik száma).....	60
41. ÁBRA Környezetirányítási rendszerrel (EMAS) rendelkező vállalkozások száma, 2000-2007.....	62
42. ÁBRA Környezetbarát címkével ellátott termékek száma, 1997-2007.....	63
43. ÁBRA Ökológiai gazdálkodás alatt álló terület, 2007 (%).....	64
44. ÁBRA Állatsűrűségi index, 1995-2007 (egy hektárra jutó lábasjószág állomány).....	65
45. ÁBRA A mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárfajok állományváltozása, 1990-2008 (Common bird index, 36 madárfajra vetítve).....	67
46. ÁBRA Az EU élőhelyvédelmi irányelvében javasolt területek megfelelőségi aránya, 2008 (%).....	68
47. ÁBRA Folyóvizek biokémiai oxigénigénye (BOD ráta), 1992-2006 (mg/l).....	70
48. ÁBRA Levélvesztés sújtotta erdőterület aránya, 2006; illetve 1992-2006 közötti változása (% és százalékpont).....	72
49. ÁBRA Beépített területek, 1990-2006 (1000 ha, %).....	73
50. ÁBRA Várható élettartamok, 2002-2008 (év).....	75
51. ÁBRA Krónikus megbetegedések halálozási rátája, 1994-2008 (100 ezer lakosra).....	76
52. ÁBRA Öngyilkosság következtében meghaltak aránya, 2000-2008 (100 ezer főre).....	77
53. ÁBRA A lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztetettsége, 1999-2008 (mikrogramm/m ³).....	79
54. ÁBRA A lakosság légköri szilárdanyag-kibocsátás általi veszélyeztetettsége, 2008 (mikrogramm/m ³).....	80
55. ÁBRA A lakosság ózonkibocsátás általi veszélyeztetettsége, 2008 (mikrogramm/m ³).....	81
56. ÁBRA Zajnak kitett városi háztartások aránya, 2008 (%).....	82
57. ÁBRA Súlyos munkahelyi balesetek száma, 1994-2006 (1998=100).....	83
58. ÁBRA Szegénységi arány alakulása nemek szerint, 1995-2009 (%).....	85
59. ÁBRA Szegénységi arány alakulása korcsoportok szerint, 2003-2009 (%).....	86
60. ÁBRA Szegénységi arány alakulása háztartástípus szerint, 2000-2009 (%).....	87
61. ÁBRA Szegénységi arány alakulása legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2005-2009 (%).....	88

62. ÁBRA Szegénységi arány, 2008 (%).....	89
63. ÁBRA A jövedelemelosztás egyenlőtlensége (income quintile share ratio), 2000-2009 (%)	90
64. ÁBRA A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők aránya korcsoport szerinti bontásban, 1996-2009 (%)	92
65. ÁBRA Dolgozók szegénységi kockázata, 1995-2009 (%).....	93
66. ÁBRA Tartós munkanélküliségi ráta, 1994-2009 (%).....	94
67. ÁBRA Tartós munkanélküliségi ráta, 2009 (%)	95
68. ÁBRA Női-férfi kereseti rés, 2009 (%).....	96
69. ÁBRA Oktatásra fordított kiadások a GDP arányában, 1992-2007 (%)	98
70. ÁBRA Korai iskola elhagyók aránya, 1995-2010 (%).....	99
71. ÁBRA Élethosszig tartó tanulás, 1997-2009 (%).....	100
72. ÁBRA 65 éves korban várható élettartam nemek szerint, 2002-2008 (év)	102
73. ÁBRA Teljes termékenységi arányszám, 1990-2008 (egy nőre jutó gyermekszám)	103
74. ÁBRA Belföldi vándorlás, 1990-2009 (ezer lakosra vetítve)	104
75. ÁBRA Időskorúak foglalkoztatása, 1997-2009 (%)	106
76. ÁBRA Függőségi arány, 2008 (%)	107
77. ÁBRA 65 évnél idősebbek szegénységi aránya, 2003-2009 (%).....	108
78. ÁBRA Idősek ellátására fordított kiadások a GDP arányában, 1995-2007 (%)	109
79. ÁBRA Időskori függőségi ráta, 1990-2009 (%)	110
80. ÁBRA Az államadósság a GDP arányában, 1995-2009 (%).....	112
81. ÁBRA A munkaerőpiacról kilépők átlagéletkora, 2001-2008 (%)	113
82. ÁBRA A magyar gazdaság importigényessége ország csoportok szerint, 1999-2009 (milliárd euró)	115
84. ÁBRA Egy lakosra jutó szén-dioxid kibocsátás, 1990-2008 (tonna/fő)	119
85. ÁBRA A közösségi jogszabályok alkalmazási aránya, 2000-2009 (%).....	121
86. ÁBRA Részvételi arány a választásokon, 2000-2009 (%)	123
87. ÁBRA E-kormányzás elérhetősége, 2002-2009 (a közösségi szolgáltatások arányában, %)	124
88. ÁBRA E-kormányzás használata, 2002-2009 (a 16-74 éves korú lakosság arányában, %).....	125
89. ÁBRA A környezeti adók aránya a teljes adózási rendszerben, 1995-2008 (%).....	127
90. ÁBRA A Bruttó hazai termék (GDP) és a Bruttó nemzeti jövedelem (GNI) kapcsolata, 1995-2009 (volumenindex, előző év = 100)	129
91. ÁBRA Nettó nemzeti jövedelem (NNI), 2000-2011* (folyó áron számítva, 2000=1000)	130
92. ÁBRA Környezeti Teljesítmény Index, 2010 (EPI)	132
93. ÁBRA Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató, 2010; illetve 2008-2010 közötti változása (CCPI)	133

94. ÁBRA Emberi Fejlődés Indexe, 2010; illetve 2000-2010 közötti változása (HDI)	134
95. ÁBRA Nemenkénti Fejllettségi Index, 2007 (GDI).....	135
96. ÁBRA Szegénységi index, 2007 (HPI)	136
97. ÁBRA Ökológiai lábnyom, 2007 (gha/fő).....	137
98. ÁBRA Az Önök cége számára mennyire fontos – a jogszabályi megfeleléseken és az esetleges profitérdeken túlmutatóan – a környezet védelme? (% és átlag).....	139
99. ÁBRA Az Önök cége az iparági átlaghoz képest környezettudatosabb, a környezeti problémák iránt érzékenyebb-e? (%)	140
100. ÁBRA Az Önök cégére az alábbiak közül melyik állítás igaz a leginkább? (%)	141
101. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e a tevékenységünkre jogszabályban előírt Legjobb Elérhető Technikával (BAT)? (%)	142
102. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e környezetvédelmi irányítási rendszerrel (ISO 14001, EMAS, egyéb saját)? (%).....	143
103. ÁBRA Cégünk üzletfilozófiájának meghatározó eleme a környezet védelmére való törekvés, a társadalmi felelősségvállalás. (%)	144
104. ÁBRA Az önkéntesen vállalt környezetvédelmi ráfordítások hozzájárulnak cégünk piaci pozíciójának megtartásához, javításához. (%)	145
105. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek 2009-ben (ezer Ft/alkalmazott)	147
106. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek 2009-ben (ezer Ft/alkalmazott).....	148
107. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek éves átlagos változása 2012-ig (%)	149
108. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek éves átlagos változása 2012-ig (%)	150
109. ÁBRA Az önkéntesen vállalt környezeti ráfordítások a ráköltött összeg alapján a következő célokat milyen mértékben szolgálták? (súlyozott egyenlegmutató, valamint %).....	152
110. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Ön számára mennyire fontos a környezet védelme!	154
111. ÁBRA Ön az átlaghoz képest környezettudatosabbnak, a környezeti problémák iránt érzékenyebbnek tekinti-e magát?	155
112. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal...!	157
113. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: A föld egy zárt rendszer. Minden emberi beavatkozásnak vannak következményei.	158
114. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: A természeti értékeket meg kell őrizni az unokáink számára is, még akkor is, ha emiatt jelenlegi életszínvonalunk csökkenne.	159
115. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: Az embereknek kevesebb felesleges dolgot kellene fogyasztaniuk (vásárolniuk), így a természetre is kisebb nyomás nehezedne.	160
116. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: A természet bármikor meg tud gyógyulni magától, nincs szükség emberi segítségre.	161
117. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: A káros környezeti változások (pl. a felmelegedés) hatására akár az egész emberiség kihalhat.	162
118. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: A környezet védelme érdekében az emberi társadalmat korlátozni kell (közlekedés, városok terjeszkedése, szennyezés stb.).	163

119. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: Az állam elég pénzt fordít a környezetvédelemre.	164
120. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: Az állam feladata a környezet védelme.	165
121. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: A környezetet leginkább szennyező vállalatokat egyszerűen be kellene zárni.	166
122. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: A környezetet károsító vállalatok termékei legyenek drágábbak.	167
123. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: Én személy szerint már nem tehetek többet a környezet védelme érdekében.	168
124. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 teljes mértékben), hogy mennyire ért egyet a következő állítással: Az államnak akkor is fejlesztenie kell az ipart, a gazdaságot, ha ezzel nő a környezet szennyezése.	169
125. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból ...!	170
126. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból a szennyvíz megfelelő kezelése, tisztítása!	171
127. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból a hulladékok megfelelő kezelése, ártalmatlanítása!	172
128. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítása!	173
129. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból a környezettudatosság formálása, a környezetvédelem megfelelő oktatása!	174
130. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból az erőművek, nagy ipari vállalatok levegő szennyezése!	175
131. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból a szállító, fuvarozó vállalkozások levegő szennyezése!	176
132. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból az élelmiszerbiztonság garantálása (az élelmiszerek, illetve gyártásuk ellenőrzése)!	177
133. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem jelentős, 5 nagyon jelentős), hogy Ön szerint ma Magyarországon mennyire jelentős feladatokat, megoldásra váró problémákat jelentenek környezeti és egészségügyi szempontból az egyéni közlekedés (személygépkocsi, motor) levegő szennyezése!	178
134. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre!.....	180
135. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: odafigyelek az áramfogyasztásra (pl. ha már nem nézem a tévét, kikapcsolom; ha kimegyek a szobából, lekapcsolom a villanyt)	181
136. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: odafigyelek a vízfogyasztásra (pl. egyszerre nagyobb mennyiségű ruhát mosok; nem folyóvízben mosogatok; esővizet használok öntözésre)	182

137. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: megtehetném, hogy munkába/iskolába személygépkocsival megyek, de inkább tömegközlekedést vagy biciklit használok.	183
138. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: a háztartási hulladékot szelektíven gyűjtöm (legalább egyfélét külön).	184
139. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: még ha drágább is, de az energiatakarékosabb termékeket vásárlom.	185
140. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: inkább a drágább, de környezetbarát eljárással készült termékeket vásárlom.	186
141. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 soha vagy majdnem soha, 2 ritkán, 3 az esetek felében, 4 gyakran, 5 mindig, vagy majdnem mindig), hogy mi jellemző leginkább Önre: inkább a visszaváltható palackozású italokat vásárlom.	187
142. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során!	188
143. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! ÁRAMFOGYASZTÁS (NEM FŰTÉSI CÉLÚ)	189
144. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! FÜRDŐSZOBAI VÍZFOGYASZTÁS	190
145. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! KONYHAI VÍZFOGYASZTÁS	191
146. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! HÁZTARTÁSI HULLADÉK KÉPZŐDÉSE (VISSZAVÁLTHATÓ TERMÉKEKKEL, KOMPOSZTÁLÓVAL)	192
147. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! KÖZLEKEDÉS (TÖMEGKÖZLEKEDÉSRE, BICIKLIRE VÁLTÁS)	193
148. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem, 5 nagy mértékben), hogy az Ön háztartása reálisan milyen mértékben tudna takarékoskodni, fogyasztását csökkenteni az alábbi területeken a következő egy év során! FŰTÉS	194
149. ÁBRA Az Önök önkormányzatának van-e környezetvédelmi koncepciója, programja? (%)	196
150. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök önkormányzatánál mennyire fontos szempont a környezetvédelem a területfejlesztési koncepció kialakításában? (% és átlag)	197
151. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürgető, 5 nagyon fontos/sürgető), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgetőbb!	198
152. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürgető, 5 nagyon fontos/sürgető), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgetőbb! MEGFELELŐ MINŐSÉGŰ IVÓVÍZ BIZTOSÍTÁSA	199
153. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürgető, 5 nagyon fontos/sürgető), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgetőbb! SZENNYVÍZELVEZETÉS (CSATORNÁZÁS), -TISZTÍTÁS	200
154. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürgető, 5 nagyon fontos/sürgető), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgetőbb! ENERGIATAKARÉKOSSÁG (ÖNKORMÁNYZATI KEZELÉSBEN LÉVŐ INFRASTRUKTÚRÁÉ)	201

155. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! HULLADÉK-ELHELYEZÉS, -ÁRTALMATLANÍTÁS	202
156. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS BIZTOSÍTÁSA	203
157. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! ZÖLDTERÜLETEK MEGFELELŐ NAGYSÁGA	204
158. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! TALAJSZENNYEZÉS, REKULTIVÁCIÓ	205
159. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! LEVEGŐSZENNYEZÉS	206
160. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos/sürges, 5 nagyon fontos/sürges), hogy az Önök településén a következő környezetvédelemmel összefüggő problémák közül melyek a legfontosabbak, illetve melyek megoldása a legsürgesebb! ZAJTERHELÉS	207
161. ÁBRA Az Önök önkormányzata az elmúlt 3 során (2007-2009) pályázott-e környezetvédelmi célokra (energiatakarékosság is) költethető (EU-s, illetve egyéb) forrásokra?	209
162. ÁBRA A 10.000 lakosra jutó, környezetvédelmi, fenntarthatósági célokra beadott pályázatok száma és megoszlása? (% , illetve darab/10.000fő)	210
163. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal!	211
164. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! A KÖRNYEZETVÉDELMI TÁMOGATÁSOKRA SOKKAL TÖBB PÉNZT KELLENE FORDÍTANI	212
165. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! A PÁLYÁZATOK ÜGYINTÉZÉSE (BEFOGADÁS, ELBÍRÁLÁS) HOSSZU IDŐT VESZ IGÉNYBE	213
166. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! A PÁLYÁZATOK FELESLEGESEN BONYOLULTAK	214
167. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! A PÁLYÁZAT MEGÍRÁSÁRA, ÖSSZEÁLLÍTÁSÁRA MEGBÍZOTT (SAJÁT VAGY KÜLSŐ) SZAKÉRTŐ(K) FELKÉSZÜLTSGE MEGFELELŐ	215
168. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! A KÖZREMŰKÖDŐ (A PÁLYÁZATOK BEFOGADÁSÁT, ÉRTÉKELÉSÉT STB. VÉGZŐ) SZERVEZET SZAKMAI FELKÉSZÜLTSGE MEGFELELŐ ...	216
169. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! A FINANSZÍROZÁSI FORRÁSHOZ JUTÁS, A TÁMOGATÁSOK KIFIZETÉSÉNEK GYAKORLATA NEM MEGFELELŐ (LASSÚ, KÖRÜLMÉNYES STB.)	217
170. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! A PROJEKTEKKEL SZEMBENI ELVÁRÁSOK (TÖBB ÉVIG VALÓ FENNTARTÁS, ESÉLYEGYENLŐSÉGI CÉLNAK VALÓ MEGFELELÉS STB.) TÚLZÓAK	218
171. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! NAGY A PROJEKTEK SAJÁTERŐ IGÉNYE	219

172. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **AZ ELBÍRÁLÁS SORÁN NEM CSAK SZAKMAI SZEMPONTOK ALAPJÁN SZÜLETIK DÖNTÉS** 220
173. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **(PROJEKTENKÉNT) KEVÉS TÁMOGATÁST LEHET NYERNI** 221
174. ÁBRA Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljes mértékben egyetért), hogy tapasztalatai szerint a környezetvédelmi pályázatokkal kapcsolatban mennyire ért egyet az alábbiakkal! **NINCS ELÉG INFORMÁCIÓ A PÁLYÁZATOKRÓL** 222

Amennyiben bármilyen észrevétele, kérdése merül fel a kiadvánnyal kapcsolatban, kérjük, jelezze nekünk az ffevkonyv2010@gki.hu címen!